tratarea luminii sugerează faptul că ar fi putut să aibă contact cu caravaggienii din Utrecht. Cum Vermeer lucra extrem de lent, a ajuns să fie înglodat în datorii şi a trebuit să ţină şi un magazin de obiecte de artă. Mare parte din lucrările sale sunt scene calme de interior din viaţa cotidiană, cu unul sau două personaje. Tablourile sale sunt extrem de picturale, mai ales datorită unei armonii coloristice bine nuanţate, adesea concentrată pe două tonuri de albastru şi galben, precum şi datorită folosirii perfecte a perspectivei şi a extraordinarului fler pentru echilibrul compoziţional. Se crede că Vermeer a fost unul dintre pionierii camerei obscure. Multe dintre tablourile sale erau, chiar în secolul XIX, atribuite altor pictori, precum Metsu sau Pieter de Hooch. Cercetătorii încă lucrează la stabilirea exactă a cuprinsului corpusului său de lucrări.

■ **Scrisoarea de dragoste**, cca 1668, ulei pe pânză, 44x38 cm, Rijksmuseum, Amsterdam

Eleganta burgheză este reprezentată la o asemenea distanţă, încât avem impresia că o privim fără ştirea ei. O mică gaură în vopsea marchează punctul de fugă şi ne arată că Vermeer a construit perspectiva cu ajutorul unui fir ţinut întins de un ac, şi nu folosindu-se de camera obscură.

■ **Străduţa din Delft**, cca 1657, ulei pe pânză, 53,5x43,5 cm, Rijksmuseum, Amsterdam

Acest tablou pare să surprindă imaginea de vis-à-vis de casa lui Vermeer. Artistul a schimbat probabil detaliile reale din raţiuni compoziţionale. Scena stradală meticulos observată este extraordinar de naturalistă. Ea avea un aer poetic, cu copii jucându-se şi femei cufundate în lucrul lor zilnic. Pictura seamănă cu scenele de stradă şi cele campestre ale contemporanului său din Delft, Pieter de Hooch.

■ **Fata cu cercel de perlă**, cca 1665, ulei pe pânză, 46,5x39 cm, Mauritshuis, Haga

Deşi nu dezvăluie nimic din caracterul ei, privirea tinerei femei ne cucereşte. Strălucirea proaspătă a ochilor şi gura uşor întredeschisă îi conferă o prezenţă vie, apropiată. Pielea imaculată este redată în cele mai fine tonuri. Cercelul de perlă iridescent şi turbanul albastru-deschis îi dau un aer exotic pe fundalul indigo. Este una dintre cele mai cunoscute picturi din lume şi, cu toate acestea, rămâne şi astăzi învăluită în mister. A apărut pentru prima dată la o licitaţie în secolul XIX, iar ideea că modelul ar fi fiica cea mai vârstnică a lui Vermeer rămâne o simplă ipoteză.

Diego Velázquez

Diego Rodríguez de Silva y Velázquez
1599, Sevilla – 1660, Madrid

■ Unul dintre cei mai importanți artiști europeni ■ Ca pictor de curte, a făcut portrete minunate ■ Și a creat un stil personal cu un colorit specific și o tușă atractivă ■ A avut o mare influență asupra generațiilor următoare

■ **1599** Se naște Diego Rodríguez de Silva y Velázquez
1611 Studiază cu Francisco Pacheco
1623 Devine pictorul de curte al lui Filip IV
1628 Face cunoștință cu Rubens
1629 Studiază intens în toată Italia
1649 Se întoarce în Italia
1650 Devine membru al Școlii de Artă din Roma
1659 Devine cavaler al Ordinului Santiago
1660 Moare la Madrid

De-a lungul întregii sale vieți, Velázquez s-a străduit să redea cu cea mai mare acuratețe realitatea. Tablourile sale sunt o dovadă a acestui fapt, prin culoarea, eclerajul și atmosfera lor, ce dezvăluie privitorului întreaga individualitate a subiecților reprezentați. La începutul carierei sale, Velázquez a pictat scene realiste de gen, inspirându-se din clarobscurul lucrărilor lui Caravaggio (p. 218), pe care pictorul spaniol José de Ribera le adusese cu sine din Italia. Velázquez s-a impus ca portretist la curtea regală din Madrid, unde va ocupa ulterior funcții importante. În ciuda poziției sale privilegiate, artistul a continuat să picteze și oameni obișnuiți. Portretele piticilor aflați în slujba regelui sunt de un realism emoționant prin maniera în care este redată personalitatea fiecăruia dintre personaje.

■ **Triumful lui Bachus**, cca 1628–1629, ulei pe pânză, 165x225 cm, Muzeul Prado, Madrid

Reprezentat ca un tânăr palid, cu frunze de viță în păr, Bacchus stă în mijlocul unor țărani care petrec. *Triumful lui Bachus* este una dintre cele mai timpurii lucrări ale lui Velázquez și o mărturie a opoziției sale față de Caravaggio (p. 218), prin portretizarea realistă a unei teme mitologice.

■ **Prințul Baltasar Carlos călare**, cca 1635, ulei pe pânză, 09.5x173 cm, Muzeul Prado, Madrid

Întors din Italia, Velázquez a realizat o serie de tablouri de mari dimensiuni pentru noul palat regal de la Buen Retiro. Între ele, și acest tablou al prințului în vârstă de numai șase ani. Velázquez a combinat în mod ingenios portretul copilului cu modelul clasic al călărețului, pe fundalul munților Sierra Nevada. Diagonalele formate de cal și de peisaj dau dinamism lucrării.

Lucrări de Velázquez

Hristos în casa Martei, cca 1618, Galeria Națională, Londra

Sacagiul din Sevilla, cca 1623, Muzeul Wellington, Londra

Don Luis de Góngora y Argote, cca 1622–1629, Muzeul de Arte Frumoase, Boston

Fierăria lui Vulcan, 1630, Muzeul Prado, Madrid

Predarea orașului Breda, 1634–1645, Muzeul Prado, Madrid

Don Sebastian de Morra, 1643–1644, Muzeul Prado, Madrid

Juan de Pareja, cca 1649, Muzeul Metropolitan de Artă, New York

Ca portretist al familiei regale, a îmbinat realismul și fantezia, reinterpretând scene mitologice, istorice, foarte rar religioase. Și-a format un stil de pensulație propriu, influențat fiind de tablourile lui Tizian (p. 164), pe care le studiase inițial în colecția regală, iar mai apoi în Italia. Și-a dezvoltat un stil unic, lejer, dominat de culori strălucitoare, care va juca mai târziu un rol important, influențând stilul impresioniștilor din secolul XIX. Măiestria sa constă în dizolvarea contururilor într-un continuum de lumină și culoare, de o frumusețe stranie. Temele tablourilor sale au influențat de asemenea mulți artiști din secolul XX, precum Pablo Picasso (p. 428) sau Francis Bacon (p. 494). Majoritatea lucrărilor sale celebre se găsesc la Muzeul Prado.

■ **Papa Inocențiu X**, cca1650, ulei pe pânză, 140x120 cm, Galeria Doria Pamphili, Roma

Velázquez l-a pictat pe papă în timpul celei de-a doua călătorii în Italia, adoptând stilul portretistic folosit înainte de Rafael și de Tizian. A surprins privirea pătrunzătoare a papei, iscoditoare și vie, reușind să redea perfect personalitatea hotărâtă a acestuia. Tușa fină se joacă cu echilibrul dintre tonurile roșu-aprins și cele albe și gri.

■ **Venus la oglindă**, cca 1647–1651, ulei pe pânză, 122x177 cm, Galeria Națională, Londra

Acest tablou celebru este unul dintre puținele nuduri făcute în Spania înaintea secolului XIX, fiind, probabil, o comandă privată. Velázquez își arată în această lucrare respectul față de Tizian, prin varietatea de teme la care face trimitere modul în care Venus stă întinsă. Nou la Velázquez este jocul măiestrit cu oglinda și senzația de apropiere. Acest tip de joc se va regăsi ulterior adesea în repertoriul său. Venus nu este înfățișată ca o zeiță, ci ca o femeie goală, din carne și oase.

■ **Torcătoarele**, cca 1644, ulei pe pânză, 220x289 cm, Muzeul Prado, Madrid

Acest tablou, cu multiple niveluri de interpretare, pare să reprezinte o simplă scenă de lucru într-o fabrică de tapițerii a curții regale spaniole – pe scurt, un grup de țesătoare. Cu toate acestea, în fundal se observă o scenă mitologică: pariul dintre Atena și Arahne, fiecare susținând că poate face cea mai bună tapițerie. Astfel, Velázquez îmbină mitul și realitatea.

Las Meninas

Las Meninas înseamnă „domnişoarele de onoare". Acest tablou o reprezintă pe Margarita, fiica în vârstă de cinci ani a lui Filip IV, înconjurată de domnişoarele ei de onoare, în timpul unei vizite în atelierul pictorului curţii, Velázquez. Această compoziţie extrem de complexă, cu figuri aproape în mărime naturală, creează o izbitoare iluzie de realitate, prin folosirea gradată a luminii şi prin detaliile atent nuanţate. În esenţă, tabloul pare o reflecţie asupra artei picturale. Totuşi, este dificil de spus care este subiectul principal al tabloului. Copila pare să pozeze pentru un portret. Pictorul se află în stânga tabloului. Pe cine pictează el şi la cine se uită majoritatea personajelor din imagine? Capodopera lui Velázquez a stârnit numeroase discuţii şi teorii şi a inspirat numeroşi pictori, inclusiv pe Francisco Goya (p. 308) pentru *Familia lui Carol IV*.

Oglinda Acest detaliu este esenţial în structura compoziţională. Chipurile lui Filip IV şi al soţiei sale apar în oglinda situată pe peretele din spate al camerei. În consecinţă, cuplul regal trebuie să fi fost şi el prezent atunci când a fost creat tabloul şi trebuie să fi stat undeva în afara ramei picturii, către stânga. Asta înseamnă că Velázquez, cel din pictură, nu se uită la privitor, ci la cei doi. El pictează un portret al lor în mărime naturală, pe o altă pânză.

Copiluł Margareta (1651–1673) urma să fie viitoarea regină a Austriei şi nevasta lui Leopold IV. În ciuda vârstei, chipul şi ţinuta ei sunt demne de o regină.

Pictorul Velázquez s-a înfăţişat aici ţinând pensula şi paleta şi stând în faţa unei pânze enorme. Pieptul său a fost repictat mai târziu, adăugându-i-se crucea roşie a ordinului Santiago, primit în 1659. Pentru a obţine această onoare a trebuit să demonstreze că n-a făcut niciodată vreo muncă nedemnă de un nobil.

Las Meninas, cca 1656, ulei pe pânză, 320x270 cm, Muzeul Prado, Madrid

Tabloul este o capodoperă din punct de vedere compoziţional. Grupul doamnelor de onoare, aranjate în jurul copilei bălaie, constituie prin formele lor rotunde un contrast faţă de cadrul perpendicular al tablourilor, faţă de cadrul uşii şi de oglinda din fundal. Lumina şi culoarea îndreaptă atenţia privitorului către faţa luminată a infantei. Velázquez, pictorul din stânga, se află într-un contrast pronunţat cu aceasta. Deşi are o mişcare de recul înspre camera întunecată, pare, cumva, mai mare decât celelalte personaje. Minusculul personaj masculin din cadrul uşii este pus în evidenţă prin contraste de lumină şi culoare.

Diego Velázquez

Francisco de Zurbarán

1598, Fuente de Cantos – 1664, Madrid

■ Cel mai celebru reprezentant al caravaggismului din Spania ■ N-a călătorit niciodată în afara Spaniei ■ Şi-a pus arta în slujba Contrareformei ■ În cadrul picturilor sale monastice de mari dimensiuni a introdus teme cu totul noi, fiind considerat unul dintre cele mai inventive spirite artistice ale Spaniei

■ **1598** Se naşte în Fuente de Cantos, în Estremadura, ca fiu al unui negustor

1614 Pleacă la Sevilla pentru a studia cu Pedro Díaz de Villanueva şi îl cunoaşte pe tânărul Velázquez

1617 Administrează un atelier la Llerena, executând lucrări pentru mănăstirile din Sevilla

1629 Se stabileşte la Sevilla la invitaţie oficială

1633 Primeşte titlul de „Pintor del Rey" din partea regelui Filip IV

1634 Pictează seria sa mitologică pentru palatul regal de la Buen Retiro

1647 Pictează tablouri care vor fi expediate în America

1664 Moare la Madrid

Prin opera sa încărcată de religiozitate, Francisco de Zurbarán este o încarnare a Spaniei catolice. El a eliminat din tablourile sale toate detaliile lipsite de importanţă. Lumina puternică şi efectele de umbră îndreaptă atenţia privitorului spre singurul lucru esenţial – semnificaţia religioasă. În acelaşi timp, tablourile sale sunt caracteristice pentru realismul frust, adânc înrădăcinat în tradiţia artistică spaniolă.

Clarobscurul lui Zurbarán s-a dezvoltat ca rezultat al influenţei lui Caravaggio (p. 218), într-o manieră similară cu a contemporanilor săi: Velázquez (p. 260), Honthorst, în Olanda, sau La Tour (p. 226), în Franţa. Cu toate acestea, nimeni nu s-a preocupat de estetica religiei cu aceeaşi ardoare ca Zurbarán. A creat mari cicluri picturale pentru mănăstirile din Sevilla şi din provinciile învecinate. Stilul său a devenit mai calm şi mai sensibil sub influenţa lui Murillo (p. 268), al cărui stil predomina la vremea respectivă.

■ **Natură moartă,** cca 1633, ulei pe pânză, 46x84 cm, Muzeul Prado, Madrid

Puţinele naturi moarte făcute de Zurbarán rămân fidele tradiţiei spaniole, care implică, de obicei, câteva obiecte ce ies puternic în evidenţă pe un fundal întunecat. Lucrarea este aproape modernă în simplitatea ei radicală.

Alte lucrări de Zurbarán

Hristos pe cruce, 1627, Institutul de Artă, Chicago

Viaţa Sf. Pedro Nolasco, cca 1628, Academia San Fernando, Madrid

Natură moartă cu lămâi, 1633, Muzeul de Artă Norton Simon, Pasadena

■ **Sf. Bonaventura rugându-se,** 1629, ulei pe pânză, 239x222 cm, Gemäldegalerie, Dresda

Acest tablou face parte dintr-o serie dedicată Sf. Bonaventura, pe care Zurbarán a creat-o pentru Şcoala franciscană din Sevilla. Sfântul îngenunchează în faţa mitrei papale pentru a afla de la îngeri numele noului papă, în timp ce adunarea cardinalilor eligibili stă în aşteptare în partea dreaptă. Lucrarea a fost creată la apogeul carierei lui Zurbarán şi este o mărturie a stilului deosebit de fin al tuşei sale. Suprafeţele extrem de puternic luminate contrastează cu un întuneric profund. Reprezentarea capătă o dimensiune realistă prin redarea minuţioasă a subiectului.

Bartolomé Esteban Murillo

1617–1682, Sevilla

■ Celebru pentru Madonele sale delicate, idealizate ■ A făcut din scenele cu copii o temă extrem de populară a picturii de gen ■ Și-a dezvoltat o pensulație suplă, transparentă, fără contraste puternice ■ A fost primul pictor spaniol care și-a câștigat un renume internațional ■ A pregătit calea rococoului

■ **1617** Se naște la Sevilla ca fiu al unui doctor; studiază pictura cu Juan del Castillo

1645 Devine maestrul picturii din Sevilla; se căsătorește cu Beatrice Sotomajor y Cabrera

1648 Călătorește la Madrid pentru a studia lucrările lui Rubens, Van Dyck și Velázquez

1658 Este membru fondator al Academiei de Arte din Sevilla

1660 Devine primul președinte al Academiei de Arte din Sevilla

1682 Moare la Sevilla în urma unei căderi de pe schelele pe care lucra la Catedrala Capuzina din Cadiz

Alte lucrări de Murillo

Întoarcerea fiului risipitor, cca 1667–1670, Galeria Națională de Artă, Washington DC

Fată cu dueña, cca 1670, Galeria Națională de Artă, Washington, DC

Viziunea Sf. Anton din Padova, cca 1660–1680, Ermitaj, St. Petersburg

Cele două Treimi, 1681, Galeria Națională, Londra

Asemenea lui Velázquez, Murillo s-a născut la Sevilla, dar cariera sa, opera și temperamentul său artistic îl deosebesc profund de contemporanul său mai vârstnic. La început, Murillo a adoptat stilul clarobscur, realist și bogat în contraste, al lui Zurbarán (p. 266). Cu toate acestea, în 1650 el își dezvoltase deja un stil artistic cu totul nou, ce se baza pe o armonie delicată, în totală opoziție cu realismul. A îndulcit contrastele dure prin crearea unor forme suple și prin folosirea unei lumini calde, difuze. Contururile sunt estompate și orice element de dramatism este suprimat. Astfel, Murillo aderă la idealurile de frumusețe și formă ale renascentiștilor Rafael (p. 156) și Fra Angelico (p. 132). Stilul său diafan, numit *estilo vaporoso*, a pregătit calea rococoului. Murillo a avut mulți imitatori și a fost extrem de popular în secolele XVIII și XIX.

■ **Preacurata**, cca 1670, ulei pe pânză, 206x144 cm, Muzeul Prado, Madrid

Maria plutește pe cornul lunii înspre ceruri. Rugându-se supusă și umilă, ea privește către Dumnezeu. Heruvimii țin o oglindă, simbolul purității, și o frunză de palmier, reprezentând martiriul. Imagistica de acest tip o preamărește pe Preacurata Născătoare de Dumnezeu, absolvită de păcatul originar. De-a lungul Contrareformei, în timpul căreia astfel de imagini erau frecvente, Murillo a pictat un număr important de lucrări cu această tematică.

■ **Copii jucând zaruri**, cca 1670–1675, ulei pe pânză, 146x108,5 cm, Alte Pinakothek, München

Murillo era extrem de apreciat în Spania ca pictor religios, iar colecționarii din Europa țineau la mare preț tablourile sale de gen, mai ales scenele cu copii. Subiectul acestora îl constituie strengari săraci și zdrențăroși, prezentați într-un mediu vag definit. În acest tablou, doi dintre copii sunt complet absorbiți de jocul de zaruri, în timp ce un al treilea stă în picioare mușcând dintr-un coltuc de pâine. Cu chipurile lor angelice, ei trezesc mila privitorului, deși emană o fericire distrată și vitalitate și par să fie extrem de mulțumiți cu micile lor bucurii. Farmecul inocenței lor iese la iveală prin contrast cu decorul rigid și sărăcăcios.

Naturalismul reprezentării face ca tablourile să nu cadă pradă unui sentimentalism banal.

Secolul XVIII

Jean Honoré Fragonard – Leagănul 1767
Ulei pe pânză, 81x65 cm. Colecţia Wallace, Londra

Secolul XVIII

1700–1750
Începutul secolului XVIII

Nicolas de Largillière
Giacomo Amiconi
Jean-Marc Nattier
François le Moyne
Jean-Baptiste Joseph Pater

1700–1770
Rococoul

Jean-Antoine Watteau p. 286
François Boucher p. 286
Jean-Honoré Fragonard p. 287

1700–1800
Secolul XVIII englez

William Hogarth p. 292
Sir Joshua Reynolds p. 294
Thomas Gainsborough p. 294
Joseph Wright of Derby p. 295

Giovanni Battista Tiepolo p. 280
Jean-Baptiste Siméon Chardin p. 282

1700 1710 1720 1730 1740

1750–1800
Neoclasicismul

Anton Raphael Mengs
Jean-Antoine Houdon
Francisco de Goya y Lucientes p. 306
Jacques-Louis David p. 300
Antonio Canova
Bertel Thorvaldsen
Jean-Auguste-Dominique Ingres p. 304

1600–1867
Stampe asiatice

Honami Koetsu
Nishikawa Sukenobu
Kitagawa Utamaro
Hokusai Katsushika
Isoda Koryusai
Toshusai Sharaku
Ando Hiroshige

1750 1760 1770 1780 1790

Secolul XVIII

Rococoul şi neoclasicismul sunt definitorii pentru secolul XVIII, stilul specific reflectând în termeni estetici schimbările socio-politice ale epocii. Rococoul s-a dezvoltat ca o reacţie împotriva naturii grandioase a barocului. În esenţă, el a apărut din dorinţa aristocraţiei de la curte de a avea o artă mai lejeră şi mai jucăuşă. La origine, stilul se limita la designul interior. „Rococo" provine din termenul francez *rocaille*, care înseamnă „piatră" şi se referă la imaginile organice care împodobeau pereţii şi plafoanele. În timp, această estetică exuberantă a fost preluată şi de artele frumoase. Noua abordare ni se dezvăluie în pictură prin operele unor pictori de marcă ai rococoului: Giovanni Battista Tiepolo, Jean-Honoré Fragonard, François Boucher şi Jean-Antoine Watteau. Atmosfera pânzelor lor luminoase şi jucăuşe contrasta puternic cu gravitatea şi cu dramatismul sumbru caracteristice creaţiilor baroce. Subiectele lucrărilor sunt şi ele un indicator al schimbărilor fundamentale

Noël-Nicolas Coypel: Bachus, Venus şi cele Trei Graţii, nedatat, ulei pe pânză, 101x82 cm, Muzeul de Artă şi de Istorie, Geneva

Nicolas de Largillière: Studiu, diferite tipuri de mâini, cca 1715, ulei pe pânză, 65x53 cm, Muzeul Luvru, Paris

Angelika Kauffmann: Autoportret, 1787, ulei pe pânză, 65x51 cm, Neue Pinakothek, München

Jean-Marc Nattier: Petru cel Mare, nedatat, ulei pe pânză, 142,5x110 cm, Ermitaj, St. Petersburg

petrecute la nivelul stilului. Tema distinctivă a rococoului, *fête galante*, era un subiect de gen ce se concentra pe scene de tihnă în aer liber. Un alt tip de subiect erau povestirile mitologice, precum *Hercule şi Omphalos*, al lui François le Moyne, sau *Bachus, Venus şi cele Trei Graţii*, al lui Noël-Nicolas Coypel. În opoziţie cu barocul, tratarea picturală a subiectului este şi ea mai lejeră şi mai vivace. Genul portretistic a crescut în importanţă şi a suferit o transformare similară. Acum, pictorul se concentrează mai mult pe obţinerea unei impresii de eleganţă graţioasă, decât pe sugerarea unei senzaţii de maiestate impunătoare. Acest nou tip de accent este vizibil în pânze precum *Petru cel Mare*, de Jean Marc Nattier, sau în *Autoportretul* lui Nicolas de Largillière. Poate din pricina originii sale de stil menit decoraţiilor interioare, rococoul şi-a păstrat o preocupare deosebită pentru suprafeţe. Diferenţierea meşteşugită dintre piele şi ţesături din

tabloul lui Largillière – *Studiu, diferite tipuri de mâini* – ilustrează această grijă faţă de textură.

Trecerea la neoclasicism este strâns legată de schimbarea mediului politic din Franţa. Revoluţia franceză pretindea un nou tip de expresie artistică, radical diferită de voiosul rococo. Cu toate acestea, începuturile acestei schimbări stilistice se regăsesc în lucrările mai rezervate ale lui Chardin. Stilul neoclasic matur se inspira din arta şi literatura clasică a Romei şi Greciei antice. Pictorii Jacques-Louis David şi Jean-Auguste-Dominique Ingres au fost cele mai importante personalităţi ale mişcării. Lucrările lui David mizau pe forţa culorii, asociată cu un puternic dramatism, pentru a realiza desfăşurări narative cu numeroase personaje, în timp ce compoziţiile mai severe ale lui Ingres se bazau pe forţa contururilor, pentru a conferi o

Anton Rafael Mengs: Maria Magdalena pocăindu-se, 1752, ulei pe pânză, 47,5x63,5 cm, Gemäldegalerie, Dresda

Antonio Canova: Amor şi Psyche, 1787–1793, marmură, 155 cm înălţime, Muzeul Luvru, Paris

François le Moyne: Hercule şi Omphalos, 1724, ulei pe pânză, 184x149 cm, Muzeul Luvru, Paris

impresie de întreg. Deşi lucrările specific neoclasice tratau evenimente istorice antice sau contemporane, mişcarea a explorat şi tematica religioasă (*Maria Magdalena pocăindu-se*, a lui Anton Rafael Mengs), sau mitologică (*Amor şi Psyche*, a lui Antonio Canova). Elementul unificator îl constituie temele înălţătoare şi entuziasmante ale sacrificiului, eroismului şi moralităţii. Regulile proporţiei şi ordinea au avut în neoclasicism un efect profund asupra portretisticii, care a devenit, deopotrivă, mai realistă şi mai idealizantă, precum în tablourile lui Joshua Reynolds şi în sculpturile lui Jean-Antoine Houdon (*Voltaire*). Secolul XVIII a fost, de asemenea, epoca de aur a şcolii japoneze de gravură colorată în lemn ukiyo-e. Estetica şcolii ukiyo-e va avea mai târziu un impact semnificativ asupra evoluţiei artei occidentale din secolul XIX.

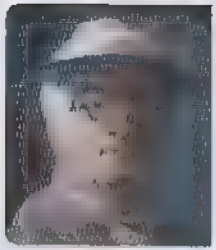

Jean Siméon Chardin

1699–1779, Paris

1699
1728
1740
1743
1755 Devine trezorier
1757
un apartament în Luvru
1761 Lucrează tablouri
1774
Academia Regală
1779 Moare pe
6 decembrie, la Paris

Jean Siméon Chardin a înălțat natura moartă pe noua treaptă în cadrul ierarhiei formelor artistice d vanța. În opoziție cu gustul comun pentru pictura onica, Chardin s-a inspirat din tradiția olandeză. A pict scară redusă, subiecte din viața cotidiană. Chardin p ade sea femei, servitori și copii, tratându-și întotde a subiecții burghezi cu respect. Din punct de vede ehnic el reușește să redea cu meticulozitate realismu cărei texturi, paleta sa coloristică fiind de o mare fine A căzut pentru o scurtă perioadă în uitare, înainte s e readus în centrul atenției de către frații Goncourt ș de Proust. Modalitatea sa novatoare de alege a subiectelor și preferința pentru realism au avut o ență majoră asupra lui Cézanne (p. 382), Matisse (p 28) și Van Gogh (p. 386).

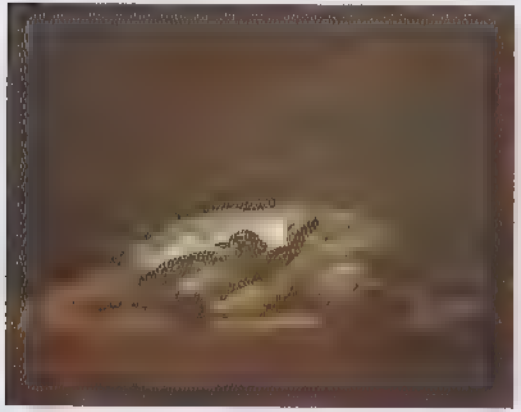

■ **Iepure, sturz și pare** 755.
ulei pe pânză,
38,5x45 cm,
Muzeul Vânătorii și N
Paris

Chardin prezintă pri od
precis, dar simplu, o e
de elemente ce cupr
și un iepure mort. Ur
culorilor și diferențe e
sunt într-atât de subț at
sunt aproape indiscer e
Natura moartă nu ste ste
nimic și nu dă nici o e
moralizatoare, dar tran te
privitorului o stare
de meditație calmă.

■ **Guvernanta** 1739, ulei
pânză 46,7x37,5 cm,
a Națională a
adei, Ontario

scena unui copil și
ernantei sale reușește
smită niște senti
de regulă rezervate
personaje mai puțin
aje. Chardin predă
a tinerei dintre
onaje privitorul
ând să întrezărească
antura din relația lor

Alte lucrări de Chardin

d o cărți de joc

ătorul

cu turnez

Mesagerul

leta de dimineață

■ **Baloane de săpun,**
1734, ulei pe pânză, 60x73 cm,
County Museum of Art,
Los Angeles

Un tânăr își pierde timpul
suflând baloane de săpun.
Compoziția este centrată
în jurul imaginii balonului,
iar lucrarea se axează
pe concentrarea băiatului
în timp ce expiră aerul
din plămâni. Tonul meditativ,
caracteristic tablourilor
lui Chardin, impregnează
întreaga scenă și creează
o atmosferă de răbdare
calmă și concentrată.

Giovanni Battista Tiepolo

cunoscut şi ca Gianbattista sau Giambattista Tiepolo
1696, Veneţia – 1770, Madrid

- **1696** Se naşte [illegible]
- **1710** Devine [illegible]
- **1717** [illegible]
- **1725** Primeşte o comandă de la arhiepiscopul din Udine
- **anii 1730** [illegible]
- **anii 1740** Primeşte [illegible]
- **1755** Devine prim-preşedinte al Academiei Veneţiene
- **1762** Primeşte de la [illegible] Spaniei comanda de a picta sala tronului din palatul regal
- **1770** [illegible] pe 27 martie

Alte lucrări de Tiepolo

Îngerii arătându-se lui Abraham, 1726–1729
Palatul Patriarhal, Udine

Frescele de la Palatul arhiepiscopal, 1752–1753, Wurzburg

Femeie cu mandolină
[illegible]
Institutul de Artă, Detroit

Giovanni Battista Tiepolo a ajuns celebru ca pictor de fresce pentru biserici. Subiectele sale mergeau de la povestiri biblice până la istoria şi mitologia antică. Influenţa lui mai era încă simţită chiar şi în vremea lui Goya. A dezvoltat stilul baroc, accentuându-i teatralitatea, dar evitând clarobscurul. În acelaşi timp, opera sa relevă o simpatie pentru ornamentaţia de tip rococo. Vedea în pictură expresia unei fantezii voioase şi îşi prezenta comanditarii aristocraţi ca zeităţi. Caracteristice pentru opera lui sunt includerea mai multor perspective în aceeaşi compoziţie, spaţiile aglomerate, tratarea iluzionistă a picturii ca sculptură, o paletă şi o tuşă catifelată şi un eclerai puternic.

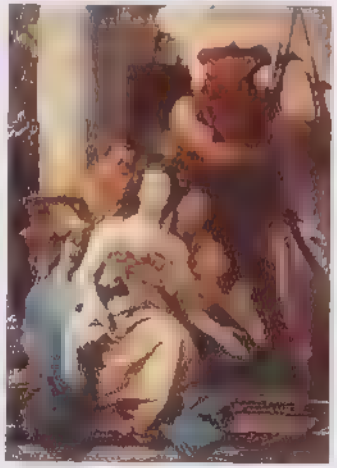

Martiriul Sf. Agatha, cca 1755, ulei pe panză, 184x137 cm
Muzeul de Stat [illegible]

Subiectul acestei compoziţii este [illegible] Sf. Agatha. Paleta coloristică a [illegible] este alcătuită din [illegible] albastru, alb, [illegible] portocaliu. Au[illegible]ste situată la mai [illegible] ţia ei, susţinută [illegible] sla, nică ce [illegible] o rochie peste [illegible] gerânde. Pajul prezintă indiferent sânii [illegible] pe un platou de argint.

Rinaldo şi Armida, [illegible] 742, 186,8x259 cm, Institutul de Artă din Chicago

Subiectul este vizualizarea unui vis redând poziţia unui cavaler cruciat. Pastelurile subtile ţesăturile de penel diafane şi decorul magnific creează o senzaţie de fantastic. O multitudine de flori şi de arbori aglomerează spaţiul, creând o stare de mişcare. Rochia Armidei îi învăluie elegant trupul.

Banchetul Cleopatrei, cca 1747, [illegible] 650x300 cm [illegible] Cabia, Veneţia

Pictura o reprezintă pe Cleopatra în fruntea unui măreţ banchet şi a fost pictată pentru regele Poloniei. Complicatele detalii arhitecturale creează impresia de opulenţă, [illegible] şi decadenţă. Scena se concentrează [illegible] Regina Egiptului, care ia o perlă din cercelul [illegible] o dizolvă într-un pahar cu oţet. Acest gest [illegible] că atmosfera de nepăsare extravagantă

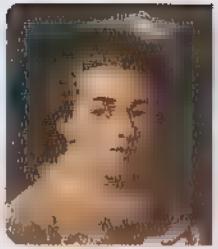

Jean-Honoré Fragonard

1732, Grasse – 1806, Paris

1732 Se naște pe [illegible]

1748 Este timp de doi ani elevul lui Boucher și pentru scurt timp al lui Chardin

1753 Este elev la Școala Regală de [illegible]

1756 Câștigă premiul de Roma [illegible] Academia franceză de [illegible]

1763 [illegible] Olan

1767 Încetinează [illegible] Saxon

1772–1773 Revizitează [illegible] Olanda

1793 Este numit de către Jacques Louis David în postul de conservator al Palatului Louvr[illegible]

1806 Moare pe [illegible] în urma unui atac de cord

Fiind unul dintre cei mai remarcabili artiști ai [illegible]ocoului, Jean-Honoré Fragonard s-a bucurat de o imen[illegible] popularitate printre comanditarii săi aristocrați

Dincolo de faptul că a fost un pictor de ren[illegible]me, Fragonard și-a câștigat reputația de desenator [illegible]ar cabil și de gravor talentat. Evoluția sa stilistică a fost influențată de barocul francez și de școala artistică flamandă și olandeză

În ciuda faptului că primise, ca pictor istoric, o educație clasică, Fragonard prefera scenele de gen. Lucrările artistului reprezintă o manifestare cât se poate de pe[illegible] de a spiritului voios al rococoului.

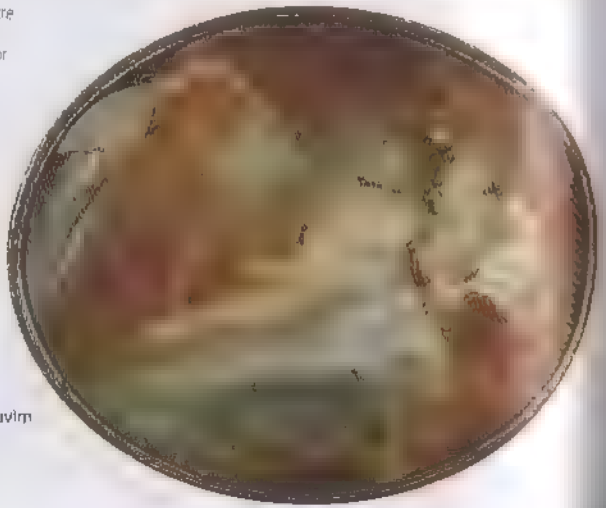

Le feu aux Poudres
[illegible]naintе de 1778, ulei pe pânză, 37x47,5 cm
Muzeul Louvru, Paris

Tabloul este parte a unei perechi intitulată *La chemise enlevée*. Subiectul său îl constituie o scenă de dragoste între o tânără femeie și un heruvim. Coloritul și tușa conferă imaginii o atmosferă romantică, de vis

Leagănul, 1767, ulei pe pânză 81x65 cm, Colecția Wallace, Londra

Tabloul, încărcat de simboluri, redă legătura galantă dintre o tânără ce se dă în leagăn și admiratorul ei. Pantoful pierdut de femeie în agitația ei este un simbol al virginității pierdute. Venus, delfinii și grădina întreagă exprimă același mesaj al iubirii senzuale și a pasiunii clandestine

Alte lucrări de Fragonard

Tânără jucându-se cu un câine
[illegible]
Paris

Bărbat cântând la un instrument, 1769
Muzeul Louvru, Paris

Lecția de muzică
Muzeul Louvru, Paris

Denis, 1770, Muzeul Louvru, Paris

Baba Barba, circa 1770
Galeria Națională de Artă Washington, DC

Adorația păstorilor [illegible]
Muzeul Louvru, Paris

Jocul de-a v-ați ascunselea, 1770
Muzeul Louvru, Paris

Nobilii şi perechile de rang înalt, îmbrăcate în costume elegante, erau subiectul său principal. Scenele sale pline de grijă, uneori chiar frivole, se desfăşoară adesea în peisaje liniştite, idilice, pline de flori şi de verdeaţă, care trădează influenţa pe care a avut-o asupra sa artiştii olandezi. Stilul său se caracterizează printr-o tuşă liberă, viguroasă şi curgătoare [illegible] cu nuanţe pastelate de roz, albastru şi verde prin rafinament şi graţie. Predilecţia pentru culorile subtile îşi are originea în dragostea sa pentru lucrările lui Tiepolo (p. 280). În operele sale târzii, Fragonard a fost obligat să facă faţă ascensiunii neoclasicismului şi, nefiind în stare să urmeze noua tendinţă, şi-a pierdut popularitatea, fiind aproape uitat până când [illegible] fost repus în circulaţie de către impresionişti.

■ **Pygmalion**
Ulei pe pânză
55x45 cm
Muzeul Berry
Bourges

Statuia unei femei frumoase, adică viaţă de creatorul ei era un subiect de succes printre artiştii [illegible] din epoca filosofilor [illegible] din mitologie [illegible] de dorinţa lui Pygmalion, o frumuseţe [illegible] nu se mişcă [illegible] apiecându-se către sculptor. Tablou se dezvoltă în [illegible] ractanului tăcute Imaginile unor [illegible] pufoşi şi ale unor muze cu corpuri rozacee se adună în jurul [illegible] centrat reprezentat de cel doi iubiţi animând scena printr-o dinamică mişcărilor. Coloritul [illegible] cat felat şi tuşa de [illegible] creează o atmosferă de reverie.

■ **Tânără citind**
[illegible]ei pe pânză, 82x65 cm
[illegible]ăer a Naţională de Artă, Washington, DC

Lucrarea tratează o temă din viaţa cotidiană. O tânără îmbrăcată elegant este absorbită de lectură. Ea era blândă o înconjurează delicat în profil. Spectrul subtil gradat al penelor de culoare roz din spatele ei şi nuanţele de galben [illegible] peretelui creează o armonie liniştită.

■ **Zăvorul**
[illegible]77, ulei pe pânză,
73x93 cm, Muzeul Luvru, Paris

Când senzaţia de voioşie. *Zăvorul* prezintă o [illegible] aflată în [illegible] amoroase. Decorul [illegible] ce cu gândul la un rendez-vous, dar acţiunile [illegible] personajelor şi mobilierul răsturnată sugerează [illegible] totul altceva. Gestul bărbatului de-a apuca zăvorul pare a fi unul hostil. Plasarea personajelor [illegible] spaţiu [illegible] ec era [illegible] sunt dramatice.

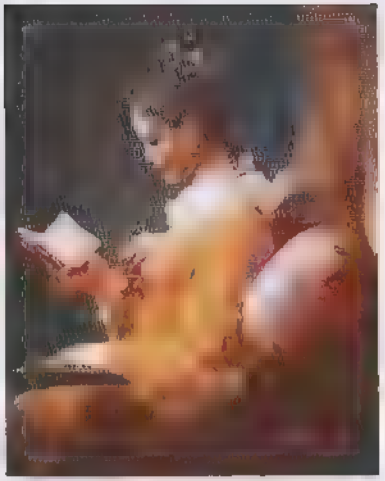

Antoine Watteau

1684, Valenciennes – 1721, Nogent-sur-Marne

■ A debutat ca pictor de serbări galante [illegible]

■ [illegible] spirat din teatru și balet [illegible]

[illegible] zate, pentru aristocrați [illegible]

■ [illegible]

■ **1684** Se naște în Valenciennes, în familia unui tâmplar.
1702 Pleacă la Paris.
1703 Devine elevul pictorului Claude Gillot.
1708 Lucrează cu Claude Audran, custodele Palatului Luxembourg.
1709 Începe să expună [illegible] pentru Academia Regală de Pictură.
1712 [illegible] membru pe viață al Academiei.
1717 Este primit la Academie cu lucrarea *Les Plaisirs du bal* (*Plăcerile dansului*).
1719 Vizitează Anglia, [illegible] de Tubercu[illegible]
1720 Se reîntoarce la Paris.
1721 Moare pe 18 [illegible] la Nogent-sur-Marne.

Jean-Antoine Watteau a introdus lumina și culoarea în baroc pregătind astfel calea pentru Rococo. El a conceput un nou gen de *fête galante* și a fost, de asemenea, unul dintre inventatorii motivelor ornamentale *chinoiseries* și *singeries*. Ajungând la Paris la vârsta de 18 ani, a fost copist de tablouri de gen olandeze, făcându-și ucenicia pe lângă Claude Gillot, care l-a inițiat în commedia dell'arte, și a studiat cu Claude Audran, designerul de interioare și custodele palatului Luxembourg. Odată acceptat în Academie, Watteau a început să se bucure de succes în rândul burgheziei înstărite și a consacrat pictura de șevalet, conferindu-i eleganță și grație. Tablourile sale [illegible] mincătoare, subtile și expresive dau senzația de nostalgie și melancolie. Stilul său, influențat de Rubens (p. 234) și Tizian (p. 164), și-a pus amprenta atât asupra picturii galante europene, cât și asupra pictorilor de gen, desenatorilor și a scriitorilor.

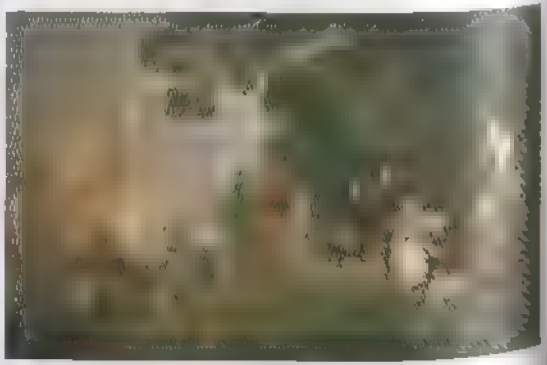

■ **Îmbarcarea către Cythera**, 1717, ulei pe pânză, 129x194 cm, Muzeul Luvru, Paris

Tabloul prezintă un grup elegant de îndrăgostiți, muncinat îmbrăcați, în vizită la locul de naștere a lui Venere: Cythera, insula iubirii. Lucrarea este exemplară pentru genul de *fête galante* specific lui Watteau. Semnele pe care dau ansamblului o tonalitate melancolică

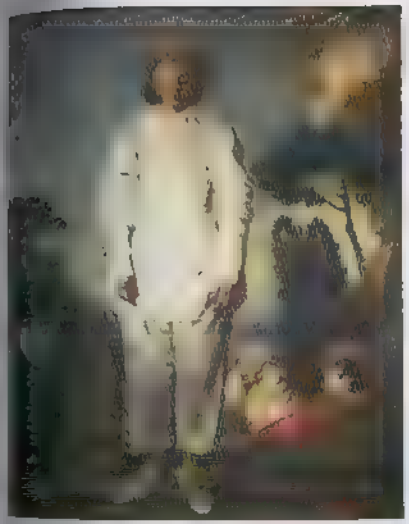

Tehnica lui Watteau se inspira din spectacole de balet și din comedii italiene. Compoziția pare a fi coregrafiată la fel ca într-o grațioasă scenă de balet.

■ **Gilles**, cca 1718-1719, ulei pe pânză, 184x149 cm, Muzeul Luvru, Paris

Personajul reprezentând îndrăgostitul respins din commedia dell'arte, denumit generic Pierrot, este reprezentat aici sub forma unui clovn trist. Watteau redă sentimentul său de însingurare cu empatie. Îmbrăcat în obișnuitul costum alb, Pierrot stă în prim-planul unui peisaj. Celelalte personaje – doctorul, Léandre, Isabelle, căpitanul – se află în fundal.

Alte lucrări de Watteau

Jupiter și Antiopa
1717, Muzeul Luvru, Paris

Venus dezarmându-l pe Amor
Muzeul Condé, Chantilly

Conversație în parc
[illegible]

Mezzetin
[illegible]

Serbări venețiene
cca 1719, colecția particulară [illegible]

Firma lui Gersaint
1720, Palatul Charlottenburg, Berlin

François Boucher

1703–1770, Paris

- **1703** Se naște pe 29 septembrie, la Paris
- **1723** Este câștigător a Premiului Rom
- **1727** câștigă premiul pentru Școala de Arte
- **1731** Se întoarce în Franța
- **1734** [illegible] Academia Regală
- **1755** Director al manufacturii Gobelin
- **1765** Devine pictor [illegible] Academiei Regale de Pictură și Sculptură
- **1770** Moare pe 30 mai, la Paris

François Boucher a devenit unul dintre cei mai de succes pictori francezi ai epocii sale. Celebritatea sa s-a datorat și patronajului marchizei de Pompadour. Lucrările lui Boucher sunt caracteristice pentru rococo și mult mai senzuale decât cele ale predecesorilor săi.

A fost un artist complex, care a reușit atât în proiectele de mici dimensiuni, cât și în cele de amploare. A fost de asemenea, prolific, atât în artele frumoase, cât și în cele decorative – ornamentație de interior, tapiserii, porțelanuri și stampe.

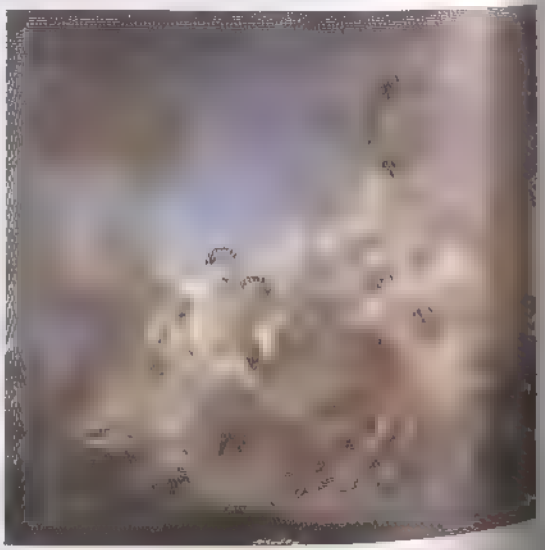

■ **Venus primind armura lui Enea de la Vulcan** 1751, ulei pe pânză, 320x330 cm, Muzeul Louvru

Tabloul o prezintă pe Venus primind din partea soțului ei armura fiului. Culorile caracteristice pentru Boucher, roz și nuanțele de coral, sunt folosite în redarea lui Venus și a heruvimilor

■ **Madame de Pompadour,** [illegible] pe pânză, 201x157 cm, [illegible] Pinakothek, Munchen

Madame de Pompadour a fost [illegible] devenit portretizata de către Boucher. Tabloul o înfățișează pe strălucitoarea curtezană cu o carte deschisă în mână, lângă o masă de scris, ca o intelectuală, adeptă a iluminismului. Fiecare suprafață – de la țesăturile bogate și până la rochia ei opulentă – este observată și redată cu minuție.

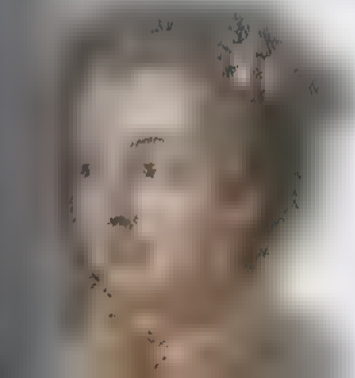

Alte lucrări importante de Boucher

Heruvimi culegători cca 1733, Muzeul de Arte Frumoase Houston

Triumful lui Venus 1740, Muzeul Național din Stockholm

La toilette 1742, Muzeul Thyssen Bornemisza, Madrid

Venus la oglindă 1751, Muzeul Metropolitan de Artă New York

Răsărit de soare [illegible] Colecția Wallace, Londra

Odaliscă brună, 1753, Muzeul Louvru, Paris

Piața chinezească, cca 1768, Rijksmuseum, Amsterdam

Antoine Watteau (p. 286), cel care a introdus pentru prima dată genul „serbare galantă" în lumea artelor a influenţat stilul lui Boucher. Şi la el descoperim aceeaşi predilecţie pentru decorul natural. Subiectele sunt adesea frivole, reprezentând cupluri aristocratice jucându-se de-a păstorii în peisaje molcome. Arta sa nu are pretenţii de profunzime filozofică sau morală. Pastoralele sale sunt, în mod deschis, superficiale şi amuzante, ilustrând moravurile curteneşti. Paleta sa blândă şi finisările delicate îşi găsesc sursa de inspiraţie în Rubens (p. 234). Dintre numeroşii discipoli ai lui Boucher, doar câţiva au reuşit să-i imite tuşa uşoară. Cel mai reputat discipol al său a fost Fragonard (p. 282). Boucher şi-a pierdut popularitatea odată cu dezvoltarea noului stil neoclasic, ce promova valori care, în opinia criticilor, lipseau din lucrările facile ale lui Boucher.

■ **Diana odihnindu-se după baie**, 1742, ulei pe pânză, 56x73 cm, Muzeul Louvru, Paris

Pânza o înfăţişează pe zeiţa vânătorii din mitologia [illegible] îmbrăcându-se după [illegible]. În opoziţie cu reprezentările tradiţionale ale Dianei [illegible]ţa ca distantă şi virginală, [illegible] o prezintă ca pe o femeie [illegible]ă a rezervată, dar ademenitoare. Corpul ei languros şi voluptuos [illegible] este cât se poate de uman, nu divin, iar subiectul mitologic [illegible]este subordonat nuanţelor erotice ale scenei. Boucher îşi distribuie [illegible] vitorul în rolul unui voyeur [illegible]are surprinde dintr-o privire [illegible]nea delicat colorată a [illegible]

Secolul XVIII

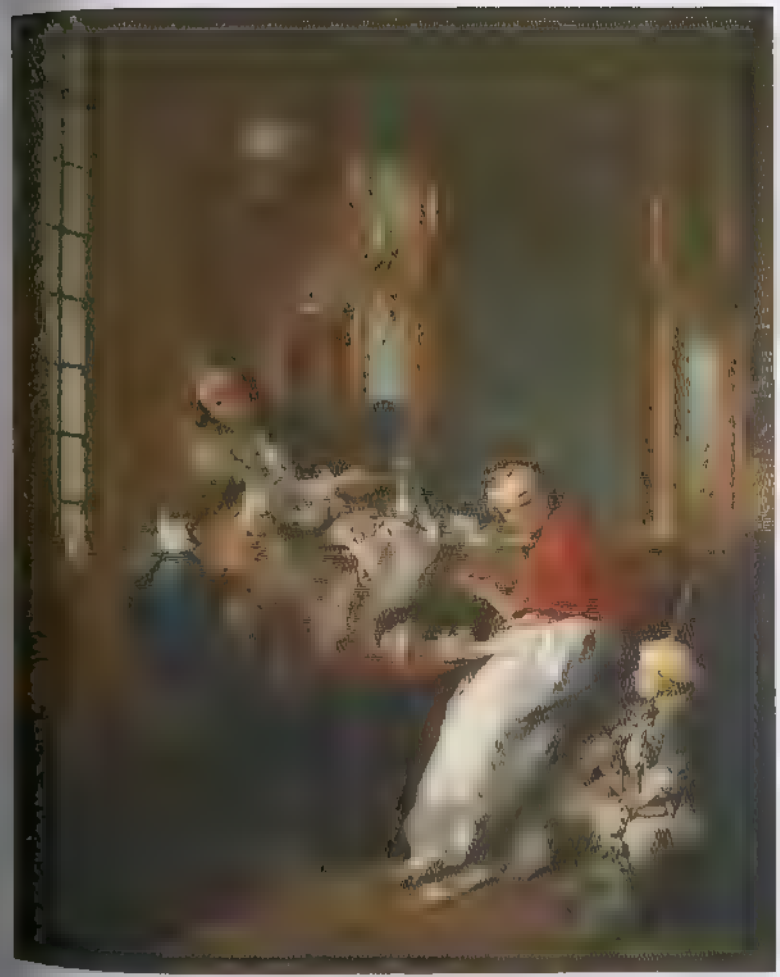

■ **Micul dejun**, 1739, ulei pe [illegible]ză, 81,5x65,5 cm, Muzeul [illegible]vru, Paris

[illegible]părăsătoare, Boucher [illegible]început să picteze scene de gen domestice. Spre deosebire de tablourile sale senzuale, această compoziţie se concentrează asupra interacţiunii dintre membrii familiei artistului în timpul mesei de dimineaţă. O umbră puternică traversează scena venind de [illegible]a geamul din stânga şi iluminează detaliile camerei decorate artistic.

François Boucher

William Hogarth

1697–1764, Londra

■ Pare să nu ofere surprinzătoare, dar coloritul, răspândirea generos ■ Lipsa tablourile cu numeroase ... fiecare având ceva semnificativ în întregul ■ În tablourile sale în straturi pigmenții se acumulă, creând o textură densă ■ Tușa sa este rapidă și degajată, dar ... nivă

William Hogarth a jucat un rol esențial în definirea artei britanice ca școală stilistică independentă. A început ca gravor, ilustrând cărți. Deși s-a străduit să devină un pictor istoric monumental, s-a făcut cunoscut ca pictor ilustrativ, Hogarth și-a câștigat celebritatea ca autor al unor serii de tablouri ce înfățișau diferite vicii ale societății și ofereau lecții morale tranșante.

Bazându-se pe experiența sa anterioară, Hogarth s-a folosit de gravuri pentru a răspândi seriile sale picturale atât în mediul aristocratic, cât și în rândul oamenilor obișnuiți. S-a concentrat în principal pe subiecte contemporane, introducând teme din actualitate și modernizând arta britanică. Hogarth a fost un portretist redutabil, care reușea să-și individualizeze modelele. Stilul său se caracterizează printr-o observație percutantă și trăsături de penel agresive, nefinisate.

■ **1697** Semnează pe 10 noiembrie
1712 Devine ucenicul unui gravor
1720 Își face un nume în domeniul gravurii
1726 Primește comanda de a ilustra *Hudibras* de Samuel Butler
1732 Termină seria *A Harlot's Progress*
1735 Termină seria *Cariera unui desfrânat*
1743 Termină seria *Mariaje à la Mode*
1753 Începe lucrul la tratatul său *Analiza frumuseții*
1757 Primește un post de pictor la curtea lui Gheorghe
1764 Moare pe 26 octombrie

Lucrări de Hogarth

Don Quijote, 1738
Ilustrație de carte

Vânzătoarea de creveți
cca 1740, Galeria Națională, Londra

Autoportret cu mops
1745, Tate Britain, Londra

Servitorii artistului
1758–1759, Tate Britain, Londra

■ **Simon, lord Lovat**
august 1746, gravură
33,4x22,4 cm
Tate Britain, Londra

Hogarth a creat această gravură a lordului Lovat în perioada în care acesta era pe cale să fie judecat și, ulterior, executat pentru trădare. Talentul de portretist al artistului se face remarcat în acuitatea observației, ce redă caracteristicile fizionomice ale subiectului. Accentul cade pe expresia facială, surprinzând din câteva trăsături șireteniei și lipsa de remușcări a personajului.

■ **Tête à tête** cca 1744
Imaginea 1 din seria *Mariage à la mode*, ulei pe pânză
68,6x88,8 cm,
Galeria Națională, Londra

Personajele sunt tineri căsătoriți, fiul unui nobil scăpătat și fiica unui negustor bogat. Ambii personifică vicii contemporane. Soțul, întorcându-se acasă la noua sa soție, ascunde o pălărie de damă în buzunar. Nevasta este extenuată după ce toată noaptea a jucat cărți. Vărul ține în mână facturi neachitate. Reprezentarea lui Cupidon înconjurat de ruine subliniază mesajul moral.

■ **Cariera unui desfrânat: Orgia**
cca 1734, ulei pe pânză, 6,25x7,52 cm
Muzeul Sir John Soane, Londra

Imaginea face parte dintr-o serie de opt picturi pe care Hogarth le-a răspândit apoi ca gravuri. Subiectul ciclului este dezintegrarea vieții răsfățatului Tom Rakewell. Această scenă se desfășoară într-un bordel: Tom este beat, iar în prim-plan o prostituată își scoate diorapii. Această serie are, ca multe alte lucrări ale lui Hogarth, un mesaj moral explicit. Decăderea lui Rakewell, rezultat al depravării, se vrea un avertisment semnat de artă.

Thomas Gainsborough

1727, Sudbury – 1788, Londra

■ S-a axat pe subiecte contemporane ■ Celebru pentru portrete asemănare dintre portret și model ■ Influențat de artiști olandezi Rubens, dar și de William Hogarth ■ Folosea o gamă diversă de ... ■ Se baza pe observarea naturii și exprima individualitatea modelelor

■ **1727** ...
1740 Pleacă la Londra pentru a-și începe educația ...
1748–1749 ... portrete ... realizează pe domeniul său
1761 ... pentru prima dată la ... Artiștilor din Anglia
1769 ... trei lucrări ... Academiei Regale
1780 ... primește comanda să picteze portretul familiei ... favorite ale regelui
1788 Moare la ... Londra

Thomas Gainsborough a fost cel mai de seamă pe sagul și unul dintre cei mai importanți portretiști ai Angliei secolului XVIII. La vârsta de 14 ani a început să învețe cu gravorul ... Hubert Gravelot și, mai târziu, a lucrat în atelierul lui William Hogarth (p. 292). Întrucât nu s-a bucurat de succes de-a lungul acestei perioade, s-a întors acasă și a început să picteze portrete. După ce a participat la câteva expoziții regale, și-a făcut relații printre comanditarii aristocrați, devenind unul dintre membrii fondatori ai Academiei Regale și unul dintre portretiștii preferați ai familiei regale. Stilul lui Gainsborough se caracterizează prin vivacitate, rezultat al tușei lejere, și printr-o impresie de inocență și grație. Talentul său transformă subiectele obișnuite în imagini elegante, memorabile.

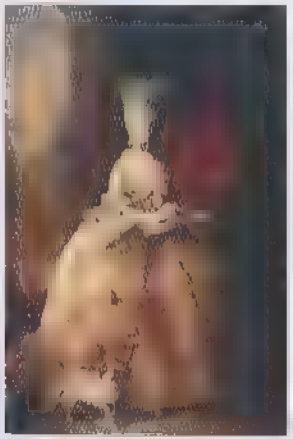

■ **Regina Charlotte**, 1781
Ulei pe pânză, Colecția Regală, Londra

Acesta este portretul reginei Charlotte, nevasta de origine germană a lui George III. Regina este înveșmântată după moda elegantă și strălucitoare a epocii. Sobrietatea întregii ei înfățișări îi trădează statutul. Artistul a lucrat cu meticulozitate drapajul complicatei rochii albe, împodobite cu panglici și dantele, folosind efectul său caracteristic și pensulația diafană și acordând o mare atenție detaliilor.

Lucrări de Gainsborough

Peter Darna, Mu... Charles Crockatt și W... Keeble. 17...

Băiatul în albastru. The Huntington, California

Doamna în albastru ...

St. Petersburg

Marie Jean Augustin Vestris, cca 178...–178... Tate ... Londra

Mrs Thomas Hibbert, Neue Pinakothek, ...

Căruța de legume, 178... ... Colecția ...

■ **Plimbarea de dimineață**, 1760, ulei pe pânză, 236x179 cm, Galeria Națională, Londra

Dublu portret a fost comandat pentru a comemora căsătoria lui William cu Elizabeth Halket. Tabloul este reprezentativ pentru stilul artistului la maturitate. Gainsborough a plasat în mod ingenios elegantul cuplu într-un decorul natural oferit de un parc, având alături un câine, simbolul fidelității. Plimbarea romantică a cuplului prin minunatul peisaj simbolizează drumul comun pe care cei doi îl au de parcurs de acum înainte.

■ **Domnul și doamna Andrews**
cca 1750, ulei pe pânză, 70x119 cm, Galeria Națională, Londra

Acest dublu portret neconvențional dă măsura măiestriei artistului în reprezentarea scenelor în aer liber. Pictat la reîntoarcerea sa în Sudbury, tabloul înfățișează pe proaspăt căsătoriții Robert Andrews și Francis Carter. Peisajul, arma și banca de lemn ne arată starea socială și bogăția lui Andrews.

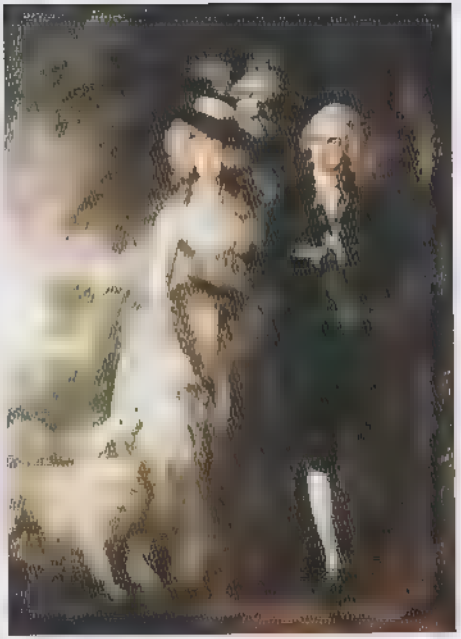

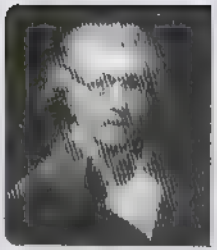

Joshua Reynolds

Sir Joshua Reynolds
1723, Plympton, Devon — 1792, Londra

■ Şi-a dedicat întreaga viaţă aducerii portretisticii britanice [illegible] ■ A competiţie cu Thomas Gainsborough pentru statutul [illegible] portretist al epocii. ■ Prefera ca modele femeile şi copiii în ambient[illegible]

■ **1723** Se naşte pe 16 iulie
1740 Şi face ucenicia pe lângă portretistul Thomas Hudson
1749 Face o excursie în Marea Mediterană
1764 Pune bazele Clubului Literar
1768 Primul rector al Academiei Regale
1769 [illegible]
1769 Este înnobilat de regele George
1784 Devine pictorul regelui
1792 Moare pe 23 februarie

Lucrări de Reynolds

Familia Marlborough, 1777–1778. Palatul Blenheim, Oxfordshire

Alexandru al X-lea, duce de Hamilton, 1782. Galeria Naţională a Scoţiei, Edinburgh

Mrs. Mary Robinson, cca 1783. Colecţia Wallace, Londra

Mrs. Siddons ca Muza tragediei, cca 1783. The Huntington, San Marino, California

Joshua Reynolds a pictat primul său portret la vârsta de 12 ani. A studiat arta portretului la Londra, apoi a călătorit în Italia, unde a luat hotărârea de a încorpora în portret stilul englezească aspecte ale picturii istorice italiene. În portretele sale cita elemente din capodoperele trecutului, plasându-şi modelele contemporane în posturi şi decoruri clasice. Reynolds a ajuns să fie cunoscut drept unul dintre cei mai mari portretişti ai epocii sale, creând, pe parcursul vieţii, un număr uimitor de portrete. Reynolds a fost, de asemenea, şi un reputat scriitor, apreciat pentru scrierile sale despre artă şi estetică. El este autorul unor celebre *Discursuri*, care au pus în discuţie scopul artelor şi au dus la îmbunătăţirea statutului artistului în societatea britanică. Datorită reputaţiei sale artistice şi relaţiilor sale a fost numit rector al noii create Academii Regale de Artă.

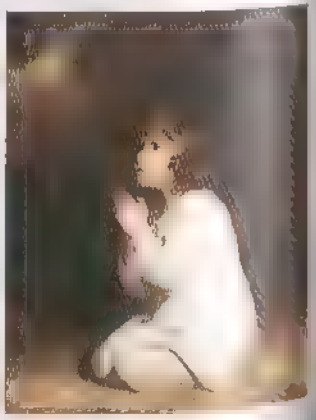

■ **Tânărul profet Samuel rugându-se**, cca 1780, ulei pe pânză, 89x70 cm, Muzeul Fabre, Montpellier

Tânărul profet, îngenuncheat în centrul compoziţiei şi înălţă privirea către deschiderea din cerul întunecat. Reynolds se inspiră din tradiţia lui Rembrandt, explorând interacţiunea dintre întuneric şi lumină. Raza divină ce-l luminează pe băiat este realizată cu ajutorul unei palete de culori calde, catifelate, maro şi bej.

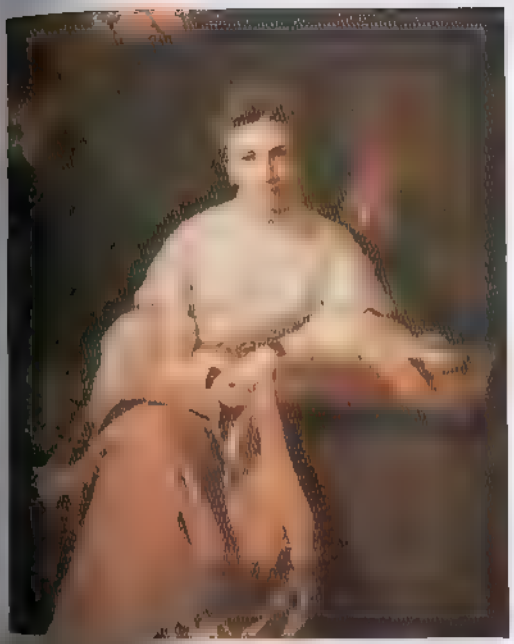

■ **Nelly O'Brien**, 1763, ulei pe pânză, 125,1x100,1 cm, Hunterian Museum and Art Gallery, Glasgow

Modelul din acest portret este o faimoasă curtezană. Reynolds îi dezvăluie statutul social înfăţişând-o ăruri de o altă amantă celebră, Danae. Tânăra femeie este elegantă, senină şi complet relaxată. Reynolds este fascinat de jocul de lumini şi umbre, explorând efectele acestuia pe diverse suprafeţe: pe corpul ei, pe rochie şi pe vegetaţia luxuriantă. Contururile şi formele subiectului său sunt create cu ajutorul acestei dinamici între artist şi modelul său se face simţită o atracţie reciprocă. Privirea femeii este expresivă şi intimă, anga,ând privitorul într-o conversaţie personală. Coloritul stins şi trăsăturile atrăgătoare se unesc pentru a crea o imagine înnobilată a modelului.

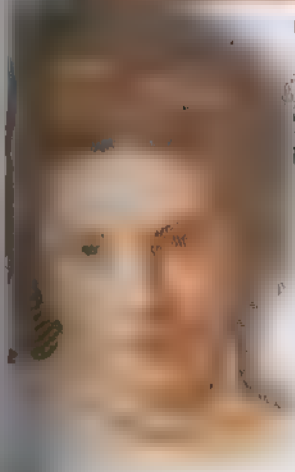

■ **Cupidon desfăcând centura lui Venus**, 1788, ulei pe pânză, 127,5x101 cm, Ermitaj, St. Petersburg

Un Cupidon jucăuş dezbracă pângărind cele trei haine ale ei. Veşmintele lui Venere. Paleta vie este o mărturie a influenţei veneţiene, în timp ce senzualitatea scenei şi varietatea texturilor se inspiră din tradiţia franceză.

Joseph Wright of Derby

1734–1797, Derby

[redacted]

1734 Se naște pe 3 sept[redacted]
1751 Devine ucenicul portretistului de succes Thomas Hudson
1765 Are o primă expoziție la Incorporated Society of Artists
1773 Călătorește în Italia
1776 Se înscrie în Academia Regală
1777 Se întoarce la Derby
1781 Membru corespondent al Academiei Regale
1784 Renunță la portrete și devine membru cu drepturi depline
1785 Expune pe[redacted] la Londra
1797 Moare pe 29 august

Născut la Derby, unul dintre centrele Revoluției Industriale, Joseph Wright introduce știința ca subiect în arta britanică. Contrar practicilor acceptate, a evitat Londra și, cu toate acestea, a reușit să devină un artist de renume al timpului său. Wright a primit o educație de portretist, dar a devenit cunoscut ca un maestru al scenelor de gen luminate dramatic. După ce a vizitat Italia, și-a dezvoltat un stil caracteristic, ce combină peisajul rustic cu lumina nocturnă. Clarobscurul său specific este o mărturie a influenței lui Caravaggio (p. 218), iar predilecția pentru interioare slab luminate este de inspirație rembrandtiană, în timp ce opțiunea pentru realism și subiecte de gen își are sursa în tradiția olandeză. A înfățișat diverse personaje, de la nobilimea locală și până la muncitori, de la oameni de știință până la personaje italienizate.

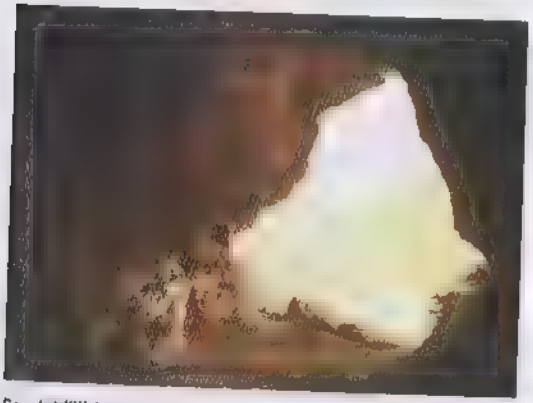

Grotă cu „banditi" în Regatul Neapolelui, la apus, cca 1777, ulei pe pânză, 122x174 cm, colecție particulară

Peisajul de tip [redacted] înfățișează o peșteră pitorească [redacted] cu bandiți, expoziția [redacted] trăsnetul dintre întunericul [redacted] interiorul peșterii și strălucirea apusului de soare [redacted] sălbatice folosite în reprezentarea banditilor ce se luptă cu victima lor dau [redacted] și reflectă strălucirea vădită a soarelui din spatele lor

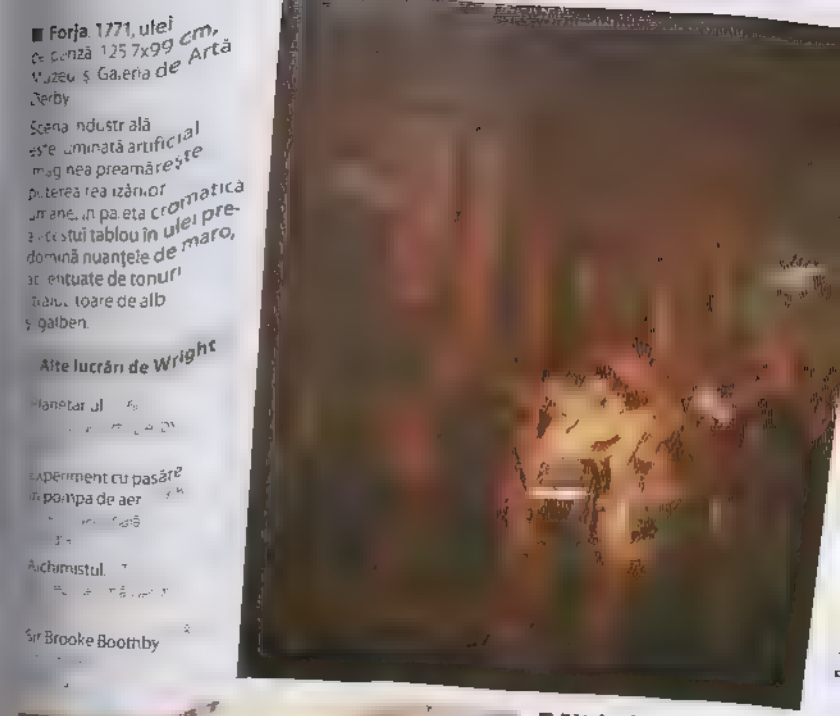

Forja, 1771, ulei pe pânză, 125,7x99 cm, Muzeul și Galeria de Artă Derby

Scena industrială este luminată artificial magnea preamărește puterea creatoare a omului. În paleta cromatică a acestui tablou în ulei predomină nuanțele de maro, accentuate de tonuri calde de alb și galben.

Alte lucrări de Wright

[redacted]

Experiment cu pasăre într-o pompă de aer [redacted]

Alchimistul [redacted]

Sir Brooke Boothby [redacted]

Bătrânul și Moartea, cca 1780, ulei pe pânză, 63,5x76,2 cm, Galeria de Artă Walker, Liverpool

Creată în timpul unei faze târzii a carierei artistice a lui Wright, această lucrare alegorică încorporează elemente din literatura și mitologia clasică. Povestirea moralizatoare se bazează pe una dintre fabulele lui Esop. Protagoniștii, un bătrân și Moartea, sunt înfățișați într-un peisaj natural, detaliat minuțios. Bărbatul și scheletul sunt luminați de razele soarelui la apus.

Jacques-Louis David

1748, Paris – 1825, Bruxelles

- **1748** [illegible]
- **1764** Se înscrie în Academia Regală
- **1774** Câş[illegible]
- **1792** P[illegible]
- **1794** Este a[illegible]
- **1799** Devine pictor oficial al lui Napoleon
- **1815** Este exilat după căderea lui Napoleon
- **1825** Moare pe 2 decembrie la Bruxelles

Jacques-Louis David a avut un rol important în impu[illegible]rea neoclasicismului. Noua mişcare avea o predilecţie [illegible]ntru marile tablouri istorice. Drept urmare, subiectele pă[illegible]or de mari dimensiuni ale lui David tind să se mentină[illegible]ra istoriei antice. Cu toate acestea, ocazional, el prez[illegible]ta şi personaje politice contemporane în rolurile eroic[illegible]din Antichitate. Acest mod de abordare i-a permis lui Da[illegible]d să susţină legitimitatea liderilor contemporani, asemu[illegible]du-i conducătorilor clasici, şi astfel regimul aflat la pu[illegible]e a folosit pânzele lui David ca mijloace propagan[illegible]tice. David a fost un participant activ la viaţa politică a t[illegible]u ui său. A participat la organizarea unor târguri spons[illegible]zate de stat, a conceput costume, uniforme, afişe şi [illegible]

Marat asasinat, 1793, ulei pe pânză, 162[illegible]cm, Muzeele Regale de Arte Frumoase, Bruxelles

Portretul idealizat, slab luminat, îl reprez[illegible]ă pe Marat ca pe un martir. David se inspi[illegible]ă din iconografia lui Michelangelo, în special d[illegible] (p. 150). Marat este înfăţişat la doar câteva momente după moarte, cu trupul încă [illegible]t şi cu o culoare vie, ţinând în mână scrisoa[illegible] pe care o scria.

Alte lucrări ale lui David

Hristos pe cruce, [illegible]

Jurământul [illegible]

[illegible]

Andromaca jelindu-l pe Hector, 1783, [illegible]

Madame Reca[illegible] [illegible]

Sabinele, 1799, ulei pe pânză, 38x522 cm, Muzeul Luvru, Paris

Subiectul se bazează pe mitul antic [illegible]l intervenţiei Sabinelor în luptele [illegible]tre părinţii şi soţii lor. Personajele [illegible]nt dispuse asemenea actorilor dintr-o [illegible]iesă compoziţia este organizată simetric [illegible]ju-l unei figuri feminine cu braţele [illegible]g deschise.

Napoleon Bonaparte trecând Alpii, [illegible]799, ulei pe pânză, 259x221 cm, Muzeul [illegible]ational din Chateau de Malmaison

David îl prezintă pe Napoleon în postura [illegible]ui erou romantic. Compoziţia a fost [illegible]spirată de o sculptură ecvestră a lui [illegible]tru l, de Falconet. Napoleon îşi ţine [illegible]rău calul, ridicând braţul într-un gest [illegible]e comandă. Mantia sa strălucitoare se [illegible]volburează în bătaia vântului, rezonând [illegible]u mişcarea cozii şi a coamei calului.

elemente decorative pentru autorități. Mai mult, tablourile sale neoclasice sunt concretizarea perfectă a principiilor culturale și estetice ale epocii sale. David l-a construit reputația reușind să transmită în mod explicit un mesaj moral și poetic. Din punct de vedere stilistic, s-a bazat pe o compoziție simplă, ordonată, și pe primatul contururilor asupra culorii. Limitările sale stilistice autoimpuse erau în concordanță cu noua orientare a societății către austeritate și stoicism, ce contrasta flagrant cu frivolitatea decadentă a rococoului. Contururile precise, talentul deosebit în redarea variatelor texturi și finisajul perfect al suprafețelor sunt caracteristicile stilului său. Printre cei mai de seamă elevi ai lui David se numără artiști precum Girodet, Gros și Ingres (p. 304).

■ **Încoronarea lui Napoleon I și a împărătesei Josephine,** 1805–1807, ulei pe pânză, 629x979 cm, Muzeul Luvru, Paris

Această lucrare de mari dimensiuni, are o suprafață de peste 50 mp și 150 de personaje. David s-a bazat compoziția pe lucrarea lui Rubens, *Încoronarea Mariei de Medici*. Lucrarea îl prezintă pe proaspătul împărat al Franței, al cărui chip este subtil luminat, în timp ce o încoronează pe soția lui Papa o binecuvântează pe împărăteasă, iar membrii celor două familii imperiale și alte personaje politice asistă la ceremonie. Atenția ne este captată de protagoniști din centrul scenei, puși în evidență cu ajutorul culorilor strălucitoare

■ **Lictorii aducându-i lui Brutus trupurile fiilor săi** 1789, ulei pe pânză, 3[illegible] cm, Muzeul Luvru, Paris

David înfățișează pe [illegible] Brutus, care și-a condamnat fiii la moarte pentru trădare, un sacrificiu patriotic inspirat de *Isaia* lui Michelangelo [illegible] stă suferind stoic, în [illegible] de lumină, fiind asistat de femeile îndurerate [illegible] într-un colț întunecat al compoziției, Brutus este [illegible] singur în disperarea sa

Jean-Auguste-Dominique Ingres

1780, Montauban – 1867 Paris

■ Descris cel mai adesea ca intarg si senin ■ Modul in care trateaza subiec[illegible] adesea impresia de departare rece ■ Atentie metic[illegible] pasa pentru detalii ■ Imaginile senzuale, femeile lasa impresia [illegible]

■ **1780** Se [illegible]
[illegible] Augustin
1791 Se inscrie la Academia Regala de Arte din Toulouse
1797 Studiaza cu David
1801 Castiga Premiul Roma
1824 [illegible]
1834 Este director al Academiei Franceze de la Roma
1841 Se intoarce la Paris
1845 Legiunea de Onoare
1855 Medalia de aur la Expozitia Universala
1867 Moare pe 14 ianuarie

Jean-Auguste-Dominique Ingres a fost elevul și unul dintre marii rivali ai lui Jacques-Louis David (p. 300). Ingres este considerat ultimul mare reprezentant al tradiției picturii istorice clasice. Influențele sale au fost multiple de la Renașterea italiană și până la Școala olandeză. Cu toate acestea, stilul artistului a tins întotdeauna către obținerea unui finisaj extrem de atent. Ingres este cunoscut pentru portretele sale. Artistul considera că desenul este unul dintre mijloacele esențiale în crearea unei opere de artă. Drept urmare, genul portretistic i-a permis să-și demonstreze talentul negeagiat pentru desenul precis, bine stăpânit, al contururilor, dragostea pentru redarea texturilor și a suprafețelor și măiestria în surprinderea precisă a asemănării. Austeritatea sa [illegible]

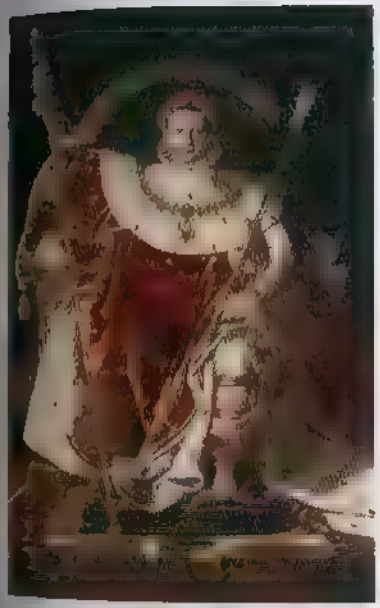

■ **Napoleon I pe tronul imperial**, 1806, ulei pe pânză, 259x162 cm, Muzeul Armatei, Paris

Acest portret aproape fotografic al lui Napoleon frapează privitorul contemporan prin sentimentul unei puteri imobile tăcute, combinat cu lipsa oricărei emoții. Imaginea puterii imperiale a lui Ingres este aceea a unui Napoleon șezând nemișcat pe un tron bogat ornamentat. Prezența unor simboluri medievale are puterii regale, a sceptrului și a palmei dreptății și a spadei, este intenționată: prin includerea acestor *regalia* lucrarea îl prezintă pe Napoleon ca moștenitorul de drept al suveranilor din trecut. Tratarea luminii și a culorii transformă lucrarea într-un spectacol de bogăție.

■ **Oedip și Sfinxul** 1808–1827, ulei pe pânză 189x144 cm Muzeul Luvru, Paris

Un tânăr dezbrăcat înfruntă un sfinx pe jumătate animal, pe jumătate femeie, la intrarea într-o peșteră. Scena este o aegorie a triumfului rațiunii, personificată de Oedip, asupra iraționalului, reprezentat de monstrul înaripat. Frumusețea fizică a corpului masculin accentuată de lumina solară, este în contrast cu ipsa animalică de unitate a sfinxului – parte om, parte leu, parte pasăre.

■ **Marea Odaliscă**, 1814, ulei pe pânză 91 x 162 cm Muzeul Luvru, Paris

Modelul stă întors, având un spate arcuit, [illegible] o privire distantă peste umăr. Nuanțe [illegible] saturate de roșu și turcoaz contrastează cu tonu[illegible] reci ale carnației. Bogăția materiilor [illegible] obiectelor accentuează erotismul exotic al scenei.

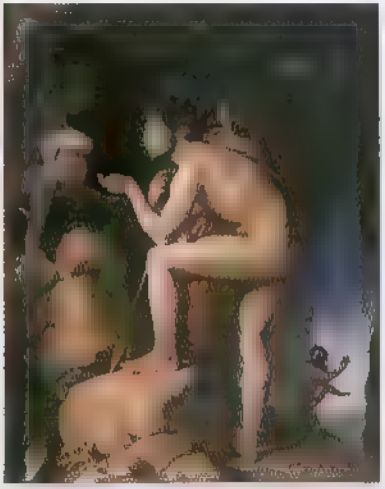

stilistică l-a permis să atribuie un plus de importanţă personajelor sale unice. Cu toate acestea, stilul său a diminuat importanţa compoziţiilor sale cu mai multe personaje, criticate pentru lipsa lor de unitate şi pentru senzaţia de imobilitate. Compoziţiile lui Ingres se inspirau din mitologie, din istoria antică şi magistica Orientului. Prin această notă orientală, Ingres şi-a câştigat reputaţia de mare pictor al senzualităţii feminine şi al erotismului de factură exotică. Perfecţiunea liniară a modelelor sale feminine dădea naştere mai degrabă unei senzaţii de atracţie rece, decât unui sentiment de viu. Ingres a avut o mare influenţă, atât în timpul său, cât şi printre artiştii de mai târziu. Printre elevii săi se numără Théodore Chassériau, Hyppolyte Flandrin, Henri Lehmann şi Eugene-Emmanuel Amaury-Duval. A fost, de asemenea, extrem de apreciat şi admirat de artiştii de mai târziu, precum Edgar Degas (p. 360), Henri Matisse (p. 408) şi Pablo Picasso (p. 428).

■ **Apoteoza lui Homer**
1827, ulei pe pânză
386x515 cm,
Muzeul Luvru, Paris

Întreaga compoziţie a [illegible] se organizează în jurul [illegible] lui Homer, cel care [illegible] privitorul. El pare să [illegible] toate personajele aflate [illegible] picioarele sale. Un [illegible] coronează pe Homer, ce [illegible] două femei aşezate la [illegible] tronului reprezintă [illegible] poeme ale acestuia [illegible] *Odiseea*. Printre celelalte figuri prezente pe această [illegible] se numără Dante, Mo[illegible] şi Poussin. Paleta este [illegible] lată, iar aranjamentul [illegible] elemente picturale, [illegible] de formă. În fundal [illegible] apare un templu roman

■ **Ioana d'Arc la încoronarea lui Carol VII în Catedrala din Reims**
1854, ulei pe pânză,
240x178 cm
Muzeul Luvru, Paris

Figura Ioanei d'Arc a devenit de mare importanţă pentru imaginea culturii franceze. Tabloul a fost comandat pentru o comemorare. Lucrarea are ca subiect devoţiunea ei religioasă în sprijinul familiei regale franceze. Sfânta patroană a Franţei este înfăţişată stând în picioare lângă un altar înalt, decorat cu basoreliefurile unor figuri religioase şi încrustat cu pietrării colorate. Ioana d'Arc poartă o armură strălucitoare. În dreapta ei, un cal şi nişte mănuşi strălucesc pe o treaptă întunecată. În mâna dreaptă ţine un standard roşu lance, scoate în evidenţă axa diagonală a compoziţiei. Atributele ei militare sunt contrabalansate de elementele feminine: fusta şi părul lung. Fundalul cu fleur-de-lis reiterează legătura indisolubilă dintre ea şi conducătorii Franţei.

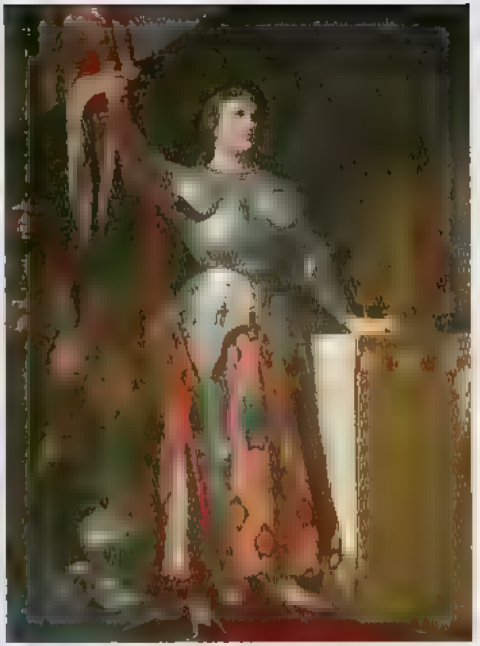

■ **Baroneasa Betty de Rothschild** 1848,
ulei pe pânză pe lemn,
142x102 cm, colecţie particulară, Paris

Ingres îşi etalează talentul de portretist reuşind să surprindă expresia modelului său într-o manieră idealizată. Privirea cu care femeia fixează spectatorul creează senzaţia unei legături intime. Artistul acordă o la fel de mare atenţie rochiei elegante. Suprafaţa strălucitoare a mătăsii are o putere că notă tactilă, accentuând bogăţia portretului. Baroneasa este scăldată în lumina, ce o scoate din fundalul întunecat

Alte lucrări importante ale lui Ingres

Domnişoara Rivière
1805, Muzeul Luvru, [illegible]

Jupiter şi Thetis, 1811
Muzeul [illegible] de Arte, [illegible]

Prinţesa de Broglie
[illegible]
Muzeul Metropolitan de Artă, New York

Baia turcească, 1862
Muzeul Luvru, Paris

Francisco de Goya

Francisco José de Goya y Lucientes
1746, Fuendetodos – 1828, Bordeaux

■ [illegible]

1746 Se naşte pe 30 martie
1760 Primeşte [illegible] un artist local
1775 Începe să lucreze pentru fabrica regală de tapiserii
1780 Membru al Academiei San Fernando
1789 Pictor [illegible]
1795 [illegible] de pictură a Academiei
1814 [illegible] de lege pentru [illegible] napoleonie
1824 Se mută în Franţa
1828 Moare pe 16 aprilie

Cariera artistică a lui Francisco de Goya se întinde de-a lungul a mai mult de 60 de ani şi este marcată de numeroase schimbări socio-politice în Spania. A fost un artist multilateral, producând numeroase pânze, gravuri şi desene şi lucrând şi ca desenator de tapiserii. Inovaţiile sale picturale l-au consacrat ca unul dintre primii artişti moderni şi au avut un impact major asupra generaţiilor de artişti din secolul XIX. Printre maeştrii care au avut o mare înrâurire asupra lui se numără Rubens (p. 234), Velázquez (p. 260), Tiepolo (p. 280) şi Antonio Rafael Mengs
Stilul său a constituit o ruptură dramatică faţă de tablourile maiestuoase ale unor David (p. 300) şi Ingres (p. 304). Goya s-a remarcat prin sarcasmul emoţionant şi realismul lucrărilor sale. Decât să prezinte realitatea asezonată cu o moralitate înălţătoare, artistul a exportat suferinţa şi urâţenia vieţii.

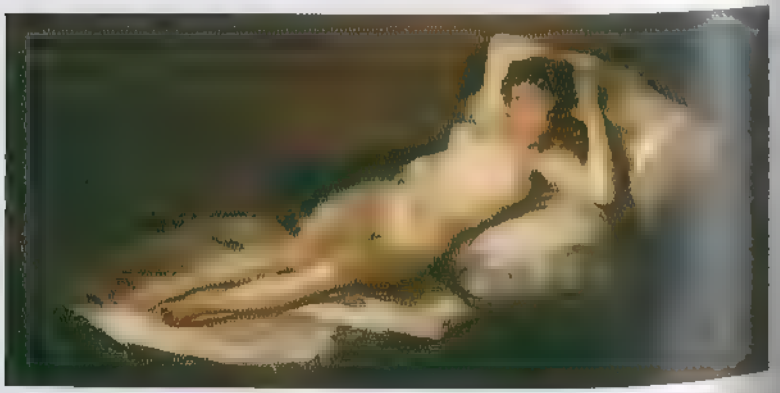

■ **Saturn mâncându-şi fiii**, cca 1821, ulei pe pânză întărită cu ghips, 146x83 cm Muzeul Prado, Madrid

Unul dintre *Tablourile negre* ale lui Goya o înfăţişează pe zeul antropofag al timpului devorându-şi progenitura. Figura lui Saturn domină scena, în timp ce strânsoarea lui îşi lasă victima fără viaţă. Izbitoare este strălucirea roşiatică a sângelui, în comparaţie cu culorile închise

■ **Maja nudă (Maja desnuda)** cca 1800, ulei pe pânză, 97x190 cm Muzeul Prado, Madrid

Una dintre cele mai celebre lucrări ale artistului pictura este considerată primul nud lipsit de trimitere literară. Din pricina lipsei oricărei referinţe literare, tabloul a stârnit o mulţime de controverse. Este contrapartea unei alte pânze, *Maja îmbrăcată (Maja vestida)*. Ambele prezintă acelaşi model atrăgător, în exact aceeaşi poziţie culcată

■ **Hristos pe cruce**, 1780 ulei pe pânză, 255x153 cm, Muzeul Prado, Madrid

Hristos pe cruce a fost proba dată de Goya pentru admiterea în Academia Regală din Madrid. S-a inspirat din lucrările cu acelaşi subiect ale lui Velázquez şi Mengs. Chipul lui Iisus este întors spre ceruri, având întipărită expresia clasică a suferinţei. Artistul urmează îndeaproape canoanele şi foloseşte un fundal negru pentru a accentua tonurile gălbui, catifelate, ale trupului lui Hristos. Lumina blândă conferă scenei dramatice a crucificării un aer de visare. Iar Christ capătă înţelepciune în faţa tuturor celorlalte elemente crucea, fundalul şi decorul. Artistul fasonează cu subtilitate formele iar trăsăturile de penel sunt atât de diafane, încât nici nu se văd

Pătrunzătoarea sa modalitate de abordare a condiției umane nu făcea diferența între aristocrație și oamenii obișnuiți

Spre deosebire de predecesorii săi, care se exprimau într-o manieră narativă, lucrările lui Goya creau dramatism prin intermediul unor inovații de concepție extrem de moderne. Tablourile sale sunt caracterizate de o paletă îndrăzneață, de lipsa modelajului și de prezența unor distorsiuni vizuale.

În epoca sa, Goya a fost celebru ca portretist. Astăzi este cunoscut pentru explorările sale de adâncime în psihicul uman și pentru antimilitarismul său.

„Somnul rațiunii naște monștri", 1799, 215x1[illegible] planșa 43, prima ediție *Caprichos*, gravură în [illegible] și acvatintă, Muzeul Metropolitan de Artă, New York

Subiectul acestei grav[illegible] a unei serii intitulată [illegible] este reprezentarea vizu[illegible] unui coșmar. Goya a to[illegible] ențat de lucrările lui A[illegible] Durer în care artistul est[illegible] nuit de melancolie. În această lucrare autobiografică [illegible] înfățișează pe sine [illegible] de creaturi grotești născute din sfera irațională a creativității sale. Ființele nopții pot[illegible] amenințător în aer, pândind din umbră și bântuindu-[illegible]e e

Alte lucrări de Goya

Baba-barba [illegible]

Ducesa de Alba [illegible]

Familia lui Carol IV [illegible]

Maja îmbrăcată [illegible]

Timpul și bătrânețe [illegible]

Christos pe Muntele Măslinilor 1819 [illegible]

Autoportret cu doctorul Arreta[illegible]

Don Manuel Osorio Manrique de Zuñiga [illegible]

Cele două Maja la balcon [illegible]

3 mai 1808: Executarea apărătorilor Madridului, 1814, ulei pe pânză, 266x345 cm, Muzeul Prado, Madrid

Tabloul a fost comandat de rege în semn de protest împotriva regimului napoleonian. Jocurile rebelilor capătă o semnificație simbolică prin opoziția creată de Goya între violența ordonată și supunerea haotică. Contrastul între lumină și întuneric este analog prăpastiei create între figurile interșanjabile ale soldaților și identitățile bine conturate ale victimelor lor

Manechinul de pale, 1791–1792, ulei pe pânză, 267x160 cm, Muzeul Prado, Madrid

Tabloul face parte dintr-o serie de planșe destinate realizării unor tapiserii de mari dimensiuni. Personajele rustice, decorative fuseseră alese chiar de rege, în intenția de a crea o atmosferă veselă, inspirată de grija. Compoziția se organizează în jurul păpușii de pale aruncate în aer cu ajutorul unei pături. Deși ritualul pare o joacă rigiditatea femeilor, precum și forma și mișcările artificiale ale păpușii, creează o atmosferă neliniștitoare

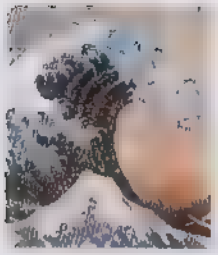

Stampele japoneze

1600 – anii 1890

■ Școala ukiyo-e a influențat stilul unor artiști precum Toulouse-Lautrec, Monet, van Gogh și Gauguin ■ Xilogravurile reprezentau episoade din viața de zi cu zi, scene de teatru kabuki ■ [illegible]

■ **1600–1860** Xilogravurile [illegible] populară

1760–1849 [illegible] Katsushika

1797–1858 Ando[illegible] roshige

1867 Parizienii asistă la prima expoziție oficială de artă japoneză la Expoziția Mondială

~1890 Popularitatea stampelor crește [illegible]

Arta stampelor ukyio-e s-a dezvoltat în Japon a ca rezultat al apariției unei cereri din partea c asei m jlocii pentru scene de gen contemporane. Cuvântul *ukiyo* s-ar putea traduce prin „imaginea lumii trecătoare". În timpu perioadei Edo, stilul de viață din centrele urbane japoneze era desemnat drept *ukyio*, termenul ce descr a moda, distracț ile și decadența citadină. Stampe e ukyo-e înfăț șează viața cotidiană, păstrând totuși și nteresul tradițional pentru peisaj. Ele se caracterizează pr n psa de adâncime, printr-un colorit lum nos ș opac prin spațialitate plană, narativitate și preeminența linie

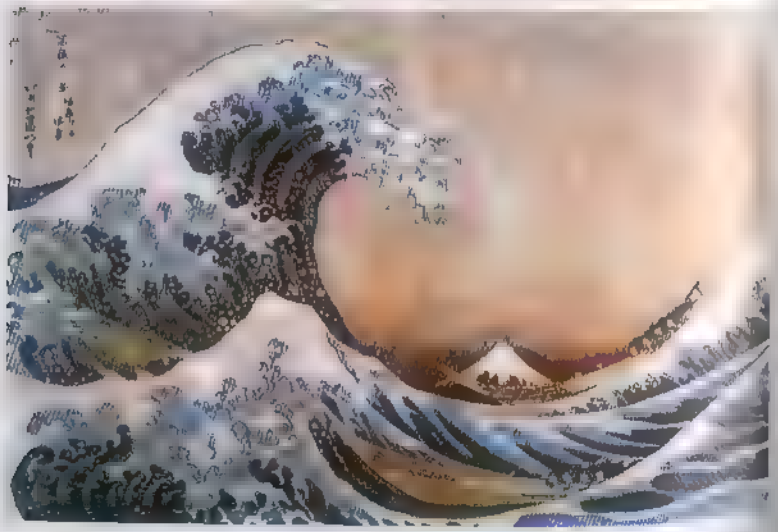

■ **Ando Hiroshige: Rupere de nori la Shono**, cca 1833, din *53 de etape pe drumul spre Tokaido*, 22x34,5 cm

Această scenă oarecum bizară cu un cer înnorat și întunecos și copaci în bătaia vântului, ne prezintă efecte e puternice asupra drumeților. D agona ele formate de ploa e și de oameni ce aleargă accentuează dinamismul imagini

■ **Ando Hiroshige: Livadă de pruni, Kameido**, 1857, din *O sută de vederi celebre din Edo*, xilogravură, 34x23 cm, Muzeul Brooklyn, New York

Prunul, cu ramurile sa e întinse și mugurii înfloriți, este figura centrală a compoziție Pomul din prim-p an il ntroduce pe privitor năuntru scene

■ **Hokusai Katsushika: Marele val** cca 1830, din *Treizeci și șase de vederi ale Muntelui Fuji*, xilogravură, 24,6x36,2 cm

În ziele noastre, aceasta este una dintre ce e ma des reproduse stampe japoneze. Puterea mării și forța sa neîmblânzită sunt aspecte importante ale viet i japonezilor.

desenate, precum şi intenţia de-a provoca spiritul de observaţie al privitorului. Perspectiva este sugerată prin poziţionarea obiectelor – cele din josul lucrării sunt considerate în prim-plan, iar cele de sus, în fundal. Stilul ukiyo-e a avut o influenţă majoră asupra impresioniştilor, atât prin alegerea subiectelor din viaţa contemporană, cât şi prin paletă şi prin modalitatea de construcţie. În Occident au ajuns să fie cunoscuţi mai ales Hokusai Katsushika şi Ando Hiroshige. Hokusai a lăsat în urmă aproape 30.000 de stampe, tablouri şi desene. Cea mai influentă lucrare a sa este seria de *manga* în 15 volume, având drept subiect Muntele Fuji. Hokusai a fost receptiv la influenţele Occidentului. Hiroshige, care a ajuns să fie cunoscut în Occident de abia după moartea sa, a fost unul dintre cei mai importanţi artişti ukiyo-e. Cea mai celebră lucrare a sa este *Cincizeci şi trei de etape pe drumul spre Tokaido*, o serie de scene din diverse puncte ale celebrului traseu ce traversează Japonia.

■ **Podul din Fukagawa**, de Hokusai Katsushika, cca 1820, xilogravură, 28x40 cm, Staatliches Kupferstichkabinett, Dresda

Această reprezentare detaliată a unui pod prezintă influenţe străine în colorit, perspectivă şi modalitatea de tratare a umbrelor. Deşi xilogravurile de tip ukiyo-e s-au axat în principal pe scene de gen, s-a manifestat şi tematica mai tradiţională a reprezentării unor peisaje naturale. Hokusai, un apreciat gravor de peisaje, a fost primul care a permis ca lucrările sale să fie influenţate de stilul european. Produsele europene fiind interzise în Japonia, Hokusai a trebuit să studieze gravurile europene aduse ilegal

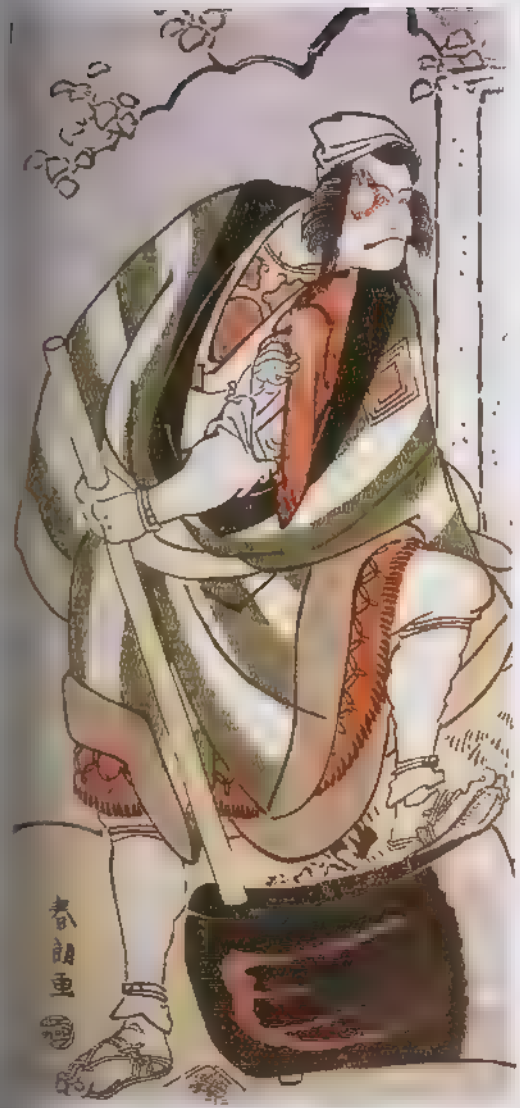

Alte lucrări japoneze

Hokusai Katsushika, Muntele Fuji pe vreme senină cu vânt din sud, cca 1831, [illegible] pe hârtie, [illegible], Amsterdam

Hokusai Katsushika, Cascada în care Yoshitsune şi-a spălat calul, cca 1832, xilogravură, [illegible]

Ando Hiroshige, Cartierul bolnavilor, Kanda, 1857, [illegible] celebre [illegible], Brooklyn, New York

Ando Hiroshige, Procesiunea de la Festivalul Sanno din Kojimachi-1-chome, 1857, [illegible] celebre [illegible], xilogravură, Muzeul [illegible], New York

■ **Hokusai Katsushika: Actorul Sakata Hangoro III în rolul lui Chinzei Hachirono Tametomo**, 1791, xilogravură, 31,4x13,5 cm, Muzeul de Arte Frumoase din Boston

Acest portret al unui actor îmbrăcat în costumul său ilustrează un tip de stampă extrem de răspândit, ce reprezenta interpreţi de teatru *kabuki*, dând măsura importanţei acestei forme de divertisment de care se puteau bucura clasele mijlocii în timpul perioadei Edo. Subiectele pieselor erau adaptate gustului nesofisticat al publicului, concentrându-se pe legende şi pe viaţa contemporană. În teatrul *kabuki*, toate personajele erau interpretate de bărbaţi. Reprezentările actorilor, cum este şi aceasta, erau foarte îndrăgite.

Secolul XIX

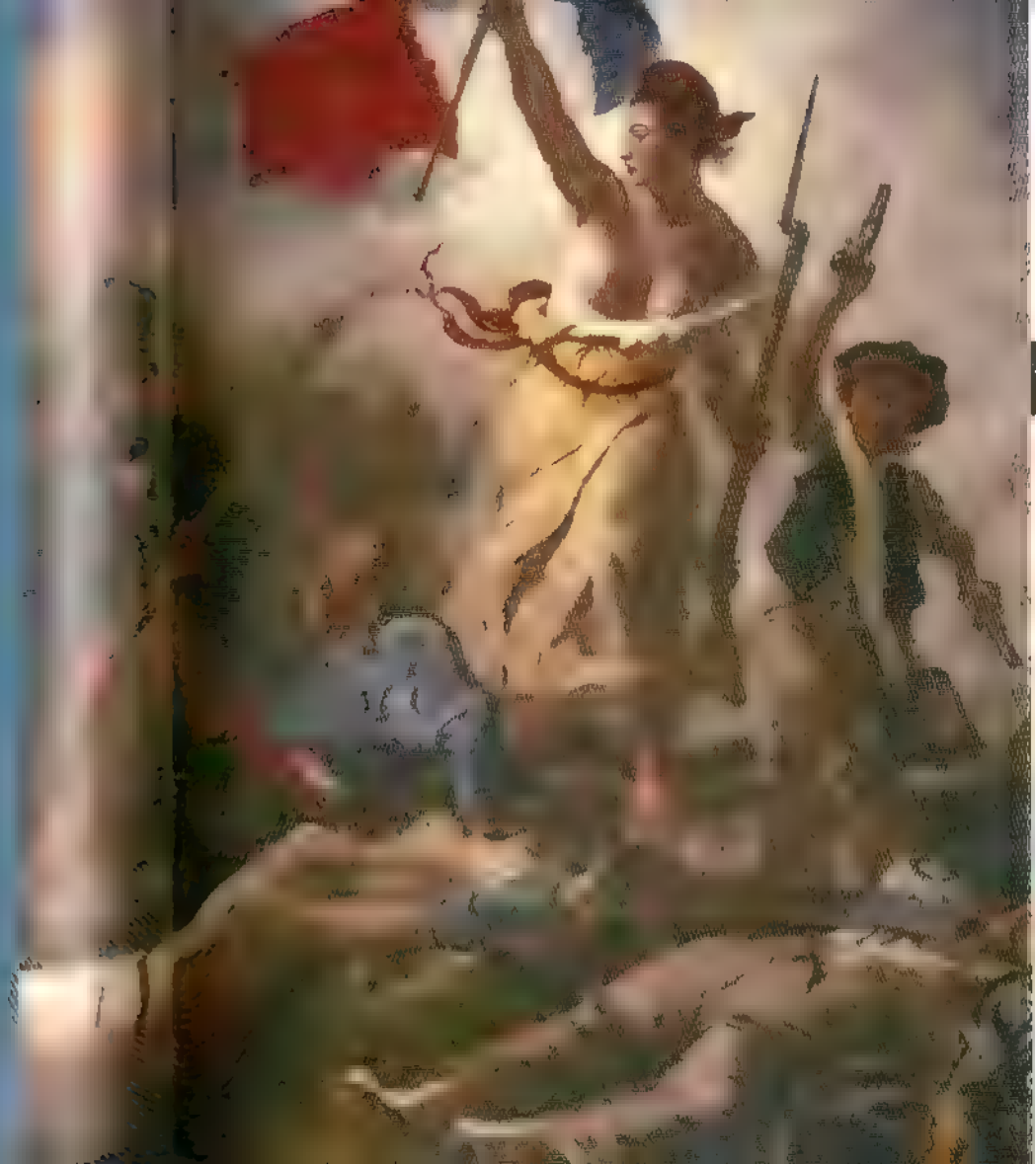

Eugène Delacroix – Libertatea călăuzind poporul
(28 iulie 1830)

Secolul XIX

1780–1850
Romantismul

William Blake
Caspar David Friedrich
[illegible]
Joseph Mallord William Turner

1848–1900
Pre-rafaeliții, „Arte și Meserii", Clasicismul victorian

Thomas Woolner
James Collinson
Arnold Bocklin

1850–1900
Realismul și Naturalismul

John Constable
Theodore Gericault
[illegible]
Eugène Delacroix
Thomas Cole
Emanuel Gottlieb Leutze
Frederic Edwin Church

William Holman Hunt
Dante Gabriel Rossetti
[illegible]
Frederick Stephens
John Everett Millais
Edward Burne-Jones
James McNeill Whistler
[illegible]
William Morris
Edward Robert Hughes

Jean Baptiste Camille Corot
[illegible]
Jean François Millet
[illegible]
Adolf von Menzel
Gustave Courbet
Edouard Manet
Ilya Repin
Thomas Eakins
Henry Ossawa Tanner

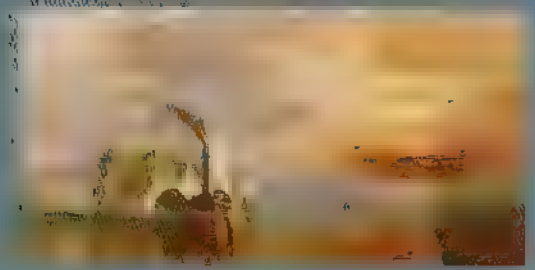

1860–1900
Impresioniștii

Camille Pissarro
Edgar Degas
Auguste Rodin
Pierre-Auguste Renoir
[illegible]
Claude Monet
Georges Seurat
Mary Cassatt

1860–1900
Post-impresioniștii

Paul Cézanne
Paul Gauguin
Vincent van Gogh
[illegible]

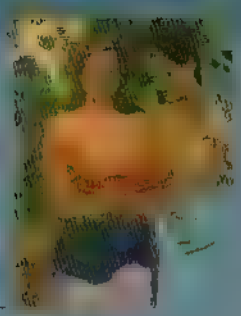

1880–1920
Art Nouveau, Jugendstil

Henri de Toulouse Lautrec
Henri Rousseau
Frederic Bazille
Alfred Sisley
Gustave Caillebotte
Childe Hassam

1850–1900
Simbolismul, Neoromantismul

Pierre Puvis de Chavannes
Gustave Moreau
Odilon Redon
Ferdinand Hodler
Mikhail Vrubel
James Ensor
Edvard Munch
Leon Spilliaert

Louis Comfort Tiffany
Antoni Gaudi
Alphonse Mucha
Charles Robert Ashbee
Gustav Klimt
Aubrey Beardsley
Egon Schiele

1898–1908
Primitivismul, Fauvismul

Henri Matisse
Georges Rouault
Raoul Dufy
Charles Camoin
Andre Derain
Amedeo Modigliani

Secolul XIX

Secolul XIX a fost martorul apariţiei şi dezvoltării unei pleiade de mişcări stilistice. Romantismul s-a dezvoltat în cea de-a doua jumătate a secolului XVIII ca o reacţie la raţionalitatea idealizată de neoclasicism. Caracteristica principală a romantismului a fost preeminenţa emoţiei asupra raţiunii. Paleta coloristică s-a intensificat, iar subiectele au căpătat o tentă mai dramatică. În fruntea mişcării se află pictorii francezi Théodore Géricault şi Eugène Delacroix. Lucrările amândurora se concentrau pe scene pline de dramatism. Atât Géricault, cât şi Delacroix explorau cu aviditate posibilităţile picturale ale melancoliei, ale nemulţumirii şi ale excesului.

Alte două figuri de seamă ale romantismului au fost pictorul spaniol Francisco Goya şi artistul englez William Blake *(Satan ridicând la luptă îngerii răzvrătiţi)*. Deşi lucrările lor aveau un caracter predominant narativ, o seamă de romantici erau artişti peisagişti, precum Thomas

■ **Gustave Caillebotte: Raşchetatorii de parchet**, ulei pe pânză, 102x146,5 cm, Muzeu, Orsay

■ **Henri Rousseau: Visul**, 1910, ulei pe pânză 204x298,5 cm, Muzeul de Artă Modernă, New York

■ **Gustave Moreau: Orfeu** 1865, ulei pe pânză, 154x99,5 cm, Muzeul Orsay, Paris

Cole (*Izgonirea – luna şi lumina focului*), J.M.W. Turner, John Constable sau Caspar David Friedrich.

Romantismul a legitimat imaginaţia ca principiu al creaţiei artistice şi a dus la dezvoltarea teoriei *artei pentru artă*. Acesta susţinea că arta nu trebuie să se preocupe de alte subiecte, precum literatura, istoria sau religia, ci să existe ca ramură de sine stătătoare a vieţii spirituale. *Nocturna* lui James McNeil Whistler întruchipa perfect noua independenţă a artei, anticipând evoluţiile ulterioare ale impresioniştilor. Curentul *prerafaelit* şi cel denumit *arte şi meserii* aveau un obiectiv diferit, îmbinând subiectivitatea cu dorinţa de

Mikhail Vrubel: Demon şezând, 1890, ulei pe pânză, 114x211 cm, Galeria Tretyakov, Moscova

Alphonse Mucha: Dans 1898, litografie 38x60 cm

William Blake: Satana ridicând la luptă îngerii răzvrătiţi, cca 1800, acuarelă pe hârtie, 34,3x42 cm, Muzeul Victoria şi Albert, Londra

a lega arta de alte discipline. Prerafaeliţii erau un grup de şapte pictori englezi, care îşi căutau sursele de expresie artistică în arta prerenascentistă. Conţinutul simbolic al lucrărilor lor îşi avea sursa în literatură. Printre reprezentanţii majori se află Dante Gabriel Rossetti, William Holman Hunt *(Păstorul tocmit)*, John Everett Millais *(Ofelia,* şi Edward Burne-Jones

Naturalismul a fost o creaţie a unui grup de artişti cunoscuţi drept *Şcoala de la Barbizon*, care îmbinau atmosfera romantică cu observarea realistă a naturii. Din grupul care realiza peisaje în pădurea de la Fontainebleu făceau parte Théodore Rousseau, Jean-Baptiste Corot şi Jean-François Millet.

Curentul realist respingea atât idealizarea neoclasică, dar şi sentimentalismul specific romantismului. Picturile unor Gustave Courbet, Gustave Caillebotte *(Raşchetatorii de parchet)*, Honoré Daumier şi Thomas Eakins *(Clinica Agnew,* sunt o bună ilustrare a acestui stil. Inspirându-se din pictura tradiţională de gen nord-europeană, realiştii s-au ţinut deoparte de subiectele istorice şi mitologice, preferând scene din viaţa cotidiană.

Impresionismul a preluat din realism tipul de subiect tratat. Firul conducător al mişcării era un realism de tip ştiinţific, profund influenţat de progresele înregistrate în înţelegerea modului de funcţionare a aparatului optic uman; curentul s-a inspirat din noua estetică a xilogravurii japoneze şi a fotografiei moderne. Respinşi de Academie, impresioniştii, precum Camille Pissarro, Edgar Degas Claude Monet, Alfred Sisley *(Ceaţa)* şi Rosa Bonheur *(Arând la Nivernais)*, au pictat instantanee ale vieţii moderne şi au înregistrat efectele luminii asupra subiecţilor lor cu trăsături de penel viguroase. Neo-impresionismul pointilistului Georges-Pierre Seurat şi al primitivistului Henri Rousseau *(Visul)* sunt prelungiri ale esteticii impresioniste.

Postimpresionismul a luat naştere din impresionism, continuând abordarea acestuia în ceea ce priveşte definirea formelor cu ajutorul culorilor, dar respingând pretenţiile de obiectivitate ştiinţifică. Cei mai notabili artişti ai

postimpresionismului sunt Paul Cézanne, Vincent van Gogh şi Paul Gauguin. Ei susţineau că expresivitatea individuală, subiectivă este superioară redării fidele a realităţii. Postimpresioniştii au lucrat într-o varietate de stiluri, iar majoritatea artiştilor aparţinând acestei mişcări au făcut parte şi din alte curente.

Gauguin şi van Gogh pot fi integraţi şi curentului simbolist. Ei considerau că anumite culori, forme abstrase şi subiecte spiritualizate pot provoca un răspuns emoţional din partea privitorilor.

■ **William Holman Hunt** *Păstorul tocmit*, 1851, ulei pe pânză, Galeria Manchester City, Manchester

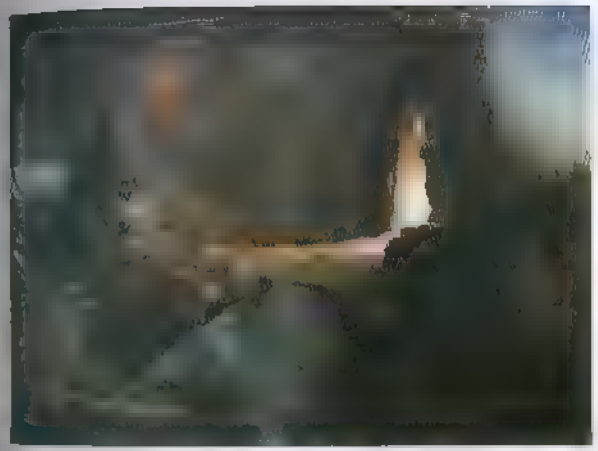

■ **Thomas Cole: Izgonirea – luna şi lumina focului**, cca 1828, ulei pe pânză, 91,4x122 cm, Muzeul Thyssen Bornemisza, Madrid

■ **John Everett Millais: Ofelia**, 1851–1852, ulei pe pânză, 76,2x111,8 cm, Tate Britain, Londra

Alţi simbolişti, precum Piérre Puvis de Chavannes, Gustave Moreau *(Orfeu)*, Edvard Munch (care face parte şi din mişcarea Secession din Berlin) şi Mihail Vrubel *(Demon şezând)* se inspirau din surse literare şi mitologice pentru a crea o formă decadentă de simbolism.

Art Nouveau este strâns legată de simbolism. Ideile curentului au fost adaptate de către Gustav Klimt şi Alphonse Mucha *(Dans)*, aceştia utilizând în imaginile lor figurative şi elemente de design interior.

Fauvismul, al cărui lider este Henri Matisse, s-a inspirat din postimpresionism, folosind culori vii într-o manieră subiectivă şi uneori agresivă.

Caspar David Friedrich

1774, Greifswald — 1840, Dresda

[redacted]

1774 Născut pe 5 septembrie la Greifswald, Germania

1781 Moare mama sa

1787 Moare fratele sau, [illegible] Friedrich de la înec

1794 Se înscrie la Academia de Artă [illegible]

1798 Pleacă la Dresda

1810 Devine membru al Academiei Prusace de Arte din Berlin

1816 Devine membru al Academiei de Arte [illegible]

1840 Moare pe [illegible] la Dresda

Caspar David Friedrich a fost unul dintre cei mai importanți peisagiști ai romantismului german. În opoziție cu tendințele tradiționaliste, Friedrich reușea să confere peisajelor sale un simbolism religios profund. Printre subiectele preferate ale lui Friedrich se numărau misterioase ruine de biserici, cimitire năpădite de ceață și peisaje cu pădure în lumina lunii. Utiliza o paletă de culori reci și o lumină tăioasă, pentru a induce stări de melancolie sau singurătate tragică. Respingea reprezentarea pur figurativă în favoarea unui amestec de spiritualitate religioasă și peisaj contemporan. Friedrich credea că puterea spirituală a naturii poate ajuta omul să ajungă la o mai bună înțelegere a vieții. Deși după moarte reputația sa a început să pălească, lucrările sale au fost redescoperite și au influențat pe artiștii romantici de mai târziu.

Bărbat și femeie contemplând luna, cca [illegible] ulei pe pânză, 34x44.1 cm, Alte Nationalgalerie, Ber[illegible]

Două personaje tăcute apar într-un peisaj scăldat de [illegible] lunii. Siluetele lor întunecate [illegible] conturează într-un prim-plan [illegible] încețoșat, în contrast cu întinderea incandescentă a cerului nocturn. Imaginea unui copac uscat nu face decât să amplifice efectul sumbru. Există și alte variante ale lucrării, inclusiv *Doi bărbați contemplând luna*, cca 1820

Călătorul deasupra unei mări de ceață, cca 1818, ulei pe pânză, 94,8x74,8 cm, Kunsthalle, Hamburg

Personajul singuratic este, probabil, un autoportret al artistului. El este îmbrăcat cu o haină neagră și ține în mână un baston. Și-a întors spatele către privitori și pare absorbit de mișcarea smocurilor groase de ceață. Perspectiva compoziției și poziționarea personajului uman forțează privirea spectatorului să urmărească diagonala până departe, în ceață. La orizont, un lanț de munți accentuează senzația de întindere nesfârșită

Ruine în pădure, 1809–1810, ulei pe pânză, 110x171 cm, Castelul Charlottenburg, Berlin

Într-un peisaj de iarnă, Friedrich înfățișează ruinele unei abații părăsite, înconjurate de un pâlc de copaci desfrunziți. Niște morminte apar în prim-planul sumbru. Lucrarea dă senzația de tristețe, de pierzanie, făcând referire nu numai la efemeritatea vieții pământești ci și la declinul Germaniei în urma războaielor napoleoniene

Alte lucrări ale lui Friedrich

Altarul Tetschen, 8[illegible] 808 [illegible]

Vedere din insula Rügen, 1818–1819, Muzeul Oskar [illegible] Winterthur

Mare înghețată, cca 823–825, Kunsthalle Hamburg

Riesengebirge, 1835, Ermitaj, St. Petersburg

Copacul singuratic, 1[illegible] Alte Nationalgalerie, Berlin

Călugăr la malul mării, [illegible] Alte Nationalgalerie, Berlin

Cimitirul înzăpezit la mănăstire, 1817–18[illegible] [illegible]

Théodore Géricault

1791, Rouen – 1824, Paris

■ Lucrările sale sunt o sinteză [illegible] de Michelangelo, Rubens [illegible] neoclasice în [illegible]
■ Preferă subiectele dramatice, șocante

■ **1791** Se naște [illegible] în [illegible] Franța
1812 Trimite prima lucrare la Salon
1816 Îl întâlnește pe Ingres
1818 [illegible] regele [illegible]
1819 *Pluta Meduzei* câștigă o medalie la Salon
1820–1822 [illegible] stampe avangardiste
1824 Moare pe 26 ianuarie

Theodore Géricault este artistul exemplar al romantismului francez. Géricault a explorat scene cu o puternică încărcătură emoțională, imagini tipice ale suferinței, morții sau victoriei. A creat numeroase studii ale corpului uman atât viu, cât și neînsuflețit, și a studiat comportamentul pacienților unui spital de psihiatrie. Prin patosul lor, portretele alienaților mintal și imaginile muribunzilor au căpătat caracterul unor spectacole vizuale fascinante
De la atracția sa timpurie pentru naturalismul lui Michelangelo (p. 150), Géricault a păstrat un interes constant pentru realism, detalii, texturi și nuanțe. Din punct de vedere stilistic, a obținut efecte dramatice prin folosirea unor culori saturate îndrăznețe, a luminii puternice și a contururilor accentuate. A avut o mare influență asupra lui Delacroix și a realismului.

■ **Capete retezate**, 1818, ulei pe pânză, 50x61 cm, Muzeul Național, Stockholm

Imaginea crudă a unor capete umane retezate este prezentată din postura imparțială a unui pictor de natură moartă. Géricault a observat cu meticulozitate degradarea treptată a țesuturilor umane și a redat-o cu o șocantă abundență de detalii.

■ **Pluta Meduzei**, 1819, ulei pe pânză, 491x716 cm, Muzeul Luvru, Paris

Monumentala lucrare este inspirată de un naufragiu din epocă, a cărui cauză – o eroare de pilotaj – fusese mușamalizată de autorități. Din cauza subiectului său, lucrarea a stârnit numeroase controverse. În ea se întâlnesc idealizarea de tip neoclasic și emotivitatea specific romantică. Tratarea idealizată a corpurilor este în contrast cu reprezentarea realistă a suferinței

■ **Femeie suferind de mania jocurilor de noroc**, 1822, ulei pe pânză, 77x65 cm, Muzeul Luvru, Paris

Subiectul satisface interesul romantic pentru extreme și idiosincrasii. Géricault a început să picteze portrete ale alienaților la cererea doctorului E.J. George, încercând să le surprindă fizionomiile

Lucrări de Géricault

Cuirasier rănit părăsind luptă, [illegible]
[illegible] cm
Muzeul Luvru, Paris

Portretul unei nebune
cca 1822, ulei pe pânză, 77x58 cm
Muzeul de Arte Frumoase, Lyon

Eugène Delacroix

Ferdinand-Victor-Eugène Delacroix
1798, Charenton-Saint-Maurice – 1863, Paris

Opul său prezintă toate trăsăturile romantismu[lui] [...] fiind [...] tece dovada unei [...]

- **1798** Se naș[te] pe 26 aprilie în Charenton-Saint-Maurice
- **1816** Se înscrie la Școala de Arte Frumoase din Paris
- **1822** Are prima expoz[iție]
- **1825** [...] Anglia
- **1828** Primește com[anda] [pentru] [...] de Soet[e]
- **1832** Vizitează pentru 6 [luni] Africa de Nord
- **1855** Expune la Expoziția Universală de la Paris
- **1863** [...] 13 august [...]

Eugène Delacroix a fost unul dintre cei mai cunoscuți și mai influenți pictori ai romantismului francez. Stilul său este rezultatul opoziției sale față de mișcarea neoclasică, pe care o considera a fi o reprezentare rece și distantă a realităților emoționale ale existenței umane. Cu toate acestea, Delacroix a îmbinat dramatismul accentuat și turbulența emoțională a romantismului cu un tip de concentrare asupra figurii umane specific neoclasică. În concordanță cu idelle sale romantice, lucrările lui Delacroix trebuiau să transmită adevărul sentimentelor celor mai profunde. Deși exagerate într-o manieră teatrală, imaginile sale intense, ce evocă episoade tragice, evită senzația de melodramă și își păstrează integritatea. Printre cei care l-au influențat se află maeștri precum Rembrandt (p. 244) și Michelangelo (p. 150), dar și contemporani precum Géricault (p. 328).

■ **Femei din Alger**, 1834, ulei pe pânză, 180x229 cm, Muzeul Luvru, Paris

Scena de harem întunecată [...] ntimă, ne prezintă niște [...] cu părul închis la culoare [...] cate în costume tradiționale [...] într-un decor ale cărui [...] arhitecturale și ornamentale [...] atent observate. Lucrarile cu subiect exotic ale lui Delacroix au devenit extrem de populare. Astfel de imagini satisfăceau fascinația publicului francez pentru Orient și pentru [...] ioasele ținuturi îndepărtate.

■ **Moartea lui Sardanapal**, 1827, ulei pe pânză, 392x496 cm, Muzeul Luvru, Paris

La origine acestei lucrări s-a aflat piesa lui Byron, ce tratează subiectul sinuciderii unui rege asirian înfrânt în luptă. Tabloul descrie masacrul dus la îndeplinire din ordinul monarhului. Imaginea distrugerii și a crimei contrastează cu opulența vizuală a decorului. Bogăția de culori intense și trupurile contorsionate ale concubinelor muribunde creează o senzație de dezordine, dar și de sensualitate în mijlocul întregii descătușări de energie, regele privește detașat

Libertatea călăuzind poporul (28 iulie 1830), 1830, ulei pe pânză, 260x325 cm, Muzeul Luvru, Paris

Tabloul este o interpretare a transformărilor politice contemporane. Lucrarea se inspiră din Goya și Géricault. Demn de remarcat, cu toate acestea, este faptul că această pânză vie colorată este o reprezentare modală a fanteziilor romantice cu privire la libertate și egalitate. Tabloul este una dintre cele mai importante lucrări ale lui Delacroix, atat ca subiect, cât și ca stil. În imagine, locuitori parizieni merg la brat sub standardul ... alegorice a Libertății, înconjurată de mulțime și de soldați morți. Libertatea iese triumfătoare, iar ei dezgoliți sunt simbolul ... descătușări într-o nouă republică. *Libertatea călăuzind poporul* ilustrează dinamismul ... politic din epoca lui. Delacroix ... și a ajuns să fie percepută ca un simbol al Revoluției franceze.

și Constable (p. 334). Delacroix a fost un artist versatil, care a pictat portrete, lucrări cu subiecte religioase, literare, istorice și mitologice și, ocazional, chiar și naturi moarte și peisaje. Sub influența barocului venețian, paleta sa era intensă și sfâșietoare, iar tușa era energică și agresivă. Delacroix a avut o mare influență asupra următoarelor generații de artiști, printre care și asupra lui Matisse (p. 408), a lui Cézanne (p. 382) și Picasso (p. 428). Stilul său a fost important pentru evoluția impresionismului, iar interesul pentru orientalism va avea ulterior impact asupra simboliștilor.

Alte lucrări ale lui Delacroix

Orfană în cimitir
...

Masacrul din Chios
...

Apolo învingând pitonul
...

Vânătoarea de lei
...

Barca lui Dante, 1822, ulei pe pânză, 189x246 cm, Muzeul Luvru, Paris

Barca lui Dante, ilustrarea unei scene din *Divina Comedie* de Dante, a consacrat-o ca artist pe Delacroix. Compoziția structurată într-o manieră teatrală, se inspiră, atât prin culori, cât și prin organizare, din *Pluta Meduzei* de Géricault. În imagine, Dante și Virgiliu traversează apele zbuciumate ale iadului. Cele două personaje stau în picioare în luntre, pe un fundal de un roșu amenințător. În momentul în care trupurile damnaților încearcă să se urce în barcă, Dante se apleacă spre Virgiliu, căutându-i sprijinul și protecția

Eugène Delacroix

John Constable

1776, East Bergholt – 1837, Hampstead

■ Peisajele lui Constable se disting prin natura[illegible] ■ [illegible] care demală a culori și printr-o paletă prea pă[illegible] ■ [illegible] recunoașterea, de abia la vârsta de 53 de an

■ **1776** Se naște pe [illegible] East Bergholt din Anglia
1796–1798 Studiază [illegible] homas Smith și [illegible] eorge Frost
1799 [illegible] nscrie la Academia Regală
1801–1806 [illegible] ace excursii în Derbyshire, Kent, și în [illegible] ona lacurilor
1821 Se mută în Hamp[illegible]
1824 Primește [illegible] medalia de aur a Salonului de la Paris
1829 Devine membru [illegible] a Academiei Regale
1837 Moare în Hampstead pe 31 martie

Peisagist de renume, John Constable punea în fața ochilor privitorilor săi fermecătoare priveliști ale provinciei englezești. Lucrările sale au fost influențate de către Ruisdael (p. 252), Lorrain (p. 232) și Gainsborough (p. 294) și au avut, la rândul lor, impact asupra lui Delacroix (p. 330) și a Școlii de la Barbizon. Constable lucra îndeobște tablouri de mici dimensiuni, detaliate cu minuție și atent observate, sau scene ample, pe care le executa în atelierul său. Peisajele sale intime revelează existența unei afecțiuni sincere și poetice față de natură. Constable a devenit din ce în ce mai fascinat de observarea fenomenelor atmosferice – norii, spre exemplu – și a creat numeroase studii ale acelorași subiecte în condiții meteorologice diferite.

■ **Peisaj cu râu**, 1820, ulei pe pânză, Muzeul Lazaro Galdiano, Madrid

Acest peisaj tulburător depășește pacea senină și admirația pentru priveliștile simple ale vieții, pe care le regăsim în mod obișnuit la Constable. Culorile întunecate ale scenei ne prezintă o natură puternică și schimbătoare. Cerul încărcat creează o atmosferă de așteptare încordată.

■ **Studiu de nori**, 1822, ulei pe hârtie, 24x30 cm, colecție particulară, Sotheby's, Londra

Între anii 1821 și 1822, Constable a realizat numeroase studii ale unor formațiuni noroase, în diferite condiții meteorologice și cu diverse înfățișări. Scopul său era acela de a surprinde efectele pasagere ale luminii și felul în care aceasta schimbă înfățișarea cerului, pentru a le folosi mai târziu în peisaje. Această lucrare a fost pictată repede, cu tușe nervoase și cu o paletă restrânsă de culori: alb, albastru și gri-bej.

■ **Căruța cu fân**, 1821, ulei pe pânză, 130,2x185,4 cm, Galeria Națională, Londra

Prezentând un peisaj din Suffolk, lângă râul Stour, acest tablou de mari dimensiuni a fost creat în atelier, pe baza unor studii anterioare executate în aer liber. Constable pictează o luncă înverzită, o casă țărănească și un mic grup de țărani, ce adună fân în depărtare. Titlul lucrării este dat de căruța trasă de cal, care apare în prim-plan.

Alte lucrări importante de Constable

Parcul Wivenhoe, Essex, 1816, ulei pe [illegible] Galeria Națională de Artă, Washington DC

Calul alb, 1819, ulei pe pânză, Colecția Frick, New York

Moara de la Gillingham, 1824, ulei pe pânză, Muzeul Fitzwilliam, Cambridge

Inaugurarea podului Waterloo, 1829, ulei pe pânză, Centrul Yale de Artă Britanică, New Haven

Ferma Glebe, 1830, ulei pe pânză, Tate Britain, Londra

J. M. W. Turner

Joseph Mallord William Turner
1775, Londra – 1851, Chelsea

■ A explorat coloristic posibilităţi [illegible] ■ [illegible] fenomenelor naturale ■ Peisaje [illegible]

■ **1775** Se naşte Joseph Mallord William Turner pe 23 aprilie la Londra
1779 Se înscrie la Academia Regală
1802 Devine membru plin al Academiei Regale
1807 Devine profesor de perspectivă la Academia Regală
1814 Este unul dintre fondatorii *Artistilor Benevolent Institution*
1837 Renunţă la post de profesor de [illegible]
1845 Devine preşedinte al Academiei Regale
1846 Se mută la Chelsea
1851 Moare pe 19 decembrie

J.M.W. Turner aparţine şcolii romantice. Arta sa este influenţată de Joseph Wright of Derby (p. 298), Wilson de Loutherbourg şi Nicolas Poussin (p. 228). A lucrat cu diverse medii, producând acuarele, picturi în ulei şi gravuri. Stilul său a păstrat, în timp, fluiditatea şi prospeţimea acuarelelor sale timpurii. Turner preferă peisajele marine, explorând posibilităţile dramatice ale furtunii şi tărâmului.

Stilul artistului se caracterizează prin luminozitate şi claritate. În peisajele sale, culoarea şi lumina sunt atât subiectul, cât şi mijloacele de construcţie a compoziţiei. În mod uzual, paleta lui Turner cuprinde nuanţe pure, aprinse, de roşu şi galben. Evită umbrele şi oscilează între folosirea unor straturi de culoare dense şi a unora mai diluate. Eclerajul său caracteristic, ce pare uneori că inundă pânza, dizolvă formele aproape până la abstracţie.

■ **Ulise înfruntându-l pe Polifem – Odiseea lui Homer** 1829, ulei pe pânză, 132,5x203 cm Galeria Naţională, Londra

După ce-l răzbună pe Neptun prin înfrângerea ciclopului, Ulise înfăţişat în roşu, fluturând un steag de pe catargul corabiei sale. Uriaşul Polifem apare deasupra ambarcaţiunii ca o siluetă desprinsă dintr-o formaţiune noroasă.

■ **Ultima cursă a vasului *Témeraire*,** 1838, ulei pe pânză, 91x122 cm, Galeria Naţională, Londra

Obiectele din acest peisaj marin la asfinţit capătă o personalitate distinctă prin jocul culorilor şi al tuşelor energice. Elementul central îl constituie o ambarcaţiune veche, tractată de un vas cu aburi. Nobila şi impunătoarea *Témeraire*, învăluită într-un nor de roşu, urmează pe ultimul drum un vapor cu aburi plin de o energie agresivă, în timp ce alte ambarcaţiuni se pierd în zare.

Alte lucrări de Turner

Incendiul Parlamentului, 1835, ulei pe pânză, 92x123 cm Muzeul de Artă, Philadelphia

Corabia cu sclavi, [illegible] Muzeul de Arte Frumoase Boston

Răsărit cu monştri marini, cca 1845 ulei pe pânză [illegible]

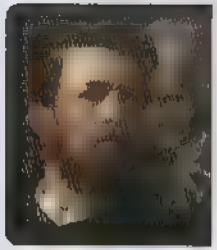

Arnold Böcklin

1827, Basel – 1901, San Domenico, lângă Fiesole

● A debutat ca peisagist. ■ Arta lui Böcklin se bazează pe [illegible] pictură. ■ Mai multe dintre subiectele sale au fost inspirate de mit[illegible] antice. ● Viziunile sale [illegible]. Tehnica sa [illegible]

■ **1827** Se naște în Basel, pe [illegible]
1846 Se înscrie la Academia de Arte din [illegible] la profesorul Schirmer
1850 Călătorește în Belgia și Franța
1856 Se mută la Munchen
1860 Profesor la Academia de Arte din Weimar
1862–1866 Călătorește în Italia
1886–1892 Se stabilește la Zurich
1892 Se mută la San Domenico
1901 Moare pe 16 ianuarie

Lucrările lui Arnold Böcklin sunt dificil de categorisit fiind plasate în mod uzual în școala simbolistă din cadrul curentului Art Nouveau. A fost puternic influențat de romantism. Opera sa de o dreptul fascinantă transmite un sentiment de melancolie față de imaginarul perioadei clasice. Personaje fabuloase, precum centauri și naiadele, reprezentate adesea în decoruri bogate în elemente arhitecturale clasice, populează majoritatea scenelor sale. Alegerea subiectelor ne revelează o fascinație pentru moarte și sexualitate, pânzele sale fiind adesea extrem de sumbre. Picturile lui Böcklin au avut o influență semnificativă asupra mișcării suprarealiste, în special asupra lui Max Ernst (p. 454), Salvador Dalí (p. 456) și Giorgio de Chirico.

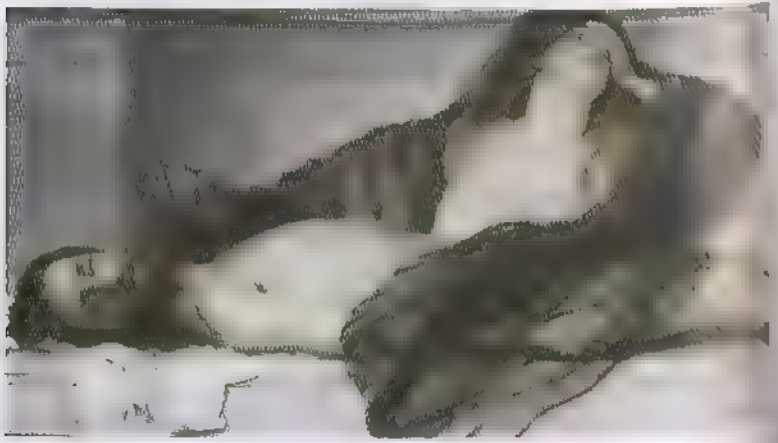

■ **Insula morților**, 1886, ulei pe pânză, 80,7x150 cm, Muzeul de Arte Plastice, Leipzig

Această lucrare melancolică zugrăvește suferința doliului. Plutind peste o întindere de ape întunecate, condusă de un personaj îmbrăcat în alb și purtând un coșciug, barca se îndreaptă către insula tăcută, acoperită de chiparoși

Alte lucrări ale lui Böcklin

Nimfă și satir, 1871, ulei pe pânză, [illegible] cm, [illegible] de Artă [illegible]

Venus ieșind din mare, 8[illegible] [illegible] pe pânză, [illegible] [illegible] Schack, [illegible]

Ciuma, [illegible] [illegible] Muzeul de Artă [illegible]

■ **Joacă în valuri**, 1883, ulei pe pânză, Neue Pinakothek, Munchen

Lucrarea înfățișează într-o manieră dramatică sirene însoțite de tritoni lascivi. În ciuda titlului, ce trimite la bucurie, personajele nu sunt nicidecum idealizate. Corpurile lor sunt poziționate crudat, creând o atmosferă grotească.

■ **Maria Magdalena plângând deasupra trupului lui Hristos**, 1867, ulei pe pânză, 84x149 cm, Muzeul de Artă, Basel

Tabloul abordează o temă clasică. Culorile întunecate și expresia dramatică dau tabloului un caracter răscolitor și simbolic. Lucrarea induce o stare de stânjeneală, întrucât pătrundem în viața personajelor făcându-ne o impresie asupra viziunii extrem de personale a artistului despre moarte și suferință.

Dante Gabriel Rossetti

1828, Londra — 1882, Birchington-on-Sea

■ Artistul a dorit să devină atât pictor cât și poet ■ [illegible] ■ Arta sa a găsit [illegible] ■ [illegible]

■ **1828** Se naște pe [illegible]
1841 Se înscrie la Școala de Desen a lui Sa
1846 începe să studieze la Academia Regală
1847 Abandonează cursu de la Academia Regală [illegible] alături de Maddox
1848 Este unul dintre fondatorii [illegible]
1872
Suferă o depresie nervoa
1882 Moare pe [illegible]

Dante Gabriel Rossetti, principalul motor al Fraților Pre-Rafaelite, se caracterizează printr-un stil nostalgic [illegible] rat din arta Evului Mediu. Curentul este legat de un [illegible] literar al unor autori precum Dante, Shakespeare, G[illegible]e, Coleridge și Poe. Rossetti însuși era un scriitor talentat [illegible] ale cărui poeme puneau în scenă aceleași personaje [illegible] și picturile sale. Nu a vrut să aleagă între poezie și p[illegible]ra, astfel încât a încercat să le combine printr-un simb[illegible]sm complicat. Rossetti n-a obținut niciodată o recunoa[illegible]tere totală din partea criticii, bazându-se în schimb, din [illegible] în ce mai mult, pe un grup restrâns de sponsori, care îi colecționau acuarelele. Tema iubirii romantice, exp[illegible]ată prin intermediul imaginii unor frumoase femei m[illegible]te-rioase, a devenit subiectul său predilect. Eroinele lui Rossetti prove[illegible]ază din lecturile sale, fiind înfățișate ca niște frumuseți extatice, pline de calm și grație divină

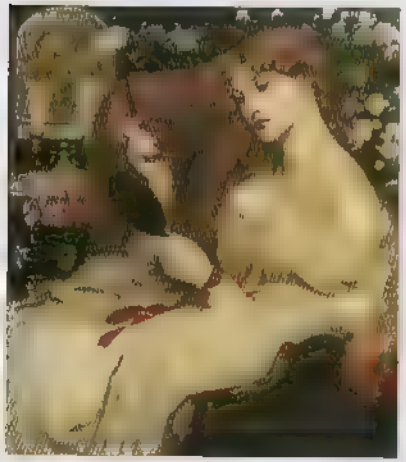

■ **Lady Lilith**, cca 1868, ulei pe pânză 95,3x81,3 cm, Muzeul de Artă Delaware Wilmington, Delaware

În spatele lui Lilith, putem vedea în oglindă în formă de fereastră o imagine a grădinii lui, din care ea a fost exilată. Chipul [illegible] întors pe jumătate, în timp ce se privește într-o oglinjoară de mână. Corpul, acoperit cu o rochie albă, pare că se topește în albul cuverturii fotoliului. Printre numeroasele detalii, pletele lungi și roșcate ale lui Lilith sunt elementul care iese cel mai puternic în evidență, contrastând cu pielea ei [illegible] vidă

Alte lucrări de Rossetti

Căsătoria Sf. Gheorghe și a prințesei Sabra, 1862, acuarelă pe hârtie [illegible] Britam, Londra

[illegible]ubirea [illegible] ulei pe pânză, 87,6[illegible] [illegible]n, Londra

Monna Vanna [illegible]

Veronica Veronese [illegible] pe pânză, 105,4x86 [illegible]

Proserpina [illegible]

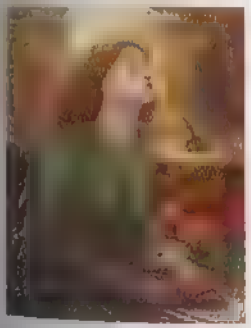

■ **Beata Beatrix**, 1863, 86,4x66 cm, Tate Britain, Londra

Rossetti s-a folosit de personajul dantesc pentru a exprima simbolic durerea pricinuită de moartea soției sale. În timp ce forma divină învăluie scena, Beatrice, cu ochii închiși față de această lume, primește din partea unei păsări de foc un mac alb, simbol al morții. În fundal, imaginea iubirii, într-o roche e roșie, face trimitere la [illegible] ea către nemurire

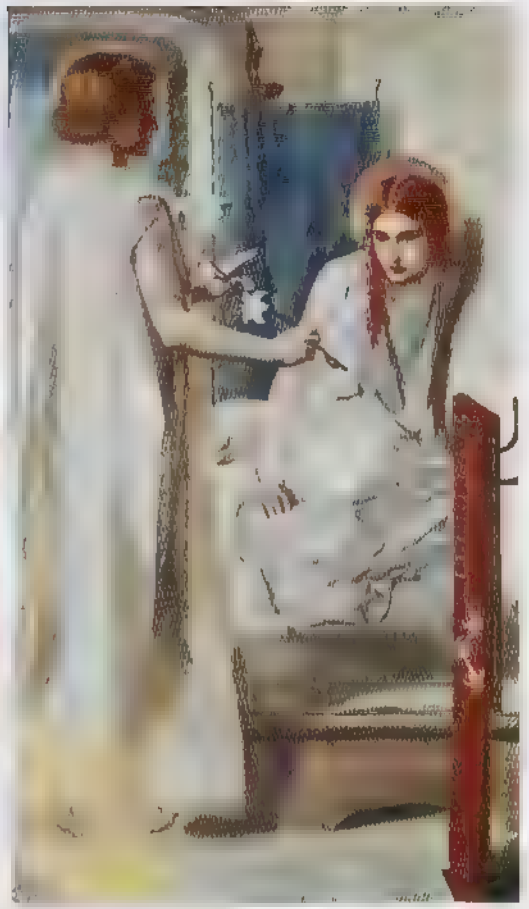

■ **Ecce Ancilla Dominii** 1849–1850, ulei pe pânză, 72,4x41,9 cm, Tate Britain Londra

Printre posibilele surse de inspirație ale lucrării se numără Simone Martini, Sandro Botticelli și Roger van der Weyden. În opoziție cu modalitatea tradițională de reprezentare, Rossetti o înfățișează pe Maria rid când-se din pat, de-abia trezită din somn. Punctul central constituie crinul pe care îl ține Gabriel, albul său unificând întreaga compoziție

James McNeill Whistler

James Abbott McNeill Whistler
1834, Lowell – 1903, Chelsea, Londra

■ Se inspiră din arta chineză şi japoneză ■ Credea că pic[illegible] ţentreze pe aranjamentul coloristic ■ Titlurile pânze[illegible] elementele formale ale acestora

■ 1834 Se[illegible]
1856 Studiază [illegible]
1859 Se stabileşte la Londra
1884 Devine membru al Societăţii Artiştilor Britanici
1886 Primeşte postul de preşedinte [illegible] Artiştilor Britanici
1892 Este decorat cu Legiunea de Onoare
1898 Devine preşedinte al Societăţii Internaţionale a Pictorilor Sculptorilor şi Gravorilor
1903 Moare pe 17 iulie

Pictorul de origine americană James McNeill Whistler şi-a petrecut cea mai mare parte a vieţii în Europa. Recunoaşterea de care s-a bucurat din partea unor maeştri parizieni precum Édouard Manet (p. 354) şi Edgar Degas (p. 360) s-a datorat, în parte, imaginii de dandy pe care şi-o crease. Lucrările sale sunt o ilustrare a esteticii antididactice a mişcării artă-pentru-artă. Paleta sa este restrânsă şi subtilă.

Whistler colecţiona stampe japoneze şi ceramică chinezească. Arta sa îşi trăgea seva din cultura Orientului, devenită o sursă de inspiraţie a modernităţilor francezi. Tablourile sale precum şi interesul pentru design şi arhitectură, fac dovada unor valori estetice nonoccidentale, decorative şi antimonumentale.

■ **Aranjament în gri şi negru nr. 1: mama artistului**, 1871, ulei pe pânză, 144,3x162,5 cm, Muzeul Orsay, Paris

Titlul arată dorinţa artistului de a pune accentul pe aspectele formale ale subiectului şi pe calităţile paletei, mai degrabă decât pe vreo semnificaţie ascunsă.
În acelaşi timp, Whistler transmite cu acurateţe tăria de caracter a personajului, prin postura demnă şi profilul mândru de gânduri.

Secolul XIX

■ **Simfonie în alb nr. 2: fata în alb**, 1864, ulei pe pânză, 76,5x51,1 cm, Tate Britain, Londra

Structura compoziţională este inspirată de *Venus la oglindă* a lui Velázquez, iar elementele stilistice amintesc de prerafaeliţi. O tânără îmbrăcată într-o rochie albă, diafană, ţinând în mână un evantai japonez, este surprinsă în timp ce se priveşte în oglinda de deasupra şemineului. Chipul ei, încadrat de plete roşcate, pare meditativ şi melancolic. Lucrarea, accentuată de câteva pete strălucitoare de roşu, roz şi albastru, păstrează în rest paleta restrânsă de culori neutre, caracteristică lui Whistler. Swinburne a scris un poem dedicat lucrării, care este fixat de ramă.

Alte lucrări de Whistler

Nocturnă în negru şi auriu, 1875, ulei pe lemn, 60,3x46,6 cm, Institutul de Artă, Detroit

Simfonie în alb nr. 1: fata în alb, 1862, ulei pe pânză, 214,6x108 cm, Galeria Naţională de Artă, Washington, DC

Păunii [illegible]uptându-se, 180,3x472,5 cm, Galeria Freer, Washington, DC

La pian, 1858–1859, ulei pe pânză, 67x91,6 cm, Muzeul de Artă, Cincinnati

Aranjament în gri şi negru nr. 2: Thomas Carlyle, 1872–1873, ulei pe pânză, 171,1x143,5 cm, Muzeul şi Galeria de Artă, Glasgow

Jean-Baptiste-Camille Corot

1796–1875, Paris

■ A devenit unul dintre cei mai influenţi membri ai Şcolii de la Barbizon
■ Cu pe sacul a influenţat evoluţia impresionismului
pleinair ■ A portretist, a influenţat, artiştii
şi Picasso care îşi mister exploatele la nouă

■ **1796** Se naşte la Paris, pe 16 iunie
1822 Începe să lucreze ca pictor
Michallon
1822 Se mută la atelierul lui Jean Victor Bertin
1825 Petrece 3 ani în Italia
1845 Primeşte din partea a Parisului medalia a II-a
1848 Este ales în Salonul de la Paris
1854 Vizitează Auvers, călătoreşte în Olanda şi Belgia
1855 Primeşte o menţiune la Expoziţia Universală
1875 Moare pe 16 ianuarie

Jean-Baptiste-Camille Corot este un reprezentant al Şcolii de la Barbizon, care s-a inspirat din tradiţia pe sage stă neoclasică, îmbogăţind-o cu scene de natură contemplative, idilice sau romantice. Deşi a început cu tablouri istorice, Corot este cunoscut în special ca unul dintre peisagiştii care au inspirat generaţiile ulterioare de artişti prin sinceritatea şi deschiderea sa faţă de natură. Se caracterizează prin tuşe moi şi printr-un ecleraj abundent. În contrast cu propria-i aversiune faţă de modernitate şi citadin, Corot este considerat unul dintre predecesorii importanţi ai impresioniştilor. În esenţă, lipsa de afectare şi de idealizare şi absenţa narativităţii din lucrările sale au făcut din el un model al avangardei secolului XIX. În anii din urmă ai carierei, Corot a început să lucreze nuduri feminine, care l-au influenţat pe van Gogh (p. 386) şi pe Gauguin (p. 390).

■ **Podul de la Narni** 1826
ulei pe hârtie, 34x48 cm
Muzeul Louvru
Paris

Micul peisaj plin de culoare nu conţine nici o siluetă umană. Tablou păstrează fluiditatea compoziţională şi slaba focalizare caracteristice artistului. Planul aproape şi cel depărtat nu sunt clar diferenţiate, creând impresia de mare distanţă între privitor şi scenă. Culorile delicate de maro şi verde sunt intense şi clare.

■ **Diana la scăldat**, 1855, ulei pe pânză, 168x257 cm, colecţie particulară

Diana la scăldat ilustrează interesul artistului pentru clasicizarea tablourilor de gen ce cuprind personaje umane în peisaje senine. Corot, care n-a adoptat niciodată în întregime noua de la Barbizon nu s-a concentrat aici pe natură ca subiect un capitol care a păstrat peisajul în rolul său tradiţional, de decor pentru desfăşurarea unei acţiuni. Cu toate că subiectul este tradiţional, pânza este lipsită de orice simbolism mitologic. Compoziţia este construită în manieră unui decor teatral, în care actorii îşi joacă rolurile printre arbori diafani, într-un peisaj slab luminat. *Diana la scăldat* a servit probabil drept sursă de inspiraţie pentru tablourile cu personaje nude ale lui Paul Cézanne (p. 388) şi ale lui Pierre-Auguste Renoir (p. 392).

Alte lucrări de Corot

Odihnă, 1860, ulei pe pânză, Washington, DC

Orfeu conducându-o pe Euridice din Infern, 1861, ulei pe pânză, Muzeul de Arte Frumoase, Houston

Amintire din Mortefontaine, 1864, ulei pe pânză, Muzeul

Agostina, 1866, ulei pe pânză, Muzeul de Artă Modernă

■ **Femeia cu perla**
cca 1869, ulei pe pânză, 70x55 cm, Muzeul Louvru, Paris

Reprezentarea acestei tinere învelmântate după moda italiană este unul dintre cele mai bune studii de portret ale artistului. Paleta este aproape monocromă, concentrând atenţia pe model. Printre posibilele influenţe se află şi *La Belle Ferronnière* a lui Leonardo care ar putea fi sursa de inspiraţie a posturii şi a costumului.

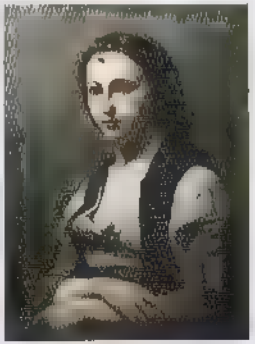

Jean-François Millet

1814, Gruchy – 1875, Barbizon

■ A pictat pânze de gen grandioase ■ A ajuns celebru dintr-o [illegible] ■ Și-a trăit viața în sărăcie și s-a întreținut pictând portrete ■ Influențat de Paul Delaroche, Nicolas Poussin și Eustache Le Sueur ■ Reprezentant esențial al Școlii de la Barbizon

■ **1814** Se naște pe 4 octombrie, într-o familie de țărani

1833 Devine ucenicul unui portretist local

1835 Începe să lucreze în atelierul lui Lucien Théophile Langlois

1837 Se înscrie la Școala de Arte Frumoase

1840 Expune pentru prima dată la Salon

1849 Se mută la Barbizon

1864 Primește o medalie pentru *Păstorița păzind [illegible]*

1868 Primește Crucea Legiunii de Onoare

1875 Moare pe 20 ianuarie

Jean-François Millet aparține curentului realist. Desenele și tablourile sale cu subiecte cotidiene se axează pe scene din viața rurală din nordul Europei. Millet s-a născut într-o familie de țărani din Normandia, fapt care a influențat tendința sa de a prezenta viața rurală drept o formă universală și ideală de umanitate. I-a înfățișat pe țăranii francezi ca pe niște ființe de o mare noblețe interioară și a redat truda lor în lucrările sale. Portretizarea oamenilor obișnuiți de către Millet ține mai mult de o afinitate personală cu modul lor de viață decât de opțiunile sale politice. Predilecția sa pentru oamenii obișnuiți a constituit un punct de atracție pentru artiști precum Monet (p. 370), Pissarro (p. 358) și van Gogh (p. 386). Paleta sa delicată, tușa viguroasă și atracția pentru pasteluri au influențat evoluția impresionismului.

■ **Tăietorul de lemne și Moartea**, 1858–1859, ulei pe pânză, 77,5x98,5 cm, New Carlsberg Glyptotek, Copenhaga

Tabloul prezintă scena imaginară a sosirii bruște a Morții cu glugă albă în fața unui tăietor de lemne. Acesta scapă legătura de vreascuri, ferindu-se de mâna Morții, și alunecă în somnul etern. Moartea poartă atributele ei tradiționale: o coasă și o clepsidră.

■ **Culegătoarele de spice**, 1857, ulei pe pânză, 33x44 cm, Muzeul Louvru, Paris

Una dintre cele mai frumoase lucrări ale lui Millet, *Culegătoarele de spice* înfățișează strângerea resturilor recoltei, una dintre cele mai puțin respectate munci ale câmpului. Portretizarea afectuoasă a celor trei țărănci contrastează cu statutul social implicat de activitatea pe care o practică. Corpurile lor sunt înfățișate cu o sacralitate religioasă într-o lumină solară aproape divină. Mișcările lor lente sunt la fel de durabile și atemporale precum câmpul și cerul ce se întind dincolo de ele în orizontului până și monotonia trudei lor este cumva transmisă prin intermediul pânzei.

■ **Semănătorul**, 1850, ulei pe pânză, 101,6x82,6 cm, Muzeul de Arte Frumoase, Boston

Tabloul de mari dimensiuni înfățișează o figură musculoasă, reprezentată spectaculos. Amintind de Michelangelo (p. 150), imaginea este o glorificare a țăranului. Întreaga compoziție se concentrează în jurul gestului de a semăna, prins în plină mișcare.

Alte lucrări de Millet

Mersul la lucru, 1851, ulei pe pânză, colecție particulară

Angelus, 1857–65, ulei pe pânză, Muzeul d'Orsay, Paris

Bărbat cu sapă, 1860–62, ulei pe pânză, Centrul Getty, Los Angeles

Cultivatorii de cartofi, circa 1861, ulei pe pânză, Muzeul de Arte Frumoase, Bo[illegible]

Gustave Courbet

1819, Ornans – 1877, La Tour du Peilz

- **1819** [illegible]
- **1839** [illegible]
- **1855** [illegible]
- **1870** [illegible]
- **1870** [illegible]
- **1871** [illegible]
- **1872** [illegible]
- **1877** Moare [illegible] du Peilz în Elveția pe 31 decembrie

Alte lucrări de Courbet

Bonjour, Monsieur Courbet!, 854, ulei pe pânză, Muzeul Fabre, Montpellier

Atelierul pictorului, [illegible], Muzeul Orsay, Paris

Originea lumii, 1866, ulei pe pânză, Muzeul [illegible]

Lucrând de-a lungul secolului XIX, Gustave Courbet a pus bazele mișcării realiste din arta franceză, având în gând majoritatea curentelor anterioare în favoarea unor reprezentări sincere a realității. A creat compoziții ample cu nuduri, naturi moarte, peisaje și portrete. Stilul provocator al lui Courbet se axa pe subiecte obișnuite, bazându-se pe observarea directă a acestora și evitând orice idealizare a formei sau a proporțiilor. Artistul a introdus de asemenea o metodă neobișnuită: folosind un cuțit de paletă, aplica un strat de pigment pe pânzele sale pentru a realiza o tușă realistă, tactilă. Metoda lui Courbet se inspira din opera unor artiști naturaliști precum frații Le Nain, Géricault (p. 328) și Millet (p. 346

■ **Spărgătorii de piatră,** cca 1849, ulei pe pânză, 170x300 cm, lucrare distrusă în timpul celui de-al doilea război mondial

Tabloul de mari dimensiuni surprinde o scenă din viața unor muncitori. Figurile celor doi bărbați, unul tânăr și unul vârstnic, reprezintă greutățile vieții

■ **Domnișoarele de pe malul Senei,** 1856–1857, ulei pe pânză, 174x200 cm, Muzeul Petit Palais, Paris

Lucrarea ilustrează felul în care se raportează Courbet la burghezie. Spre deosebire de celelalte lucrări ale sale, ce au ca subiect oameni obișnuiți sau muncitori, în *Domnișoarele de pe malul Senei*, Courbet le reprezintă pe cele două femei cu o paletă vibrantă. Cadrul și poziția personajelor sunt extrem de naturale, punând privitorul în postura unui trecător care a nimerit din întâmplare peste cele două femei care lenevesc

■ **Înmormântare la Ornans** 1849–1850, ulei pe pânză, 314x663 cm, Muzeul Orsay, Paris

Una dintre cele mai cunoscute lucrări ale lui Courbet. A fost prezentată la Salon pe când artistul era aproape necunoscut în lumea artistică pariziană. Tabloul tratează un subiect banal într-o manieră amplă. Reprezentările anterioare ale funeraliilor erau adesea reprezentări religioase ale lui Iisus sau ale sfinților, ori se refereau la moartea vreunui nobil. Aici, oameni obișnuiți sunt dispuși într-o manieră clasică, de friză, asistând la înmormântarea unuia dintre ei. Din pricina amplorii și a abordării clasice a unui subiect atât de mundan, tabloul a trezit numeroase controverse

Ilia Repin

1844, Ciuguev – 1930, Kuokkala

- [illegible]
- Cunoscut drept un portretist sensibil, [illegible] subiectiilor sale. ■ A tratat subiecte [illegible]
- Caracterizat printr-o [illegible]

- **1844** Se naște în Ucraina
- **1858** Își face ucenicia pe lângă un pictor de icoane
- **1864–1871** Își face studiile la Academia de Arte din St. Petersburg
- **1873–1876** Trăiește la Paris
- **1876** Membru al Academiei
- **1878** [illegible] Abramtsevo
- **1894** Profesor la Academie
- **1898** Director al Academiei
- **1900** Se mută în Finlanda
- **1930** Moare la Kuokkala

Ilia Repin este cel mai celebru pictor realist din Rusia secolului XIX. Lucrările sale cuprind un spectru larg, de la viața contemporană din Rusia, până la scene istorice, peisaje și portrete. Figura umană a rămas elementul esențial al operei sale, peisajele fiind și ele populate de personaje. Stilul pictorului, puternic și rezervat în același timp, a avut o mare influență asupra dezvoltării artei ruse. Paleta sa era intensă și strălucitoare, în contrast cu subiectele lucrărilor, adeseori sumbre.

Tablourile lui Repin au, frecvent, o tentă de critică socială, prezentând dificultățile claselor inferioare în Imperiul țarist. Scenele sale istorice sunt pline de dramatism, iar portretele sale fac dovada unei ascuțite capacități de observație psihologică.

■ **Ivan cel Groaznic și fiul său, Ivan, 16 noiembrie 1581** 1885
199,5x254 cm, ulei pe pânză, Galeria Tretiakov, Moscova

Una dintre puținele lucrări istorice ale lui Repin. Pânza surprinde momentul imediat următor crimei, punând accentul pe dinamica scenei. Tatăl îngrozit este cuprins de disperare în fața propriei fapte, în timp ce fiul neajutorat se află pe moarte.

■ **Buchet de toamnă, Portretul Verei Repina, fiica artistului** 1892, 1x65 cm, ulei pe pânză, Galeria Tretiakov, Moscova

Repin era recunoscut ca un portretist de mare talent. *Buchet de toamnă* este un portret plin de viață al fiicei artistului într-o livadă toamnatică. Culorile vii ale buchetului răspund căldurii din chipul feței, contrabalansând răceala peisajului și cenușiul cerului

Alte lucrări de Repin

Cazaci zaporojeni scriindu-i Sultanului
[illegible]
Muzeul [illegible]
[illegible]

Procesiunea Crucii în gubern a Kursk
[illegible]
[illegible] Tretiakov Moscova

■ **Edecarii de pe Volga** 1870–1873, ulei pe pânză, 131,5x281 cm, Muzeul Rus, St. Petersburg

Tabloul prezintă tema muncii fizice istovitoare la o scară monumentală. Repin și-a bazat reprezentările edecarilor pe observațiile sale din timpul călătoriei sale de-a lungul râului Volga. Fiecare persoană este portretizată individual, exact ca într-un portret de grup

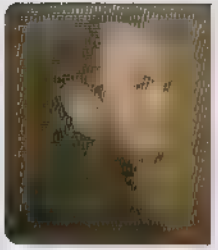

Adolph von Menzel

Adolph Friedrich Erdmann Menzel
1815, Wroclaw – 1905, Berlin

■ A pictat scene de gen având ca subiect [illegible] din viața [illegible], redate cu un acut simț [illegible] în pictura prusacă, fiind distins cu multe onoruri

■ **1815** [illegible]
1833–1834 Urmează cursurile Academiei Regale de Artă [illegible]
1839 Primește [illegible] ilustrațiilor pentru [illegible] Kugler
1853 Devine membru al Academiei Regale de Artă
1857 Profesor și senator
1867 Primește [illegible] Legiunii de Onoare
1884 Prima expoziție personală
1905 Moare la Berlin

Adolph von Menzel aparține curentului realist german. Deși nu a primit o educație artistică, fiind un autodidact, a ajuns celebru la nivel internațional și a fost distins cu numeroase onoruri naționale. De-a lungul prolificei sale cariere artistice a produs peste 10.000 de lucrări. Ca realist, dorea să obțină o reprezentare obiectivă a [illegible]. Faima lui Menzel a crescut după ce a realizat o serie de 400 de gravuri menite să servească drept ilustrații pentru o carte despre viața împăratului Frederic cel Mare. Acestea l-au urmat alte lucrări despre împă[illegible] despre armata prusacă. Lucrările sale – de la pictura istorică și până la scenele de gen – sunt bine documentate și abundă în detalii precise. Opțiunile sale cromatice, eclerajul și maniera sa au pregătit ca ea pentru mișcarea impresionistă.

Lucrări de Menzel

Ceremonia decernării premiilor, 1829. 854
Ermita, St Petersburg

Plecarea de la petrecere
860
Muzeul de Artă Carnegie [illegible]

După amiaza în Grădinile Tuileries
Re[illegible]
Galeria Națională, Londra

Interior în Biserica Sf Petru din Viena, 1873
Galeria de Artă Regională [illegible] Cehia

■ **Camera cu balcon**
1845, ulei pe carton
58x47 cm,
Alte Nationalgalerie
Berlin

Tabloul înfățișează [illegible] lui Menzel din Berlin. Compoziția este ex[illegible] de originală. Centrul es[illegible] lăsat liber, lipsește [illegible] figură umană, iar sub[illegible] este în întregime no[illegible] un interior. Tușa modernă, impetuoasă și paleta saturată precedă [illegible] impresioniste ale lui Degas (p. 360).

■ **Concertul de flaut al lui Frederic II la Sanssouci**, 1850–1852, ulei pe pânză, 142x205 cm, Galeria Națională, Berlin

În mod tradițional, pictura istorică pune accentul pe un moment dramatic, dar scena lui Menzel se opune convenției, înfățișând o clipă extrem de liniștită, de plăcută. Lumina este caldă, lumânări[illegible] accentuează calitatea aproape sonoră a albastrului și a trandafirului.

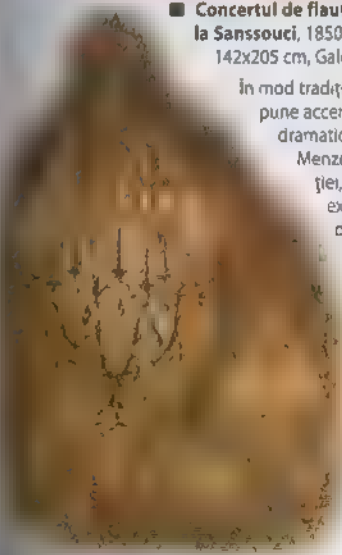

■ **Generalul Hans Karl von Winterfeldt**, 1860, cărbune și creion pe hârtie

Unul dintre numeroasele portrete ale unor demnitari realizate de artist, imaginea evită orice idealizare. Lucrarea este un exemplu al talentului deosebit al desenatorului Menzel. Artistul reușește să obțină o asemănare perfectă cu modelul.

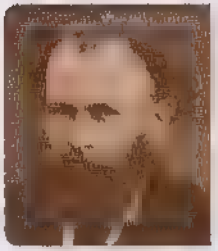

Édouard Manet

1832–1883, Paris

■ Opera lui co[illegible] ■ [illegible] ■ [illegible] ■ Tușe le sale sunt lăsate [illegible]

■ **1832** [illegible] la Paris, pe [illegible]
1850 [illegible] de pictură [illegible]
1853 [illegible]
1856 [illegible] propriul atelier
1856–1857 [illegible] în Europa de Nord și Italia
1863 [illegible] de[illegible]
1867 [illegible] expu[illegible] Expoziția Universală
1881 [illegible]
1883 Moare pe 30 aprilie

Édouard Manet este adesea considerat a fi la originea artei moderne. Acest pictor francez ce trata subiecte din viața contemporană a fost primul care s-a concentrat cu precădere asupra vizibil tății materiale a vopselelor pentru a pune în discuție abordarea tradițională a picturii. El nu s-a rezumat la explorarea subiectului picturilor, ci a dezvăluit în mod provocator însăși mecanica actului pictural. A fost o figură revoluționară, creând o punte de legătură între două mișcări: realismul și impresionismul. Inspirându-se din Velázquez (p. 260) și Goya (p. 308), îi va influența mai târziu, la rândul său, pe Degas (p. 360) și Monet (p. 370). Deși a fost admirat de impresioniști și a fost un susținător al acestei mișcări, nu s-a considerat niciodată unul dintre ei. Manet se deosebea de impresioniști prin faptul că n-a adoptat niciodată practica

■ **Execuția împăratului Maximilian I al Mexicului**, ulei pe pânză, 252x305 cm, Staatliche Kunsthalle, Mann[illegible]

Subiectul acestui tablou [illegible] de o lucrare similară a lui Goya, îl reprezintă un eveniment din istoria contemporană. Precum Goya, Manet reinterpretează, [illegible] termeni moderni genul pictural istorice. Reprezentarea detașată a artistului ne este transmisă și în atmosfera rece a lucrării, obținută printr-o paletă glacială de gri, verde și albastru, printr-un decoraj sobru și prin forme geometrice bine definite

■ **Bar în Folies-Bergère**, 1882, ulei pe pânză, 96x130 cm, Institutul de Artă, Courtauld, Londra

Aceasta este ultima lucrare importantă dinaintea morții artistului. Ea reprezintă o scenă din clubul de noapte parizian Folies-Bergère, fiind o reinterpretare modernă a lucrării lui Diego Velázquez *Las Meninas* (p. 256). Pânza explorează tema reflexiei în oglindă și a dedublării imaginea este, în esență, portretul unei fete care, servind clienți, îi privește din spatele unei tejghele. Oglinda reflectă imaginea publicului din local.

■ **Berthe Morisot**, 1872, ulei pe pânză, 55x40 cm, Muzeul Orsay, Paris

Portretul puternic luminat o reprezintă pe pictorița franceză Berthe Morisot, căsătorită cu fratele lui Manet. Imaginea explorează posibilitățile unei paiete restrânse în care predomină negrul, făcând legătura dintre această pânză și limbajul vizual al fotografiei. Frumusețea lui Berthe Morisot are un aer meditativ, exotic

picturii în *plein-air*, n-a renunțat niciodată la preferința sa de a alătura albul și negrul și de a-și contura puternic personajele.

O prezență controversată pe scena artei moderne, Manet a anticipat impresionismul prin pensulația sa vizibilă și degajată, prin culorile saturate, prin aplatizarea perspectivei, prin absența tuturor subiectelor considerate importante în vremea sa și prin focalizarea pe scene pasagere ale vieții contemporane. Pânzele sale înfățișau scene din istoria modernă, instantanee ale vieții de noapte pariziene, imagini ale unor orășeni aflați în aer liber, portrete și naturi statice.

Alte lucrări de Manet

Toreadorul mort [illegible]
Pd Wd, [illegible]
Wa [illegible]

Fautistu 1866, [illegible]
Muzeu Orsay Paris

Émile Zola, 86[illegible]
Muzeu Orsay Paris

Balconul 1868 [illegible]
Muzeu Orsay Paris

Gustarea 306 [illegible]
Neue Pinakothek Mü

Nana 1877 ulei pe pâ
Hamburger Kunsthalle
[illegible]

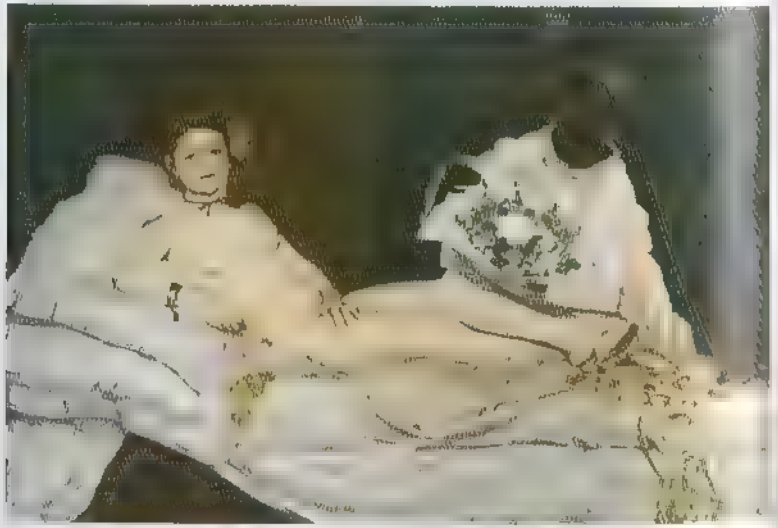

■ **Olympia**, 1863,
ulei pe pânză, 130,5x190 cm,
Muzeul Orsay, Paris

Una dintre cele mai influente tablouri din istoria artei moderne, lucrarea se bazează pe reprezentările tradiționale ale lui Venus. *Venus din Urbino* a lui Tizian (p.166) a constituit sursa directă a *Olympiei*. În locul unei zeițe, Manet ne prezintă o curtezană senină și atrăgătoare, cu o floare în păr și un șnur negru legat la gât, stând întinsă în pat pe un șal prețios. Pisicuța neagră de la picioarele ei accentuează senzația de puternică mândrie feminină

■ **Dejun pe iarbă**, 1862–1863,
ulei pe pânză, 208x265,5 cm,
Muzeul Orsay, Paris

Titlul inițial al lucrării era *Baia* (*Le Bain*), iar atunci când a fost expusă prima oară, a stârnit un scandal public. Artistul reinventează genul pastoral [illegible] mitologice franceze, ce înfățișa, în mod tradițional, nimfe într-un decor natural. Combinația dintre nudurile feminine realist reprezentate și bărbați elegant îmbrăcați a fost percepută drept scandaloasă de publicul din secolul XIX.

Femeia din prim-plan este înfățișată fără nici o idealizare sau referință literară. Ea întâmpină privirea spectatorului cu calm, fără nici o grijă cu privire la goliciunea ei. Scena este deosebit de provocatoare, întrucât nici bărbații, angajați într-o conversație, nu par să dea importanță înfățișării femei

Camille Pissarro

Jacob Camille Pissarro
1830, Charlotte Amalie – 1903, Paris

■ A folosit tehnici diferite chiar în cadrul aceleiași [illegible] ■ Mare parte din [illegible] în sărăcie ■ Cézanne a spus pentru opera sa: „pentru a vedea [illegible]”

■ **1830** Se naște pe [illegible] în Indiile de vest
1855 Se mută în Franța
1863 Expune la Salon des Refusés
1870 Se mută în Anglia
1872 Excursie în Pontoise [illegible]
1874 Ajută la organizarea expoziției [illegible]
1876–1882 Expune la [illegible] de impresionism
1882 Se mută la Osny, pictează cu Gauguin
1886 Expune din nou alături de impresioniști
1903 Moare pe 13 noiembrie

Camille Pissarro a fost un important pictor impresionist francez, care a avut o contribuție majoră la dezvoltarea impresionismului și a postimpresionismului. A participat la toate expozițiile impresioniste, în organizarea cărora a jucat un rol esențial. Pissarro era extrem de respectat pentru integritatea sa în cadrul cercului său artistic. A colaborat cu Monet (p. 370), Gauguin (p. 390) și Cézanne (p. [illegible]) cu acesta din urmă stabilind o relație extrem de strânsă. Subiectul său principal l-au constituit peisajele urbane și rurale franceze, populate uneori cu figuri de țărani sau de orășeni. Stilul său fluctua mai des decât cel al contemporanilor săi, ceea ce a făcut din el un model dificil de urmat. De-a lungul carierei sale, Pissarro a experimentat continuu diverse tehnici. A adoptat în lucrările sale impresionismul, neoimpresionismul și pointilismul în ceea ce privește tușa și compoziția și, uneori, a combinat mai multe stiluri în cadrul aceleiași lucrări.

■ **Foxhill, Upper Norwood**
1870, ulei pe pânză, 34,9x45,7 cm, Galeria Națională, Londra

Pe parcursul șederii sale în Anglia, în perioada războiului franco-prusac, Pissarro a pictat mai multe peisaje ale provinciei engleze. În compoziție, drumul cotește sinuos, intrarea în scenă se face pe diagonală.

■ **Țărani odihnindu-se**, 1881, ulei pe pânză, 82x66 cm, Muzeul de Artă din Toledo

Lucrarea, de factură impresionistă, prezintă două femei ce se relaxează în pădure. Pozițiile femeilor sunt în mod voit ciudate, iar planul în care sunt situate corpurile lor nu este limpede diferențiat. Rezultă o absorbție picturală a personajelor în peisaj.

Alte lucrări de Pissarro

Acoperișurile roșii, 1877, ulei [illegible], Muzeul Orsay, Paris

Țărancă tânără bându-și cafeaua, 1881, [illegible] Muzeul de Artă din [illegible]

[illegible] cu bâtu[illegible]

Bulevardul Montmartre, zi ploioasă, după-amiaza, 1897 [illegible]

■ **L'Avenue de l'Opera, zăpadă, dimineața**
1898, ulei pe pânză, 65x82 cm, Muzeul de Arte Frumoase, Houston

O mulțime pestriță de parizieni, redată în negru, se revarsă în aglomeratul bulevard, mergând în direcții diferite. Pissarro creează o imagine tipic urbană a Parisului plin de freamăt. Culorile estompate și lipsite de strălucire a epocii sale pun în evidență anotimpul din imagine: o zi de iarnă, cu zăpadă.

Edgar Degas

Hilaire Germain Edgar Degas
1834–1917, Paris

■ Degas şi-a început cariera ca pictor clasic, lucrând subiecte istorice ■ un interes deosebit pentru reprezentările figurii umane ■ Botticelli, Holbein cel Tânăr, Poussin şi de

■ **1834** Se naşte la Paris
1854 Se înscrie la Ecole des Beaux-Arts şi lucrează în atelierul lui Louis Lamothe
1855–1859 Călătoreşte în Italia
1860 Îşi face debutul la Salon
1874 Începe să lucreze cu pasteluri şi participă la prima expoziţie impresionistă
1876–1887 Participă la alte expoziţii ale impresioniştilor
1893 Are singura expoziţie personală din cariera sa, la galeria Durand-Ruel
1917 Moare pe 27 septembrie la Paris

Edgar Degas a fost unul dintre protagoniştii impresionismului francez. A produs un număr remarcabil de picturi, sculpturi, stampe şi schiţe. Deşi şi-a început cariera artistică cu studiul artei clasice, considerându-se un discipol al lui Ingres (p. 304) şi Delacroix (p. 330), Degas a realizat repede că trebuie să-şi urmărească interesul pentru scenele din viaţa contemporană. Atenţia sa s-a îndreptat către figura umană plasată într-un cadru modern, de secol XIX. Imaginea corpului a devenit, în timp, din ce în ce mai puţin idealizată. Repertoriul său conţine scene de curse, peisaje urbane, balerine şi înotători. În prezentarea compoziţiilor sale, Degas s-a folosit de o tehnică specifică, structurând scenele astfel încât să pară instantanee surprinse de un trecător. Principala diferenţă dintre Degas şi ceilalţi impresionişti a fost refuzul său

■ **Tineri spartani exersând** cca 1860, ulei pe pânză, 109,2x154,3 cm, Galeria Naţională, Londra

Degas a prezentat acest tablou la debutul său de la Salon. Lucrarea păstrează câteva elemente ale picturii neoclasice tradiţionale, cum ar fi sursa literară. Cu toate acestea, tablou se caracterizează printr-o lipsă foarte modernă de idealizare în tratarea corpului uman, figurile tind să arate oarecum primitiv

■ **Jochei pe hipodrom,** cca 1876–1880, ulei pe pânză, Muzeul Orsay, Paris

Unul dintre subiectele preferate ale lui Degas, cursele de cai, i-a permis să exploreze dinamica mişcării cailor şi a călăreţilor. Asistând frecvent la curse, el a creat schiţe după realitate. Deşi nu a pictat niciodată în timpul curselor odată întors în studioul său, se folosea de schiţe pentru a produce tablouri vii, aparent spontane

■ **Comerţ cu bumbac la New Orleans,** 1873, ulei pe pânză, 74x92 cm, Muzeul de Arte Frumoase, Pau

Imaginea surprinde un moment dintr-o zi aglomerată de la bursa de bumbac din New Orleans. Cu intuiţia sa pătrunzătoare, artistul observă oamenii de afaceri îmbrăcaţi formal, în timpul lucrului. Contrastul siluetelor în negru, pe fundalul ce combină un verde mătăsos cu un maro nisipos, conferă importanţă fiecărui gest şi face ca oamenii să iasă puternic în evidenţă.

■ **Dansatoare urcând scările,** cca 1886, ulei pe pânză, 39x86,9 cm, Muzeul Orsay, Paris

Un instantaneu dintr-o sală de repetiţii

de a practica pictura în *plein-air*. Cu toate acestea, prin alegerea subiectelor din viaţa cotidiană a Parisului secolului XIX, prin explorarea mijloacelor pastelului, prin crearea unor imagini recurente ale aceluiaşi subiect în diferite condiţii şi prin folosirea compoziţiilor asimetrice, inspirate din evoluţiile contemporane ale artei fotografice şi din stampele japoneze, Degas a fost un impresionist. Din punct de vedere tehnic Degas se remarcă prin paleta de culori saturate şi îndrăzneţe şi prin pensulaţia vizibilă de tip *impasto*: depunerea unui strat gros de vopsea pe pânză. Stilul său i-a influenţat mai târziu pe Mary Cassatt (p. 378), Walter Sickert şi Henri de Toulouse-Lautrec (p. 380).

Alte lucrări ale lui Degas

Casa de dans
[illegible]
Muzeul Orsay, Paris

Henri Rouart în faţa fabricii sale
[illegible]

Pace de la Concorde
Ermitaj, St. Petersburg

Absintul
Muzeul Orsay, Paris

Modista
[illegible]

■ **Femeie ştergându-şi picioarele,** cca 1885–1886, ulei pe pânză, 54x52 cm, Muzeul Orsay, Paris

În imaginile sale cu femei care îşi fac toaleta, Degas a evitat orice dezvăluire a trupurilor

■ **Mica balerină,** cca 1881, bronz, vopsea policromă, tutu, corset de satin, suport de lemn, 98 cm înălţime, Tate Modern, Londra

În ultimii ani de viaţă Degas şi-a pierdut treptat vederea şi a început să lucreze sculpturi de balerine

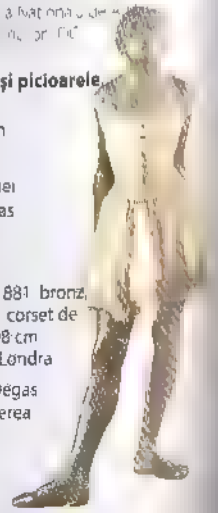

Secolul XIX

■ **Dansatoare pe scenă,** 1876–1877, pastel, 58x42 cm, Muzeul Orsay, Paris

Lucrările cu balerine ale lui Degas explorează materialitatea şi mişcarea corpurilor feminine. Folosirea pastelului îi permite pictorului să se concentreze pe expresia tensionată şi pe postura dansatoarei, reţinând în acelaşi timp atmosfera de vis creată de luminile rampei

Edgar Degas

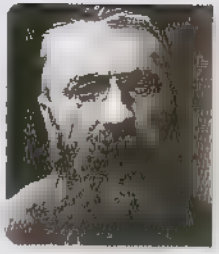

Auguste Rodin

François-Auguste-René Rodin
1840, Paris – 1917, Meudon

■ A primit o educație tradițională [illegible] ■ [illegible]
mențiile erau de un real [illegible] ■ [illegible]
■ După moartea sa renumele să [illegible]

1840 Se naște pe 12 decembrie
1864 [illegible]
1877 Expune la [illegible] Salon
1889 Participă la [illegible] Naționale des Beaux-
1893 Este ales președinte [illegible] de sculptură [illegible] Nationale des Beaux-Arts
1900 Inaugurează *Pod[illegible]* [illegible] al Bănguei
1903 Deschide [illegible] Legiunii de Onoare
1917 Moare pe 17 noiembrie

Auguste Rodin a fost o figură centrală în dezvoltarea sculpturii franceze și a avut o influență hotărâtoare asupra redefinirii genului. Explorarea tensiunii și a dinamismului se combină la el cu nuduri inspirate din tradiția lui Michelangelo (p. 150). Lucrările sale [illegible] încearcă să păcălească privitorul prin realismul [illegible]. Dimpotrivă, sculpturile sale dezvăluie în mod [illegible] natura lor de artefacte, prin finisările aspre și prin modul în care par încă prinse în materia originară. Viziunea nouă, radicală, a lui Rodin era susținută și de măiestria [illegible] în reprezentarea formală a intelectului uman. Abordarea revoluționară a formei umane, ce constituia subiectul său fundamental, a eludat orice aluzie literară, istorică sau mitologică, evitând dimensiunea narativă.

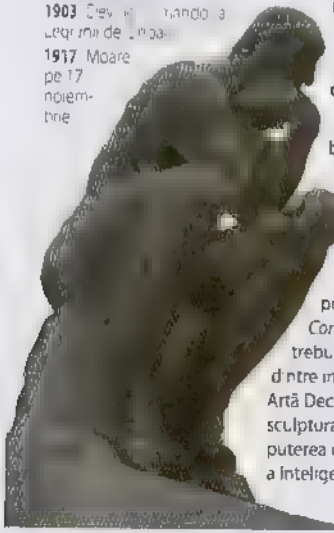

■ **Gânditorul**, 1881
bronz, 71,5x40x58 cm,
Muzeul Rodin, Paris

Gânditorul era menit să fie un element din *Poarta infernului* și urma să-l înfățișeze pe Dante, autorul *Divinei Comedii*. *Poarta infernului* trebuia să fie instalată la una dintre intrările în Muzeul de Artă Decorativă. Astăzi, sculptura ilustrează puterea eroică a inteligenței

Alte lucrări de Rodin

Vârsta de bronz [illegible]

Poarta infernului 1880–[illegible]
bronz [illegible]
Filade pe[illegible]

Burghezii din Calais
[illegible]

Iris [illegible]

Amor și Psyche [illegible]

Eva [illegible]
[illegible] de [illegible]

■ **Honoré de Balzac**, 1898,
bronz, 270x120x128 cm,
Muzeul Rodin, Paris

La scurt timp după moartea lui Balzac (1891), asociația literară pariziană Societatea Oamenilor de Litere i-a comandat lui Rodin acest monument comemorativ. Rodin a lucrat mai mulți ani la el, producând multiple versiuni. Rezultatul final este un omagiu neconvențional adus lui Balzac. Corpul nu poate fi distins sub faldurile veșmântului abstract. Capul greu este încadrat între umeri, păstrând o oarecare asemănare cu scriitorul, înfățișat cu privirea pierdută în zare. Sculptura este densă, grea, sugerând privitorului masivitatea operei lui Balzac.

■ **Sărutul**, 1888–1889, marmură
181,5x112,3x117 cm, Muzeul Rodin, Paris

Această sculptură plină de erotism ne dezvăluie fascinația lui Rodin pentru forma umană. Lucrarea monumentală explorează intensitatea și dinamismul îmbrățișării celor doi îndrăgostiți ce se cuprind cu brațele. Cuplul iese din blocul de marmură, acțiunea lor fiind la fel de străveche și de atemporală ca piatra însăși. Deși parte a *Porții infernului* lui Rodin, lucrarea se bazează inițial pe povestea îndrăgostiților damnați descrisă în *Infernul* lui Dante. În interpretarea sculptorului, imaginea întrupează povestea universală a dragostei, dorinței și pasiunii. La origine, titlul lucrării era *Francesca da Rimini*

Pierre-Auguste Renoir

1841, Limoges – 1919, Cagnes

[illegible] și bucuria cotidianului.

- **1841**
  Se naște pe 25 februarie
- **1854**
  [illegible] decorator de porțelan
- **1860**
  Este admis la Școala de Arte Frumoase
- **1874–1877, 1882**
  Expune alături de impresioniști
- **1877**
  Înființează revista [illegible]
- **1883**
  Are prima expoziție personală
- **1919**
  Moare pe 3 decembrie

Auguste Renoir este unul dintre cei mai renumiți artiști ai mișcării impresioniste franceze. Metoda sa picturală a manifestă preferințe stilistice evidente, reflectând o manieră tipic impresionistă de tratare a pigmenților și de construcție compozițională. Renoir picta adesea în aer liber. Stilul său a fost influențat de colegii și prietenii săi Manet (p. 354), Bazille și Sisley, lar alegerea subiectelor a stat sub semnul maeștrilor pastoralei din rococo Boucher (p. 288), Watteau (p. 286) și Fragonard (p. 292).

De-a lungul carierei sale, pictorul a evoluat constant. A trecut printr-o gamă întreagă de subiecte și stiluri. În timp ce în lucrările sale timpurii era preocupat de

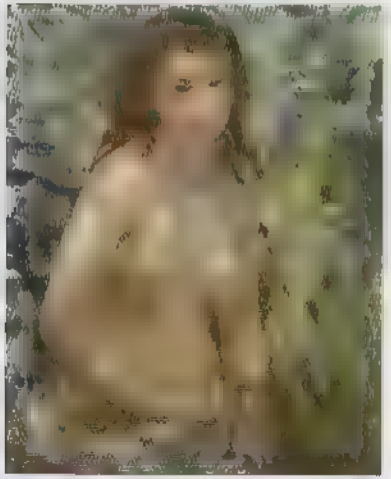

Alte lucrări importante de Renoir

Romaine Lacaux, 1864, Muzeul de Artă [illegible]

Balansoarul, 1876, Muzeul Orsay, Paris

Prânzul vâslașilor [illegible]

Washing [illegible]

Două surori [illegible]

Chicago [illegible]

Les baigneuses [illegible]

■ **Femeie la soare**, cca 1876, ulei pe pânză, 81x64,8 cm, Muzeul Orsay, Paris

Imaginile cu tinere femei sunt o caracteristică a artistului. Renoir se concentrează pe frumusețea delicată a trupului gol, textura mătăsoasă a pielii, de un auriu luminos, contrastând cu suprafețele mai aspre ale frunzișului care o înconjoară. Tabloul capătă viață prin jocul fasciculelor de lumină pe trupul senzual al femeii.

■ **Bal la „Moulin de la Galette”**, 1876, ulei pe pânză, 131x175 cm, Muzeul Orsay, Paris

Cadrul acestei compoziții de mari dimensiuni, cu multe personaje, este cartierul Montmartre, zona boemă a Parisului, un loc popular de distracție pentru burghezia pariziană. Personajele principale sunt pictate după viață: femeile sunt modelele lui Renoir, iar bărbații, colegi și prietenii săi pictori. Tabloul este inundat, în mod caracteristic, de o lumină puternică, ce creează un joc de raze de soare și de umbre pe figurile din această scenă foarte animată.

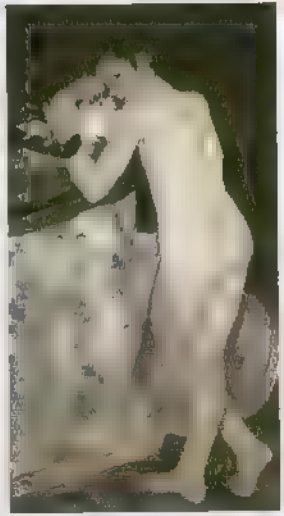

■ **Tânăr cu pisică**, 1868–1869, ulei pe pânză, 124x67 cm, Muzeul Orsay, Paris

Imaginea rece și distantă, axată pe interacțiunea dintre un băiat și animalul său de companie, nu ilustrează un subiect recognoscibil și nici vreo semnificație explicită. Tânărul stă cu spatele la privitori și, în timp ce mângâie pisica, privește oarecum ciudat peste umăr. Una dintre cele mai timpurii lucrări ale artistului, portretul acestui adolescent nud extrem de palid este neobișnuit pentru Renoir, care abordează de obicei nuduri feminine, dar și pentru lumea artelor în genere.

viaţa cotidiană, în creaţiile târzii a explorat subiecte mai tradiţionale: portrete şi compoziţii cu figuri. În ciuda acestor schimbări, pe tot parcursul vieţii Renoir a rămas fidel temei nudului. Reprezentarea feminităţii se inspira, în cazul său, din tradiţia consacrată a senzualităţ femin ne deschisă de Rubens (p. 234) În special ultima faza a evoluţiei creatoare a artistului se caracterizează printr-o prolifică producţie de nuduri. Această schimbare de subiect este simultană cu o trecere stil stică de la o estetică decorativă mai reţinută căre a ţinea specifice inearitatea şi o paletă de culori reci, ce mai probabil preluate de la Manet (p. 354) către o folosire mai energ că şi aparent spontană a tuşelor şi aplicarea unor culori mai strălucitoare.

■ **Podul de cale ferată** de la **Chatou,** 1881, ulei pe pânz, 66x54 cm, Muzeu Orsay

Una dintre puţine e scene de natură ale artistu pe fundalul înfrunz t prezint un spaţiu ce pare a se ş t în afara oricăre aşezări m derne. Lucrarea transm te un sentiment de satisfacţ În ciuda acestei senzaţ de ansambl tab ou pr ş elemente ale progresu tehno ogic, precum ca rată ce zdrunc nă atmo de aparentă bucurie pas a a scene

■ **Tânără citind,** cca 1874 ei pe pânză 46,5x38,5 cm, Muzeul Orsay, Paris

Atât compoziţia, cât şi subiectu sunt inspirate de Fragonard (p. 282)

Spre deosebire de acesta, Renoir aşează cititoarea în prim-p an, redându-i chipul delicat în culori proaspete. Femeia reuşeşte să ne capteze atenţ a în ciuda faptu i că ochii îi sunt pe jumătate închiş., concentrată asupra lecturi. Total absorb tă de carte, femeia zâmbeşte sub impresia unu gând pasager

Pierre-Auguste Renoir

Claude Monet

Oscar-Claude Monet sau Claude Oscar Monet
1840, Paris – 1926, Giverny

- Inovaţiile lui Monet au avut impact asupra mai multor arte
- [illegible]
- Tablourile sale vizează [illegible]

- **1840** Se naşte pe 14 noiembrie
- **1859** Începe să studieze la Academie Suisse
- **1860** Stagiu militar în Algeria
- **1862** Lucrează în atelierul pictorului Gleyre
- **1865** Este admis la Salonul Oficial de la Paris
- **1870** Se mută la Londra
- **1871** Se mută în Argenteuil
- **1874, 1876–1779** Participă la expoziţiile impresioniştilor
- **1883** Se stabileşte în Giverny
- **1926** Moare pe 5 decembrie

Claude Monet a fost unul dintre întemeietorii impresionismului francez şi a rămas un reprezentant al curentului de-a lungul întregii sale cariere. De fapt, unul dintre tablourile sale, intitulat *Impresie, răsărit de soare*, a fost tocmai acela care, după expunerea sa la Salon, a dat numele mişcării. Monet a rămas mereu ataşat de practica picturii în *plein-air*, de explorarea picturală a proprietăţilor fizice ale luminii şi a considerat întotdeauna că peisajul trebuie să fie subiectul principal al lucrărilor sale. Pânzele lui Monet evită în mod intenţionat orice temă narativă. În schimb, ele pun accentul pe redarea optică a efectelor luminii solare şi ale umbrei
Lucrările sale târzii, care evită să ilustreze orice obiect făcut de mâna omului şi orice figură umană, sunt reprezentative pentru teoriile impresioniste. Lucrările sale timpurii înfăţişează scene stradale, imagini

■ **Gara Saint-Lazare** [illegible] ulei pe pânză, 75,5x104 [illegible] Muzeul Orsay, Paris

Această imagine din interiorul unei faimoase gări din Paris, pe care Monet a recreat-o de şapte ori, explorează efectele luminii filtrate prin norii de abur. Este unul dintre rarele momente în care artistul s-a arătat interesat de subiectul unor teme moderne şi a reprezentat scene caracteristice vieţii urbane pariziene. De obicei, Monet prefera să picteze peisaje din provincie.

■ **Coţofana**, 1868–1869, ulei pe pânză, 89x130 cm, Muzeul Orsay, Paris

Accentul cade, în acest peisaj, pe interacţiunea dintre lumină şi zăpadă. Paleta artistului este drastic limitată, astfel încât albul luminos al zăpezii să intre în rezonanţă cu nuanţe de gri albăstrui sau purpuriu ale umbrelor şi cu albul palid al petelor de soare

■ **Femei în grădină** 1866–1867 ulei pe pânză, 256x208 cm, Muzeul Orsay, Paris

Această importantă lucrare timpurie include în peisaj şi figuri umane pe care Monet le tratează însă asemenea oricărui alt element natural. Artistul se concentrează asupra jocului dintre lumină şi umbră pe trupurile lor şi pe ţesătura hainelor mai degrabă decât pe trăsăturile lor.

Alte lucrări importante de Monet

Impresie, răsărit de soare, 18[illegible] Muzeul Marmottan [illegible]

Doamna Monet şi fiul ei Jean, 9[illegible] [illegible] Artă, Washington, [illegible]

Bulevard des Capucines, 187[illegible] Muzeul de Arte Nelson-Atkins [illegible]

Căpiţă (Efectul zăpezii), 1890 Muzeul de Arte Frumoase, Boston

ndustriale şi instantanee ale parizienilor, aflaţi pe plajă sau în parcuri. A adaptat nevoilor sale o formă de înseriere ce i-a permis să exploreze aceleaşi subiecte, precum căpiţe de fân, faţade de clădiri sau nuferi în diverse momente ale zilei, anotimpuri sau condiţii de lumină. Tuşa lui Monet este specific impresionistă, un *impasto* ce construieşte suprafaţa tactilă a tablourilor sale şi le conferă un aer visător. Inovaţiile sale au avut un efect major asupra altor impresionişti, care i considerau o bogata sursă de inspiraţie stilistică.

Secolul XX

■ **Catedrala din Rouen: portalul şi turnul Saint-Romain în plin soare**
1894, ulei pe pânză,
107x73 cm,
Muzeul Orsay, Paris

Parte a seriei lui Monet ce [illegible] ţează catedrala din Ro[illegible] imaginea faţadei de vest [illegible] a bază mai multe studii ale clădirii. Tabloul a fost ter[illegible] din memorie în atel[illegible] tului. În total, Monet a cre[illegible] 20 de pânze cu acest su[illegible] imag nea redă clăd rea la[illegible] ritul soarelui, surprinzând, prin jocul coloristic de lumini şi umbre, strălucirea d m[illegible] pe faţadă. Tuşele groase de vopsea se suprapun dând formă exteriorului de piatră. Planurile lumir[illegible] şi întrândurile întunecate modelează fizic suprafaţa tabloului.

■ **Iazul cu nuferi, Armonie roz**. 1899 ulei pe pânză
89x93 cm Muzeu Orsav[illegible]

După mutarea la Giverny, Monet a început să picteze imagini ale iazului cu nuferi din grădina pe care o creează pe moşia sa de-acolo. Nuferii, vegetaţia acvatică, apa şi reflexiile acesteia constituie subiectul unic al tabloului. Maniera de tratare face dovada unei preocupări specifice impresioniste pentru suprafaţa picturală. Aplatizarea spaţiului, unghiurile şi podul arcuit revelează influenţa stampelor Japoneze asupra stilului impresioniştilor. Subiectul se pot[illegible]te perfect interesului arătat de artist pentru efectele de lumină

Claude Monet

Nuferi

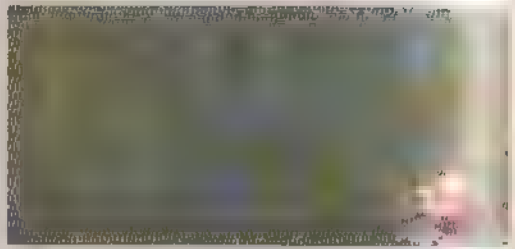

După recunoașterea oficială a succesului său, Claude Monet și-a cumpărat o casă în Giverny, în jurul căreia și-a amenajat o minunată grădină de nuferi, cu un pod japonez ce traversa iazul. Odată realizat acest decor fabulos din punct de vedere estetic, Monet a început să îl reproducă într-o serie de tablouri. Din 1890 și până în clipa morții, artistul a păstrat o fascinație constantă pentru nuferi. La fel ca în alte cicluri tematice ale sale, artistul explorează diversele efecte ale luminii asupra aceleiași scene, în diferite anotimpuri și momente ale zilei. Observând același subiect în condiții naturale diferite, Monet reușește să-i surprindă însăși esența.

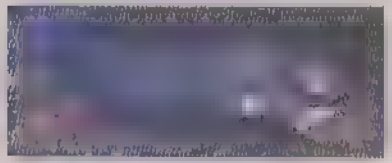

Infinitezimalele schimbări de nuanță și luminozitate sunt înregistrate de *Nuferi*, lui Monet cu o obiectivitate de-a dreptul științifică. Aceste lucrări dovedesc aderența sa la aspectele mai tehnice ale abordării impresioniste. Cu toate acestea, privitorul nu se poate sustrage senzației că aceste lucrări au o semnificație intimă pentru artist. Obiectele neînsuflețite, apa, cerul și florile prind viață în aceste pânze inspirate, în care tușele energice și viguroase creează un efect vibrant. Apa nu este o simplă suprafață statică, ci dă impresia că trepidează, iar crestele undelor mărunte fac tabloul să pară în mișcare. Apa se ondulează în jurul florilor striate, al lujerilor și a luxuriantei vegetații acvatice ce fuzionează cu propria reflexie. Simpla materialitate a pigmentului adăugat în straturi dense dă impresia de prezență palpabilă, redând cu precizie serenitatea lacului.

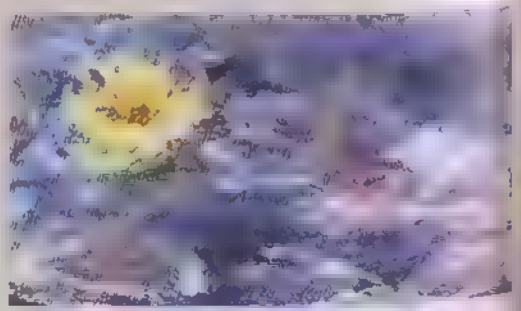

Nuferi, 1908, ulei pe pânză 93x89 cm, colecție particulară

Imaginea nuferilor lui Monet surprinde un fenomen pasager, conferindu-i o importanță deosebită. Alături de impresia de transformare continuă, organică, el reușește să transmită și senzația de copleșitoare vastitate a peisajului sălbatic, în care apa este elementul compozițional central. Impresionanta pânză nu are un subiect narativ convențional, ci prezintă doar armonia trecătoare a unei clipe.

Georges Seurat

1859– 1891, Paris

■ Pointilismul este numit și divizionism, în [illegible] puncte de vopsea ■ A dorit să definească [illegible] obiectiv ■ Teoria sa se baza pe înțelegerea contemporană a [illegible] optice a culorilor ■ Stilul său a anticipat cubismul și [illegible]

1859 Se naște la Paris [illegible]
1870 Se înscrie la Școala de Desen din Paris și învață cu sculptorul Justin Lequien
1878 Este admis la École des Beaux-Arts, unde studiază cu Henri Lehmann
1879 Se înrolează în armată
1884 Este unul din membrii fondatori ai Societe des Artistes Independants
1886 Se alătură impresioniștilor la a opta și ultima lor expoziție
1891 Moare pe 29 martie

Alte lucrări de Seurat

Femeie șezând, 1883
Muzeul Solomon R. Guggenheim, New York

La scăldat în Asnières, 1884
Galeria Națională, Londra

Seară la Honfleur, 1886
Muzeul de Artă Modernă, New York

Parada, 1888, Muzeul Metropolitan de Artă, NY

Le Chahut, 1889–90
Muzeul Kröller-Müller, Otterlo

Cal în apă, cca 1890
Institutul de Artă Courtauld, Londra

Georges Seurat a fost unul dintre reprezentanții majori ai mișcării neoimpresioniste din arta franceză a secolului XIX. A fost inițiatorul pointilismului, o adevărată filozofie a culorii bazată pe descoperirile științifice contemporane și pe teoriile optice. Adoptând această orientare drept manieră stilistică, Seurat a încercat să creeze un sistem care să-i structureze paleta în funcție de emoțiile specifice fiecărei culori. Artistul credea că orice variație de culoare corespunde unei anumite reacții emoționale, provocându-i privitorului stări de calm, bucurie sau tristețe. Toate aceste reacții au format un limbaj, cunoscut drept „cromoluminarism". Imaginile sale monumentale constau din puncte diferit colorate care, văzute de la distanță, creau nuanțe subtile și alcătuiau forme și tipare. Tablourile sale prezintă, de regulă, subiecte din viața contemporană și trebuie privite de la distanță pentru ca punctele să formeze o imagine închegată

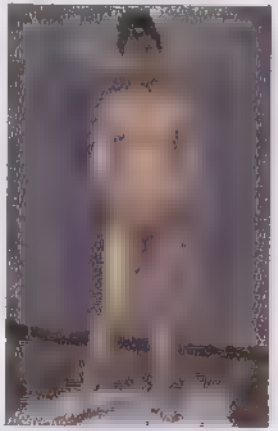

■ **Model, vedere frontală (studiu pentru *Les Poseuses*)**, 1886–1887, ulei pe lemn, 25x16 cm, Muzeul Orsay, Paris

O figură nudă, construită [illegible] parte din puncte de albastru și portocaliu, pare a fi încremenită într-o poză statuară. Lumina și umbra sunt create prin contrast de diferite de culoare

■ **Duminică după-amiaza pe insula Grande Jatte**, 1884–1886, ulei pe pânză, 207 6x308 cm, Institutul de Artă din Chicago

Peisaj de mari dimensiuni, bazat pe schițe după natură, prezintă o staț[illegible]une situată pe o insulă. O mulțime pestriță, alcătuită din orășeni, se bucură din plin de ziua de vară. Fiind realizate geometric, figurile dau impresia de imobilitate. Până și umbrele par a fi incapabile de mișcare

■ **Circul**, 1891, ulei pe pânză, 186x150 cm, Muzeul Orsay, Paris

Tabloul nu era încheiat în momentul în care a fost expus, reușind, cu toate acestea, să ilustreze perfect armonia matematică specifică pointilismului. Imaginea spectacolului de circ se folosește de cercuri, dreptunghiuri și linii, pentru a înfățișa o colecție de forme și figuri redate geometric. Liniile oblice și arcurile conferă dinamism lucrării.

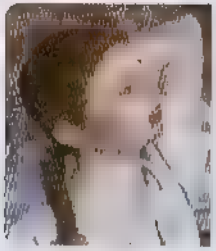

Mary Cassatt

1844, Pittsburgh – 1926, Château de Beaufresne, lângă Paris

■ Pictoriță de origine americană, Mary Cassatt s-a identificat în totul cu impresionismul francez ■ A fost profund influențată de xilogravurile japoneze ■ Modelele ei erau femei sensibile și puternice, aparținând

■ **1844** Se naște pictorița în Pittsburgh, Pennsylvania
1861 Începe cursurile la Pennsylvania Academy of Fine Arts
1865 Călătorește în Europa
1868 Este acceptată la salonul din Paris
1877 Îl cunoaște pe Degas
1879–1886 Expune alături de impresioniști
1893 Pictează o frescă pentru Expoziția Mondială din Chicago
1904 Primește Legiunea de Onoare
1914 Primește o medalie de aur din partea Pennsylvania Academy
1926 Moare pe 14 iunie

Ajunsă pictoriță de succes, Mary Cassatt este unică în istoria artei secolului XIX. Deși s-a născut în America și-a petrecut cea mai mare parte a vieții în Franța, unde a devenit una dintre artistele cele mai apreciate ale impresionismului parizian. Cassatt a fost influențată în principal de Edgar Degas (p. 360), dar și de Renoir (p. 366) și Caillebotte, stilul ei rămânând totuși meu extrem de personal. S-a rezumat la reprezentarea unor femei cu copii în timpul unor activități domestice sau a mai seducătoarelor imagini ale unor femei parcă pândă a distracții mondene. Cassat a realizat tablouri în ulei, pastelur, iar după ce a descoperit fascinanta artă japoneză, a început să creeze stampe. Pânzele ei se caracterizează prin realismul emoțional al observației prin aranjamentele compoziționale neconvenționale cu unghiuri aparent spontane, prin reducerea formelor și a dimensiunilor, precum și printr-o perspectivă aplatizată

Alte lucrări de Mary Cassat

Miss Mary Ellison, 1877
Galeria Națională de Artă Washington, DC

Femeie într-un fotoliu albastru, 1878
Galeria Națională de Artă Washington, DC

Mama artistei
Metropolitan Museum of Art, New York

Baia, 1891
Art Institute of Chicago

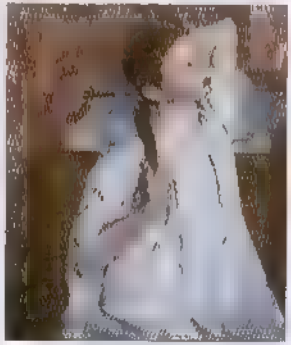

■ **Față aranjându-și părul**
1886, ulei pe pânză
75,1x62,5 cm,
Galeria Națională de Artă
Washington, DC

Artista interpretează, plină de înțelegere în redarea intimității subiectul înfățișat adesea a unei femei făcându-și toaleta. Construcția compozițională urmărește crearea armoniei mobilă fiind dispusă astfel încât să ogândească mișcarea brațelor fetei.

■ **Loja**, 1882, ulei pe pânză, 79,8x63,8 cm
Galeria Națională de Artă, Washington, DC

O temă la modă, femeile la teatru, îi permite artistei să reflecte imaginea socială a femeii în spațiul public. Cassatt înfățișează două tinere într-o lojă în timp ce una dintre ele se ascunde sfios în spatele evantaiului, cea altă se arată încrezătoare. Bogăția rochiilor a evantaiului și a fundalului sunt indicii ale opulenței pe care o puneau în joc mersul la teatru

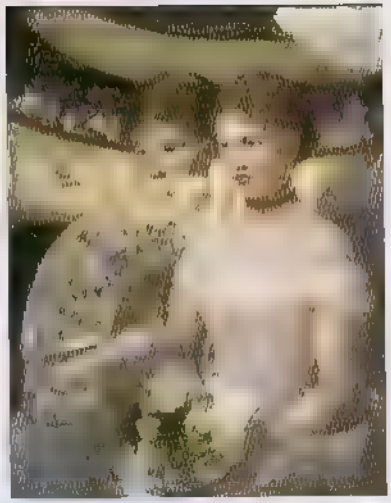

■ **Plimbare cu barca**, 1893–1894,
ulei pe pânză, 90,2x117,5 cm,
Galeria Națională de Artă, Washington, DC

O lucrare în care influența stampelor japoneze asupra stilului lui Cassatt este evidentă prin poziționarea asimetrică a figurilor umane, prin austeritatea compoziției, precum și prin culorile opace și prin lipsa de adâncime spațială. Femeia și copilul sunt subiectul principal al pânzei

Henri de Toulouse-Lautrec

Henri Marie Raymond de Toulouse-Lautrec-Monfa
1864, Albi – 1901, Malromé

Maestru[illegible] de[illegible] Montmartre[illegible] [illegible] nobilare [illegible]

- **1864** [illegible] Henri Marie Raymond [illegible] Monfa
- **1881** Se mută la Paris
- **1882** Studiază cu Léon Bonnat şi Fernand Cormon
- **1888** Se alătură grupării modernisteLes XX.
- **1889** [illegible] independenţi
- **1897** Este internat într-un spital de boli nervoase
- **1901** [illegible]

Henri de Toulouse-Lautrec a fost un artist f[illegible]ez cunoscut pentru litografiile ilustraţiile şi afişele sale[illegible] ce prezentau viaţa de noapte decadentă a Par[illegible]ui sfârşitului de secol XIX. Născut într-o familie aristocr[illegible]că Toulouse-Lautrec şi-a ales profesia, în parte, ca rezultat a[illegible] unei maladii ce l-a împiedicat să aibă o viaţă [illegible]că normală (picioarele au încetat să-i mai crească după vârsta de 14 ani). Cu toate acestea, ca artist de avang[illegible]dă şi reprezentant al boemei, Toulouse-Lautrec a dus o [illegible]aţă activă şi neconvenţională. Lucrările sale provoc[illegible]are înfăţişează teatrele, cabaretul, bordelurile şi cafe[illegible]ele din cartierul boem al Parisului, Montmartre.

Alte lucrări importante de Toulouse-Lautrec

Ambasadori
Aristide Bruant [illegible]

În Rue des Moulins
[illegible]

Yvette Guilbert
salutând audienţa
[illegible]

Pasagera din
cabina 54
[illegible]

■ **Clovn şezând, d-şoara Cha-U-Kao** [illegible]
52,7x40,5 cm,
editor Gustave Pellet, Paris

Afişele lui Toulouse-Lautrec sunt reprezen[illegible]e pentru spectacolele pe care le prezinta [illegible] lucrare de inspiraţie japoneză o înfăţişează pe Cha-U-Kao, o celebră interpretă ce avea reprezentaţii la Moulin Rouge şi era extrem de populară în Parisul sfârşitului de secol XIX. Strălucitoarea paletă a posterului este alcătu[illegible]ă din tonuri de negru, roşu şi galben.

■ **La Moulin Rouge**, 1892, [illegible]le pe pânză, 133,5x141 cm, [illegible]stitutul de Artă din Chicago

[illegible]ucrarea este un [illegible]nstantaneu [illegible]spectatorilor de la Moulin [illegible] Scena este mărginită de [illegible] a aspră ce confer[illegible]a localului un aer aproape ameninţător. Tabloul se concentrează asupra câtorva figuri particulare ale unor personaje reale. Chipul verde-spectral al lui May Milton este [illegible]prim-plan, oscilată la le Avril se află în centru, câţiva prieteni de-ai lui Lautrec stau la masă iar el poate fi văzut în fundal. Tenta verzuie a pânze amintește de culoarea absintului, una dintre băuturile populare în epocă.

Paul Cézanne

1839 – 1906, Aix-en-Provence

■ Dorea să expună structura [illegible] nud [illegible] serii cu Munţele Sainte-Victoire [illegible]

■ **1839** Se naş[illegible] pe 19 ianuarie
1858 Se înscrie la Academia de Arte din Aix
1859 Studiază dreptul la Universitatea din Aix
1861 Călăreşte la Paris
1863 Expune la Salon des Refusés
1864 [illegible]crează la Salon
1874 Prezintă lucrări la prima expoziţie impresionistă
1877 Expune la a treia expoziţie impresionistă
1886 [illegible] ultima expoziţie impresionistă
1889 Expune la Exp[illegible] Mondială de la Paris
1906 Moare pe 22 octombrie

Născut în Aix, un oraş francez de provincie, Paul Cézanne a ajuns unul dintre cei mai mari artişti ai modernităţii. Arta sa a creat o punte între stilurile mai apropiate de trecutele secolului XIX şi schimbările radicale ce-au avut loc odată cu apariţia avangardei în secolul XX. În cadrul mişcării postimpresioniste, şi-a creat un stil cu o puternică amprentă personală, având o mare influenţă atât asupra artiştilor contemporani, cât şi asupra curentelor stilistice ulterioare. Modul său de abordare a reprezentării picturale se baza pe o metodă constructivă, constând în aşezarea succesivă a mai multor planuri cu figuri, pentru a crea un întreg. Ideea va fi reluată de Picasso (p. 428) şi de Braque.

■ **O Olympia modernă**, cca 1873–1874, ulei pe pânză, 46x55,5 cm, Muzeul Orsay, Paris

Inspirat de Manet (p. 354), Cézanne a creat o nouă versiune a *Olympiei*. Folosind un cuţit de paletă, a dat tabloului un aer nefinisat, liber, aproape tactil, şi un decor mai amplu, decât cel al lui Manet.

■ **Munţele Sainte-Victoire**, cca 1904–1806, ulei pe pânză, 65x81 cm, colecţie particulară, Elveţia

Această pânză dramatică este tipic constructivistă, anticipând cubismul. Paleta este restrânsă la nuanţe pastelate de verde, brun şi galben. Cézanne a făcut aproape 60 de tablouri cu munţele Sainte-Victoire aflat în apropierea casei sale din Aix-en-Provence. Seriile îi permiteau artistului să exploreze puncte de vedere şi ecleraje diferite.

■ **Natură moartă cu un Cupidon din ghips**, 1895 70x57 cm, Institutul de Artă Courtauld, Londra

Această natură moartă conţine un ghips al unui *Amor*, de Puget, în prim-plan şi un desen după o altă sculptură, *Omul jupuit*, în fundal. Dinamismul imaginilor contrastează cu imobilitatea fructelor, dar corespunde perfect liniilor curbe ale tabloului.

Alte lucrări de Cézanne

Scăldător, odihnindu-se [illegible] Fundaţia Barnes, Merion

Madame Cézanne într-un fotoliu roşu, 1877–1879, Muzeul de Arte Frumoase, Boston

Autoportret, 1885–1887 [illegible] Paris

Femeia cu pălărie verde (Madame Cézanne), 1894–1895, Fundaţia Barnes, Merion

Cézanne însuşi se inspira din arta impresioniştilor, concentrându se pe explorarea obiectelor înţelese ca nişte colecţii de forme. Artistul se arăta mai preocupat de caracteristicile vizuale ale vopselei decât de subiectul în sine. Pictând aceleaşi subiecte, de exemplu portocale, munţi sau mere, Cézanne a reuşit să-şi ducă tehnica la perfecţiune. Studia metodic diferitele efecte de lumină, diversele perspective posibile şi modul în care ele scoteau la iveală faţete distincte ale subiectului. Acestea erau surprinse folosind straturi coloristice diferite şi evidenţiau natura geometrică a obiectelor în cauză. Disecând forma prin intermediul abstracţiei, artistul a încercat să surprindă schimbarea obiectelor în funcţie de poziţionarea lor în spaţiu. Datorită ideilor sale revoluţionare, i-a influenţat pe expresionişti, cubişti, fauvişti, şi chiar şi pe futuriştii.

■ **Les Grandes Bagneuses** 1899–1906, ulei pe pânză 208x249 cm Muzeul de ... din Philadelphia

Tema scăldatului, unul d... subiectele favorite ale ... Cézanne, este dezvoltat... într-o manieră ce com... abordarea tradiţională a nudului cu cea moder... în cadru natural. Inspir... se din genul pastoralei Céz... e şi poziţionează persona... într-un aranjament sim... Tratarea corpurilor, alcă... din blocuri geometrice ... cu nuanţe subtil gradate ... este specific avangard...

■ **Gustave Geffroy**, 1895, ulei pe panză, 116x89 cm Colecţia domnului şi doamnei Rene Lecomte, Paris

Portretul criticului de artă care l-a susţinut pe Cézanne este realizat în aceeaşi manieră ca şi naturile sale moarte. Accentul cade pe colecţia de cărţi tratate cu mult mai multă atenţie şi rafinament decât chipul modelului.

Vincent van Gogh

Vincent Willem van Gogh
1853, Groot-Zundert – 1890, Auvers-sur-Oise

■ Pictor postimpresionist [illegible] van Gogh a creat numeroase opere active [illegible] de desene și tablouri în ulei ■ A ajuns să fie considerat un mare artist după moartea sa

■ **1853** Se naște pe 30 martie
1869 Își face ucenicia la unchiul său, negustor parizian de tablouri
1877 Se întoarce în Olanda
1879 Lucrează ca [illegible]
1880 Începe să deseneze [illegible]
1881 Își ia lecții cu Anton Mauve la Haga
1885 Studiază timp de șase luni la Academia de Arte Frumoase din Anvers
1886 Se mută la Paris
1889 Este internat în azilul de boli mentale St. Remy
1890 Se sinucide

Aproape necunoscut în timpul vieții, Vincent van Gogh este astăzi unul dintre cei mai celebri pictori din lume. Și-a început cariera artistică la o vârstă destul de înaintată – 27 de ani – și a trăit o viață relativ scurtă (a murit, cu toate acestea, extrem de prolific și realizând peste 2.000 de lucrări. Pe parcursul succintei sale cariere a colaborat ocazional cu alți artiști – în special cu Paul Gauguin (p. 390) – pentru întemeierea unei noi mișcări stilistice, fiind considerat unul dintre cei mai importanți postimpresioniști din Franța. După ce s-a mutat în sudul Franței, pictura sa a evoluat de la tonurile întunecate ale primilor săi ani la culori vii și saturate. Van Gogh n-a abordat o gamă largă de subiecte, limitându-se la autoportrete (cele mai numeroase), reprezentări ale unor oameni obișnuiți într-un cadru natural, scene de interior, naturi moarte și peisaje. Stilul său de maturitate se caracterizează prin culori îndrăznețe și trăsături tactile în *impasto*.

■ **Autoportret cu ureche bandajată și pipă**
1889, ulei pe pânză, 51x45 cm
colecție particulară, Chicago

Tabloul a fost creat după căderea nervoasă care l-a făcut să-și taie urechea. Autoportretul îl înfățișează pe artist cu capul bandajat. Purtând o căciulă și fumând pipă, van Gogh se uită insistent spre privitor. Paleta este extrem de intensă, din cauza folosirii roșului și a verdelui, culori complementare ce se scot reciproc în evidență. Spațiul este lipsit de adâncime, iar tușele sunt conduse cu fermitate prin stratul gros de vopsea.

■ **Țărani mâncând cartofi**, 1885, ulei pe pânză, 81,5x114,5 cm, Muzeul Vincent van Gogh, Amsterdam

Această scenă de gen induce privitorului senzația de asprime a vieții rurale. Lumina slabă a unei lămpi cu petrol, fețele îndârjite ale țăranilor strânși în jurul unei mese și corpurile lor îndesate fac legătura dintre decor și lumea țărănească, creând un efect realist de legătură cu pământul. Exagerările stilistice – contururile accentuate și mâinile distorsionate, caracteristice stilului matural al lui van Gogh, sunt deja vizibile aici. Spre deosebire însă de alte lucrări celebre ale artistului, paleta este mai puțin stridentă,

■ **Cafenea din Arles**, 1888, ulei pe pânză, 70x89 cm, Galeria de Artă a Universității Yale, New Haven

Tabloul explorează expresivitatea și simbolismul culorilor. Aici artistul a folosit culoarea chiar mai arbitrar decât înainte, pentru a se exprima mai degrabă decât pentru a ilustra obiectele, atmosfera sau lumina. Tușe e se acumulează în mod caracteristic, creând un efect tactil

E. concepea arta ca mijloc de expresie a personalității, mai degrabă decât ca reproducere a realității. Inovațiile sale stilistice vor influența mai târziu fauvismul și expresionismul. Fascinația pe care o produce van Gogh nu ține numai de remarcabilele sale realizări artistice, ci și de dramatismul vieții sale tumultuoase. Biografia îi este marcată în multe privințe de evoluția bolii sale mentale, ce a provocat celebrul episod de automutilare – tăierea urechii – și s-a încheiat în mod tragic cu sinuciderea sa. Opera lui van Gogh n-a ajuns să fie recunoscută decât după moartea sa, fiind apreciată astăzi în toată lumea.

Alte lucrări de van Gogh

Încălțările

Iriș

La Berceuse

Camera lui van Gogh din Arles

Rădăcini

Case țărănești

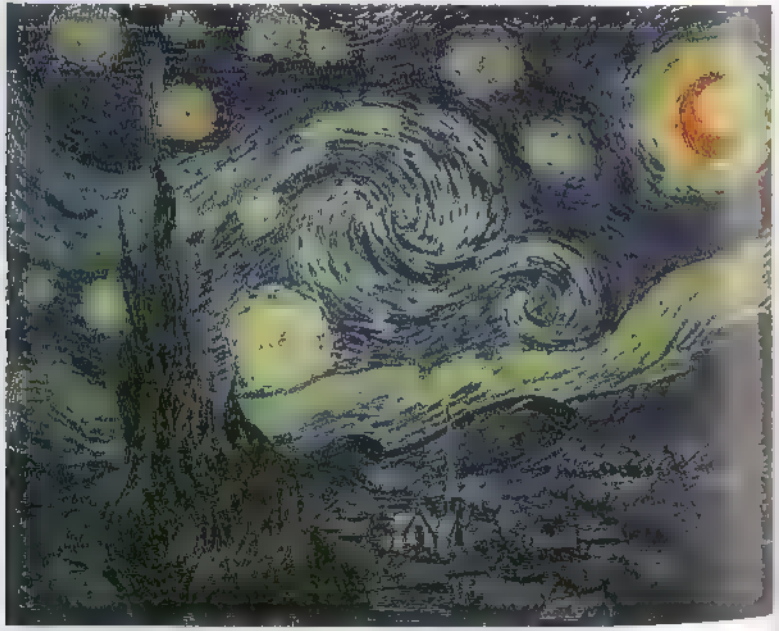

■ **Noapte înstelată**, 1889, ulei pe pânză, 73,7x92,1 cm. Muzeul de Artă Modernă, New York

Unul dintre cele mai ușor de recunoscut tablouri ale lui van Gogh are la origine un peisaj văzut de artist la Saint Remy. Liniile învolburate și formele distorsionate creează o atmosferă intens emoțională.

■ **Floarea-soarelui într-o vază**, 1889, ulei pe pânză, 100x76 cm, Seiji Togo Memorial Yasuda Kasai Museum of Art, Tokyo

Acest tablou este parte a unei dintre celebrele seri florale ale lui van Gogh. Paleta lui este de o forță coloristică vibrantă, iar tehnica desăvârșită a *impasto*-ului creează un efect sculptural care scoate la veală măiestria artistului.

Paul Gauguin

1848, Paris – 1903, Hiva Oa, în Insulele Marchize

■ [illegible] exagerate și o paletă vie ■ Sensul tablourilor sale [illegible] ■ [illegible]

■ 1848 Se naște pe [illegible]
1855 Se mută împreună [illegible]
1872 [illegible] de bursă
1874 [illegible] „impresionist”
1876 [illegible] Salon
1880–1882 Expune împreună cu impresioniști
1883 Renunță la bursă
1886 La întâlnește pe Van Gogh
1888 Întâlnește pe van Gogh
1891 Pleacă în Tahiti
1901 Se mută la Hiva Oa în Insulele Marchize
1903 Moare pe 8 mai

Paul Gauguin este un reprezentant de seamă al curentului postimpresionist. Extrem de fecund, a pictat numeroase tablouri, gravuri în lemn, obiecte decorative și sculpturi. Stilul său a evoluat continuu de-a lungul carierei: a trecut printr-o etapă numită *cloisonism*, caracterizată prin forme intens colorate, plate și contururi groase – și mai târziu printr-o fază *sintetistă*, în care formele și culorile fuzionează. Până să adopte o manieră mai stilizată, inspirată de arta populară franceză, de stampele japoneze și de Cézanne (p. 38), artistul a folosit tehnicile impresioniste, pe care le cunoscuse prin intermediul lui Pissarro (p. 358). A fost fascinat de arta „primitivă” a Egiptului, Indiei și Polineziei. Subiectele sale timpurii țineau de sfera religioasă, dar, după mutarea în Tahiti, accentul a fost pus pe scene din viața de pe insulă a băștinașilor

■ **Viziune după predică (Lupta lui Iacob cu îngerul)**
1888, ulei pe pânză, 73x92 cm
Galeria Națională a Scoției Edinburgh

Tabloul plin de culoare înfățișează încleștarea dintre un muritor și un înger, simbolizând încleștarea interioară dintre natura divină și cea umană. Artistul descrie scena din perspectiva femeilor care parcă au un vis în stare de trezie, inspirat de predică. Gauguin este prezent printre ele, în rolul preotului.

■ **Două femei tahitiene**
1899, ulei pe pânză, 94x72,4 cm
Muzeul Metropolitan de Artă, New York

Aceste nuduri exotice sunt adesea considerate ilustrarea perfectă a mitului lui Gauguin. Femeile sale sunt exotice și ispititoare. Mugurii pe care îi oferă privitorului sugerează o paralelă între darurile naturii și propriile lor disponibilități sexuale

Alte lucrări de Gauguin

Răstignirea „galbenă” 1889, ulei pe pânză, Galeria de Artă [illegible]

Autoportret caricatural, 1886, ulei pe lemn, Galeria Națională de Artă, Washington, DC

Spiritul morților veghează 1892, ulei pe pânză de sac montată pe pânză, Galeria de Artă [illegible]

■ **De unde venim? Ce suntem? Încotro ne îndreptăm?,** 1897, ulei pe pânză, 139x375 cm, Muzeul de Arte Frumoase, Boston

Terminată după o încercare de sinucidere, lucrarea exprimă viziunea lui Gauguin asupra vieții. Citită de la dreapta la stânga, imaginea este cel mai probabil o alegorie a diferitelor etape ale existenței umane de-a lungul vieții, dar simbolismul complicat, propriu lui Gauguin, imitează sensul narativ

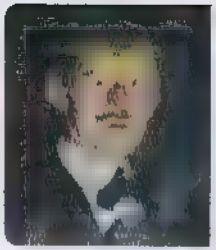

Edvard Munch

1863, Løten – 1944, Ekly, lângă Oslo

■ Lucrările sale au fost răspândite [illegible] operele spre ce[illegible] Munch au chip[illegible] stărilor sale psihice și emoțio[illegible] anxioasă și dep[illegible] ■ Culorile sale au [illegible]

■ **1863** Se naște pe 12 decembrie
1880 Studiază la Școala Regală de Design din Kristiania
1881 Se înscrie la Școala Regală de Desen
1885 Călătorește la Paris
1889 Prima expoziție personală [illegible]
1892 Expoziție în Berlin
1909 Primește Ordinul Regal al Sf. Olaf
1933 Primește Marea Cruce a Ordinului Sf. Olaf
1944 Moare pe [illegible]

Norvegian de origine, Edvard Munch a lucrat în mai [illegible]ra simbolistă și a creat din cea de-a doua jumătate a s[illegible]colului XIX. Imaginile sale intens psihologice, trepidante și chinuitoare, sunt expresia stării de spirit a unei cu[illegible]ri nord-europene *fin de siècle* pătrunse de neliniște și depresie. Paleta artistului a fost profund influențată de postimpresionismul francez. Munch a explorat ade[illegible]ea imaginea femeii ca victimă sau amenințare. Simbol[illegible]ul subiectiv al lucrărilor sale relevă conflictele interne legate de iubire și sexualitate. Atât stilul, cât și tema[illegible]ca sa au constituit repere puternice în coagularea mișcări[illegible] expresioniste germane.

■ **Dansul vieții**, cca 1899, ule[illegible] pe pânză, 124,5x190,5 cm, Galeria Națională, Oslo

Lucrarea de factură simbolistă este alegoria vieții unei femei. Aceasta trece de la virginitate simbolizată de albul rochiei, la starea de maturitate sexuală [illegible] dansul perechi[illegible] și apoi la stadiul asexual, la bătrânețe

Asocierea cu cele trei faze este accentuată de un boboc înflorit, de culoare roșu aprins, și apoi de culoarea neagră a doliului.

Alte lucrări de Munch

Seara pe str. Karl Johan
[illegible]

Furtuna, 1893, Mu[illegible] Modernă Ne[illegible]

Madonna, 1893–18[illegible] M[illegible]

Autoportret [illegible]

Două ființe (Însingurat[illegible]
[illegible]

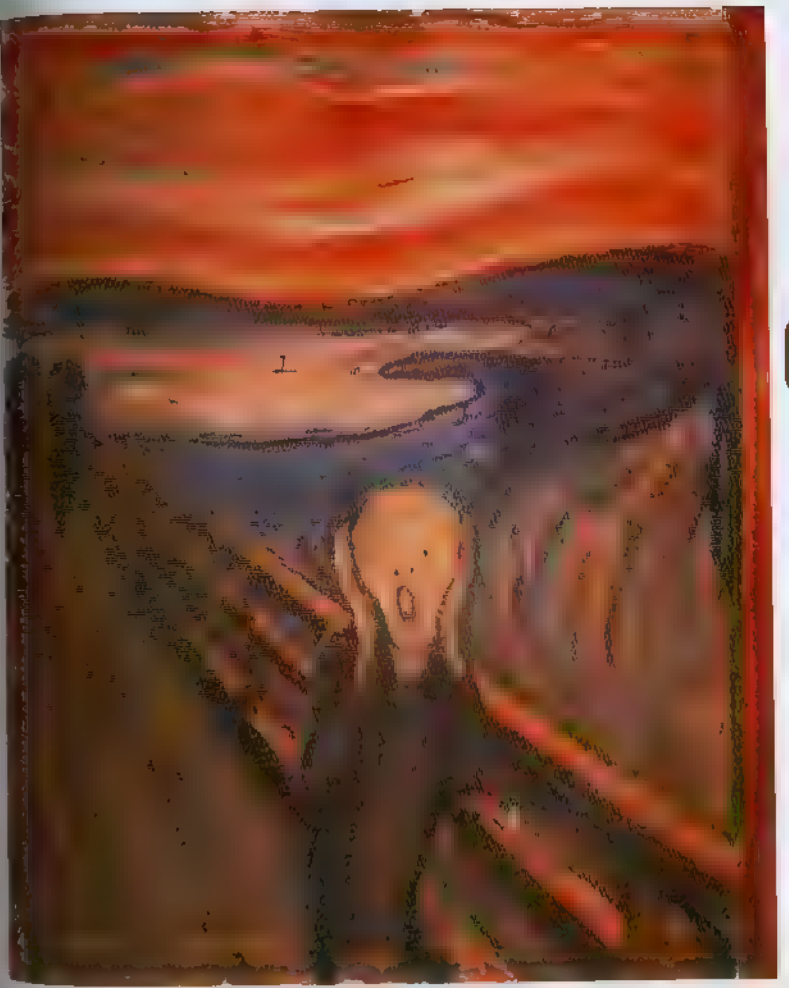

■ **Strigătul**, 1893, tempera pe carton, 91x73,5 cm. Galeria Națională, Oslo

Strigătul este cea mai cunoscută lucrare a lui Munch. Tabloul relevă chinul interior al artistului. Munch se simțea copleșit de singurătate teamă și de anxietate în fața modernității sfârșitului de secol. O reprezentare s[illegible]mbol că a disperării umane, imaginea morbidă a fost insp[illegible]rată de o mumie peruană recent descoperită.

James Ensor

James Sidney Ensor
1860–1949, Oostende

■ [illegible] ■ Ridicată la rețea[illegible] *Les XX* a atras la sf[illegible] ■ [illegible] e mai celebre lucrări [illegible] a format.

■ **1860** Se naște pe 13 aprilie în Oostende, Belgia
1877–1880 Studiază la Académie de Bruxelles
1883 Se alătură unui grup cunoscut drept *Les XX* (Cei douăzeci), care va include mai târziu pe Pissarro, Monet, Seurat, Gauguin, Cezanne, van Gogh și a.
1883–1888 Expune alături de *Les XX*
1887–1900 Cea mai productivă și originală perioadă de creație
1929 Înnobilat de regele Albert cu titlul de baron
1949 Moare pe 19 noiembrie în Oostende

James Ensor a fost un simbolist belgian cu o carieră îndelungată și prolifică. Deși a petrecut mare parte a vieții în orașul său natal, Oostende, Ensor a reușit să obțină notorietatea internațională prin intermediul picturilor sale inventive. În afara tablourilor, a mai creat și decoruri de teatru și de balet, numeroase stampe și gravuri. În lucrările sale timpurii, Ensor s-a concentrat în principal pe portret, inspirându-se din diverse surse, precum vechii maeștri și impresioniștii. Mai târziu a căpătat o fascinație pentru subiectele de factură mistică. Stilul său a avut o mare influență asupra contemporanilor săi, inclusiv asupra grupului *Les XX*. Ensor a fost unul dintre reprezentanții de frunte ai acestuia și a creat lucrări care au avut un mare impact asupra expresioniștilor, anticipând suprarealismul.

■ **Moartea și măștile**, 1897
ulei pe pânză, 78,5x100cm
Muzeul de Artă Modernă și Contemporană, Liege

Tabloul are la bază una dintre temele preferate ale lui Ensor – explorarea implicațiilor simbolice ale imaginilor carnavalului. Centrul lucrării este ocupat de Moarte, înconjurată de o mulțime de oameni mascați. Măștile sunt la fel de hidoase și înspăimântătoare ca și craniul Morții. În loc să ascundă adevărul intim al mulțimii, măștile îi relevează natura, accentuând caracterul grotesc al propriilor demoni.

Alte lucrări majore ale lui Ensor

Ispitirea Sf. Anton
1887, Muzeul de Artă Modernă, New York

Mască înfruntând Moartea, 1888
[illegible] Modernă, New York

Schelete încălzindu-se în jurul unei sobe
1889, Muzeul de Artă [illegible], Fort Worth

Schelete luptându-se pentru un hering afumat, 1891, Muzeele Regale de Arte Frumoase, Bruxelles

■ **Intrarea lui Hristos în Bruxelles**, 1898
gravură și acuarelă, 23,8x30,5 cm, Muzeul de Artă Contemporană, Teheran

Lucrarea transformă un subiect dogmatic în critica unui eveniment politic contemporan. Artistul a împrumutat lui Hristos, în mod provocator, propriile trăsături, relevând astfel legătura sa personală cu subiectul și a plasat scena în Bruxelles-ul contemporan, în locul Ierusalimului biblic. Acestea conferă o modernitate extremă subiectului tradițional. Tabloul a stârnit un adevărat scandal în vremea sa.

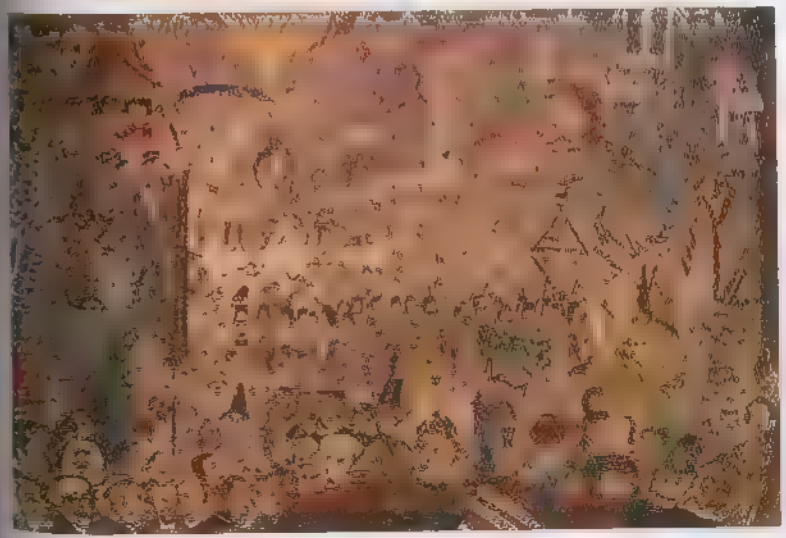

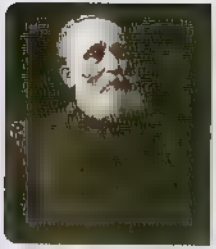

Pierre Puvis de Chavannes

1824, Lyon – 1898, Paris

■ [illegible]
pe [illegible]
■ [illegible] simplu, expresiv [illegible]
[illegible]

1824 Se naşte [illegible]
1844 Studiază [illegible]
1874 Primeşte comanda decorării Panteonului
1889 [illegible]
Sorbonna
1890 Decorează un muzeu din Amiens
1891
[illegible]
1895 Primeşte comanda scării de onoare [illegible]
1898 Moare la Paris [illegible]

Pierre Puvis de Chavannes a fost un important pictor francez din cea de-a doua jumătate a secolului XIX. A creat picturi murale monumentale, ce împodobesc câteva dintre clădirile publice pariziene, precum Panteonul, Sorbonna şi Hôtel de Ville. Artistul năzuia ca lucrările sale să imite efectul frescelor; în realitate, ele erau pictate pe pânză şi apoi prinse pe ziduri. Subiectele sale conţineau personaje alegorice dispuse în largi cadre narative simbolice. Paleta lui Puvis favoriza tonurile pastelate. Formele simplificate din imaginile sale apropiază spaţiului, compoziţia bine strunită şi modalitatea antidramatică prin care figurile statuare erau dispuse în cadrul panoramelor sale a făcut să fie îndrăgite de moderniştii precum Toulouse-Lautrec (p. 380), van Gogh (p. 386), Gauguin (p. 390) şi Matisse (p. 408).

■ **Speranţa** 1872, [illegible] ei pe pânză, 70,5x82 cm Muzeul de Artă Walters, Baltimore

Lucrarea prezintă o tânără de cată - personificarea Speranţei – şezând pe o colină. Tabloul simbolizează tristeţea războiului, prin intermediul cimitirului, crucilor şi al ruinelor din fundal. Plasarea Speranţei în mijlocul acestui peisaj devastat face trimitere, prin ramura de măslin, albul pur al rochiei şi al florilor, la dorinţa de pace.

■ **Sărmanul pescar**, 1881, ulei pe pânză, 155x192,5 cm, Muzeul Orsay, Paris

Puvis tratează subiectul biblic în termeni moderni. Cu ajutorul compoziţiei simplificate şi a unei palete calme, reuşeşte să ilustreze situaţia personajelor mai degrabă prin austeritatea lor decât făcând recurs la un moment narativ dramatic.

Alte lucrări de Puvis

Odihna [illegible]

Alegoria vieţii [illegible]

Tinere pe malul mării [illegible]

Inter artes et naturam [illegible]

Foloasele păcii [illegible]

■ **Dulcele ţinut**, 1882, ulei pe pânză, 24,6x47 cm, Muzeul Bonnat, Bayonne

Panoul trebuia să fie amplasat în sufrageria reşedinţei lui Leon Bonnat, un colecţionar parizian

Compoziţia formată din linia sinuoasă a malului aplatizează spaţiala aranjamentului şi figurile de tip clasic va inspira unul dintre tablourile lui Seurat. În afara albastrului întens al mării paleta este reţinută

Ferdinand Hodler

1853, Berna – 1918, Geneva

■ Lucrările timpurii ale lui Hodler erau mai decorative fiind influ... Nouveau. ■ Lucrările mai târzii relevă influența unui mistic și de ... persona ă. ■ Stilul său matur este o tendință către monumentalita... ză o spațială, culori strălucitoare și un puternic ...

■ **1853** Se naște la Berna, pe 14 martie
1867 Începe să studieze cu un peisagist local
1871 Călătorește la Geneva, unde studiază cu Barthélemy Menn
1878 Călătorește la Madrid, unde studiază lucrările lui Rubens și ale lui Velázquez
1900 Primește o medalie de aur la Expoziția Mondială de la Paris
1912 Primește post de profesor în Weimar
1914 Comandamentul armatei germane și este expus în muzeele germane
1918 Moare pe 19 mai

Alte lucrări de Hodler

Sătul de viață, 1897
Neue Pinakothek, München

Ziua, ... ică 1904
Kunsthaus, ...

Ora sfântă, ... ică 90...
Muzeul de Artă din ...
Ohio

Femeie în extaz, 1911
Muzeul de Artă și Istorie ...

Pictor și gravor, Ferdinand Hodler este unul dintre cele mai cunoscute nume din peisajul artistic elvețian al secolului X.X. Hodler era un mare admirator al vechilor maeștri, precum Hans Holbein (p. 206), Durer (p. 194, Rubens (p. 234) și Velázquez (p. 260). Și-a început cariera cu lucrări inspirate din Corot (p. 344), Delacroix (p. 330) și Ingres (p. 304), creând și pânze în manieră impresionistă. Cu toate acestea, Hodler a început să fie interesat de mișcările contemporane, de simbolism și de Art Nouveau. Paleta sa a devenit mai simplă și mai îndrăzneață, ar picturile sale s-au stilizat, îndreptându-se către expresionism și utilizând distorsiuni și exagerări pentru a transmite privitorului un mesaj intelectual. Printre subiectele sale se regăsesc peisaje, portrete și compoziții de grup. Sub influența lui Gauguin (p. 390), artistul și-a dezvoltat un stil unic, numit *paralelism*, caracterizat prin dispunerea ritmică a unor figuri puternic conturate.

■ **Wilhelm Tell**, 1897
ulei și tempera pe pânză
255,5x195,5 cm,
Muzeul de Artă Solothurn

Imagine a eroului național elvețian, tabloul este, de asemenea, un autoportret al artistului. Pânza a fost inspirată de o sculptură din Altdorf a lui Tell și înfățișează pe erou ca pe un protector divin al poporului ce se pogoară din nori cu brațele larg deschise. Prezența sa impozantă este accentuată de perspectivă

■ **Valentine Gode-Darel**, 1915, ulei pe pânză, 60,5x90,5 cm, Muzeul de Artă, Basel

Pictată având-o drept model pe prietena sa, ce suferea de cancer, această imagine tragică și totuși mă deopotrivă este ultima dintr-o serie de lucrări ce redau evoluția bolii. Terminată la o zi după moartea acesteia, lucrarea este marcată de o sinceritate dureroasă și reflectă impactul emoțional pe care dispariția tinerei a avut o asupra artistului.

■ **Studiu de cap al unei italience**, 1910, 34,5x40 cm, Muzeul Wallraf-Richartz, Köln

Tabloul este o reprezentare romantică a unei femei cu părul negru. Trăsăturile chipului ei sunt atent observate, într-o manieră realistă, ușor stilizată, fiind redate, cu toate acestea, în culori strălucitoare. Lucrarea se caracterizează printr-o energie puternică angajată, transmisă prin intermediul contururilor precise și fine și prin culorile vii, saturate. Pictorul a reușit să surprindă caracterul exotic al modelului cu ajutorul dinamismului accentuat al compoziției și al tușelor

Gustav Klimt

1862, Baumgarten – 1918, Viena

■ St[illegible] este simbo[illegible] pentru[illegible] rea figurilor umane [illegible]
■ S[illegible] ubiectele sale erau extrem de dramatice și pline de erotism

■ **1862** [illegible] se naște pe 14 [illegible]
1891 Se alătură Societății Cooperative a Artiștilor Austrieci
1897 [illegible] președinte a grupului Secession de la Viena
1900 Câștigă premiul Expoziția Mondială de la Paris
1905 Creează gruparea Kunstschau
1918 Moare pe 6 februarie

Gustav Klimt a fost unul dintre întemeietorii simbolismului austriac și un lider al mișcării vieneze Art Nouveau. A produs un mare număr de uleiuri, desene și picturi murale. Printre subiectele sale se regăsesc imagini de femei fatale, portrete și nuduri. A creat, de asemenea, alegorii stilizate și peisaje. Opera sa reflectă cultura vieneză *fin de siècle* prin notele ei de tensiune psihologică, erotism și decadență. Printre sursele de inspirație ale lui Klimt se numără arta egipteană, bizantină, cea a Evului Mediu european, Albrecht Dürer (p.194) și simboliști moderni precum Max Klinger, Franz von Stuck și Fernand Khnopff. Stilul său se caracterizează printr-o eleganță decorativă, o predilecție pentru auriu, aplatizarea și ritmicizarea formelor. Pânzele sale sunt încărcate de erotism și tratează, adesea, iubirea și moartea.

Alte lucrări de Klimt

Judith I [illegible]

Frize Beethoven [illegible]

Pădurea de fagi I [illegible]

Câmp de maci [illegible]

Danae [illegible]

■ **Adele Bloch-Bauer I**, 1907, ulei, argint și aur pe pânză, 138x138 cm, Neue Galerie, New York

Unul dintre numeroasele portrete dedicate de Klimt frumuseților din înalta societate vieneză, imaginea de față prezintă un însărit personaj monden, personificare a feminității educate și intelectuale. Stilul tabloului se inspiră din tradiția portretelor în mozaic ale figurilor imperiale bizantine, cu estetica lor aurită, bogat împodobită. Figura delicată este încastrată în fundal și în rochia luxoasă. Modelul se lăsă în afara cadrului tabloului, înspre privitor, chipul ei ieșind în evidență din decorul ornamental.

■ **Moartea și Viața**, cca 1916, ulei pe pânză, 178x198 cm, Colecția dr. Rudolf Leopold, Viena

Subiectul determină atât conținutul imaginii, cât și modul ei de tratare. Opulența construcției ornamentale a suprafețelor contrastează cu senzualitatea subiectului. Artistul dorește să reprezinte contrastul dintre viață și moarte. La dreapta se află Viața – nașterea, maternitatea, iubirea și intimitatea, redate printr-un amalgam de femei, în toate stadiile vieții. La stânga așteaptă Moartea, privind cu lăcomie, acoperită fiind cu simboluri religioase ce amintesc de pietrele funerare.

■ **Sărutul**, 1907–1908, 180x180 cm, Galeria Austriacă Belvedere, Viena

Singurele elemente corporale ce se văd în prim-planul acestei fastuoase reprezentări a unei interacțiuni amoroase sunt chipurile și mâinile celor doi îndrăgostiți, care se îmbrățișează pe un pat de flori. În ciuda frumuseții scenei, cuplul se află pe marginea unei stânci. Fundalul este ascuns de aurul ce unifică în mod simbolic întreaga compoziție.

Egon Schiele

1890, Tulln – 1918, Viena

■ S[e] a transpus experienţele traum[atice] [...] logice ■ Era cunoscut în special pe[ntru] [...] goluri, fete ■ Autoportretele sale il p[rezintă] [...] one, nefericită, cu un trup efeminat

Egon Schiele a fost un pictor şi un desenator expresionist austriac. Stilul său a fost puternic influenţat de Gustav Klimt (p. 400) şi de mişcarea „arte şi meserii". Subiectul principal asupra căruia şi-a concentrat atenţia a fost corpul uman, realizând nuduri feminine şi masculine extrem de senzuale. În timpul succintei sale cariere artistice şi-a câştigat o reputaţie controversată, fiind chiar întemniţat o scurtă perioadă pentru nişte tablouri reprezentând imagini considerate obscene ale unor modele feminine extrem de tinere. Artistul a fost şi un portretist de marcă; a realizat în special autoportrete. Lucrările sale sunt revelaţii extrem de intime ale unui zbucium psihologic şi ne permit să aruncăm o privire în lumea interioară a artistului, bântuită de singurătate şi de dorinţe neîmplinite. Caracterul de inspiraţie neconvenţională şi sinceritatea chinuită a pânzelor sale au şocat publicul contemporan. Viaţa scurtă şi zbuciumată a lui Schiele i-a consacrat imaginea de „artist damnat"

- **1890** Se naşte pe 12 [...] în Austria
- **1906** Se înscrie la Academia de Arte Plastice din Viena
- **1907** Studiază cu Gustav Klimt
- **1909** Părăseşte Academia, partic[ipă] la înfiinţarea Neukunstgruppe
- **1909** Expune la Kunstschau din Viena
- **1910, 1912** Expune alături de Neukunstgruppe
- **1911** Expune cu artişti Secession la München
- **1912** Este arestat şi închis pentru imoralitate
- **1913** Are prima expoziţie personală
- **1918** Moare de gripă spaniolă pe 31 octombrie

Alte lucrări de Schiele

Autoportret cu vază neagră, 1911
Muzeul de Istorie a Oraşului Viena

Femeia gravidă şi Moartea, 1911
Praga

Agonie, 1912, Neue Pinakothek München

Femeie ghemuită, 1917, Narodni Galerie, Praga

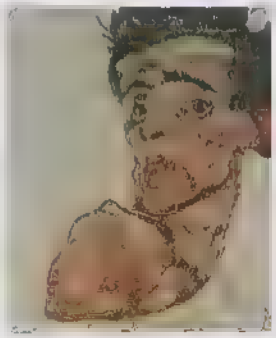

■ **Autoportret cu umărul gol, ridicat**, 1912, ulei pe hârtie 42,2x33,9 cm, Muzeul Leopold Viena

Autoportretul dramatic şi distorsionat personifică o criză a masculinităţii, caracteristică pentru cultura europeană de la începutul secolului XX. În acest portret, Schiele se exprimă în termenii înfrângerii şi ai supunerii, expunându-se ca un personaj izolat şi persecutat. Imaginea este puternic distorsionată

■ **Fecioara şi Moartea**, 1915–1916, ulei pe pânză, 150x180 cm, Galeria Austriacă, Viena

Simbolismul acestei pânze melancolice nu ni se dezvăluie decât prin titlu. Subtila imagine alegorică ne prezintă o tânără şi un bărbat îmbrăţişându-se pe un cearşaf alb, în faţa unui peisaj stâncos. Femeia se agaţă cu disperare de trupul Morţii, ce o adăposteşte trăgându-i capul cu mâna la piept[ul] său. Culorile vii folosite pentru redarea femeii contrastează puternic cu tonurile gri-verzui ale figurii Morţii.

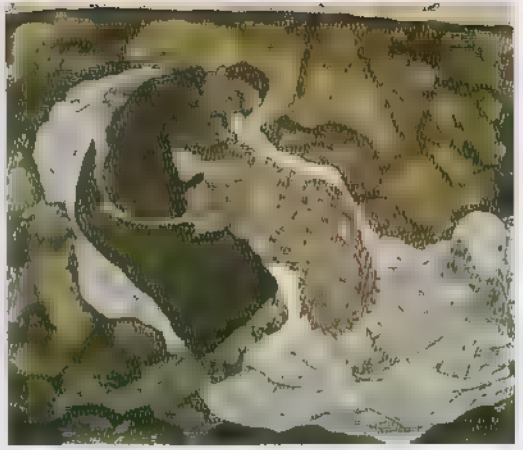

■ **Femeie întinsă cu ciorapi verzi**, 1917, guaşă şi creion negru pe hârtie, 29,4x46 cm, colecţie particulară

La Schiele reprezentarea feminină reflectă înţelegerea feminităţii şi a sexualităţii, ca manifestări deopotrivă atrăgătoare şi morbide. Modelul îşi contorsionează trupul într-o poziţie oarecum chinuită, ce păstrează însă aparenţa atracţiei erotice. Chipul este lipsit de orice expresie semnificativă, privind fără ocol şuri, direct către spectator. Corpul e[ste] este cu totul închis în sine.

Amedeo Modigliani

1884, Livorno – 1920, Paris

■ Stil unic și elegant al u[n] [...] ■ Portretele sale [...] ■ [...] de spectru sărăcie ■ [...]

■ **1884** [...]
1898 Se înscrie la Academia de Artă din Livorno
1902 [...] în Florența
1903 Se înscrie la Regia Institutul de Belle Arte din Veneția
1906 Se stabilește la Paris
1907 Descoperă muzeele și Școlile des Beaux-Arts
1908–11 Expune la Salon des Indépendants
1914 Participă la expoziția ONU Arta Secolului XX
1920 Moare pe 24 ianuarie

Amedeo Modigliani s-a născut la Livorno, în Italia, [...] a devenit cunoscut ca artist în Paris. A fost pictor, desenator și sculptor. Opera sa este alcătuită în principal [...] portrete, nuduri feminine și câteva sculpturi. A realizat [...] numai trei peisaje și un număr restrâns de naturi moarte. Modigliani a lucrat în atelierul său, aranjându-și [...] și studiindu-și modelele numai în interior. A fost influențat de arta primitivă a Greciei arhaice, a Egiptului, Africii și cea a Evului Mediu european. În afara artei arhaice grecești, pe care o admirase în timpul anilor de studiu din Italia, el putea avea acces la celelalte surse stilistice străine în muzeele pariziene, pe care le vizita frecvent. Lucrările sale prezintă și influențe ale operelor Renașterii italiene și ale operelor impresioniste ale lui Toulouse-Lautrec (p. 380).

■ **Cariatidă în picioare**, 1912, creion albastru pe hârtie, 40x26 cm, colecție particulară, New York

Modigliani a produs aproximativ 70 de schițe de cariatide, ca studii pregătitoare pentru sculpturile sale. Schițele sunt extrem de stilizate, senzuale și liniare, bazându-se pe reprezentări primitive ale corpului feminin. Această imagine elegantă pare să reflecte funcția arhitecturală a unei cariatide o coloană de susținere într-un templu grec. Partea sa inferioară masivă asigură stabilitatea necesară, în timp ce partea superioară este decorată vă[...] asemenea unui capite[...]

Alte lucrări de Modigliani

Madame Pompadour (Portretul lui Beatrice Hastings) [...] de Artă Chic[...]

Culotte, 1916, Mu[...] de Artă Moderni[...]

Paul Guillaume [...]

Elena Pavlowski [...]

Nud șezând [...]

Servitoarea [...]

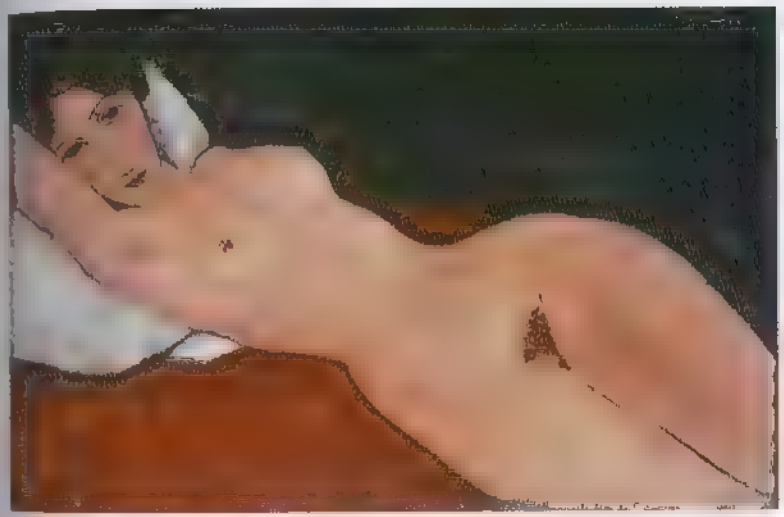

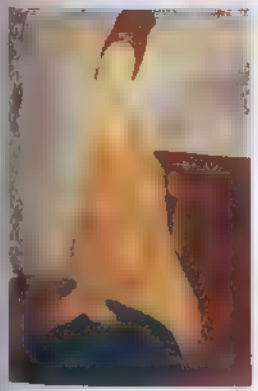

■ **Jeanne Hébuterne într-un pulover galben**, 1918–1919, ulei pe pânză, 100x64,7 cm, Muzeul Solomon R. Guggenheim, New York

Modigliani își reprezintă prietena utilizând limbajul stilizat al artei africane

■ **Nud culcat**, 1917, ulei pe pânză, 60x92 cm, Galeria de Stat, Stuttgart

Subiectul principal al lui Modigliani a fost nudul feminin culcat. Imaginea se bazează pe tradiționala reprezentare senzuală a nudului, ale cărei origini se găsesc la Tițian (p. 166) și Giorgione (p. 162). Modernitatea pânzei este dată de sexualitatea explicită a corpului expus, fără nici o aluzie mitologică. Contururile îngroșate sunt tipice pentru lucrările lui Modigliani.

■ **Cap**, cca 1911, calcar, Galeriile Perls, New York

Întâlnirea lui Modigliani cu artistul Constantin Brâncuși i-a suscitat interesul pentru sculptură. Acest cap feminin este tipic pentru sculpturile sale. Lucrarea relevă aceeași eleganță liniară și aceleași elemente primitive caracteristice tablourilor sale. Gâtul lung, ovalul grațios al feței, gura mică, ochii înguști și migdalați, pleoapele grele și nasul subțire, fac toate referire la măștile africane, la sculpturile egiptene și cele medievale. Folosirea calcarului trimite și ea la universul Antichității.

Amedeo Modigliani

André Derain

1880, Chatou, lângă Paris – 1954, Garches, lângă Paris

[illegible] Jocurile de lumină [illegible] Stilul său de [illegible] acuarele, o paletă saturată şi o structură [illegible]

1880 Se naşte în localitatea Chatou

1898 Începând cursurile Academiei [illegible]

1900 [illegible]

1905 Participă la Salonul de Toamnă

1907 Se mută în Montmartre

1916 Prima expoziţie personală la Paris

1954 Moare în urma unui accident de automobil

Lucrările pline de viaţă ale lui André Derain ilustrează perfect, cu paleta lor bogată, principiile fauvismului. La începuturile carierei, Derain a fost profund influenţat de maeştrii timpurii italieni şi de arta gotică. Mai târziu s-a orientat către Seurat (p. 390), Cézanne (p. 382) şi Gauguin (p. 390). A fost unul dintre primii artişti care au cunoscut fascinaţia artelor africane, în special a măştilor. De a lungul carierei sale de pictor, ilustrator şi gravor şi-a schimbat frecvent stilul, experimentând impresionismul, o formă timpurie de cubism, inspirat de lucrările lui Picasso (p. 428) şi Braque, şi, în sfârşit, realismul.

■ **Arlechin şi Pierrot**, 1924, ulei pe pânză, 175x175 cm, National Gallery of Victoria, Melbourne

Imaginea condensată este o reinterpretare stilistică, sub forma unui manifest simbolist, a reprezentaţiilor tradiţionale ale unor personaje de teatru. Clovnii şi arlechinii sunt apariţii frecvente în arta începutului de secol XX.

Alte lucrări ale lui Derain

Epoca de aur [illegible] de Artă Contemporană

Henri Matisse [illegible]

Podul Londrei, 190[illegible]

Vânătoarea [illegible]

■ **Podul de la Charing Cross**, 1901, ulei pe pânză, 81x100 cm, Muzeul Orsay, Paris

Astfel de imagini, ce combină peisajul natural cu cel industrial, erau un subiect la modă printre impresionişti. În această lucrare Derain face explicit trimitere la curentele stilistice antenoare, care l-au inspirat. În acelaşi timp, el reinterpretează scena de exterior în termenii provocatori ai fauvismului redând imaginea cu ajutorul unei palete coloristice îndrăzneţe şi subiective.

■ **Portul Collioure**, 1905, ulei pe pânză, 46x38 cm, colecţie particulară

Una dintre multele pânze dedicate de pictor micului oraş mediteraneean, unul dintre subiectele preferate ale fauviştilor. Matisse a pictat, la rândul său, aici mai multe pânze. Tabloul este un excelent exemplu de fauvism, culorile părând a fi pe punctul de a părăsi pânza, în direcţia privitorului, ilustrare cât se poate de clară a prospeţimii mediului.

Henri Matisse

Henri Émile Benoît Matisse

1869, Le Cateau-Cambrésis – 1954, Nisa

■ A început ca pictor simbolist sub îndrumarea lui Gustave Moreau ■ Alegerea subiectelor se datorează influenței lui Renoir, cu care împărtășe preferința pentru nuduri voluptuoase ■ Paletă colonistică echilibrată

■ **1869** Se naște pe 31 decembrie
1889 Începe să picteze
1892 Urmează cursurile de la Școala Națională de Arte Decorative
1895 Lucrează în atelierul lui Gustave Moreau
1905 Participă la prima expoziție fauvistă
1908 Deschide o școală
1925 Călătorește în Statele Unite
1954 Moare pe 3 noiembrie

Henri Matisse este una dintre figurile esențiale ale modernismului francez, fiind un reprezentant de frunte al fauvismului. Mișcarea și-a primit numele de la apelativul ironic de „animale sălbatice". Printre reprezentanții săi se numără pictorii André Derain, Georges Braque, Raoul Dufy și Maurice de Vlaminck. Pe parcursul evoluției sale artistice, Matisse a fost influențat de impresioniștii ca Manet (p. 354) și Renoir (p. 366), de pointiliști ca Seurat (p. 376) și de postimpresioniști precum Cézanne (p. 382) și Gauguin (p. 390). A fost, de asemenea prieten cu Picasso (p. 428). Stilul său conservator, se caracterizează prin realism și prin tratarea atentă a cadrului compozițional

■ **Nud albastru IV** 1952, 102,9x76,8 cm
colaj, și guașă Muzeul Matisse, Nice-Cimiez

Într-o perioadă în care avea probleme de sănătate Matisse a început să se intereseze de artă mai puțin solicitantă fizic a decupajului și a colajului. Un nud feminin în mișcare își îndoaie brațele și se întoarce aproape în totalitate către privitor. Forma geometrică monocromă, decupată din hârtie și pictată cu albastru, este aproape abstractă. Culoarea puternică accentuează contururile figurii.

■ **Soția artistului** 1912–1913, 145x97 cm ulei pe pânză, Ermitaj, St. Petersburg

Imaginea doamnei Matisse este deplin stilizată efectul fiind întărit de conturul puternic al chipului ei. Paleta se limitează la un spectru de culori reci albastru și ultramarin. Lucrarea a fost creată aproape de sfârșitul relației lor, alegerea paletei reflectând problemele emoționale. Ochii ei sunt de un negru opac.

În loc să se opună influenţei mişcărilor artistice anterioare, Matisse a încercat să arate continuitatea tradiţiilor artistice. Gama sa de subiecte se întinde de la portrete şi până la nuduri şi naturi moarte. Predilecţia sa pentru o paletă saturată, linii dinamice şi forme libere a anticipat evoluţia expresionismului abstract. Principalul susţinător financiar al lui Matisse a fost bogatul colecţionar de artă rus Serghei Şciukin, care i-a comandat multe lucrări pentru reşedinţa sa particulară. Mai târziu, din cauza problemelor de sănătate, Matisse s-a rezumat la crearea de colaje.

Alte lucrări de Matisse

Luxe, Calme et Volupté

Linia verde

Dansul I

Odaia cu portocali roşii

Nud roz

■ **Bucuria vieţii**, 1905–1906, ulei pe pânză, 175x241 cm, Fundaţia Barnes, Merion

Peisaju fantastic, populat cu nuduri voluptuoase, prezintă o idilă mitologică arcadiană. Subiectul este preluat, probabil, din lucrarea *Trei femei la scăldat* a lui Cezanne. Femeile ce trândăvesc sau se joacă pe câmp şi în pădure sunt nimfe. Personajele sunt împărţite în grupuri. Câteva femei dansează în fundal, în timp ce în prim-plan leneveşc două nimfe. Un cuplu se îmbrăţişează, d femei culeg flori în apropier pădurii, iar un păstor cân fluier. Culorile sunt vii şi stra citoare, lumina ce inundă pânza este aurie, iar efectu de ansamblu este unul de te, senzualitate şi mulţum

■ **Armonie în roşu**, 1908, ulei pe pânză, 180x220 cm, Ermitaj, St. Petersburg

Luminoasa scenă de interior prezintă o femeie care aşterne o masă cu mere, vin şi flori. Culoarea predominantă a pereţilor şi a feţei de masă este roşul. Artistul se joacă cu perspectiva peisajului din fundal, accentuând echivocul: este un peisaj înrămat sau o fereastră către exterior?

■ **Muzica**, 1910, ulei pe pânză, 260x389 cm, Ermitaj, St. Petersburg

Tabloul a fost o comandă pentru decorarea unei mari reşedinţe particulare. Matisse a redat imaginea în maniera sa caracteristică simplificată, evitând detaliile de prisos. Coloritul fiecăruia dintre nudurile roşii, de factură primitivă, este la fel de strident pe cât pare să fie muzica pe care o cântă

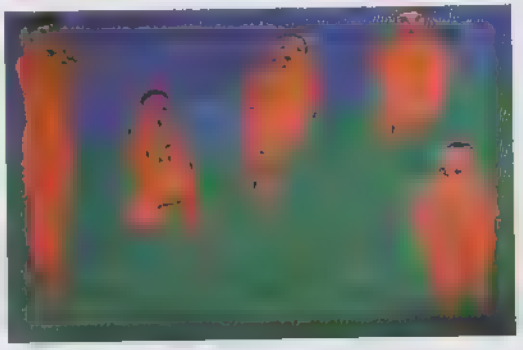

Secolul XX

înainte de 1945

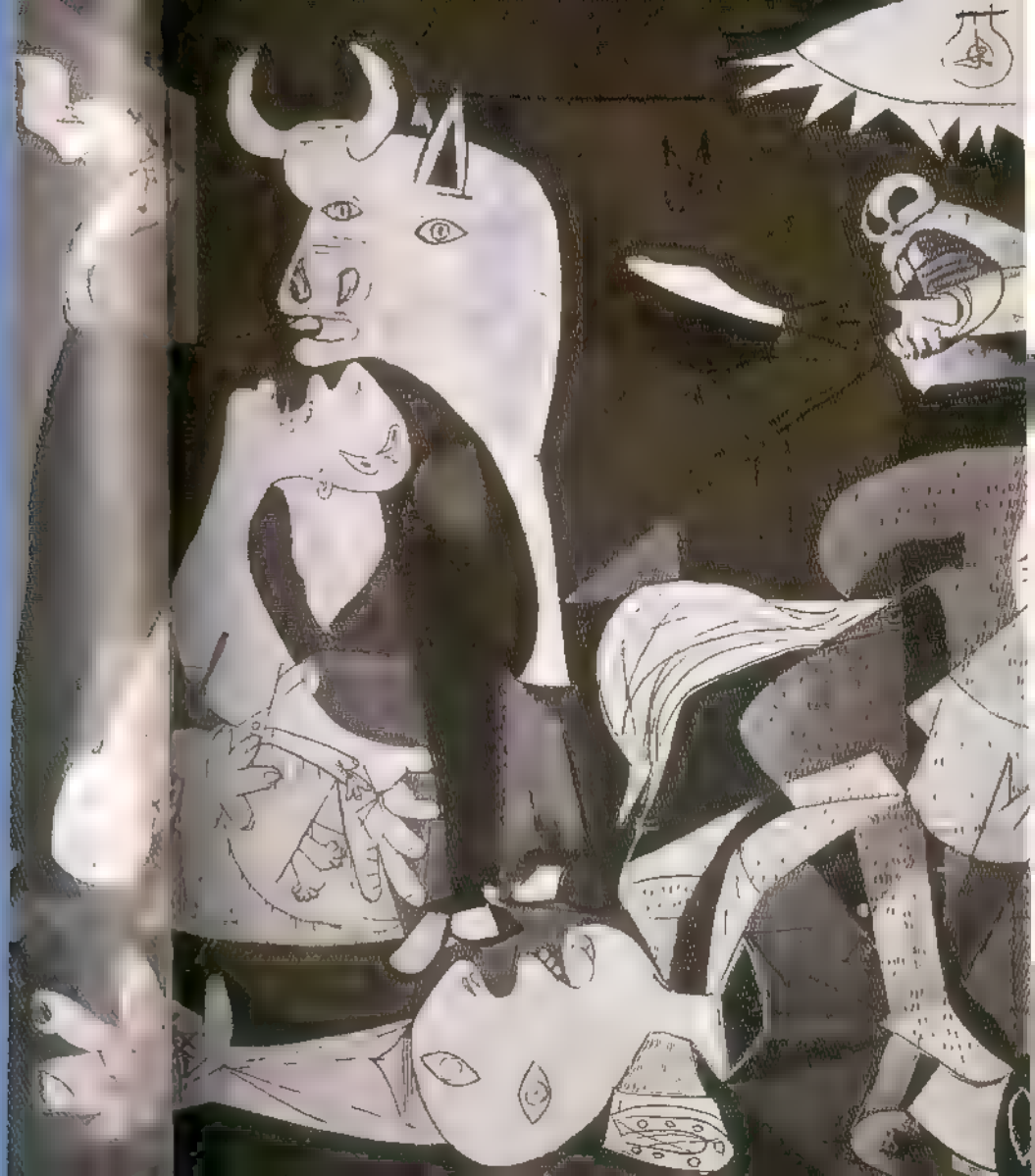

Pablo Picasso: Guernica 1937, ulei pe pânză
349,3x776,6 cm, Muzeul Național Reina Sofía, Madrid

Secolul XX – înainte de 1945

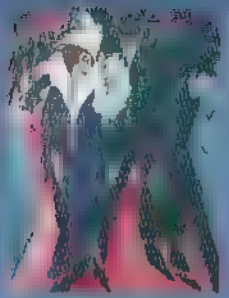

1905–1940
Expresionismul

Wassily Kandinsky
Emil Nolde
Georges Rouault
Gabrielle Munter
Ernst Ludwig Kirchner
Franz Marc
Richard Gerstl
Max Beckmann
Amedeo Modigliani
Oskar Kokoschka
August Macke
Otto Dix

1909–1914
Futurismul

Giacomo Balla
Carlo Carrà
Umberto Boccioni
Gino Severini
Luigi Russolo

1916–1924
Dadaismul

Jean Arp
Raoul Hausmann
Marcel Duchamp
Kurt Schwitters
Hannah Hoch

1908–1920
Cubismul

Kazimir Malevic
Natalia Goncharova
Fernand Léger
Pablo Picasso
Georges Braque
Robert Delaunay
Sonia Delaunay
Marc Chagall

1919–1933
Bauhaus, De Stijl, Constructivismul

Lyonel Feininger
Piet Mondrian
Paul Klee

1924–1950
Suprarealismul

Jean Arp
Giorgio de Chirico
Man Ray
Max Ernst
Joan Miro
Rene Magritte
Salvador Dali

Walter Gropius
Josef Albers
Lubov Popova
Laszlo Moholy-Nagy

1930–1940
Neorealismul

Edward Hopper
George Grosz
Frida Kahlo

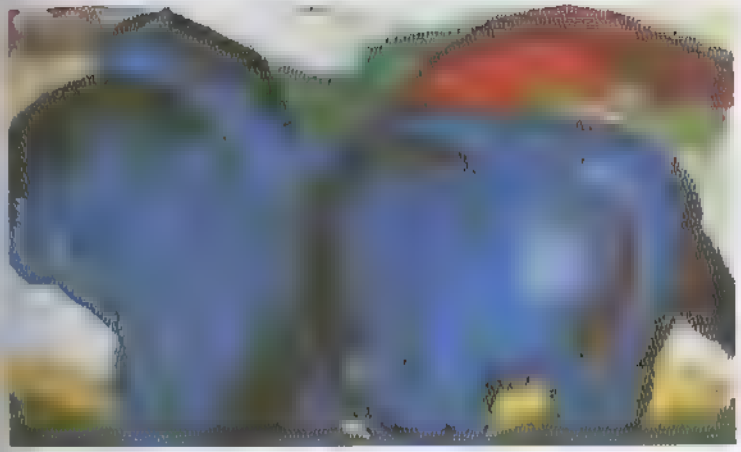

Figurativ şi abstract

Arta modernă de la începuturile secolului XX

„Artă modernă" nu se referă la o perioadă anume din istoria artei şi nici la vreunul dintre stilurile internaţionale, ci, mai degrabă, la un tip de atitudine artistică. Ca şi istoria acestei perioade, dezvoltarea artei moderne europene din prima jumătate a secolului XX se caracterizează, pe de-o parte, prin falii adânci şi, pe de alta, prin mari inovaţii şi schimbări fundamentale, ce afectează o întreagă generaţie de artişti. Cele două războaie mondiale, Revoluţia rusă, fascismul şi distrugerea operelor de artă moderne în Germania nazistă au lăsat şi ele urme adânci. Titlul unei cărţi apărute în 1925, *Die Kunstismen* (*„–ismele" în artă*), ilustrează perfect provocarea pe care o implică orice caracterizare a artei moderne. Epoca în cauză nu mai cunoaşte un singur stil uniform, arta ajungând să fie fragmentată în numeroase „ isme": expresionism, cubism, futurism, simultaneism, constructivism, dadaism, verism, suprarealism şi neorealism. Noţiunea de avangardă face parte din istoria artei moderne şi nu este întâmplător faptul că acest concept a fost preluat în lumea artelor din terminologia militară. Termenul *avangardă* se referea la trupele de recunoaştere; în consecinţă, artiştii avangardişti trebuiau să mărşăluiască în frunte a unui nou val creator. Avangarda se află mereu în înaintare. În această mişcare rapidă, avangarda hărţuieşte şi se luptă mereu, fie cu sine, fie cu alţii, fiecare stil fiind urmat de un altul, un nou „–ism" venind după altul. Această revărsare fără precedent de forţe creative a pus capăt ideii de a copia lumea naturală. Prima jumătate a secolului XX este percepută ca fiind structurată de cele două mari teme ale „abstractului" şi „figurativului", precum şi de redefinirea constantă şi de extinderea conceptelor artistice.

■ **Fernand Léger Soldat fumând** 1916, ulei pe pânză, 130x97 cm Kunstammlung Nordrhein-Westfalen, Dusseldorf

■ **Kazimir Malevici: Pătratul negru**, cca. 1923 ulei pe pânză, 106x106 cm. Ermitaj, St. Petersburg

■ **Franz Marc: Cai albaştri**, 1911, ulei pe pânză, 61,5x101 cm, Galeria de Stat, Stuttgart

Expresionismul, Cubismul, Futurismul

Reorientarea către arta modernă s-a produs în 1914, odată cu începutul Primului Război Mondial. Primele avangarde au apărut aproape simultan în Dresda, München, Paris şi Roma. În 1905, Ernst Ludwig Kirchner, Fritz Bleyl, Erich Heckel şi Karl Schmidt-Rottluff au pus bazele grupării *Die Brücke*, marcând începuturile expresionismului german. Înrădăcinată în arta gotică şi în cea romantică şi influenţată de van Gogh şi Matisse, această mişcare antiburgheză se definea printr-o simplificare drastică şi prin dorinţa de a elibera culoarea de constrângerile lumii naturale. În 1911, accentul s-a mutat pe viaţa urbană din Berlin, oraş în care locuiau majoritatea expresioniştilor. În München, Kandinsky, Munter, Alexei Jawlensky şi Marianne von Werefkin, precum şi Marc, Macke şi Klee urmăreau aceleaşi obiective de simplificare a formelor şi de eliberare a culorii. La sfârşitul anului 1911 s-a format gruparea *Der Blaue Reiter (Călăreţul Albastru)*,

Hannah Höch: Tăiată cu un cuţit de bucătărie.. 1919-1920, fotomontaj, 114x90 cm, Muzeul de Stat Berlin

Otto Dix: Invalizi de război jucând cărţi, 192 ulei pe pânză si colaj, 110x87 cm Galeria Naţională Berlin

Constantin Brâncuşi: Muză adormită, cca 1910, bronz 27 cm, Muzeul Metropolitan de Artă, New York

Robert Delaunay: Omagiu lui Blériot, 1914 tempera, 250,5x251,5 cm, Muzeul de Artă Basel

Georgia O'Keeffe: Doi lauri, 1938, ulei pe pânză, 121,9x101,6 cm colecţie particulară

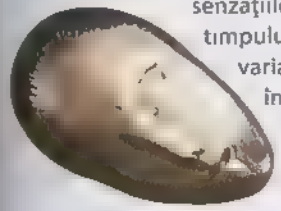

influenţată de arta populară, de cubismul parizian şi de pictorul naiv Henri Rousseau. În 1910, Kandinsky a început să picteze primele pânze abstracte, aventurându-se în lumea spirituală a expresiei pure.

Între timp, la Paris experimentele cubiste de fragmentare a formei, începute de Picasso şi Braque în 1907, erau în plină desfăşurare. Léger îşi crease un stil ce utiliza numai forme geometrice simple, în timp ce Delaunay îmbina cubismul cu paleta urbană, vivace, a orfismului.

Catalizatorul diverselor forme de abstracţionism se regăseşte în mişcarea futuristă italiană. Artişti precum Boccioni şi Balla încercau să reprezinte simultaneitatea senzaţiilor şi întrepătrunderea universală a spaţiului şi timpului. În 1915, artistul rus Malevich a reuşit să ducă o variantă de cubo-futurism la suprematismul abstract, în vreme ce alţi artişti ruşi de după 1917 au dezvoltat un constructivism revoluţionar, iar mişcarea olandeză *De Stijl* a introdus o abstracţie de tip geometric.

Dadaismul, suprarealismul şi neorealismul

Iniţial, atracţia „abstractului" părea de neoprit. Cu toate acestea, accentul s-a schimbat în timpul războiului, drept răspuns la natura apolitică a artei abstracte şi a celei expresioniste. Deziluzionaţi şi traumatizaţi de nesfârşitele lupte, artiştii au făcut front comun împotriva războiului. În Berlin, Köln, Paris, Geneva şi New York s-au format centre Dada, izvorâte din mişcarea *Dada*, fondată în 1916, la Zürich. Artiştii s-au unit în lupta împotriva clasei de mijloc, a armatei şi a capitalismului. Sub influenţa utopiilor socialiste ale Revoluţiei din Octombrie, ilustrate de constructivismul unor El Lissitzky, Vladimir Tatlin şi Liubov Popova, şi inspiraţi de oraşele fantomă, păpuşile mecanice şi automatizarea prezente în pânzele unor De Chirico, Carrá şi Giorgio Morandi, dadaiştii şi au creat un stil extrem de versatil. Utilizând noile medii ale colajului şi fotomontajului, Höch, Hausmann şi John Heartfield au condamnat viaţa contemporană, în timp ce Grosz şi Dix au

Giorgio de Chirico: Enigma orei, 1913, ulei pe pânză, 83,7x129,5 cm, colecţie particulară

Alexander Calder: Încreţitură cu disc roşu, 1973, mob. Muzeul de Artă Stuttgart

René Magritte: Asasinul primejduit, ulei pe pânză, 152x195 cm, Muzeul de Artă Modernă, New York

şocat publicul cu lucrările lor veriste, satirice. Scurta revoltă Dada a dus către un stil plat, preocupat de obiecte, numit *Neue Sachlichkeit (Noua Obiectivitate)*. Această formă caustică de realism s-a propagat din Europa în America, influenţând lucrările lui Dennis Hopper şi ale Georgiei O'Keeffe.

În 1924, montajele dadaiste şi verismul au ajuns a Paris, unde începea să ia naştere suprarealismul. Suprarealiştii au îmbinat onirismul, automatismul şi cu tura capitalistă burgheză.

Cu tendinţele sale polimorfe, grafice şi abstracte, şi realitatea sa magico-poetică, mişcarea a dezvoltat numeroase forme. La începutul celui de al Doilea Război Mondial curentele dominante erau suprarealismul, *Bauhaus* şi *De Stijl*. Deja în 1939, naziştii denunţaseră arta modernă ca fiind „degenerată" şi o îndepărtaseră din muzee, marcând astfel începutul marelui exod al artiştilor către America

Ernst Ludwig Kirchner

1880, Aschaffenburg – 1938, Frauenkirch, lângă Davos

■ Se numără printre cei mai reprezentativi artiști ai grupării [illegible] Brücke din Dresda ■ Reprezintă [illegible] expresionismului ■ Celebru pentru marile sale scene stradale din Berlin ■ Lucrările sale au fost considerate de naziști „artă degenerată"

1880 Se naște la Aschaffenburg

1901–1905 Studiază arhitectura la Dresda

1905 Fondează la Dresda grupul artistic *Die Brücke* alături de Erich Heckel, Karl Schmidt-Rottluff și alți tineri inițiatori ai expresionismului german

1911 Se mută la Berlin

1915 O depresie [illegible] la un sanatoriu din Elveția

1917 Se mută la Frauenkirch, în apropiere de Davos

1937 Peste 600 de lucrări sunt confiscate de nazist

1938 Se sinucide la Frauenkirch

■ **Patru femei la scăldat** 1910
Ulei pe pânză,
75x100 cm,
Muzeul Von der Heydt
Wuppertal

În timpul anilor petrecuți la Dresda, Kirchner prezenta omul și natura drept egali în cadrul unei armonii universale. Nudurile și peisajul sunt, ambele redate în culori puternice, nerealiste

Secolul XX Înainte de 1945

În 1905, Kirchner era implicat activ în fondarea grupării artistice *Die Brücke* (Podul) la Dresda, fiind cel mai talentat dintre membrii săi. Arta grupului se caracterizează printr-o imagistică puternică, adeseori violentă din punct de vedere emoțional. După o fază de început neoimpresionistă, Kirchner a intrat sub influența lui Munch (p. 392), a lui van Gogh (p. 386), Gauguin (p. 390) și a fauvismului, care l-a condus către o simplificare stilistică pline de culoare și o disjuncție între culoare și obiect. În 1911, pe când se afla la Berlin, și-a dezvoltat, sub influența cubismului, un limbaj al formelor fragmentat și expresiv. În timpul războiului, Kirchner a suferit o cădere nervoasă. În 1917 s-a stabilit în Elveția. Aici, la mijlocul anilor '20, a creat peisaje muntoase simplificate și dinamice, cu abstracții ornamentale și culori luminoase.

■ **Pe stradă, la Berlin,** 1913, ulei pe pânză, 120,6x91,1 cm, Muzeul de Artă Modernă, New York

La Berlin, Kirchner și-a schimbat stilul. Tema sa principală a devenit viața metropolei. Inspirat de cubism, noul său stil urmărește desfășurarea dramatică și ritmul febril al vieții moderne. Colțuroase și fragmentate, impresionantele sale grupuri de personaje stabilesc o conexiune directă cu privitorul prin intermediul tușelor nervoase și al contrastelor puternice de culoare

Lucrări de Kirchner

Fränzi Fehrmann, 1910/1920, Institutul de Artă, Minneapolis

Casa de sub copaci, 1912, Galeria Națională, Berlin

Potsdamer Platz, 1914, colecție particulară

Baia soldaților, [illegible], Muzeul de Artă Modernă, New York

Munți, 192[illegible], colecție particulară

■ **Nud în picioare** 1917, sculptură policromă în lemn, 63 cm înălțime, Colecția Stein, Köln

Asemenea pictorilor avangardiști timpuriu, expresioniștii erau fascinați de culturile „arhaice". În arta „primitivă" africană și în sculpturile din Pacificul de sud au întâlnit o direcție a exprimării emoției pe care au dorit s-o încludă în propriile lucrări. Kirchner a creat mai multe sculpturi inspirat de acest ideal. Această artă va fi categorisită mai târziu de către naziști ca „degenerată"

Ernst Ludwig Kirchner

Wassily Kandinsky

1866, Moscova – 1944, Neuilly-sur-Seine

■ Pionier al artei moderne [illegible]
■ [illegible]
■ Cofondatorul grupării [illegible]
■ A creat un limbaj abstract [illegible]

■ **1866** Se naşte la Moscova
1886 [illegible] şi economia politică
1900 [illegible] arta a Munchen
1909 Fondează gruparea [illegible]
1911-12 [illegible]
1918 [illegible] politice sovietice
1922 Este [illegible] a Bauhaus
1933 Se mută în Franţa
1944 Moare la Neuilly-sur-Seine, aproape de Paris

În calitate de teoretician al artei, Kandinsky este unul dintre înaintaşii ce prevestesc arta modernă a secolului XX. Eliberând culoarea de obiect, a creat premisele artei abstracte. În 1896 Kandinsky a plecat la Munchen pentru a deveni pictor. Lucrările sale timpurii stau sub influenţa Art Nouveau, a artei populare ruseşti şi a impresionismului târziu. Sub presiunea fauvismului, ideea eliberării culorii de subiectul ei a devenit din ce în ce mai importantă după 1900. La începutul anului 1912 a fondat împreună cu Franz Marc, August Macke, Paul Klee (p. 438) şi Gabriele Münter, gruparea *Der Blaue Reiter (Călăreţul Albastru)*. Obligat să părăsească Germania în 1914 a plecat la Moscova, dar s-a întors în 1921 şi a lucrat ca profesor de teoria formelor la Bauhaus, în Weimar şi Dessau. În 1933 a emigrat în Franţa, unde a murit în 1944.

Lucrări de Kandinsky

Cântec, 1906, Muzeul Naţional de Artă Modernă, Paris

Mic de plăcere, 1913, Muzeul Solomon R. Guggenheim, New York

Compoziţie VII, 1913, Galeria Tretiakov, Moscova

În alb I, 1923, Centrul Pompidou, Paris

Galben-Roşu-Albastru, 1925, Muzeul Naţional de Artă Modernă, Paris

■ **Gedämpfte Glut**, 1928, acuarelă şi guaşă, 36,5x25,1 cm, Muzeul Ulm, Ulm

Pânzele expresive ale lui Kandinsky ating o prospeţime a construcţiei şi o formă geometrică din ce în ce mai fixe mai întâi în 1917, sub influenţa constructivismului rus, şi apoi în timpul perioadei Bauhaus. Această schimbare stilistică izvorăşte din dorinţa de a crea un limbaj formal universal al artei. Liniile, formele şi suprafeţele se întrepătrund şi se suprapun, intrând într-o interacţiune captivantă

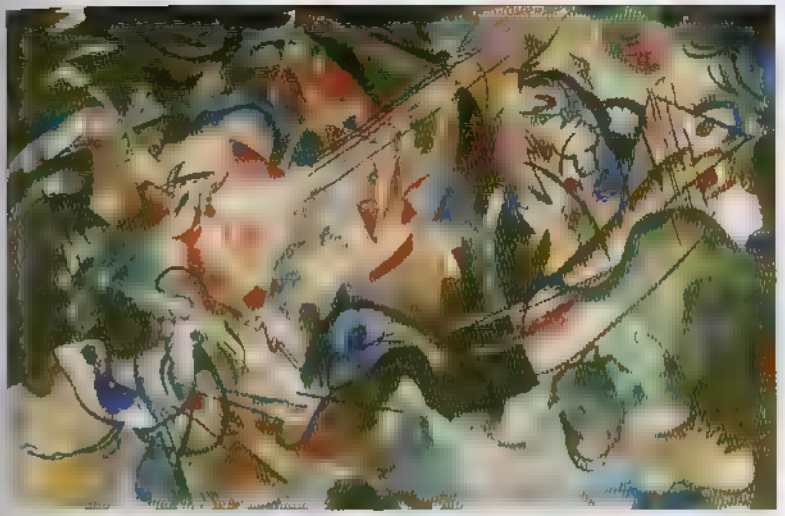

■ **Compoziţie VI**, 1913, ulei pe pânză, 195x130 cm, Ermitaj, St. Petersburg

Pentru Kandinsky, revoluţia adusă de arta abstractă însemna o nouă formă de observaţie, izvorâtă dintr-o reîntoarcere la spirit, pe care Kandinsky îl considera lipsit de orice relaţie cu realitatea. Deşi Kandinsky făcuse deja o acurelă pur abstractă în 1910 – prima operă abstractă – a rămas iniţiator ataşat arte obiective, după cum o demonstrează şi alăturarea celor două lucrări. Deşi culoarea este sub ectul principal al Compoz ţiei VI, diferite ob ecte şi figuri sunt încă recognoscibile. Culoarea se separă nu numai de ob ect, ci şi de linii. Linii le vagi şi neclare sunt întărite din ce în ce mai des, până în 1913, moment în care ultime e rămăşiţe vag recognoscib le ale lumii fizice se dizo vă în forme ritmice de culoare în seriile de *Compoziţii* şi *Improvizaţii* ale lui Kandinsky

■ **Peisaj cu biserică**, 1913, ulei pe pânză, 78x100 cm, Muzeul Folkwang, Essen

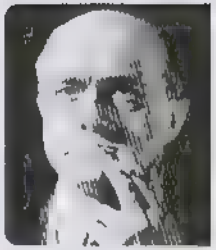

Max Beckmann

1884, Leipzig – 1950, New York

■ Unul dintre cei mai importanți pictori și graficieni germani ai perioadei moderne ■ A creat alegorii cu caracter individual, în care figurile și decorațiunile sunt simboluri ■ Reprezentativ, pentru mișcarea *Neue Sachlichkeit* (Noua Obiectivitate) ■ Spre sfârșitul carierei a lucrat tripturi cu simbolice monumentale

- **1884** Se naște la Leipzig
- **1899** [illegible] Academia de Artă [illegible]
- **1907** [illegible] Secesionistă din Berlin
- **1914** Participă la război
- **1915** Se mută la Frankfurt
- **1925** Predă la Școala de Artă Stadel
- **1937** [illegible] sunt [illegible]
- **1948** [illegible] Școala de Artă [illegible] din New York
- **1950** Moare la New York

Pictorul și desenatorul german este considerat un dintre cei mai de seamă cronicari ai condiției umane din epoca modernă. În 1907 după încheierea studiilor la Berlin, crease deja un corpus de lucrări dramatice impresioniste. În timpul războiului, servind pe front ca medic, stilul său a evoluat înspre un realism mai expresiv ce se concentrează asupra individilor izolați, aflați în primejdie. În anii '20 Beckmann a predat la Școala de Artă Stadel din Frankfurt am Main. În 1933 a fugit de naziști în Olanda, apoi a emigrat, în 1948, în America. Stilul său din timpul Republicii de la Weimar, modelat de *Noua Obiectivitate*, a evoluat după 1933 înspre compoziții de mari dimensiuni mai puțin tensionate, printre care și noua tripticuri caracterizate de folosirea unor elemente mitologice cu încărcătură simbolică

Alte lucrări de Beckmann

Scufundarea Titanicului, 1912. Muzeul de Artă St. Louis, St. Louis

Iadul păsărilor, 1938. Muzeul de Artă [illegible] St. Louis

Autoportret în costum, 1927. Muzeul Busch-Reisinger, Cambridge, MA

Triptic argonauților, 1949-1950. Galeria Națională de Artă, Washington, DC

■ **Autoportret cu goarnă** 1938, ulei pe pânză, 110x101 cm, Neue Galerie, New York

Aproape nici un alt artist modern nu a creat la fel de multe autoportrete precum Max Beckmann. Ele oferă o perspectivă psihologică complexă asupra personalității sale, arătând când un individ marcat de război, când precum în *Fumând*, un om puternic și sigur pe sine, când o voce profetică și disperată deopotrivă

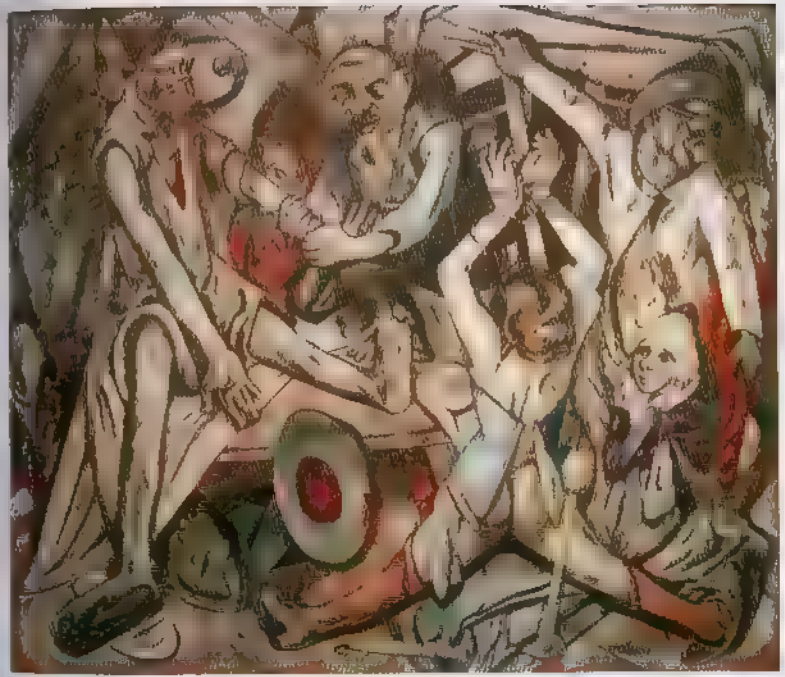

■ **Noaptea**, 1918, ulei pe pânză, 133x154 cm, Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen, Dusseldorf

În urma experiențelor din timpul războiului, stilul lui Beckmann a suferit profunde modificări. Arta sa a început să fie caracterizată de o asprime grafică, realistă. Lucrarea principală a acestei perioade, *Noaptea*, reprezintă oameni supuși la diverse torturi. Compoziția sa colțuroasă, expresivă, cu unghiuri ascuțite și perspectivă distorsionată, creează în interiorul spațiului strâmt al tabloului, o senzație de claustrofobie. Personajele, torționari și torturați deopotrivă, sunt înșănțuite în interiorul pânzei. La fel ca în război, nimeni nu câștigă de pe urma conflictului. Scena coșmarescă de tortură simbolizează situația umană, trăită într-o lume apocaliptică. Lucrările mai târzii, ținând de Noua Obiectivitate, sunt infinit mai calme. Accentul se mută pe viața urbană, naturi moarte și portrete

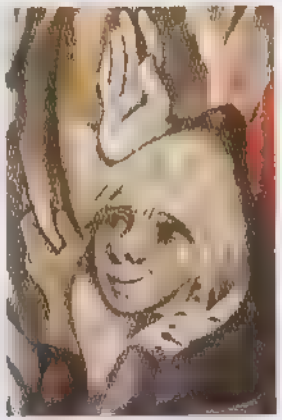

Max Beckmann

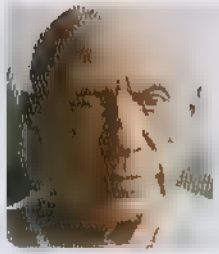

Pablo Picasso

Pablo Ruiz Picasso

1881, Málaga – 1973, Mougins

■ Cel mai important și complex artist modern al secolului al XX-lea ■ Unul dintre cei mai productivi artiști din toate timpurile, cu 15.000 de tablouri, 660 de sculpturi și nenumărate desene și gravuri. ■ Întemeietor al cubismului.

1881 Se naște [illegible] considerându-l un copil minune

1897 [illegible] Madrid [illegible]

1900 [illegible]

1904 [illegible] „Perioada roz"

1906/1907 Sub influența [illegible]

1907–1914 [illegible] cubismul analitic [illegible]

1914 Și formează un [illegible]

1925 [illegible]

1929–1931 [illegible] construcții

1935 [illegible]

1937 [illegible]

1944 Devine membru al Partidului Comunist

1968 Perioadă frenetică

1973 Moare la Mougins

Artistul spaniol este una dintre marile figuri ale artei moderne din secolul XX. Năzuind la frumusețea absolută, și-a dedicat întreaga viață căutării unei picturi autentice. A creat lucrări de o mare forță și sinceritate. Acestea erau puternic înrădăcinate în tradiție fiind totuși libere de orice constrângere ortodoxă. Tema centrală a lui Picasso, pe care a urmărit-o neobosit de-a lungul întregii cariere, a fost condiția umană. Cu nepulizabila sa creativitate și diversitate stilistică, a inițiat și a luat parte la numeroase curente ale artei moderne, dar nu s-a aventurat niciodată în pictura abstractă. Omul și viețuitoarele în genere au fost obsesia sa de-o viață, asupra cărora și-a direcționat întreaga atenție. A spart forma umană, a deformat corpul, a capturat-o în suprafețe plane sau a roturjit-o, a inundat-o în culoare sau a lipsit-o cu totul de aceasta. A înfățișat bărbatul ca ființă suferindă sau ca animal, l-a văzut ca amant viril, iar femeia, ca pe o ciudată ființă magică – a dus forma umană la limita

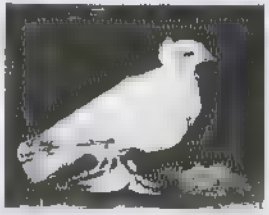

■ **Porumbelul păcii**, 1949, litografie, 54,5x70 cm, creată pentru Congresul Mondial al Păcii

Pe lângă faptul că a fost un pictor și un sculptor de renume, Picasso a fost și un grafician ce stăpânea la perfecție tehnicile gravurii și a litografiei. *Porumbelul păcii* este unul dintre cele mai cunoscute motive ale sale. După ce de-al Doilea Război Mondial a desenat acest afiș pentru Congresul Mondial al Păcii, ce a avut loc la Paris, în aprilie 1949.

■ **Sursa**, 1921, ulei pe pânză, 64x90 cm, Moderna Museet, Stockholm

Picasso a fost adesea preocupat de subiectul persoanelor care se sacadează. Această categorie de pictură a fost inclusă în numeroase tablouri din 1920, ce prezentau femei cu forme clasice, în apă. Corpuri feminine puternice și senzuale stau în picioare, cu cate sau se mișcă pe plajele pustii. Nici un element nu distrage atenția de la figurile melancolice și închise în sine, disproporționate față de spațiul pe care-l ocupă.

■ **Natură moartă cu vioară, pahar, pipă și ancoră**, 1912, ulei pe pânză, 81x54 cm, Narodni Galerie, Praga

Dezvoltarea cubismului este una dintre cele mai mari realizări ale artei moderne. Această inițiativă de pionierat este rezultatul dialogului artistic dintre Braque și Picasso, din jurul anului 1909. Tabloul de față este o bună ilustrare a cubismului analitic. El încearcă să reproducă fiecare imagine tridimensională pe o suprafață plană.

nonreprezentativității, dar niciodată dincolo de aceasta. Picturile și sculpturile lui Picasso au revoluționat tratarea spațiului în artă. Versatilitatea și spiritul său novator au dat naștere mai multor curente și mișcări stilistice.

Alte lucrări de Picasso

Familie de saltimbanci, 1905, Colecția Barnes, Merion

Ambroise Vollard, 1910, Muzeul Pușkin, Moscova

Femeia care plânge, 1937, Tate Modern, Londra

Masacru din Coreea, 1951, Muzeul Picasso, Paris

Femei la scăldat, 1956, grup statuar cu 6 personaje, Universitatea din Chicago

Nud culcat cu pisică, 1964, Muzeul Picasso, Barcelona

Matadorul, 1970, Colecția Berggruen, Berlin

■ **Guernica**, 1937, ulei pe pânză, 349,3x776,6 cm, Muzeul Național Regina Sofia, Madrid

Monumentala pânză, cu pasnala ei critică a războiului e considerată a fi supremu manifest pictural antirăzbo Este de remarcat direcțiea agoniei, durerii și a groaze ilustrate prin distrugerea formei de-a lungul întregi suprafețe a picturi. Pe 26 aprilie 1937, aliați lui Franco au bombardat oraș basc Guernica, distrugându Picasso a făcut primele schi pe 1 mai și a prezentat ucra la Expoziția Internațională de la Paris, din iunie

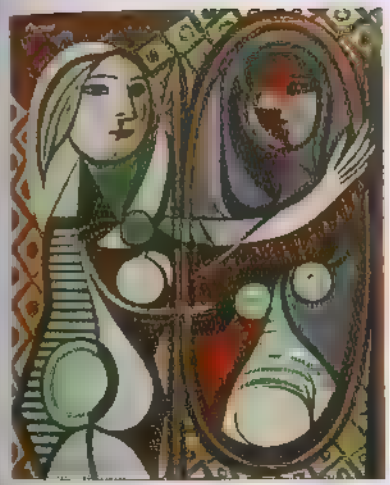

■ **Fată la oglindă**, 1932, ulei pe pânză, 162,3x130,2 cm, Muzeul de Artă Modernă, New York

Tabloul, neobișnuit de colorat, cu multiple straturi, o prezintă pe noua iubită a lui Picasso, Marie-Thérese Walter, într-un dublu portret. Motivul dublării imaginii în oglindă este o aluzie la mitul lui Narcis, care preocupa intens pe artist la acea vreme. Astfel, ni se amintește că oglindirea este întotdeauna un simbol al descoperirii de sine.

■ **Om cu miel**, 1944, bronz, 222,5x78x72 cm, Muzeul de Artă din Philadelphia

Picasso și-a petrecut anii de război la Paris, refuzând orice ofertă de emigrare. Statuia monumentală a „Bunului păstor" este prin simbolul ei arealismul formelor, un apel la umanism în vremuri sumbre.

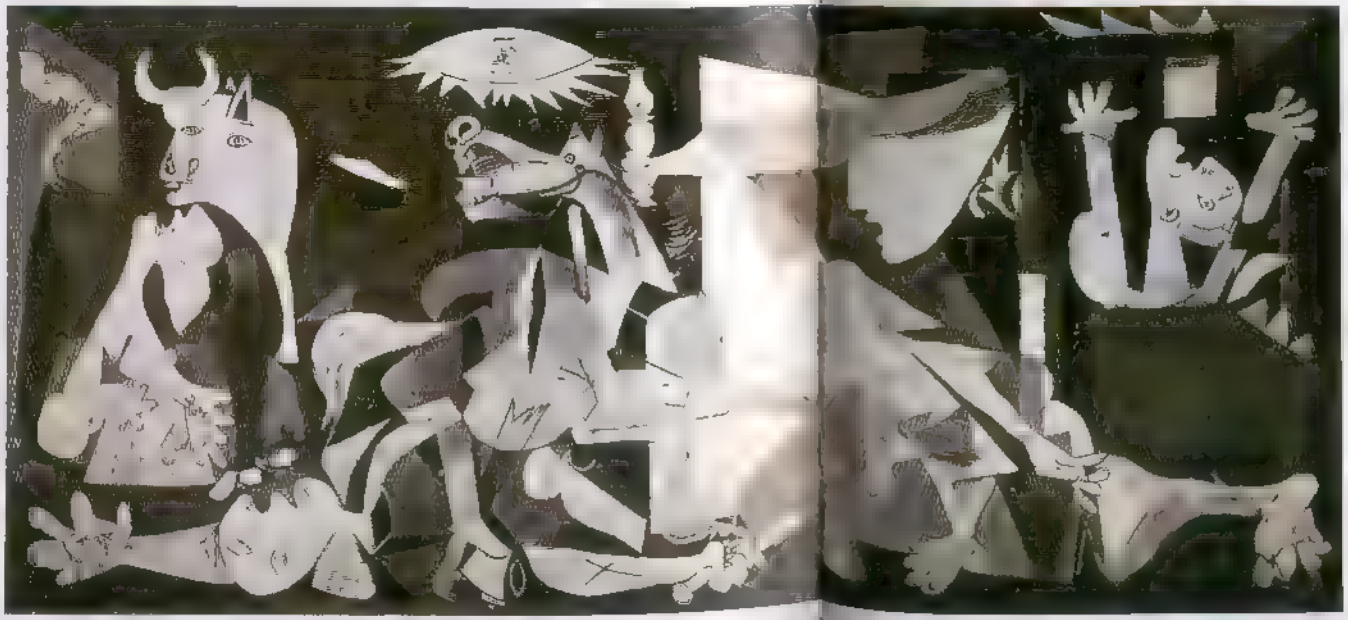

nonreprezentativității, dar niciodată dincolo de aceasta. Picturile și sculpturile lui Picasso au revoluționat tratarea spațiului în artă. Versatilitatea și spiritul său novator au dat naștere mai multor curente și mișcări stilistice.

Alte lucrări de Picasso

Familie de saltimbanci, 1905
Fundația Barnes, Merion

Ambroise Vollard, 1910,
Muzeul Pușkin, Moscova

Femeia care plânge, 1937
Tate Modern, Londra

Masacru din Coreea, 195
Muzeul Picasso, Paris

Femei la scăldat, 1956, grup statuar
Galeria de

Nud culcat cu pisică
colecția Stuegmann

Matadorul, 1970, Co
Berggr

■ **Guernica**, 1937,
ulei pe pânză, 349,3x776,6 c
Muzeul Național Reg na Sof
Madrid

Monumentala pânză cu pa
nala ei critică a războiului e
considerată a fi supremu
man fest pictural antirăzbo
Este de remarcat directete
agoniei, durerii și a groaze
ilustrate prin distrugerea
formei de-a lungul întregi
suprafețe a picturii.
Pe 26 aprilie 1937, aliații lui
Franco au bombardat oraș
basc Guernica, distrugând
Picasso a făcut primele sch
pe 7 mai și a prezentat
la Expoziția Internațională
de la Paris, din iunie.

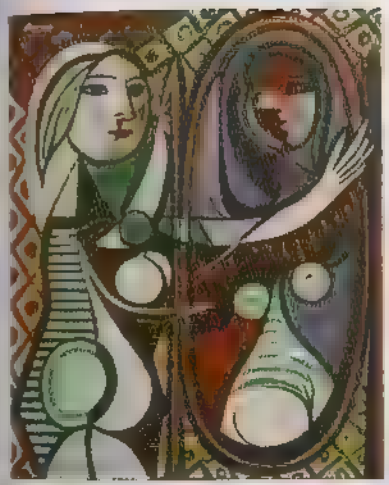

■ **Fată la oglindă**, 1932, ulei pe pânză, 162,3x130,2 cm, Muzeul de Artă Modernă, New York

Tabloul, neobișnuit de colorat, cu multiple straturi, o prezintă pe noua iubită a lui Picasso, Marie-Thérèse Walter, într-un dublu portret. Motivul dublării imaginii în oglindă este o aluzie la mitul lui Narcis, care-l preocupa intens pe artist la acea vreme. Astfel, ni se amintește că oglindirea este întotdeauna un simbol al descoperirii de sine.

■ **Om cu miel**, 1944, bronz, 222,5x78x72 cm, Muzeul de Artă din Philadelphia

Picasso și-a petrecut anii de război la Paris, refuzând orice ofertă de emigrare. Statuia monumentală a „Bunului păstor" este, prin limbajul clar și realist al formelor, un apel la umanism în vremuri sumbre.

Domnişoarele din Avignon

Această lucrare epocală, care marchează începuturile artei moderne, nu a apărut în urma unui act unic de inspiraţie creatoare, ci a fost pregătită, pe parcursul mai multor luni, de numeroase schiţe şi studii, în care artistul a încercat să creeze un contrast între plasticitatea figurii umane şi caracterul ei statuar. Inspirându-se din *Bagneuse*-ele lui Cezanne (p. 382), Picasso este preocupat de schematizarea corpului şi de reducerea lui la forme şi volume. Cu timpul, corpurile câmpul vizual şi culoarea se contopesc într-o singură unitate monofaţetată. Caracterul narativ poate fi regăsit numai în mica natură moartă de la baza tabloului.

În primăvara anului 1907, Picasso a făcut studiile preliminare, iar în iunie a început să lucreze la tablou. Astfel a fost concepută prima versiune „iberică" a lucrării. Apoi, în timpul unei vizite la un muzeu etnografic cu sculptură din Africa colonială franceză, Picasso a fost atât de impresionat, încât a modificat în totalitate trei dintre personaje. În iulie 1907 tabloul era gata. În final, pânza a fost montată aproape scenic, cele cinci personaje feminine fiind aliniate la acelaşi nivel cu privitorul.

Contemporanii săi, incapabili să-i recunoască noutatea şi caracterul revoluţionar, au găsit că pictura este înspăimântătoare şi stranie. Din chipurile menite să reprezinte tipuri, a fost eliminată orice asemănare cu modelele sale. Dimensiunile corpurilor sunt şi ele reduse. Ambele femei „africane" din

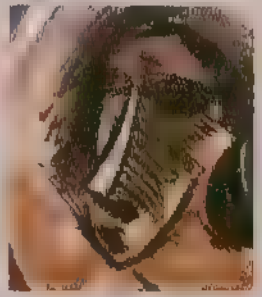

Jumătatea dreaptă a lucrării, cu chipurile lor asemănătoare unor măşti totemice, aminteşte de siluetele feminine sculptate care impresionaseră pe Picasso în muzeul de etnografie. Într-o conversaţie din 1937, el a mărturisit efectul tulburător pe care l-a avut arta tribală şi atracţia magică pe care a exercitat-o asupra sa.

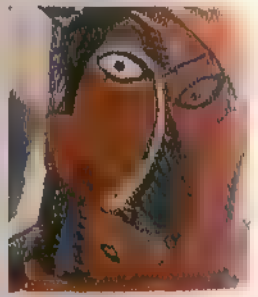

„Dacă reuşim să dăm formă acestor spirite, ne eliberăm" spunea el. Datorită deformărilor ulterioare ale chipurilor, ce dă deau un aer spectral picturii, exprimând energia anarhică a vieţii şi teama de moarte, femeile stârneau un efect aproape fetişist. Picasso a reuşit astfel să reprezinte pericolul prin intermediul figurii feminine

■ **Domnişoarele din Avignon**, 1907, ulei pe pânză
Muzeul de Artă Modernă, New York

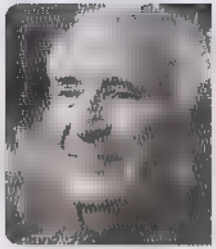

Marc Chagall

1887, Vitebsk – 1985, Saint-Paul-de-Vence

■ Este unul dintre cei mai influenți artiști ruși de origine evreiască ■ A trecut barierele ce separă cultura est-europeană de cea occidentală ■ A combinat cubismul cu motive din arta populară ■ A fost un grafician de primă clasă ■ S-a inspirat și din fauvism, folosind o paletă strălucitoare

1887 Se naște la Vitebsk în Belarus
1910–1914 Trăiește la Paris
1914 Are o primă expoziție la Berlin; se întoarce în Rusia
1922 Trăiește la Berlin
1923 Se mută la Paris
1937 Primește cetățenia franceză, este criticat în Germania pentru arta sa „degenerată"
1941 [illegible] Americii, unde face primele litografii colorate
1948 Se întoarce definitiv în Franța
1985 Moare la Saint-Paul-de-Vence

Chagall transcende granița dintre cultura est-europeană și cea occidentală. Se considera a fi atât unul dintre membrii avangardei internaționale, cât și un artist evreu din Rusia. Primele sale lucrări au fost create la Paris, în 1910. A combinat forma fațetată a cubismului cu teme și motive din folclorul rusesc și cel evreiesc. Nuanțele sale sunt intense, fără legătură cu obiectele cărora le aparțin. O abordare inspirată din fauvism, francez și din orfism. Acest stil a avut o influență durabilă asupra viziunii sale artistice unice, ce sfidă gravitația. Tablourile sale înfățișează viața simplă a ghetoului evreiesc sau forfota febrilă a metropolei franceze. Atenția i s-a îndreptat, în principal, către imagini de teatre și circuri. Ilustrațiile decorative și ciclurile de litografii din literatura universală și din Biblie au jucat un rol important în ultimii săi ani.

■ **Deasupra Vitebskului** 1915–1920, ulei pe pânză, Muzeul de Artă Modernă, New York

În jurul anului 1914, Chagall a creat mai multe portrete ale unor bătrâni evrei postaziați ca „oameni ai aerului" – simboluri ale măreției tragice a rabinilor și a cerșetorilor. Plutirea este o metaforă a existenței umile și pline de amărăciune a acestor oameni.

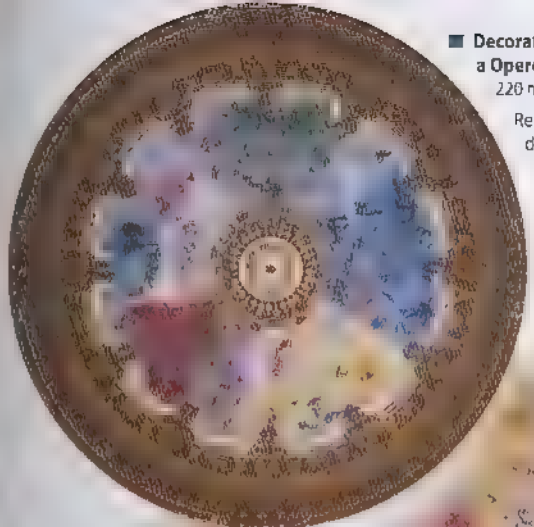

■ **Decorația plafonului sălii mari a Operei din Paris** 1964, ulei pe pânză, 220 mp, Paris

Renovarea clădirii istorice a operei din Paris a constituit o mare provocare pentru Chagall. El a împărțit forma circulară în cinci secțiuni coloristice ritmice: albastru, verde, alb, roșu și galben. Scene teatrale, construcții celebre, perechi de îndrăgostiți, flori și animale se amestecă într-o armonie melodică de culori.

Alte opere importante ale lui Chagall

Eu și satul meu, 1911, ulei pe pânză, Muzeul de Artă Modernă [illegible]

Parisul văzut de la fereastra mea, 1913, Muzeul Solomon R. Guggenheim, New York

Plimbarea, 1917, ulei pe pânză, Muzeul Rus de Stat, St. Petersburg

Răstignirea a bă 1938, ulei pe pânză [illegible] de Arta [illegible] Chicago

Carul lui Ilie, 197 mozaic, Muzeu Național Mesaju Bibl Marc Chagall, Nisa

În lucrările sale, Chagall a ilustrat bucuria și optimismul prin folosirea unor culori vii și strălucitoare. Artistul era fascinat de universul magic al circului, teatru lui și muzicii, reprezentând adesea jongleri, artiști, clovni, dansatori, actori și animale. Prima lucrare monumentală care folosește aceste teme a fost creată în 1920, la Moscova, pentru Teatrul Evreiesc de Cameră. De-a lungul vieții, Chagall a continuat să creeze lucrări de mari dimensiuni, printre acestea numărându-se și decorul pentru *Pasărea de foc* a lui Stravinsky.

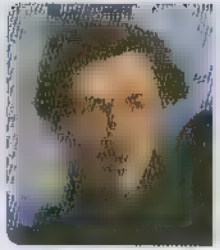

Umberto Boccioni

1882, Reggio – 1916, Verona

■ Pictor, sculptor italian, unul dintre fondatori și reprezentanții cei mai cunoscuți ai futurismului ■ La apogeul mișcării, lucrările sale evoluează de la forme rupte cu perspectivă multiplă, ale cubismului ■ Mare parte dintre operele sale încearcă să surprindă în timp și spațiu schimbarea și mișcarea

■ **1882** Se naște în Calabria
1898 Călătorește la Roma, unde studiază cu Giacomo Balla
1907 Se mută la Milano, unde își expune pentru prima dată lucrările în public
1910 Împreună cu Marinetti, Carrà și Russolo, are o primă expoziție personală la Veneția
1911 Află despre cubism și vizitează Apartamentul
1912 Participă la prima expoziție futuristă la Paris, urmată de alte expoziții la Londra, Berlin și Bruxelles
1913 Participă la „Erste Deutsche Herbstsalon" din Berlin
1915 Se înrolează în armata italiană
1916 Moare în urma unui accident de călărie

Pictor, sculptor și scriitor italian, Boccioni este unul dintre cei mai reprezentativi artiști ai mișcării futuriste. E studiat la Roma cu pictorul Giacomo Balla, care l-a inițiat în arta impresioniștilor. În 1910, semnează *Manifestul futurist* al lui Marinetti, redactat cu un an înainte. Mai târziu, va concepe și el două manifeste futuriste. În 1912 a participat la prima expoziție futuristă de la Paris. Sub influența experimentelor cubiste, a încercat să creeze în pictură și în sculptură o sinteză între timp, loc, formă, culoare și tonuri. După 1912, a reușit să schimbe pentru totdeauna înțelegerea tradițională a sculpturii.

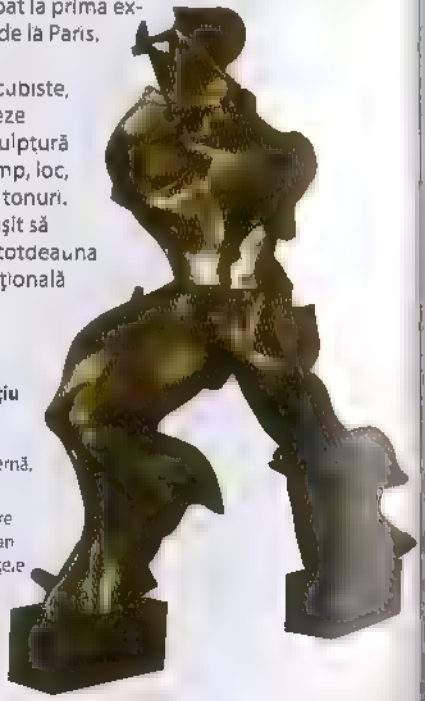

■ **Formă unică de continuitate în spațiu** 1913, bronz, 114x84x37 cm
Muzeul de Artă Modernă, New York

Totul se află în mișcare în această impresionantă sculptură. Suprafețele sunt divizate violent, anatomia este distorsionată, iar statuia pare că înaintează.

Alte lucrări de Boccioni

Strada pătrunde în casă 19[illegible] Muzeul Sprengel, Hanovra

Elasticitate 19[illegible] Muzeul Civic de Arta Contemporană, Milano

Dinamismul unui câine în galop + case 1914-19[illegible] Muzeul Solomon R. Guggenheim, New York

■ **Râsul**, 1911, ulei pe pânză, 110,2x145,4 cm, Muzeul de Artă Modernă, New York

Boccioni și ceilalți futuriști aveau o mare încredere în viitor. Artiștii glorificat tehnologia și stilul de viață trepidant și zgomotos a lumii moderne, căutând să reprezinte saturația, transparența și simultaneitatea unor impresii prin acțiuni dinamice, indivizibile, caracterizate de fuziunea dintre subiect și mediul său. Timpul și mișcarea, centrele principale de interes ale futuriștilor, dar și redarea sunetelor, a tonurilor, a zgomotului și a râsului, joacă un rol important în lucrarea prezentată aici.

■ **Șarja lăncierilor** 1915 tempera și colaj pe carton 32x50 cm, Muzeul de Artă Contemporană, Milano

Futuriștii erau entuziasmați de război în care vedeau o provocare la adresa tuturor valorilor depășite. E combinau o perspectivă multistratificată de tip cubist cu o divizare a formelor și a mișcării în compoziții agresive, frapante.

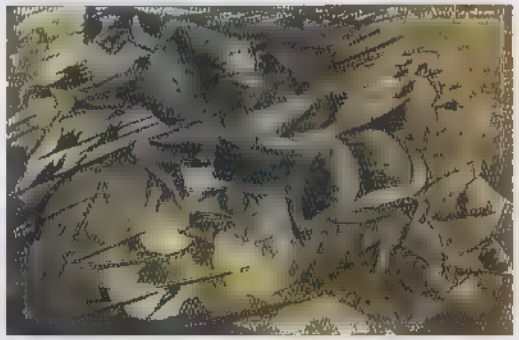

Paul Klee

1879, Münchenbuchsee, lângă Berna – 1940, Muralto

[illegible] considerat [illegible] abstract [illegible] [illegible] [illegible]

Piet Mondrian

Pieter Cornelis Mondriaan
1872, Amersfoort – 1944, New York

- Fondatorul neoplasticismului – un stil abstract, geometric și dur
- Cofondator al mișcării olandeze *De Stijl*, ■ important teoretician al artei
- Odată cu lucrările sale a elaborat și teorii arhitecturale și urbanistice

- **1872** Se naște Pieter Cornelis Mondrian
- **1892–1894** Studiază la Academia din Amsterdam
- **1911–1914** Se mută la Paris
- **1917** Împreună cu mișcarea [illegible] de Theo [illegible] neoplastică
- **1919–1938** Trăiește la Paris
- **1931** [illegible] grupului *Abstraction-Création* de la Paris
- **1940** Emigrează la New York
- **1944** Moare la New York

Piet Mondrian este inițiatorul neoplasticismului, un st de o extremă abstracție, ce folosește doar culorile pr mar și nonculorile, dispunându-le orizontal și vertical în forme pătrate sau rectangu are. În căutarea unei rea ități „universale", a reușit să creeze abstracția totală, în mare parte datorită influenței cubiștilor parizieni. În 1916 a făcut cunoștință cu Theo van Doesburg, alături de care a fondat mișcarea *De Stijl*, publicându-și, în rev sta cu același nume, propriile teorii artistice. Mondrian ș considera tablourile, din ce în ce mai abstracte, a egor ale unei armonii ce-ar trebui să cuprindă toate aspectele existenței.

■ **Compoziție ovală III**, 1913, ulei pe pânză 94x78 cm, Stedelijk Museum, Amsterdam

Sub influența cubismului, lucrările lui Mondrian dintre anii 1910 și 1914 au ajuns la o formă de abstracție în care obiectele sunt încă recognoscibile. În imaginea alăturată observăm utilizarea planurilor geometrice, pe care le regăsim și în tablourile cubiste.

Alte lucrări importante ale lui Mondrian

Compoziție în culoarea B, 1917 Muzeul Kröller-Muller, Otterlo

Compoziție IV, cu roșu, gri, albastru, galben și negru, cca 1924 Galeria Națională de Artă, Washington, DC

Compoziție cu linie dublă și galben, 1[illegible] Galeria Națională a Scoției, Edinburg

Victory Boogie Woogie 1942 [illegible] Gemeentemuseum, Haga

■ **Compoziție cu roșu, galben și albastru** 1929, ulei pe pânză, 45,2x45 cm, Muzeul Wilhelm-Hack Ludwigshafen

Majoritatea lucrărilor lui Mondrian sunt abstracții rigide, situate în interiorul unui cadru geometric, în care linii orizontale și verticale formează un singur dreptunghi cu ajutorul culorilor primare.

■ **Broadway Boogie Woogie**, 1942–1943, ulei pe pânză, 127x127 cm, Muzeul de Artă Modernă New York

În ultima parte a carierei, Mondrian a creat pânze ascetice, de un surprinzător dinamism. În ser a *Boogie Woogie*: o rețea „dansează" pe suprafața tablourii, trecând dintr-o formă dreptunghiulară în alta.

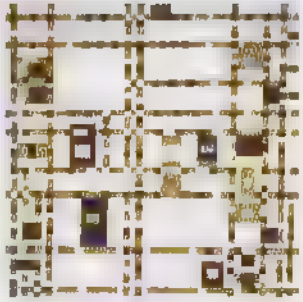

Piet Mondrian

Liubov Popova

Liubov Serghieevna Popova

1889, Ivanovskoe, lângă Moscova – 1924, Moscova

■ [illegible] dintre artiștii suprematiști și constructiviști ruși ■ Primele apariții cubo-futuriste ■ A contribuit la dezvoltarea [illegible]

■ **1889** Se naște lângă Moscova, la Ivanovskoe
1907–1909 Studiază arta la Moscova
1912–1914 Studiază la Paris, cu Jean Metzinger, hotărește în Italia
1916 Devine membră a grupului Supremus, fondat de Malevici
1918 [illegible] pentru spectacole și decorațiuni
1920 Membră [illegible] pentru [illegible] Artistică de pe lângă Academia [illegible]
1922 [illegible] pentru [illegible]
1924 Moare [illegible]

Popova este una dintre cele mai importante artiste ale secolului XX. După Revoluția din Octombrie a avut o contribuție esențială în modelarea peisajului artistic al avangardei rusești. Este considerată una dintre fondatoarele constructivismului. În primii ani ai revoluției s-a implicat politic, creând afișe de propagandă, schițe pentru decoruri de teatru și cărți. Primele ei lucrări cubiste sunt un rezultat al perioadei de studii de la Paris, dinaintea războiului. În preajma anului 1916 s-a alăturat mișcării artistice rusești *Supremus*, mai târziu stilul ei evoluând către compoziții mai abstracte, ce puneau în operă principiile constructiviste referitoare la spațiu, suprafață, linie și raport al culorilor. Din 1921, după o ultimă expoziție, a renunțat complet la pictură, în favoarea artei utilitare. Popova a murit de scarlatină, la vârsta de 35 de ani.

Alte lucrări de Popova

Compoziție cu figuri [illegible] Moscova

Arhitectură pictural[illegible] negru, roșu, gri, 1916. [illegible] Moscova

Bursă, 91[illegible] Muzeul Solomon Guggenheim, New York

Arhitectonic picturale 1916, 91[illegible] Fundația [illegible] Wemhoner [illegible]

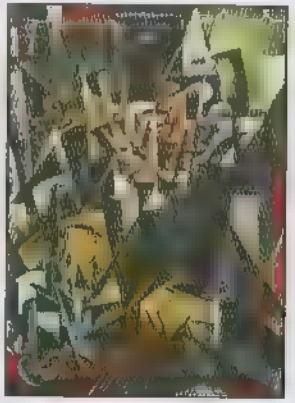

■ **Filozoful**, 1915, ulei pe pânză, 89x63 cm, Muzeul Rus de Stat, St. Petersburg

Popova stă la baza cubo-futurismului rusesc, sinteză între refracțiile folosite de cubismul francez și „liniile de tensiune", repetiția secvențială și intensitatea coloristică, caracteristice futurismului italian. Stilul se definește printr-o puternică prezență spațială și prin analiza la scară mare a formei. Deși Popova a încercat să creeze o artă specific rusească, lucrarea de față este rezultatul studiilor ei pariziene.

■ **Construcție spațială de forțe**, 1921, ulei pe placaj, 83,5x64,5 cm, Galeria Tretyakov, Moscova

Pânza abstractă din 1916, *Arhitectonic picturale*, prezintă o bogăție nemaiîntâlnită de forme și culori. În seria de tablouri, *Construcție spațială de forță*, Popova a dezvoltat un stil în care elementele, eliberate de formă, capătă o semnificație aparte. Liniile creează un dinamism general.

Kurt Schwitters

1887, Hanovra – 1948, Kendal

■ [illegible] cei mai complecși dadaiști ge[illegible] școlii a constructivismului rus. ■ Pictor ora[illegible] Hanovra o formă unică de [illegible]

■ **1887** Se naște [illegible] Hanovra
1909–1914 [illegible] Academia din Dresda
1918 [illegible] Dada și [illegible] Zurich și Berlin, [illegible] strânse prietenie[illegible] cu Hans Arp, Sophie Taeuber-Arp și Hannah Höch
1922 Se familiarizează cu mișcarea De Stijl prin intermediul lui Theo van Doesburg
1923 Fondează revista *Merz* și [illegible] publicația [illegible]
1923–1936 [illegible]
1937 [illegible] Norvegia [illegible] pânzele sale [illegible] „degenerată" [illegible]
1940 Se refugiază [illegible]
1948 Moare în Kendal, [illegible]

Pictor, poet și sculptor german, Schwitters a fost unul dintre reprezentanții marcanți ai mișcării Dada, apărută ca reacție la catastrofa Primului Război Mondial și ca o critică la adresa artei și a culturii burgheze. În 1919, a pus în Hanovra bazele unei forme unice de dadaism, pe care a numit-o *Merz*. Opera lui Schwitters din perioada Merz nu avea un program politic asemănător celui al Clubului Dada de la Berlin, ci era, mai degrabă, ironică, autoparodică și ludic poetică, lucru observabil și în poemele sale absurde *An Anna Blume* și *Ursonate*. În 1923 a început cea mai semnificativă dintre lucrările sale: *Merzbau*. Aceasta era un fel de construcție asemănătoare unei peșteri cu numeroase cuiburi, care crea un nou tip de mediu, prin înglobarea, în fiecare dintre camere, a unui mare număr de obiecte și materiale. *Merzbau* a fost distrusă într-un bombardament din timpul războiului. În timpul exilului său din Norvegia, a început o a doua construcție, și chiar o a treia, după fuga sa în Anglia, în 1940.

■ **Fără titlu (Merzbild roz-galben)**, 1943, asamblaj, 34,1x26,5 cm, Fundația Kurt și Ernest Schwitters, Hanovra

Schwitters era un colecționar pasionat de obiecte de tot felul, nu numai de relicve ale civilizației, ci și de obiecte naturale – pietre, frunze și, în special, lemne plutitoare, pe care le-a folosit mai târziu în numeroasele sale colaje în relief. Această lucrare din 1943 este alcătuită din asemenea obiecte naturale găsite. Ea demonstrează maniera în care Schwitters reușește să separe materialul recuperat de natura sa originară, precum și modul în care incorporează distribuția forțelor în procesul sculptural. Lemnul brut se reîntoarce la starea sa materială, subordonându-se conceptului estetic de ansamblu, care, în această lucrare târzie, este subliniat în chip artistic.

■ **Zuban Merz 366**, 1922, colaj, 14,8x11,2 cm, colecție particulară, Berlin

În 1919, Schwitters și-a creat propria formă de dadaism în Hanovra, oraș în care a locuit până în momentul emigrării izvorât din dragostea pentru absurd, așa cum artistul însuși mărturisea, stilul și-a primit numele – *Merz* – prin fragmentarea cuvântului „Kommerz" (termenul german pentru „comerț"). Alegerea sa n-a fost făcută întâmplător, întrucât colajele sale criticau atât cultura burgheză cât și dorința de înavuțire. A încleiat, a propriu, resturile fragmentele și rămășițele timpului său. Ele par haotice și arbitrare, dar sunt îmbinate conștient într-un cadru constructiv și, adesea, precum în cazul lui *Zuban*, denumite cu ajutorul altor resturi de cuvinte.

■ **Aceasta este primăvara pentru Hans Arp**, 1930, relief în lemn vopsit, 61,5x51 cm, Pinacoteca Casa Rusca, Locarno

Lucrarea este caracteristică pentru constructivismul lui Schwitters. În 1929 a fondat împreună cu Hans Arp și alți artiști gruparea *Cercle et Carré*, care se opunea suprarealismului prin arta constructivistă

Alte lucrări importante de Schwitters

Construcție pentru doamnele de neam, [illegible]
Tablou cu cireașă [illegible]
Merz 25 A [illegible]
[illegible] Düsseldorf
Mică serată Dada, 192[illegible] în New [illegible]
Merzbarn, [illegible]

Kurt Schwitters

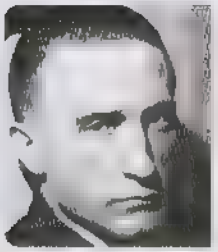

Marcel Duchamp

Henri-Robert-Marcel Duchamp
1887, Blainville – 1968, Neuilly-sur-Seine

■ Unul dintre ce[mai impo[... ... ...

George Grosz

Georg Ehrenfried Gross
1893–1959, Berlin

■ Unul dintre fondatorii de stânga ai mișcării Dada din Berlin ■ Șira spre [illegible] și-satiric și individualist ■ În 1925 s-a orientat către [illegible]

■ **1893** Se naște [illegible] Georg Ehrenfried Gross
1909–1913 Studiază pictura la Dresda, Berlin și Paris
1914 Participă la război ca voluntar
1917 Critică războiul și își [illegible] formă de protest, apare [illegible]
1918 Participă la mișcarea Dada a Berlin
1920 Participă la organizarea Expoziției internaționale Dada
1933 Se mută în America
1959 Moare la scurt timp după reîntoarcerea la Berlin

Pictor, desenator strălucit, grafician și caricaturist german, Grosz a fost unul dintre fondatorii mișcării Dada de la Berlin, din 1918. El a avut o influență covârșitoare asupra orientării politice a grupului, având simpatii comuniste. Experiența de soldat în timpul Primului Război Mondial l-a transformat într-un neclintit oponent al războiului. Către 1917 își formase deja un stil unic de desen, realist, satiric și intenționat-naiv, puternic influențat de futurism. Desenele, tablourile și fotomontajele sale dadaiste, politice și critice emană o batjocură mușcătoare la adresa culturii burgheze, a capitalismului și a claselor dominante. La jumătatea epocii Republicii de la Weimar, stilul lui Grosz a devenit mai realist, apropiindu-se de *Noua Obiectivitate* – un stil caracterizat printr-o interpretare violent distorsionată a subiectelor folosită pentru a reda o realitate urâtă și cinică. În lucrările sale târzii, de după fuga din Germania nazistă în SUA, Grosz prezintă viziuni sumbre ale războiului și ale dictaturii.

■ **Max Herrmann-Neise**, 1925, ulei pe pânză, 100x101 cm, Staatliche Kunsthalle, Mannheim

În acest portret, Grosz accentuează trăsăturile caracteristice ale subiectului. Cu un pragmatism rece, redă fiecare rid și fiecare venă a testei impresionante, precum și mâinile zbârcite ale micuțului personaj masiv format. Pictorul a creat astfel nu doar un portret al poetului, ci și o reprezentare tipică a unui intelectual critic al Republicii de la Weimar.

■ **Stâlpii societății** 1926, ulei pe pânză, 200x108 cm, Galeria Națională, Berlin

În această alegorie a Republicii de la Weimar, Grosz introduce, cu o ironie mușcătoare, personaje e tipice ale c asei dominante fostul student aristocrat purtând o svastică, „jurnalistul" reacționar „politicianul" social-democrat fluturând un steag et nat onalist, precum și „preotu mil tar" imbecilizat sau soldați însetați de sânge. În spatele lor casele sunt deja în flăcări. *Stâlpii societății* are un straniu aer profetic.

Alte lucrări de Grosz

Metropolis, 1916/19 7, Colecția Thyssen-Bornemisza, Madrid

Înmormântarea lui Oskar Panizza 1917 1918, Galeria de Stat, Stuttgart

Autoportret și model, 1928, Muzeul de Artă Modernă, NY

Sunt bucuros că am revenit 1943, Universitatea din Arizona, Tempe, Arizona

■ **Daum se mărită cu George, automatul său pedant, în mai 1920, iar John Heartfield se bucură**, 1920, acuarelă și co aj, 42x30,2 cm, Ga erie Berlinează Berlin

În această lucrare se recunoaște influența marionetelor mecan ce din *Pittura Metafisica* ital ană. Este o pânză auto-ironică realizată cu ocazia căsătoriei sale cu Eva Peter (Daum).

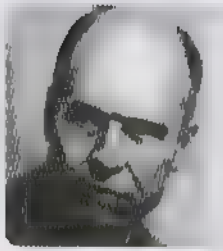

Edward Hopper

1882, Nyack – 1967, New York

■ [illegible] ■ unul dintre cei mai importanți artiști rea[illegible] ■ și-a format un stil expresiv, ilustrând singurătatea [illegible] omului modern ■ S-a axat pe scene americane ■ A reprezentat structuri arhitectonice și peisaje

Pictor, ilustrator și grafician, Hopper este considerat ce mai important reprezentant al rea ismului american d n secolul XX. A urmat atât tradiția rea listă americană, cât ș stilul realist apărut la nivel internațional în anii '20. Hoppe a studiat pictura la New York și a călătorit de mai multe or a Paris, unde a admirat lucrările artiștilor francezi, în spe c'al pe cele ale lui Manet (p. 354). După 1920 și-a crea o metodă proprie de compoziție. Prin intermediul eclera jului și al efectului pe care-l avea acesta asupra stări lo emoționale, a reușit să redea viziunea tipic americană asupra vieții și alienarea individului șoltar în societate modernă. Hopper este celebru și pentru reprezentări e sale arhitecturale și peisagistice.

■ **1882** [illegible]

1900 [illegible] ustrație și pict ra ie [illegible]

1906 Prima sa călătorie [illegible] maeștri [illegible] la Londra [illegible]am Bruxelles și Berlin

1913 a parte a Armory Show [illegible]ează ca [illegible]strători [illegible]

1923 Se[illegible]ntează [illegible]ătre [illegible]arelă și [illegible] [illegible]e pânze [illegible]

1933 [illegible] [illegible] Muzeu de Artă Modernă

1967 Moare [illegible] New York

Casa de lângă calea ferată, 1925, ulei pe pânză, 60,7x72,7 cm, Muzeu de Artă Modernă, New York

Hopper p[illegible]ctează cu obstinație pe sa[illegible]e a e unor ocuri [illegible]ultate. Cerul vast și [illegible]nexpresiv se înalță ca fundal al unor clădiri [illegible]s[illegible]nguratice și monumentale, [illegible]umina intensă creează umbre puternice, întărind impresia de [illegible]rea de [illegible]onic, a subiectului.

Păsări de noapte, 1942, ulei pe pânză, 84,1x152,4 cm, Institutul de Artă, Chicago

Imaginea de față ilustrează, mai mult decât oricare alta, sentimentul de însingurare al individului. Hopper obține acest efect printr-o compoziție extrem de bine gândită. El accentuează răcea a tabloului prin intermediul mai multor planuri coloristice plate, omogene, cu margini e drepte. Diagona ele îndreaptă privirea spre centrul scenei, prezentată ca și cum ar fi privită printr-o vitrină. Lumina joacă și ea un rol în crearea atmosfere. Umbre e gre e ale amurgului, tăcerea și [illegible]nem șcarea deja a o puternică impres e de solitud ne, tipică lui Hopper.

Automatul, 1927, ulei pe pânză, 71,4x91,4 cm, Centrul de Artă Des Moines

Hopper s-a concentrat exclusiv asupra temelor americane. Realismul său avea foarte puțin în comun cu realismu modern și cu *Noua Obiectivitate*, neavând aproape nici o legătură cu stilul contemporanilor să europeni. Cu toate că temele sale au rămas mereu profund americane, stilu său se înrudea cu cel a impresioniștilor francezi, precum Manet sau Degas, artiști față de care avea o profundă admirație.

Alte lucrări de Hopper

Benzinărie, 1940, Muzeul de Artă Modernă [illegible]

Luna august în oraș, 1945, M[illegible]e[illegible]e de Artă N[illegible]r[illegible] Wo[illegible]t P[illegible]n Br[illegible]k[illegible]

Femeie la soare, 1961, M[illegible]e[illegible]e de Artă Americană Whitney, New York

Edward Hopper

Frida Kahlo

Magdalena Carmen Frieda Kahlo y Calderón
1907, Coyoacán – 1954, Ciudad de Mexico

■ [illegible] ■ A pictat autoportrete [illegible] ■ [illegible]

1907 [illegible]
1925 [illegible] în urma unui grav accident
1926 [illegible]
1927 [illegible]
1932 [illegible]
1938 Are expoziții [illegible] New York și la Paris
1942 Este fondatoare a Școlii Naționale de Pictură, Sculptură și Gravură
1946 Primește Premiul Național pentru pictură
1954 [illegible] Ciudad de Mexico

Această pictoriță mexicană a fost una dintre cele mai importante artiste ale secolului XX. Frieda Kahlo a început să picteze la 18 ani, după un grav accident de mașină, care a ținut-o la pat o lungă perioadă de timp și care a dus și la alte complicații de-a lungul unei vieți marcate de suferințe fizice și emoționale. Influențată în mod clar de arta populară mexicană și de realismul soțului ei, Diego Rivera, în tablourile ei, aparent naive, Frida se concentrează asupra suferinței ei personale. Ea a pictat de asemenea numeroase naturi moarte și scene de gen, înfățișând viața de zi cu zi a mexicanilor obișnuiți. Unele dintre cele mai enigmatice pânze ale ei se află într-o relație deosebit de strânsă cu suprarealismul. Artista însăși a remarcat: „N-am pictat niciodată vise. Mi-am pictat realitatea." A murit la vârsta de 47 de ani în urma unei suferințe îndelungate.

Alte lucrări ale lui Kahlo

Autobuzul, 1929
[illegible] Dolores Olmedo, [illegible] Ciudad de Mexico

Nașterea mea, 1932
colecție particulară

Câteva mici tăieturi, 1935
colecția Fundației Dolores Olmedo Ciudad de Mexico

Pușloaca, 1945, ulei pe [illegible] Fundația Dolores Olmedo Ciudad de Mexico

■ **Coloana frântă**, 1944
ulei pe pânză, 40x30,7 cm, colecția fundației Dolores Olmedo, Ciudad de Mexico

Acest autoportret ilustrează apropierea de suprarealism, în special de Max Ernst. Frida se uită direct în ochii privitorului; corpul ei, prins într-un corset de oțel, este deschis expunând coloana ei vertebrală ruptă. Tabloul face dovada forței, dar și a vulnerabilității ei.

■ **Cele două Fride**, 1939, ulei pe pânză, 173,5x173 cm, Muzeul de Artă Modernă, Ciudad de Mexico

Între ființele reale și cele mitice inventate de Kahlo pentru a-și face viața suportabilă există o ruptură profundă. Transferându-și propria durere unei alte Fride, artista a reușit nu doar s-o domine, ci chiar s-o îndepărteze. Dublul portret cu inimile la vedere ilustrează, de asemenea, suferința provocată de despărțirea de Diego Rivera. Una dintre Fride ține în mână un mic portret al lui Rivera, iar cealaltă își obturează cu un cleștișor vena sângerândă.

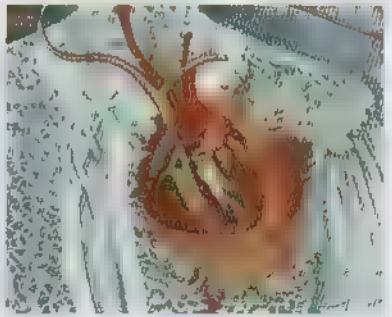

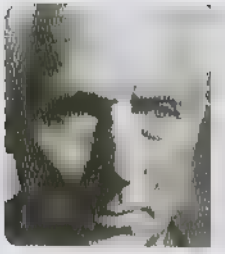

Max Ernst

1891, Bruhl – 1976, Paris

1891 Se naşte la Brühl
1910–1914 [illegible]
1914 [illegible]
1918 [illegible]
1919 Contribuie la întemeierea grupului Dada din Köln
1922 [illegible]
1924 [illegible]
1929 [illegible]
1937 Este [illegible] „degenerat" de către nazişti
1938 Se mută în sudul Franţei
1941 Emigrează în SUA
1946 Se căsătoreşte [illegible]
1953 Se întoarce în Franţa
1976 Moare la Paris

Artistul de origine germană a fost unul dintre cei mai inovatori pictori ai epocii moderne, numărându-se asemenea, printre primii suprarealişti din Paris. În lucrările sale premergătoare războiului, autodidactul Ernst părea mai apropiat de impresionişti. În 1919 a fost unul din fondatorii grupului Dada din Köln. În colajele sale dadaiste alătura lucruri aparent incompatibile, creând lucrări fantastice şi derutante. Ernst s-a alăturat mai târziu dadaiştilor parizieni. După apariţia suprarealismul, în 1924, a inventat tehnicile: *frottage*, ce presupune lipirea, pe diferite materiale, a colajelor de hârtie; *grattage* o tehnică picturală bazată pe răzuirea vopselei uscate; şi, mai târziu, în preajma anului 1940, tehnica *décalcomanie*, introducerea unor tipuri de materiale diverse straturi groase de vopsea. Prin intermediul stratificării, *decalcomania* ilustra perfect ideea dicteului automat. Tablourile sale, influenţate de descifrarea freudiană a viselor şi de inconştient, au o stranie putere halucinatorie

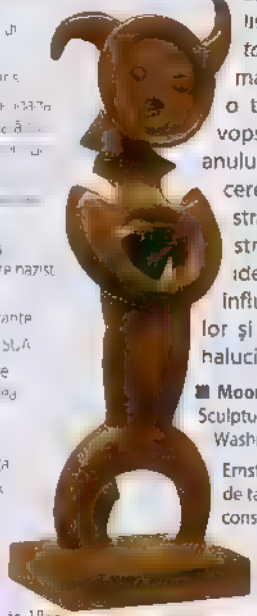

■ **Moonmad**, 1956, bronz, 92,2x31,7x29 cm, Hirshhorn Sculpture Garden la Institutul Smithsonian, Washington, DC

Ernst a practicat şi sculptura. Spre deosebire de tablourile sale, sculpturile create de el sunt construite simplu, dezvoltând o formă unică. Aceste creaturi nostime, ce amintesc adesea de figurile totemice ale culturilor arhaice, emană un aer comic

■ **Elefantul Célèbes**, 1921
Ulei pe pânză, 125x107 cm
Tate Modern, Londra

Ernst folosea adesea tehnica obişnuită a colajului în picturile sale dadaiste. A găsit modul pentru acest monstru fantastic într-o fotografie a unui aparat industrial pentru prepararea zahărului. A transformat într-un „elefant" prin adăugarea părţilor anatomice corespunzătoare, fără a ascunde însă maşinăria ce stă la baza creaţiei sale

■ **Toaleta miresei**, 1940,
ulei pe pânză
129,6x96,3 cm,
colecţia Peggy Guggenheim
Veneţia

Cu această capodoperă, Ernst a deschis porţile unor noi orizonturi vizuale. Folosind *decalcomania*, artistul a creat forme şi structuri de o extraordinară bogăţie şi varietate.

Alte lucrări majore ale lui Ernst

Pubertatea apropiată, [illegible]

Bărbaţii nu vor şti nimic despre asta, 1923, [illegible]

Pădure şi porumbel [illegible]

Habacuc [illegible]

Oraşul întreg [illegible]

spintrea Sf. Anton [illegible]

Zeii întunecaţi [illegible]

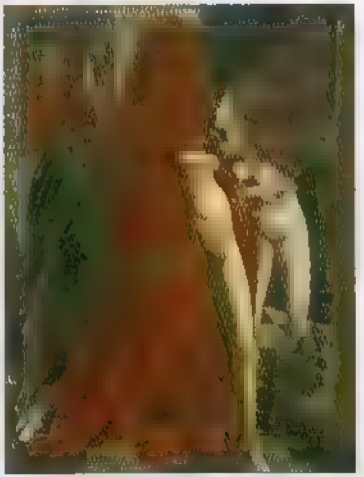

Max Ernst

Salvador Dalí

1904–1989. Figueras

■ Un important pictor spaniol ■ Împreună cu [illegible] ■ A folosit o imagistică provocatoare, creând [illegible] ■ A publicat numeroase [illegible] ■ A fost [illegible]

■ **1904** Se naşte în Spania la Figueres

1921 Studiază la Academia de Artă din Madrid

1929 Se mută la Paris, se alătură grupului suprarealiştilor şi creează împreună [illegible]

1934 Este dat afară din grupul suprarealiştilor pentru glorificarea fascismului

1938 Participă la Expoziţia suprarealistă de la Paris

1940 Se mută la New York

1941 Expune la Muzeul de Artă Modernă

1948 [illegible]

1989 Moare la Figueras

Pictor şi desenator spaniol, Dalí este considerat reprezentantul cel mai de seamă al suprarealismului verist (adevărat). Reprezentarea fidelă a fiecărui detaliu îşi are originea în admiraţia nutrită de Dalí pentru pictorul istoric francez Meissonier. Lucrările sale timpurii stau sub semnul *picturii metafizice* a lui de Chirico şi al psihologiei de tip freudian. În 1929, Dalí a ajuns la Paris şi a fost primit în cercul suprarealiştilor, îndeplinind cerinţele de bază ale acestora: automatismul şi interpretarea viselor. Dalí folosea metoda paranoico-critică, cea care, în combinaţie cu stilul său hiperrealist, crea iluzii optice. Atenţia faţă de detalii se împleteşte la el cu un aer ireal, oniric. Îşi prezenta toate activităţile artistice ca şi pe sine însuşi şi pe soţia şi muza sa, Gala, ca pe o operă de artă în sine

■ **Persistenţa memoriei**
1931, ulei pe pânză
24,1x33 cm,
Muzeul de Artă Modernă, New York

Metoda paranoico-critică i-a permis lui Dalí să atingă o stare de transă, în timpul căreia avea viziuni fantastice; el a dat apoi formă acestor viziuni cu o uimitoare precizie şi o atenţie obsesivă pentru detalii.

■ **Girafa arzând,**
cca. 1936/1937, ulei pe lemn,
35x27 cm, Muzeul de Artă, Basel

Femeia-sertar este una dintre cele mai cunoscute creaţii ale lui Dalí, influenţată de obiectele de mobilier manieriste. Dalí, intens preocupat de Freud, a vrut să creeze „o alegorie a psihanalizei". El a dorit să ilustreze plăcerea „cu care devenim conştienţi de parfumul narcisic al fiecăruia dintre sertarele noastre."

■ **Retrospectiva unui bust de femeie**, 1933, diverse materiale (reconstrucţie), 70x65x22 cm, Colecţia Laurence Clarac Sérou, Paris

Creată în 1933, lucrarea este unul dintre cele mai fermecătoare obiecte create de Dalí. Bustul demonstrează fascinaţia suprarealiştilor pentru păpuşi, statuete şi manechine care par vii. Punctul maxim al acestei fascinaţii a fost atins în timpul marii Expoziţii Suprarealiste de la Paris, din 1938. Dalí şi-a dorit să creeze o armonie care să stimuleze erotismul. Bustul trebuia să stârnească senzaţia de foame şi să pară gata să o şi satisfacă. Astfel, toate ornamentele bustului au legătură cu mâncarea

Alte lucrări majore ale lui Dalí

Joc lugubru, 1929, colaj [illegible]

Ajustarea dorinţei [illegible]

Gala [illegible]

Canibalism autumnal, 1936 [illegible]

Somnul, 1937 [illegible] particulară

Răstignirea (Corpus Hypercubus), 1954 [illegible] Muzeul Metropolitan de Artă [illegible]

Joan Miró

1893, Montroig – 1983, Palma de Mallorca

■ [illegible] importanți suprarealiști ■ A [illegible]
[illegible] personal [illegible]
■ A [illegible] puri p[illegible]
■ [illegible]

■ **1893** Se naște la Montroig
1907–1910 Studiază la [illegible] Barcelona
1921 Are un atelier la Paris
1924 Se alătură mișcării suprarealiste
1936 [illegible] Republicii Spaniole
1937 [illegible] mondială a Pavilionului spaniol de la Expoziția Mondială din Paris
1941 Retrospectivă operelor sale la Muzeul de Artă Modernă, din New York
1947 Pictură murală de hotelul Terrace Plaza din New York
1983 Moare la Palma de Mallorca

Pictor, sculptor și grafician spaniol, Miró a fost unul dintre cei mai originali suprarealiști, alăturându-se mișcării în 1924. Este „probabil cel mai suprarealist dintre noi toți", remarca André Breton. Artistul a studiat la Barcelona, operele sale timpurii având înfățișarea naivă caracteristică influenței artei populare catalane. În 1920 a călătorit la Paris, unde s-a împrietenit cu Picasso (p. 428). După o scurtă fază cubistă, și-a dezvoltat o pensulație spontană, automată și un univers pictural extrem de personal și de poetic, populat de elemente abstracte și figurative. Emblematicele sale semne picturale evocă atât măzgălelile copilărești, cât și simbolurile arhaice. Începând cu anii '50, a creat primele sale obiecte de ceramică și primele sculpturi. Mai târziu va picta și câteva picturi murale de mari dimensiuni.

■ **Personaj aruncând cu o piatră într-o pasăre**, 1926, ulei pe pânză, 73,7x92,1 cm, Muzeul de Artă Modernă, New York

După 1920, sub influența abstracțiilor geometrice ale lui Mondrian (p. 440) și, mai ales, a lui Klee (p. 438), Miró a început să picteze mai simplu. Pânzele se concentrează pe figurile individuale, prezentate pe un fundal plat, monocromatic și strălucitor. Personajele acestui tablou au, în mod evident, un caracter comic și arhaic.

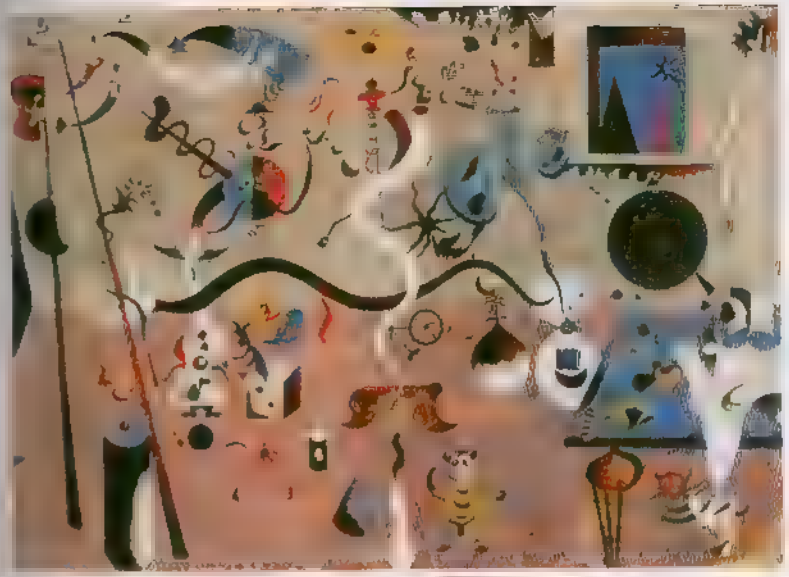

■ **Carnavalul arlechinilor**, 1924–1925, ulei pe pânză, 66x93 cm, Galeria de Artă Albright-Knox, Buffalo, NY

Miró este considerat pe drept cuvânt cel mai ludic dintre suprarealiști. În această pânză el înfățișează o lume medievală miraculoasă, cu o multitudine de forme ce se înalță de pe o scenă asemenea unor baloane. Un roi fantastic de ființe ciudat alcătuite se agită în imagine: forme ale unor pisici și nimfe zburătoare, insecte cu mustăți și multe, multe altele

Alte lucrări importante de Miró

Grădină de legume cu măgar [illegible]

Dansator II [illegible]

Naşterea lumii, M[illegible]

Femei în noapte, 1946 [illegible]

Albastru I [illegible]

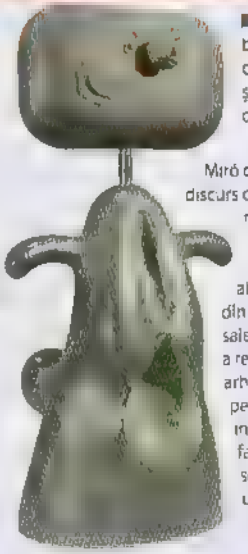

■ **Femeie**, 1983, bronz, 206x103x70 cm, Fundația Pilar și Joan Miró Palma de Mallorca

Deja din anii '20, Miró dezvoltase un discurs critic adresat neoplasticismului lui Mondrian creând obiecte abstracte din lemn și din metal. În lucrările sale târzii, Miró a reînviat creaturile arhaice și fantastice pe care le pictase în tinerețe. Deși imaginea fantilă ca realizare, sculptura este totuși ușor erotică

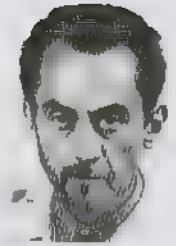

Man Ray

Emmanuel Radnitzky
1890, Philadelphia – 1976, Paris

[illegible]

1890 [illegible]
1912 [illegible] New York începe să [illegible] lucrările lui Man Ray
1915 Întâlnește pe Marcel Duchamp
1920 Lucrează în fotografia [illegible] și experimentează fotografica
1921 Pleacă la Paris, [illegible] se alătură elitei științ[illegible] plarea [illegible]
1938 Expune la New York alături de suprarea[illegible]ști.
1976 Moare la Paris

Man Ray a devenit cunoscut în principal ca fotogr[illegible] suprarealist. A fost unul dintre fondatorii mișcării Dada [illegible] la New York. Influențat de *readymade*-urile lui Ducham[illegible] (p. 447), a creat o serie de obiecte suprarealiste. În 19[illegible] s-a mutat la Paris, unde s-a alăturat dadaiștilor și m[illegible] apoi, suprarealiștilor. A experimentat neîncetat noi te[illegible] nici fotografice. Împreună cu elevul său, Lee Miller descoperit solarizarea, o metodă prin care figurile apa reau înconjurate de o aură, ce conferea fotografiilo o calitate metafizică apreciată de suprarealiști. Aceas[illegible] metodă fotografică se potrivea perfect intențiilor mișcăr suprarealiste, întrucât clișeele fotografice căpătau astfe o aparență eterică, onirică. Compozițiile sale prezintă adesea corpuri și obiecte stranii, care creează o ambianță erotică, ludică sau chiar depresivă. Man Ray este celebru s pentru remarcabilele sale portrete făcute contemporanilor săi

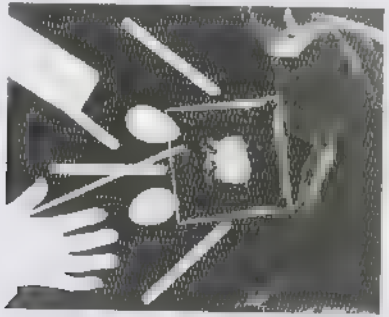

■ **Două mâini, „rayografie"**, serigrafie pe sticlă acrilică, 42,7x33,7 cm, Galeria Manon Myer, Paris

Man Ray a inventat o metodă de fotografiere fără aparat fotografic. Aceste rayografii prezentau obiecte albe pe un fond negru

Alte lucrări importante de Man Ray

Plimbare, 191[illegible]
[illegible]

Siluetă [illegible]

La Voilière [illegible]

Cadou [illegible]

[illegible]

Obiect indestructibil [illegible]

Vioara lui Ingres, 1924 [illegible]

Nud cu pisică de pătlagină, cc. [illegible]

■ **Meret Oppenheim**, 1933, fotografie, 28,5x20 cm

Imaginea o prezintă pe pictorița suprarealistă Meret Oppenheim într-un nud statuar. Ea este fotografiată artistic, în spatele roții unei mașini tipografice și, deși are un trup oarecum androgin, păstrează o alură feminină, subtil erotică. Aceasta este una dintre cele mai celebre fotografii ale lui Man Ray

Arta după 1945

Robert Rauschenberg – Retroactiv II 1964 [illegible]
pe panza 2 3x1 [illegible]

Arta după 1945

1945–
Expresionismul abstract

Lucio Fontana
Jean Dubuffet
Mark Rothko
Adolph Gottlieb
Arshile Gorky
Willem de Kooning
Hans Hartung
Barnett Newman

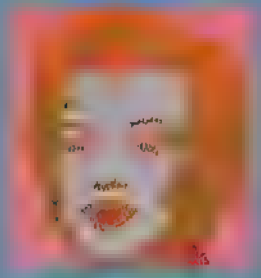

1960–
Noul Realism, Op Art, Minimalismul

M.C. Escher
Louise Nevelson
Barbara Hepworth
Victor Vasarely
Agnes Martin
Jean Tinguely

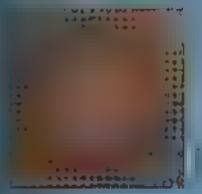

1960 -
Fotorealismul: Arta video și arta foto

1960
Obiectualismul, Acționismul și Arta conceptuală

Joseph Beuys
Marcel Broodthaers
Edward Kienholz
George Maciunas
Wolf Vostell

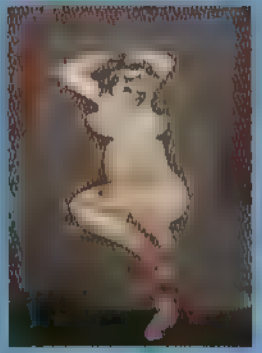

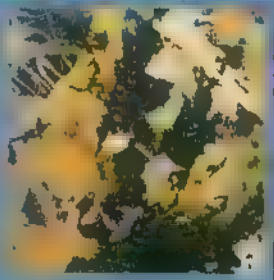

1950–
Neodadaismul și Pop Art

Richard Hamilton
Roy Lichtenstein
Robert Rauschenberg
Andy Warhol
Claes Oldenburg
Jasper Johns
Tom Wesselmann
Peter Blake
James Rosenquist
Jim Dine
Allan Jones
David Hockney

Raymond Hains
Arman
Donald Judd
Yves Klein
Sol LeWitt
Niki de Saint Phalle
Bridget Riley
Dan Flavin
Carl Andre
Eva Hesse
Richard Serra

Hanne Darboven

Maria Helena Vieira da Silva
Lee Krasner
Jackson Pollock
Wols
Pierre Soulages
Emilio Vedova
Georges Mathieu
Helen Frankenthaler

Nam June Paik
Hermann Richter
Richard Estes
Hannah Wilke
Bruce Nauman
Gilbert & George
Gerard da Hofer
Jan Voss
Marie-Jo Lafontaine
Jenny Holzer
Bill Viola
Mona Hatoum
Nan Goldin
Cindy Sherman
Philippe Ristr

On Kawara
Ilya Kabakov
Yoko Ono
Robert Barry
Hermann Nitsch
Judy Chicago
Valie Export
Christian Boltanski
Rebecca Horn
Richard Long
Joseph Kosuth
Rosemarie Trocke

1945–
Noul Figurativ în pictură și sculptură

Henry Moore
Alberto Giacometti
Germaine Richier
Francis Bacon
Louise Bourgeois
Maria Lassnig
Lucian Freud
Georg Baselitz
Sigmar Polke
Anselm Kiefer
Susan Rothenberg
Marlene Dumas

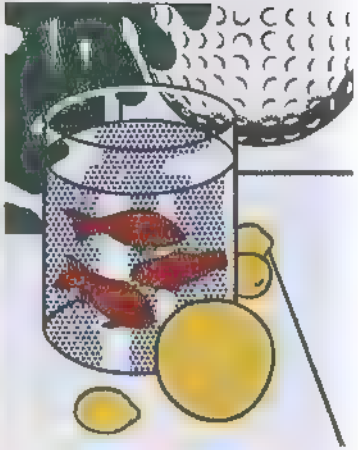

Modernismul după 1945

O varietate de genuri, internaționalism, stil, pluralism

Dezvoltarea artei moderne în cea de-a doua jumătate a secolului XX este marcată de rupturile adânci apărute după cel de-al Doilea Război Mondial în cadrul societății. La sfârșitul anilor '30 avangarda a intrat într-o perioadă de criză. Inovațiile diferitelor mișcări băteau pasul pe loc, iar artiștii își epuizaseră combustibilul viziunilor lor utopice. Cu toate acestea, arta modernă a fost trezită din stagnare, într-o primă fază, de tentativa fascismului de a o distruge. Ca rezultat al acestei persecuții, arta modernă a ajuns să fie considerată un stindard a libertății.

Exodul artiștilor din Europa spre America a permis avangardei nu numai să capete noi forțe, ci și să inspire o întreagă generație de tineri artiști americani. New York-ul a devenit rapid centrul tuturor experimentelor artei moderne de după război.

Lee Krasner: Priveghi, 1960 ulei pe pânză 225x178 cm colecție particulară

Roy Lichtenstein: Natură moartă cu acvariu pentru peștișori aurii, 1972, tehnică mixtă – ulei și acrilice pe pânză 132x106,6 cm colecție particulară

Agnes Martin: Albastru căzător ulei pe pânză și cre on 182,56x182,88 cm Muzeul de Artă Modernă New York

Henry Moore: Moon Head, 1964 bronz, 57,8x44 1x25,4 cm Fundația Henry Moore, Leeds

Prime le impulsuri au venit din partea artiștilor europeni, care, cu stilul lor combativ, dădeau din nou frâu liber unor energii creatoare viguroase. Credința absolută în progres și speranța optimistă în distrugerea tuturor granițelor au fost înlocuite de un profund scepticism și de o mare deziluzie, apărute ca urmare a distrugerilor inumane și fără precedent cauzate de război. Inovația artistică nu mai îndemna la subversiune, ci la schimbare. Pe baza realizărilor din prima jumătate a secolului, arta modernă și-a construit un nou limbaj artistic.

Dezvoltarea artei după 1945 s-a desfășurat în două etape. Într-o primă fază, conflictul cu modernitatea clasică. Cea de-a doua fază a început în anii '70, odată cu dezvoltarea unor moduri de expresie fundamental noi, apărute în special ca rezultat al folosirii noilor medii.

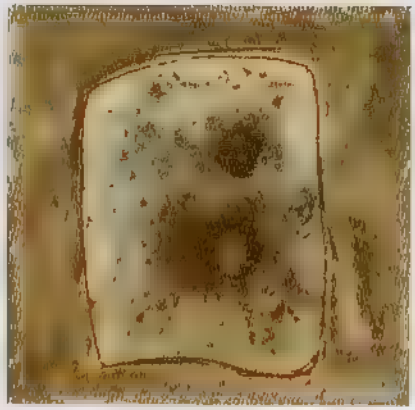

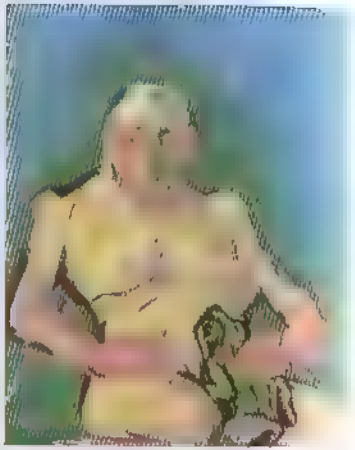

Prima faza

Timp de aproape trei decenii, America a dominat scena artei or, determinându-i cursul prin intermediul unor abstracţii expresive la nivel fizic. Sub influenţa cubismului şi a suprarealismului, în New York-ul anilor '40 artişti precum Jackson Pollock, Mark Rothko, Lee Krasner şi Barnett Newman foloseau un stil spontan şi emoţional, ducând la dezvoltarea expresionismul abstract.

Acesta, la rândul său, a inspirat idei similare în Europa postbelică, în special în cadrul mişcării informale din 1951. Artiştii aparţinând acestei mişcări, precum Wols, Georges Mathieu, Pierre Soulages şi Maria Helena Vieira da Silva, au dominat scena artistică internaţională până la începutul anilor '60. A ţi artişti europeni aparţinând noului figurativ s au arătat preocupaţi de-a lungul epocii postbelice de o imagine deformată, alienată şi violentă a omului, ilustrată de sculptori precum Alberto Giacometti şi Germaine Richier şi de pictori precum Francis Bacon şi Jean Dubuffet.

Victor Vasarely Boo, 1978, acri c pe pânză, 200x200 cm co ecţie particu ară

Maria Lassnig. Regina-broască 2000, ule pe pânz 125x100 cm colecţie part cu ară

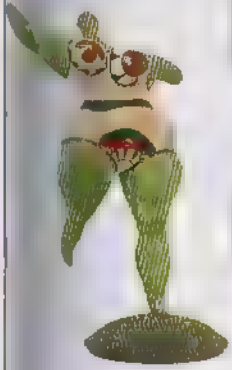

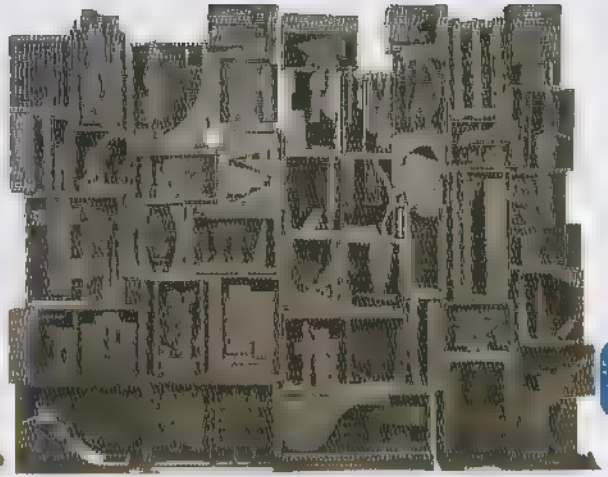

Niki de Saint Phalle: Nana Dansante, 1970 po iester p ctat, 63x44x26 cm Muzeul W he m Hack Ludwigshafen am Rhein

Louise Nevelson: Catedrală siderală III 1960 re ief de emn pictat, 300x345 cm colecţ e partic ară

La sfârşitul anilor '50 au luat naştere numeroase mişcări care se opuneau individualismului extrem al artei informale. În America a apărut un nou stil de realism, care căuta să aducă arta înapoi la realitate. Robert Rauschenberg a încercat să actualizeze dadaismu dinăuntrul principiilor acestei mişcări. Neorealiştii precum Andy Warhol, Roy Lichtenstein şi Claes Oldenburg au redefinit arta, conferind obiectelor comune ale societăţii de consum un statut artistic. În paralel cu mişcarea Pop Art, pe vechiul continent s-a dezvoltat de asemenea un curent neorealist. Yves Klein, Arman, Niki de Saint Phalle şi Jean Tinguely au contribuit la iniţierea mişcării acţioniste, care a spulberat graniţele dintre genurile artistice.

În vreme ce Bridget Riley şi Victor Vasarely explorau domeniul efectelor optice, minimal şti precum Sol LeWitt, Donald Judd şi Richard Serra promovau claritatea în defavoarea emoţiei, reducând sculpturile la simple structuri geometrice.

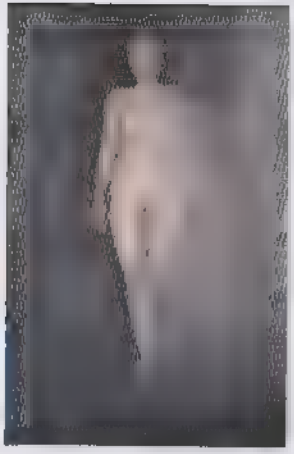

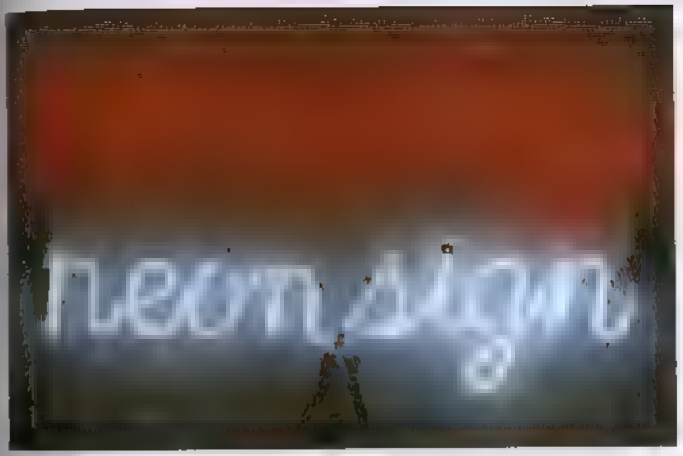

A doua fază

Perioada unor stiluri identificabile, rezultat al unor direcţii autonome şi al opoziţiei dintre ele, s-a sfârşit brusc în anii '70. Cu cât artiştii experimentau mai mult, depăşind barierele dintre genuri, şi se lăsau influenţaţi de idei străine presupus antagonice, cu atât mai puternic se făcea simţită apariţia unei noi concepţii despre adevăr, însoţită de un nou etos artistic. Din anii '60, lărgirea posibilităţilor artistice prin intermediul mediilor electronice a schimbat din temelii estetica, promovând integrarea tuturor formelor de artă. Tema conflictelor sociale a renăscut în cadrul marilor tablouri politice ale lui Gerhard Richter, fiind apoi supusă analizei subiective de către Louise Bourgeois şi de corpurile goale ale Mariei Lassnig. Ideile şamanice despre viaţă ale lui Joseph Beuys şi modalitatea în care acestea erau expuse în cadrul unor instalaţii, acţiuni şi obiecte artistice, n-au pierdut teren în faţa sculpturilor video ale lui Nam June Paik, a spectaculoaselor obiecte încastrate în beton ale lui Wolf Vostell şi a tablourilor liniştite şi meditative ale lui Agnes Martin. Subiectul şi obiectul au suscitat noi explorări, întreprinse de Anselm Kiefer, Georg Baselitz şi Kiki Smith. Ideea de om a fost supusă unei actualizări în urma explorării posibilităţilor video. În fotografiile migălos construite ale lui Jeff Wall omul se găseşte într-o stare de totală deziluzie, în timp ce instalaţiile video ale lui Bruce Nauman îl portretizează ca încarnare a unei violenţe la limita bestialităţii, iar lucrările lui Bill Viola îl arată încremenit în timp. Arta se caracterizează în zilele noastre atât prin genuri noi, cât şi prin genuri tradiţionale aflate în schimbare. Vechile întrebări – precum „ce este arta?" – trebuie reluate.

Gerhard Richter: Ema 1966, ulei pe pân 200x130 cm. Mu zeul Ludwig, Köl

Anselm Kiefer Polonia încă nu a pierdut, 1968 fotografie acope rită cu plumb, 170x240 cm colecţie particul

Bruce Neuman: one Sing – Neon Sign, 1970, neon, Muzeul de Artă Contemporană Castello di Rivoli, Torino

Wolf Vostell: Cadillacuri de beton în formă de Maja desnuda, 1987, sculptură din ciment, Berlin

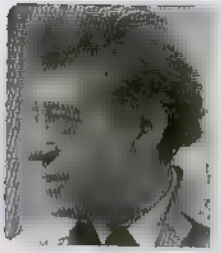

Alberto Giacometti

1901, Borgonovo – 1966, Chur

- **1901** [illegible]
- **1919** [illegible]
- **1922** [illegible]
- **1926/1927** Prima lucrare [illegible]
- **1940** [illegible]
- **1945** Se întoarce la Paris, apariţia stilului Giacometti
- **1948** Prima [illegible]
- **1966** Moare la Chur, în Elveţia

Sculptor, pictor şi desenator elveţian, Giacometti este considerat unul dintre sculptorii de frunte ai perioadei postbelice. Primele sale lucrări sunt strâns înrudite cu cele ale suprarealiştilor cărora li se alăturase la Paris, între 1927 şi 1935. Alungirea extremă, caracteristică statuilor sale, era deja prezentă în lucrările acestei perioade. Pe parcursul războiului, stilul său a suferit o transformare radicală, concentrându-se asupra modalităţii în care este conceput omul. Odată cu această reorientare, realitatea nu se mai limitează la manifestările sale vizibile. În 1947 artistul îşi crease deja un stil idiosincratic, începând să nu mai folosească modele, ci să sculpteze din memorie. Giacometti a fost un artist „în căutarea absolutului", cum scria Jean-Paul Sartre în 1940.

■ **Piaţă publică: trei figuri şi un cap,** 1950, bronz, 57x53,5x40 cm. Institutul Smithsonian Hirshorn Sculpture Garden, Washington, DC

Izolate una de cealaltă şi în acelaşi timp reunite pe o aceeaşi bază, statuetele filiforme stau în echilibru pe un placaj. Ele sunt metafore ale destinului individual, supus fricii şi singurătăţii, ale insului fragil pierdut în vidul existenţial.

■ **Trei sculpturi: Bust zvelt Diane Bataille,** nedatată; **Femeie pe un piedestal,** 1950; **Bustul Dianei Bataille,** 1947, 43,7 cm înălţime, ghips, colecţie particulară

În 1945 Giacometti s-a întors la Paris, şi-a reînsuşit atelierul şi a început să lucreze. Printre prietenii săi se numărau şi scriitorul George Bataille cu soţia sa, ale căror portrete le-a modelat de nenumărate ori, în stilul alungit şi aspru care l-a făcut celebru

Alte lucrări importante de Giacometti

Femeia lungă [illegible]

Capul [illegible]

Cuşca [illegible]

Femeie cu gâtul tăiat [illegible]

Masa suprarealistă [illegible]

Obiect invizibil [illegible]

Nasul [illegible]

Figură înaltă I, 1949 [illegible]

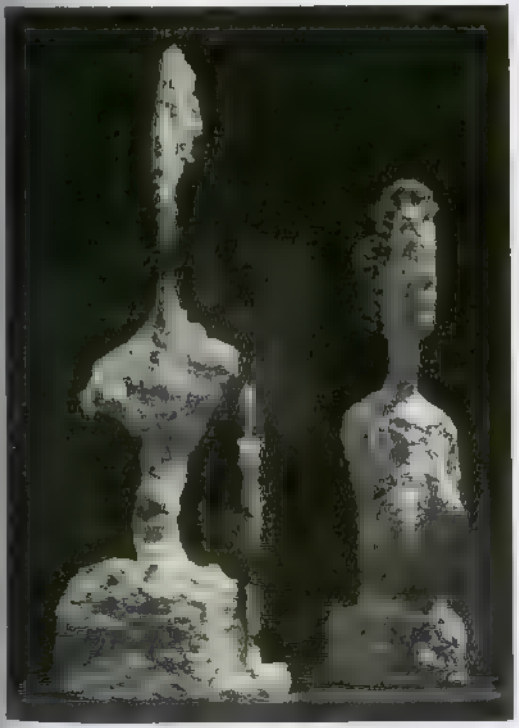

■ **Femeie înaltă II** 1960 bronz 277x60x31 cm Fundaţia Maeght, Saint-Paul-de-Vence

Statuetele înalte şi filiforme ale lui Giacometti sunt asemănătoare unor hieroglife stând pe soclu sau dependându-se, ele trimit la ideea de spaţiu. Deşi nu au o anatomie explicită, alungirea figurilor emaciate se conformează după proporţii precise, intensificând prestanţa sculpturii. Caracterul lor firav şi delicat este accentuat prin textura zgrunţuroasă a suprafeţei.

Jackson Pollock

Paul Jackson Pollock
1912, Cody – 1956, East Hampton

- Cel mai important [illegible]
- [illegible]

1912 Se naște Paul Jackson Pollock
1928 [illegible]
1930 [illegible] York Art Student [illegible]
1936 [illegible]
1943 [illegible]
1945 [illegible]
1946 1947 [illegible]
1955 [illegible]
1956 [illegible]

Cu picturile sale „drip", Pollock a devenit unul dintre cei mai cunoscuți pictori americani ai secolului XX. Primele sale lucrări erau caracterizate de un stil expresiv, influențat de picturile murale mexicane. În preajma anului 1943 a început să fie interesat de automatismul promovat de suprarealism. Tablourile, pictate cu tușe fluide și expresive, sugerează asocieri muzicale și figurative. În 1946 a dezvoltat tehnica numită „dripping": suprafața picturală a devenit astfel un teren experimental pentru creativitatea degajată a artistului autonom. Pictorul orientat către acțiune era influențat, în proporții egale, de spontaneitate, calcul, inspirație și îndemânare.

■ **Numărul 7 A**, 1948 Ulei și email colorat pe pânză. 91,5x343 cm, Colecția Alfred A. Taubman

Acest tablou este un remarcabil exemplu al *dripping*-urilor lui Pollock, supuse unor modificări și extinderi continue. Pânza era întinsă pe jos, iar culoarea era fie picurată cu intensități diferite, fie stropită sau azvârlită asupra ei. El folosea adesea formate verticale sau orizontale extreme, precum și ustensile neobișnuite pentru pictat.

Alte lucrări de Pollock

Pădurea fermecată 94 Studio Essect, Padova

Numărul 26 A, Negru și Alb 1948 Centre Georges Pompidou, Paris

Numărul 32 1950 [illegible] sammlung Nordrhein-Westfalen, Dusseldorf

Numărul 1, Aburi de lavandă, 950 Galeria Națională de Artă, Washington DC

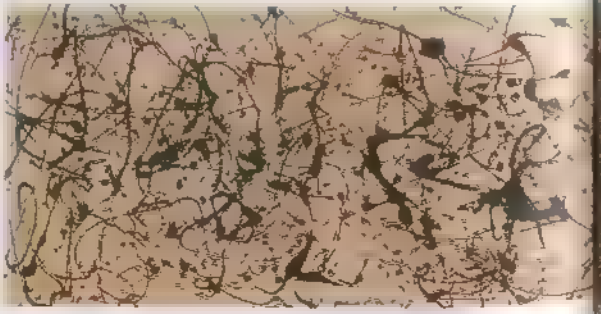

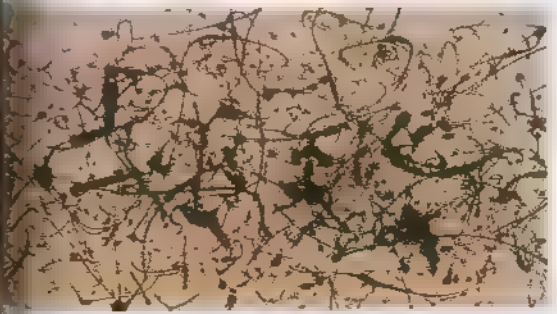

■ **Numărul 22**, 1950
Ulei pe pânză.
56,4x56,4 cm
Muzeul de Artă Philadelphia

În timpul creării tabloului, artistul aproape că dansa „în interiorul pânzei". El înconjura ritmic suprafața picturală lăsând în urmă dâre de culoare care se împletesc, se suprapun și se dizolvă, creând în fine, o structură expresivă abstractă, în care formele și culoarea se contopesc într-un întreg.

Mark Rothko

Marcus Rothkowitz

1903, Daugavpils – 1970, New York

■ Figură marcantă a expresionismului abstract al Școlii de la N... ■ În picturile sale de mari dimensiuni a dezvoltat ... a expresionismului abstract ■ A creat picturi murale

■ **1903** Se naște în Rusia
1913 Emigrează în SUA
1924 Studiază la Art Students League din New York
1929–1952 Predă la o școală evreiască din Brooklyn
1938 Obține cetățenia americană
1945 Expune în galeria lui Peggy Guggenheim de la New York
1948 Își dezvoltă stilul coloristic în format mare
1970 Se sinucide în atelierul său

Acest pictor de origine rusă se numără printre cei ma influenți artiști americani ai expresionismului abstrac Alături de Pollock (p. 474), este considerat unul dintre principalii reprezentanți ai Școlii de la New York, apărut în anii '40. A studiat la Universitatea Yale și apoi la Art Students' League, cea mai veche școală independentă de artă din New York. După lucrări timpurii create într-un st expresiv și figurativ, Rothko, influențat de Max Ern (p. 454), s-a orientat către suprarealism, începând să expe rimenteze tehnica picturii automate. Compozițiile sale bio morfice amintesc de universul pictural al lui Miró (p. 458 Primele sale lucrări caracteristice de mari dimensiuni a apărut în jurul anului 1948, stilul lor formând o variantă ico nică a expresionismului abstract. Trăsătura definitor a acestor tablouri este preeminența în spațiul pictural, a câtorva mari blocuri co loristice, ce sugerează diverse stări emoții ale artistului.

■ **Roșu, alb, maro**, 1957, ulei pe pânză, 252,5x207,5 cm, Muzeul de Artă, Basel

Primele lucrări ce poartă amprenta inconfundabilă a lui Rothko au apărut în 1948. Două-trei mari blocuri rectangulare de culoare domină pânzele. Culorile se întrepătrund, părând să plutească în fața unor fundaluri monocrome. Structura lor difuză, nedefinită, blochează, în concepția artistului, „memoria, uşurând, în același timp, reflecția". Culorile devin centrul atenției ele par să înghită tot spațiul. Prin compoziții coloristice subtile, ce conțin o pată de un alb intens, se sugerează simultan tensiunea și calmul așa cum o demonstrează și acest tablou.

Alte lucrări de Rothko

Portocaliu și galben ... Galeria de Artă Albright Kn... ...

Alb pe roșu, 1957, M... de Artă M... ...

Nr. 13 Alb și roșu pe galben, 1958, Mu... ... ...

Portocaliu, maro ... ...

■ **Galben și auriu**, 1956, ulei pe pânză, 170,5x159,4 cm, Colecția Philip Johnson, New Canaan

Galben și auriu reprezintă apogeul operei lui Rothko, reușind să transmită dispoziția spirituală specifică stilului său „multiform", aflat în căutarea transcendenței. Tabloul este asemănător, din punct de vedere coloristic, cu o icoană rusească. Originea evreiască a avut un impact stilistic asupra artistului, compozițiile sale fiind presărate cu referințe mistice și trimiteri la tradițiile fondatoare ale picturi europene. Galbenul auriu și nuanțele apropiate transparente conferă pânzei un caracter imaterial și luminos care stârnește o senzație de liniște și de că dură.

Mark Rothko

Maria Helena Vieira da Silva

1908, Lisabona – 1992, Paris

■ Una dintre cele mai importante artiste ale p[ictur]ii informale din [Europa] după 1945 ■ [...] cu pete de [...] ■ [...] ■ În anii '30 [...] ■ Realismul creează un arh[itect]ură visătoare a unor oraşe m[...]

1908 [...]
1919 Studiază [...] şi [...]
1928 [...] Bourdelle
1930 Se căsătoreşte cu pictorul Arpad Szenes
1933 [...] personală
1939 Fuge din Franţa în Portugalia
1940 [...] de pictură
1947 [...]
1961 [...] din Sao Paulo
1966 Primeşte Grand Prix National des Arts din partea guvernului francez
1992 Moare la Paris

Lucrări de Vieira da Silva

Dans, 1938, Muzeu de Artă Modernă, [...]

Joc de şah, 1944, Muzeul Naţional de Artă Modernă, Paris

Culoarul [...], Muzeul Modern, Londra

Ser grafic 1 [...], Muzeul de Artă [...] din Franţa

Prin opera ei, creată după sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial, pictoriţa franceză de origine portugheză Maria Helena Vieira da Silva este considerată una dintre cele mai importante reprezentante ale artei informale. Ea a compus lucrări abstracte şi complicate, contribuind cu propria-i variantă la numeroasele curente abstracte ce existau în epocă. Elevă a lui Antoine Bourdelle, ea şi-a început cariera ca sculptoriţă. În anii '30, sub influenţa suprarealismului, a început să realizeze construcţiile sale spaţiale confuze, asemănătoare unei arhitecturi moderne onirice. „Cred că tot ceea ce este real, ceea ce este static este fals" declara ea.

■ **Aburi de căldură** 1957, ulei pe pânză, 73x116 cm. Comitetul Arpad Szenes Vieira da Silva, Paris

Această compoziţie abstractă este alcătuită din linii verticale şi pătrate colorate. Ele nu formează camere cu structură deschisă, legate de subiectul de bază al tabloului – oraşul peisajul citadin.

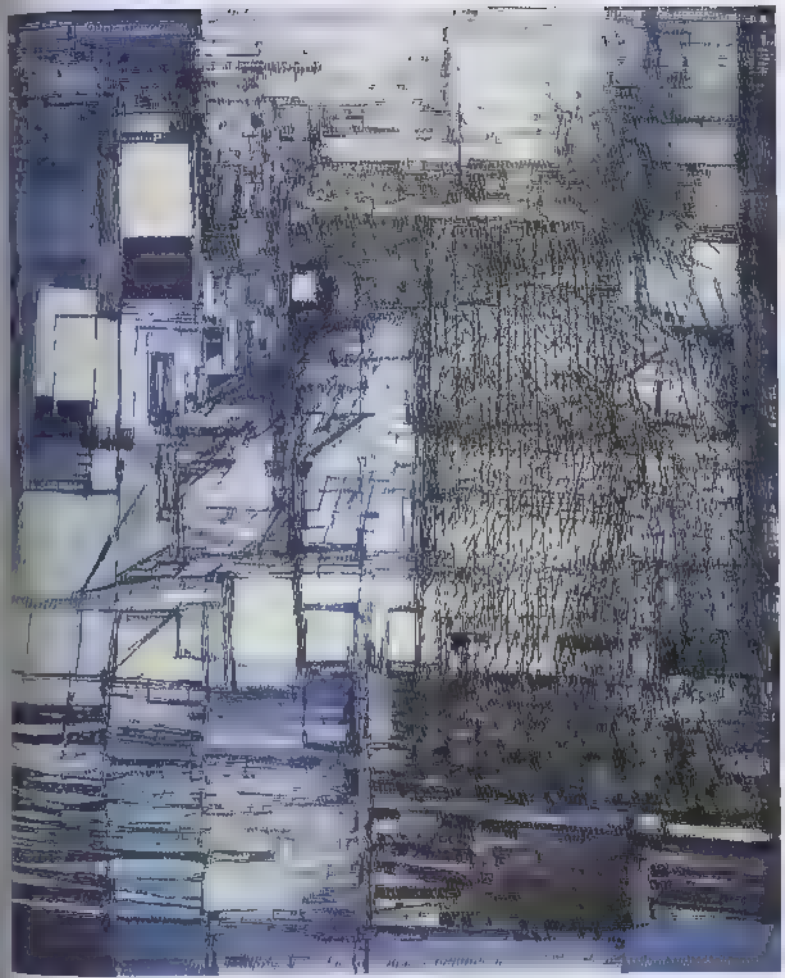

■ **Teatrul lui Gérard Philipe**, 1975, ulei pe pânză, Interiorul Denmuseum, Como

O reţea de linii şi segmente colorate traversează pânza, creând o puternică senzaţie de spaţiu. Liniile se pot fi cu greu deosebite unele de altele, formând plase din ce în ce mai mari. Reţeaua este mai densă înspre centrul compoziţiei şi mai rară către marginile tabloului. Tăieturile sunt construite pornind de la cel mai mic element de culoare.

Yves Klein

1928, Nisa – 1962, Paris

■ A
■ Monocromie ■

1928 Se naște la Nisa
1942–1946 Studiază la École Nationale de la Marine Marchande și la École Nationale des Langues Orientales
1946 începe să picteze și formulează primele teorii ale monocromiei
1952 Călătorește în Japonia
1955
1956 Descoperă albastrul pur împreună cu Pierre Restany
1957 Expune la Milano
1960 Membru fondator
1962 Moare la Paris

Alte lucrări de Klein

Antropometrie a albastră mare ANT 105
1960, Galeria Cmuczynska, Köln

Requiem albastru, 1960, Colecția Menil, Texas

Pictură de foc, Feu 88, 1961, Colecția Lenz Schönberger

Portretul lui Claude Pascal PR 3, 1962, Galeria de Artă din New South Wales, Sydney

Artistul francez face parte dintre reprezentanții de seamă ai noului realism (*Nouveau Réalisme*), curentul apărut ca reacție împotriva expresionismului abstract american a tașismului care se dezvoltase în Europa anilor '60. Ideile sale complexe i-au permis să exercite o mare influență asupra dezvoltării artei. Încă din primele sale lucrări a folosit monocromia, creând tablouri în diverse tonuri de culoare. În 1956, în căutarea pigmentului pur, a descoperit un albastru ultramarin profund și penetrant, pe care l-a patentat ca IKB și care a devenit semnul său distinct.

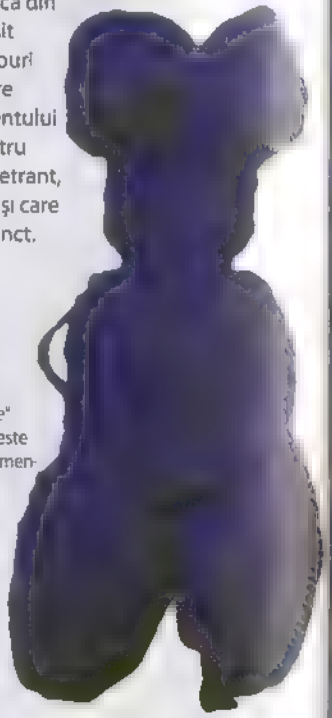

■ **Venera albastră**, 1962, bronz pictat, 53,5x25.5x8,5 cm, Muzeul de Artă Modernă, Paris

Klein a devenit celebru pictând cu albastru corpurile goale ale unor femei și apoi „imprimându-le" pe o pânză albă. El a transpus aceste antropometrii, și în sculpturi tridimensionale, precum această *Venera albastră*. În alte lucrări a continuat să elaboreze acest tip de opere transformându-le în ceea ce numea „cosmogonii", prin adăugarea altor elemente precum „amprentele" unor plante și „urme" lăsate de ploaie sau de vânt.

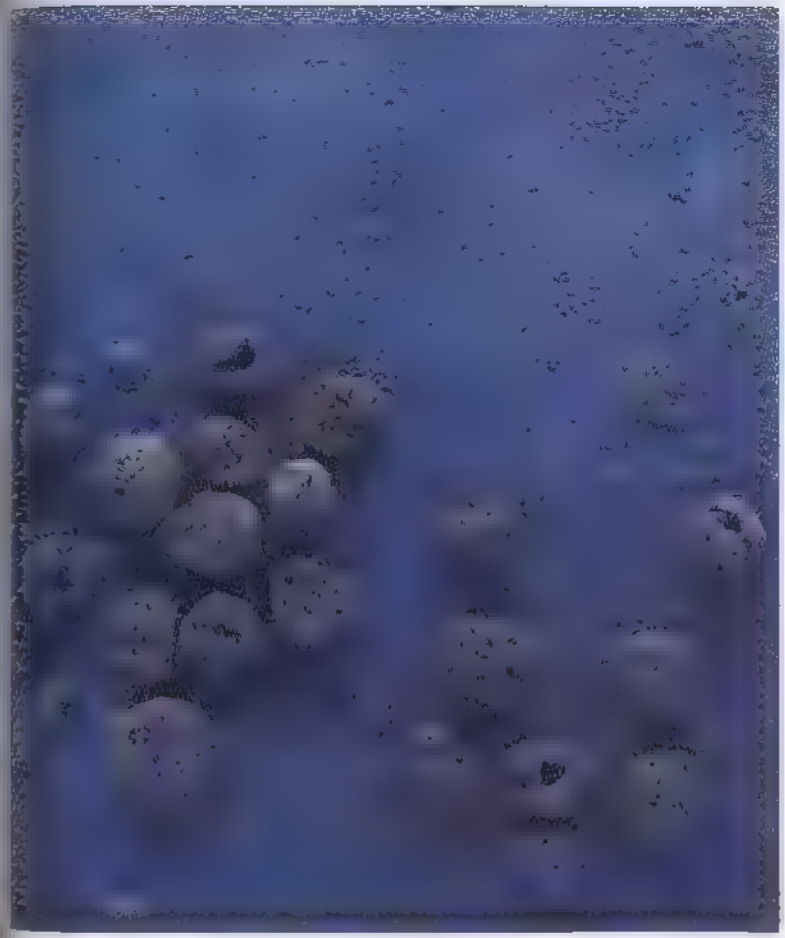

■ **RE 16, Do-Do-Do**, 1960, burete, pietriș, pigment albastru și rășină sintetică pe lemn, 199x165x18 cm, Arhivele Yves Klein, Paris

Artistul experimenta necontenit diverse tehnici și materiale în 1956 a creat *International Klein Blue*, un pigment pătrunzător, care a avut un rol important în lucrările sale. Pentru el această culoare era întruchiparea cosmosului, iar nemărginirea sa trebuia să determine privitorul să pătrundă într-un spațiu cerebral infinit. Urmând acest deziderat, artistul nu a pictat numai pe pânză, ci și pe obiecte precum bureți, pietre, crengi și rădăcini, transfigurându-le pe toate în artă.

Robert Rauschenberg

1925, Port Arthur – 2008, Captiva Island

■ Un reprezentant de seamă al dadaismului ■ Precursor și figură m[arc]ă a recent apărutei Pop Art ■ Colajele sale tridimensionale au de[venit] mai puternică punte de legătură între expresionismul abstra[ct] ■ A creat numeroase tehnici noi ■ A fost activ în mișcarea p[op]

■ **1925** Se naște în Texas

1946 Urmează cursurile Kansas Art Institute

1948 Studiază la Academie Julian din Paris

1949 Îl are drept profesor pe Josef Albers, se împrietenește cu John Cage și Merce Cunningham

1951 Pictează primele sale tablouri monocrome

1953 Șterge unul dintre desenele lui Willem de Kooning în cadrul unui *happening*

cca. 1955 Primele „combine paintings"

1969 În timpul lansării lui Apollo 11, creează seria *Stoned Moon*

2008 A murit pe 12 mai în Florida

Acest pictor și grafician american a fost un precursor al mișcării Pop Art, apărută ca reacție la subiectivismul radical al expresionismului abstract din anii '50. După cel de-Al Doilea Război Mondial, Rauschenberg a studiat la diferite școli de artă americane, călătorind, de asemenea, pentru studii, la Paris, la Académie Julian. Căutând noi forme de expresie artistică, a intrat în contact cu dadaismul german. Această formă de artă l-a inspirat, în special prin colajele sale prin viziunea critică asupra societății, să reînnoiască ideile de bază ale dadaismului, creând colaje neodadaiste, îndreptate împotriva dominației artei abstracte. *Readymade*-urile lui Duchamp (p. 447) au avut și ele o influență asupra sa, ca și muzica lui John Cage. Deși colaborările cu acest compozitor au dus la crearea unor forme timpurii de „happening", un tip de reprezentare scenică improvizată asemănătoare unei demonstrații, Rauschenberg s-a orientat către realitatea metropolei americane, deschizând calea către un nou realism, ce va da naștere artei pop.

■ **Fără titlu**, 1957, ulei pe pânză și colaj, 38x61 cm Kunsthaus, Zürich

Lucrările timpurii ale lui Rauschenberg stăteau sub influența artei dadaiștilor germani Kurt Schwitters (p. 444) și Hannah Höch. Artistul își dorea să creeze o punte între viață și artă, introducând în tablourile sale fragmente din lumea reală, cum sunt tăieturile din ziare și fotografiile

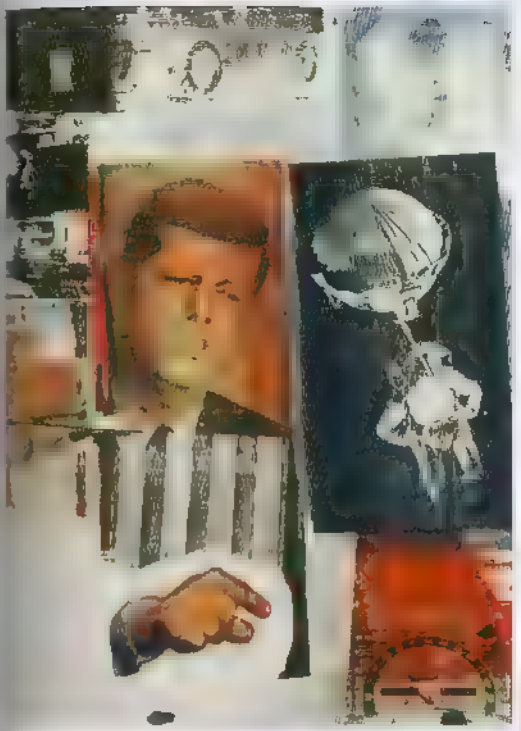

■ **Retroactiv II**, 1964, ulei pe pânză și serigrafie 213x152 cm Colecția Stefan T. Edlis, Chicago

Rauschenberg a ajuns să fie cunoscut în anii '60 datorită seriei sale de lucrări de mari dimensiuni, asemănătoare unor colaje, în care crea un portret complex al vieții urbane americane. A folosit o varietate de tehnici, precum serigrafia, pentru transferul fotografiilor de știri din reviste, pe care le combina cu alte elemente. Glorificând idolii americani precum John F. Kennedy, astronauții sau sportivii, ei adoptă totodată o atitudine critică față de curentele din societatea contemporană. Compoziția devine astfel o viziune a unor evenimente eterogene, puse unele peste altele

Alte lucrări de Rauschenberg

Memorandum din bucăți, 1956 „combine painting", Colecția [illegible]

Navigator [illegible]

Urban [illegible] Houston

Alegorie de august (Anagrame), 1997 [illegible] Artă Murris, Aug[illegible]

Mergând cu bicicletele [illegible]

■ **Magician II**, 1959, colaj și materiale mixte, 166x97x41 cm Colecția Sonnabend, New York

Primele „combine paintings", precum acest *Magician II*, amintesc de colajele lui Schwitters făcute din obiecte găsite și deșeuri ale societății industriale. Prin intermediul obiectelor incluse în ele, precum anvelopele de mașină sau animalele împăiate, ansamblurile devin obiecte tridimensionale, de sine stătătoare.

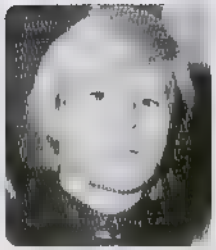

Andy Warhol

Andrew Warhola

1928, Pittsburgh – 1987, New York

■ [illegible] dintre cei mai [illegible] ai [illegible] ■ A fondat curentul pop [illegible] de peste un deceniu ■ Arta [illegible]

1928 Se naşte Andrew Warhola în Pittsburgh

1945–1949 Studiază designul [illegible] arte [illegible]

1949–1960 Se mută la New York şi schimbă numele în Warhol, lucrează ca artist şi ilustrator comercial

1962 Primele [illegible] pop, [illegible] şi [illegible] la Los Angeles şi New York

1963 Face primele filme, influenţate de [illegible] A

1987 Moare la New York

Artist american, creator de ilustraţii comerciale, serigrafii şi filme de avangardă, este considerat unul dintre principalii reprezentanţi ai „artei populare", pe scurt Pop Art. Iniţial, a studiat designul comercial la School of Fine Art din Pittsburgh. După mutarea la New York a lucrat ca ilustrator comercial. Această etapă îi va influenţa întreaga evoluţie creatoare. Cariera sa timpurie este legată de Noul Realism, un grup de artişti ce a devenit cunoscut în jurul anilor '60. Bazându-şi creaţiile pe ideile dadaiste ale anilor '20, aceştia îşi percepeau arta ca pe o antiteză ironică la expresionismul abstract şi drept o căutare a unui nou început. După reorientarea către arta pop, materialismul cotidian şi cultura consumeristă au căpătat statutul de subiecte valabile din punct de vedere artistic. Lucrările lui Warhol au oscilat întotdeauna între glorificarea şi critica culturii de masă americane.

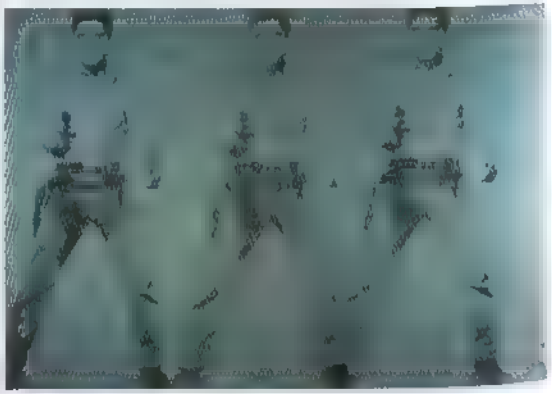

■ **Triplu Elvis**, 1962, serigrafie şi vopsea de aluminiu, 40,2x23,4 cm Muzeul de Arte Frumoase Virginia, Richmond

Warhol s-a ocupat intens de industria de divertisment, de filme, benzi desenate, rock'n'roll şi celebrităţi. Prin reproduceri serialе, Elvis Presley a devenit, într-o şi mai mare măsură, o figură iconică. Warhol folosea tehnica serigrafie ca instrument al producţiei de masă

■ **Conserva de supă Campbell imprimată pe o sacoşă**, 1966, serigrafie pe o sacoşă de hârtie 40,2x23,4 cm

Din 1962, Warhol începe să creeze seriile de imprimări cu *Supa Campbell* şi *Dezastru*. Prin intermediul serigrafiei a ajuns curând să fie cunoscut drept „Papa Pop-ului". Aceste imagini au schimbat radical conceptele convenţionale de artă şi estetică. Creativitatea artistică şi originalitatea nu mai erau în centrul atenţiei; dimpotrivă, înseşi produsele industriale ale culturii de consum au început să fie considerate opere de artă. Producţia de masă şi lipsa semnăturii au făcut ca obiectele picturale să devină reprezentări ale culturii căreia îi aparţin.

Alte lucrări de Warhol

Dezastru portocaliu #5 [illegible] Guggenheim New York

Accident de ambulanţă 1963 Muzeul Andy Warhol [illegible]

[illegible]

Brillo [illegible]

Scaun electric [illegible]

Mao [illegible]

Ultimul autoportret [illegible]

■ **Picior şi pantof**, cca. 1955 acuarelă, litografie şi pană pe hârtie, 66x50,8 cm, Colecţia Jose Mugrabi, New York

Format ca decorator de vitrine Warhol a început să lucreze în New York ca artist comercial pentru magazine universale şi case de modă. Mai târziu la începutul anilor '60, el a lucrat ca ilustrator publicitar şi designer de vitrine. Primele sale imagini ale unor personaje de benzi desenate *Superman* şi *Popeye* – fuseseră create ca decoraţi pentru vitrine e unor magazine. Această planşă timpurie aparţine seriei de schiţe de pantofi pentru personalităţi - colaje reprezentând pantofi cu ornamente emblematice pentru caracteru fiecăre celebrităţi în parte. Este vizibilă preferinţa lui Warhol pentru culorile izbitoare, de neon

Marilyn

În anii '60, SUA deveniseră o societate industrializată, de consum. Ca reacție la această stare de fapt, un număr de tineri artiști au creat lucrări ce au luat cu asalt lumea artistică a New York-ului și a Los Angeles-ului. În jurul anului 1963, termenul de *Pop Art* a fost acceptat ca denumire a unei noi mișcări artistice, care reflecta atitudinea contemporană față de viață. Termenul „pop" este o abreviere a cuvântului „popular". Artiștii își găseau inspirația în obiecte și embleme comune ale culturii de masă, pe care le transformau în artă. Andy Warhol a ajuns foarte repede celebru ca figură centrală a mișcării Pop Art. Încă de la început, lucrările sale se caracterizează printr-o combinație între fascinație și ironie la adresa producției mecanice de serie, considerată până atunci a nu avea nici o legătură cu arta. În tablourile și serile sale artistul a pus cutiile de supă și sticlele de Coca-Cola în postura unor superstaruri, exact așa cum procedase și cu celebrități ale industriei cinematografice, ale rock-ului sau ale politicii. Pânzele sale cu Elvis Presley, Jacqueline Kennedy, Elizabeth Taylor, Marilyn Monroe și Mao au ajuns simboluri ale secolului XX.

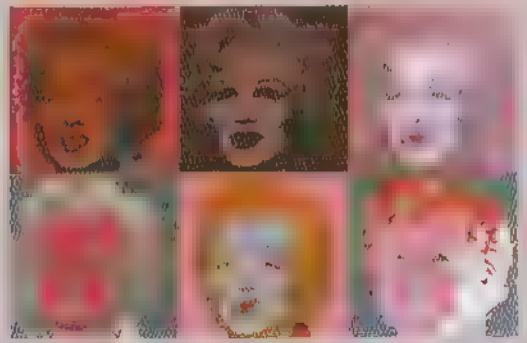

Celebrul portret al lui Warhol o înfățișează pe Marilyn Monroe drept idol al culturii pop. Legenda starului de cinema continuă până în zilele noastre și datorită acestei reprezentări Warhol a transferat pe pânză poza vedetei prin intermediul serigrafiei, în nenumărate culori, mărimi și compoziții seriale ce conțin până la 150 de imagini. Aceeași imagine, preluată din filmul *Niagara*. Când actrița a murit, pe 2 august 1962 Warhol și-a exprimat mâhnirea producând de-a lungul anului respectiv peste 20 de serigrafii ce o aveau ca subiect. Una dintre cele mai remarcabile lucrări ale sale este *Dipticul Marilyn*. Cele două jumătăți, una imprimată în culori strălucitoare de neon, iar cealaltă în cerneală neagră, simbolizează, prin contrastul lor, viața și moartea.

Două Marilyn pagină opusă: serigrafie și creion pe pânză, 75x36 cm, Colecția Froehlich, Stuttgart

Marilyn Monroe, 1967 serigrafie, 91,5x91,5 cm fiecare Fundația pentru Arte Vizuale Andy Warhol, New York

Dipticul Marilyn, 1962 serigrafie și acrilic pe pânză 208,3x114,8 cm Tate Modern, Londra

Andy Warhol

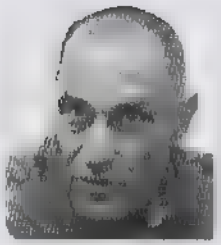

Richard Serra

1939, San Francisco

- Sculptor inovator și influent a
- [illegible]
- [illegible]

[illegible]

- **1939** [illegible] San Francisco
- **1957–1961** Studii [illegible] tegre [illegible] Yale
- **1961** Învață la [illegible] tatea Yale, îl cunoaște pe Josef Albers
- **1964** Face o călătorie în Italia, unde ia contact cu *Arte Povera*
- **după 1964** Călătorește [illegible]
- **1968–1979** Realizează mai multe filme
- **1983** Retrospectivă la Centrul Georges Pompidou
- **din 2002** Lucrează la New York [illegible] proiectul [illegible] al lui Matthew Barney

Acest artist american este unul dintre cei mai cunoscuți sculptori ai zilelor noastre. A studiat la Universitatea din California și la Yale, unde a fost influențat de abstracțiile geometrice puriste ale lui Josef Albers, marele practician al Bauhaus-ului. În 1964, Serra a călătorit în Italia, unde a luat contact cu *Arte Povera*. Ideea de a folosi materiale umile pentru a transmite semnificații pline de energie sau poetice a avut o mare influență asupra lucrărilor sale timpurii. Dar cea mai mare înrâurire asupra operei sale a avut-o minimalismul, apărut ca mișcare artistică în anii '60, drept reacție împotriva individualismului radical promovat de expresionismul abstract. După 1970, s-a concentrat asupra creării unor suprafețe plane de oțel ce stau în echilibru în spațiu. Lucrările sale tratează relația dintre oameni și modul în care percep ei spațiul. Sculpturile sale masive transformă modul de a observa mediul și de a relaționa cu el.

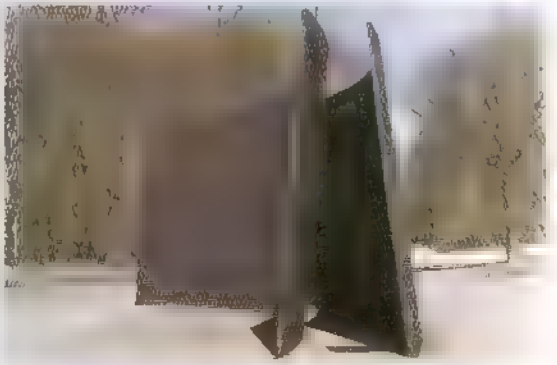

■ **Memorial pentru victimele nazismului**
1987, oțel, în fața Filarmonicii din Berlin

Sculpturile lui Serra stau mereu sub semnul conflictului cu gravitația. Plăcile grele de oțel, aparent dezasamblate, sunt atât de bine echilibrate, încât nu au nevoie să fie ancorate. Curburile lor elegante creează senzația unui dinamism elementar, în ciuda masivității structurii.

Arta după 1945

■ **Bloc pentru Charlie Chaplin**, 1978, fier forjat, 200x200x200 cm, Neue Nationalgalerie, Berlin

Influențate de principiile minimalismului, sculpturile lui Serra sunt reduse la formele cele mai simple. Ele transmit o impresie de maximă claritate, fiind, cu toate acestea, tulburătoare.

Acest bloc masiv intră în relație cu Neue Nationalgalerie, o formă sa cubică se află în mod voit în contrast cu construcția rectangulară a clădirii. Cubul inspăimântă privitorii, făcându-i să își conștientizeze propria natură instabilă și lipsa de apărare în fața forțelor gravitației.

Alte lucrări de Serra

Cerc al accelerării
[illegible]

Stâlpi de susținere în unghi drept, 1981, Muzeul [illegible] Contemporan, New York

Intersecție, 1992, Theaterplatz, Basel

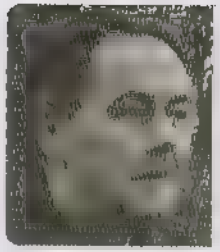

Victor Vasarely

1908, Pécs – 1997, Paris

■ Este considerat a fi cel mai important reprezentant al curentului internațional Op Art ■ A creat o variantă inedită geometrică a acestor mișcări abstracte ■ Explorează fenomenul efectelor vizuale ale culorilor

1908 Se naște Vásárhelyi Viktor în Ungaria
1929 Se mută la Budapesta de inspirație Bauhaus
1930 Se mută la Paris
1938 [illegible] Art
anii 50 [illegible]
1965 Expoziția [illegible] de la New York
1976 Se inaugurează Muzeul Vasarely [illegible]
1976 Moare la Paris

Pictorul de origine maghiară este considerat părintele Op Art, mișcarea artistică abstractă ce și-a câștigat recunoașterea internațională la începutul anilor '60. Op Art este un curent dominat de gândirea de tip matematic preocupat de modul în care ochiul percepe lucrurile din mediul înconjurător. Vasarely a fost profund influențat de educația primită la Muhely, școala de inspirație Bauhaus inițiată de Sándor Bortnyik. În timpul primilor ani ai carierei sale a experimentat numeroase stiluri, înainte de a crea, în cele din urmă, prima sa abstracție geometrică pură, la sfârșitul anilor '40. Lucrările lui Vasarely explorează spațiul gol și pe cel ocupat de obiecte, culoarea și felul în care acestea, relația dintre privitor și opera de artă, dar și mișcarea pe o suprafață plană.

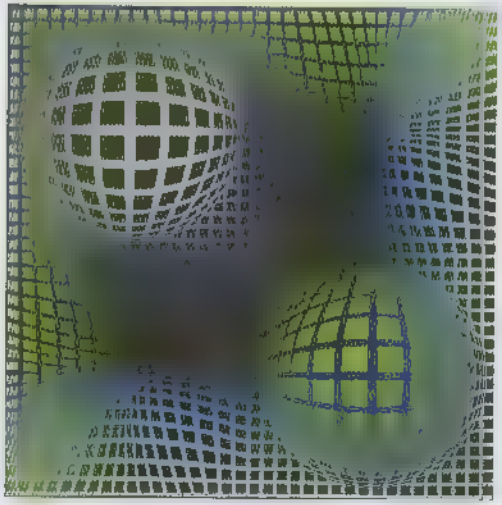

■ **Boo**, 1978, acrilic pe pânză 200x200 cm colecție particulară

După seria Omagiu Hexagonului, în care experimenta culorile și adâncăturile formelor – Vasarely a intrat în perioada cunoscută drept Vega. *Boo*, una dintre lucrările acestei epoci arată interesul artistului pentru deformările liniilor ca mijloace de creare a iluziei spațiului. Îndoind liniile unei rețele, protuberanțele lucrării deviază lumina și deformează culoarea, creând volum pe o suprafață plată.

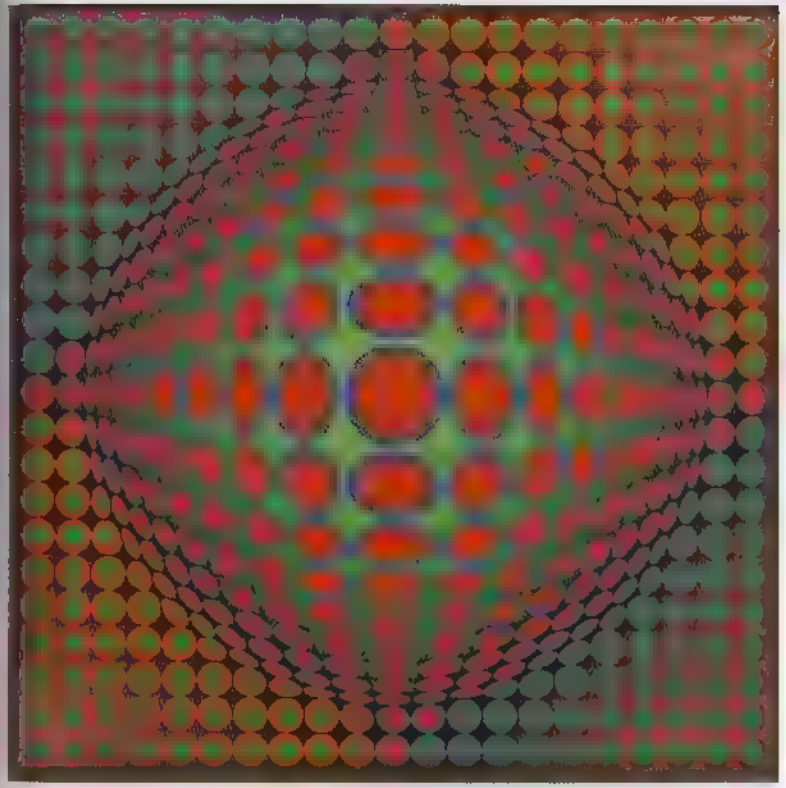

Alte lucrări

Omagiu lui Malevici, 1954
Ciudad Universitaria de Caracas

OB-NEG, 1965 [illegible]
[illegible] Contemporan, Bucureș

Tinko-F, 1969 [illegible]
Muzeul Vasarely, Budapesta

Fuga Quasar, 1969 [illegible]
Muzeul de Artă Contemporană [illegible]

Bi-Otkans, 1977
Muzeul Vasarely, Budapesta

■ **Vega 200**, 1968, acrilic pe pânză 200x200 cm Colecția Michel Vasarely

Vasarely creează iluzia spațiului și a unei mișcări tremurătoare prin intermediul juxtapunerii formelor. Limitându-și paleta și formele redate, a creat un tip de artă serială. Seturile de culori și forme puteau fi cu ușurință rearanjate pentru a produce noi lucrări „Mișcarea" compozițiilor rezidă în succesiunea schimbării formelor, pe măsură ce seturile de culori și rețelele de cercuri, elipse, pătrate, romburi și patrulatere se contractă și se dilată. Din elementele statice și cele dinamice se desprinde o expresivitate încordată, o armonie a contrastelor. Artistul atacă modalitatea convențională de a privi, punând sub semnul întrebării percepția noastră asupra spațiului.

Victor Vasarely

Nam June Paik

1932, Seul – 2006, Miami

■ Muzician ... ■ A ... ■ ... ■ ... ■ ...

1932 ... se naște la Seul

1950 ... părăsește Coreea

1953–1956 Studiază muzicologia, muzica și istoria artei la Tokyo

1957 Studiază compoziția la Freiburg

1958–1963 Trăiește ... Cage și ... experimentale

1960 Se implică în mișcarea Fluxus

1963 Creează ... cu Shuya Abe ...

1964 ... se mută la New York și ... Charlotte Moorman

1965 ... primele sale ... două ... televiziune

1979 ... a Academiei de Artă din Düsseldorf

2006 Moare la Miami

Artist, muzician și compozitor coreean, Paik a fost unu dintre pionierii artei video din anii '60. A studiat muzica compoziția, istoria artei și filozofia. Întâlnirea cu John Cage a dus la implicarea sa în mișcarea *Fluxus* și la nenumărate happening-uri și concerte alături de violonceliста Charlotte Moorman. După încheierea acestei perioade, a lucrat cu televizoare modificate și obiecte muzicale. La jumătatea anilor '60 au apărut primele sale instalații video, precum un prototip de robot radio-controlat. Paik a experimentat neîncetat noi tehnologii, căutând să realizeze o sinteză între artele vizuale film și muzică.

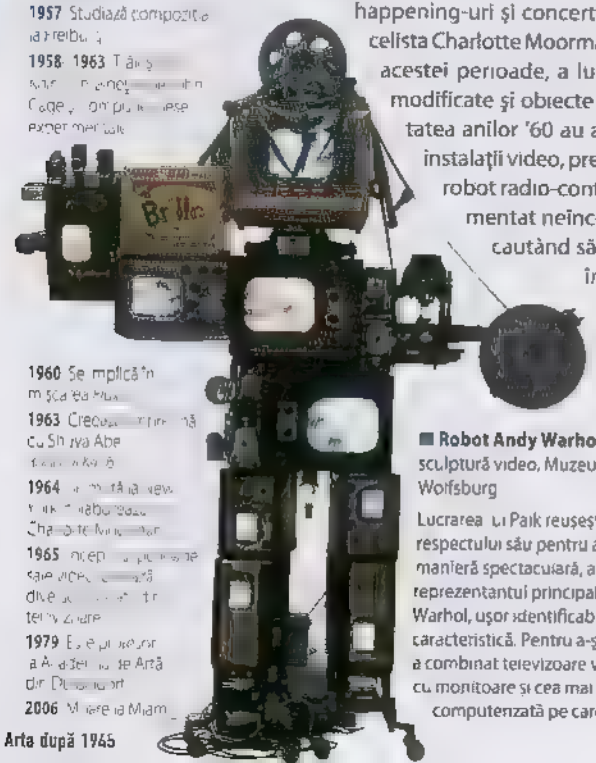

■ **Robot Andy Warhol**, 1994, sculptură video, Muzeul de Artă, Wolfsburg

Lucrarea lui Paik reușește să exprime respectului său pentru artiștii de renume într-o manieră spectaculară, aici trimiterea fiind la reprezentantul principal al artei pop, Andy Warhol, ușor identificabil prin cutia sa Brillo caracteristică. Pentru a-și atinge scopul, Paik a combinat televizoare vechi și bobine de film cu monitoare și cea mai nouă tehnologie computerizată pe care o avea la dispoziție.

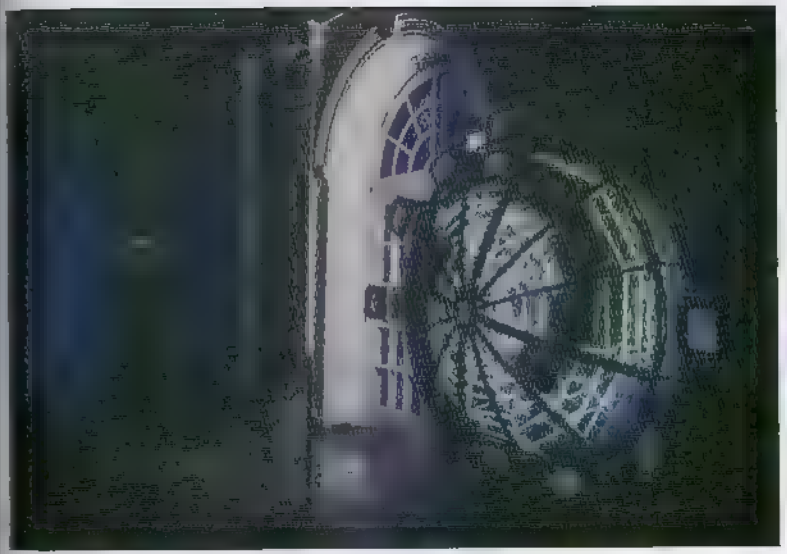

■ **Neptun**, 1993, video-sculptură, cadru de metal, tuburi fluorescente, 16 monitoare două aparate video și două discuri imprimate cu imagini, 257x257x50 cm, Galeria Weisser Raum, Hamburg

Începând din anii '80, Nam June Paik a început să creeze nenumărate instalații de mari dimensiuni, cu multe monitoare și aparate video. Această lucrare trebuie înțeleasă ca o replică agresivă la însăși ideea de televiziune dei asemănătoare pot fi întâlnite și în *Zen pentru TV* și *TV Buddha*

TV Buddha, 1974, ... Amsterdam

Beuys/Voice, 1990, ...

Piesă pentru pian

1993, Galeria de ... Albright Knox ...

Turnul de emisie al WAIS, 1996, Muzeul de ...

Francis Bacon

1909, Dublin – 1992, Madrid

■ [illegible] Mondială ■ [illegible] o mare influență [illegible]

1909 [illegible]
1914 Se mută la Londra
1943 [illegible]
1945 [illegible]
1954 Reprezintă Anglia
1957 [illegible]
1963 [illegible]
1992 Moare la Madrid

Bacon este unul dintre cei mai importanți pictori moderni ai condiției umane în secolul XX. A proiectat mobilă, decorațiuni interioare, începând să picteze ca autodidact în anii 1930. La sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial s-a dedicat în exclusivitate picturii. Profund influențate de suprarealism, portretele sale vizionare sunt suspendate într-o perpetuă luptă între autocontrol și angoasă, între agresiune și durere. De-a lungul evoluției sale, Bacon și-a construit tema centrală plecând de la opusele lui Hieronymus Bosch (p. 188), dar și de la lucrările unor William Blake, Edvard Munch (p. 392) sau Vincent van Gogh (p. 386). În afară de portrete, artistul a creat o multitudine de variații ale figurii aflate într-un spațiu interior. Aceste spații extrem de bine structurate contrastează cu efectul creat de figurile de-abia schițate, uneori aproape mut late, pictate cu o tușă și cu niște culori profund expresive.

■ **Nud**, 1960, ulei pe pânză, 152,5x119 cm, Muzeul de Artă Modernă, Frankfurt

În lucrările sale târzii, Bacon a accentuat din ce în ce mai puternic contrastul dintre spațiile goale de interior construite din linii drepte și planuri egale ce amintesc de abstracționismul geometric sau de constructivism, și figura umană cu formele ei rotunjite. Umbrele întunecate amplifică efectul amenințător al formelor abstracte. La fel ca în multe alte lucrări ale sale, chipul persoanei din este neidentificabil, semănând înspăimântător de mult cu o mască.

■ **Papa țipând**, 1953, ulei pe pânză, 152x118 cm, Colecția William Burden, New York

Critica adusă catolicismului de către Bacon este vizibilă în multiplele variante create după tabloul lui Velazquez (p. 262) *Papa Inocențiu X*. Această serie demonstrează că arta figurativă postbelică nu și-a pierdut deloc forța provocatoare. Prezentându-l pe papa suspendat într-un cadru alcătuit din linii rigide și agățat de tronul său, Bacon a încălcat un tabu.

Alte lucrări de Bacon

Personaj cu came[illegible] Institutul de Artă din Chicago

Studio pentru o figură VI [illegible]

Copil paralitic mergând în patru labe[illegible] Gemeentemuseum, Haga

Ultim portret neterminat, 1991-1992, Dublin City Gallery

■ **Figură întinsă, văzută în oglindă**, 1971, ulei pe pânză, 198x147,5 cm, Muzeul de Arte Frumoase, Bilbao

Bacon tratează subiectul clasic al figurii umane într-o manieră unică. Se poate doar presupune că forma abstractă este una umană, iar cadrul este așezat în mod intenționat ambiguu. Masa rotundă roz violet pare să fie de natură carnală, surprinzător de organică în comparație cu decorul.

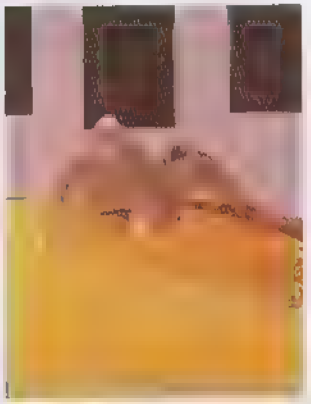

Louise Bourgeois

1911, Paris

■ [illegible] ■ Are o abordare radical subiectivă ■ Prima mar[illegible] de 70 de ani ■ Instalaț[illegible] de mari dimensiuni

■ **1911** Se naște la Paris
1932–1935 Studiază matematica la Sorbona
1936–1937 Urmează cursuri le Școlii des Beaux Arts din Paris
1937–1938 Este elevă a lui Fernand Léger
1938 Se mută la New York
1945 Prima expoziție personală la New York
1982 Retrospectivă la Muzeul de Artă Modernă din New York
1989 Retrospectivă europeană: prezintă lucrări la Documenta 9
1993 Reprezintă SUA la Bienala de la Veneția
2000 Lucrările îi sunt prezentate la inaugurarea galeriei Tate Modern din Londra
În prezent Trăiește și lucrează la New York

Această artistă franceză este unul dintre cei mai importanți sculptori ai secolului XX. Utilizând o pleiadă de medii și forme de exprimare, lucrările ei desfid orice clasificare stilistică. A studiat în Parisul anilor '30, alăturându-se pentru scurt timp mișcării suprarealiste, înainte de a emigra în SUA, în 1938. În primele ei sculpturi a explorat experiențele de soție și mamă, precum și angoasa și izolarea vieții cotidiene. În anii '70, cu experimentele sale provocatoare și devierea totală de la reprezentările tradiționale ale sexualității, a devenit un model al mișcării feministe. Bourgeois n-a obținut recunoașterea artistică până în anul 1982, când a avut o expoziție la Muzeul de Artă Modernă din New York. Spectrul ei larg de lucrări se întinde de la figurativ la abstract, de la desene și până la instalații de mari proporții. Mare parte din opera ei își are rădăcinile în începuturile suprarealiste.

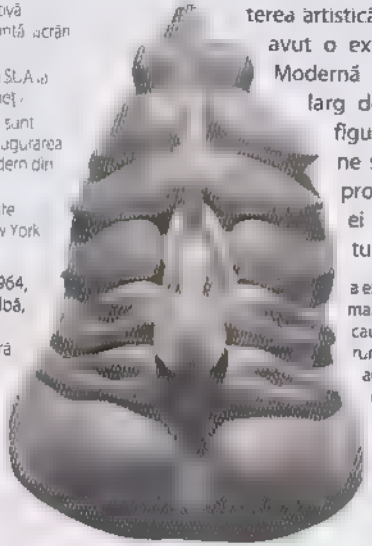

■ **Torso**, 1963–1964, bronz cu patină albă, 62,8x40,6x20 cm, colecție particulară reproducere obținută prin intermediul Galeriei Karsten Greve, Koln

a experimentat materiale din ce în ce mai neobișnuite, precum latexul sau cauciucul. Pe șasiele formate din mănunchiuri de lucrări precum acest *Torso* au o corporalitate de o senzualitate extraordinară. Formele sexuale nu pot fi identificate drept masculine sau feminine. Adesea, „sâni" rotunjiți și forme „falice" protuberante se îmbină, creând un soi de figură hermafrodită.

Începând cu anii '60, artista

Alte lucrări importante de Bourgeois

COYOTE
[illegible]
Galeria Națională a Australiei[illegible]

Copilul pumnal
[illegible]

Distrugerea Tatălui
[illegible]

Studiu de natură, ochi, 1984, Galeria [illegible] Buffalo, NY

Le Défi, 1991
Muzeul Solomon R. [illegible] Guggenheim New York

Trei orizontale, 1998
Daros Exhibitions, Zurich

■ **Maman**, 1999, oțel și marmură, 9,27x8,92x10,27 m, parte din seria *Unilever* pentru Sala turbinelor a galeriei Tate Modern, Londra

Elementele autobiografice joacă un rol important în lucrările lui Bourgeois. Ea și-a creat un univers autonom și subiectiv, adânc înrădăcinat în amintire. În 2000 i s-a cerut să organizeze o expoziție pentru deschiderea galeriei Tate Modern și a prezentat sculptura sa arahnidă, *Maman*, pe cât de fragilă pe atât de monumentală, în Sala turbinelor. Nenumăratele variante de pălănjeni explorează teme precum frica, alienarea și sexualitatea agresivă.

Joseph Beuys

1921, Krefeld – 1986, Düsseldorf

■ Unul dintre cei mai importanți sculptori, ilustratori și artiști revoluționari ai „performance"-ului și artei „obiectuale" de după 1945 ■ Considera creativitatea un atribut al tuturor oamenilor, legând funcția artistică de cea a unui șaman ■ A inițiat happening-uri și performance-uri politice și ecologice

1921 Se naște la Krefeld

1941 Grav rănit în timpul războiului

1947 Studiază sculptura la Düsseldorf, elevul preferat al lui Ewald Mataré

1957 Studiază scrierile lui Rudolf Steiner și ale lui Novalis, propune teoria „conceptului lărgit de artă" și a „sculpturii sociale"

1961 Este numit profesor la Academia de Artă din Düsseldorf

1972 Este concediat pentru că primește studenți respinși

1980 Candidează pentru o legislatură în parlament, fiind susținut de Partidul Ecologist

1986 Moare la Düsseldorf

Alte lucrări de Beuys

Unde aș fi ajuns dacă aș fi fost deștept!, 1970–1972, Dia Chelsea, New York

La revoluzione siamo mol, 1972, Muzeul de Artă Armand Hammer din UCLA, Los Angeles

Terremoto, 1981, Muzeul Solomon R. Guggenheim, New York

Pictor, sculptor și ilustrator german, Beuys a fost unul dintre cei mai importanți artiști ai performance-ului din epoca postbelică. Ca profesor a exercitat o mare influență asupra Academiei din Düsseldorf și, după ce a fost concediat pentru că a acceptat la cursuri studenți exmatriculați, a fondat Universitatea Internațională Liberă pentru Creativitate și Cercetare Interdisciplinară. Inspirat de teoriile lui Rudolf Steiner, Beuys a încercat să reunifice spiritul și natura, ilustrând complexitatea vieții prin figurativitatea expresivă a obiectelor. Folosind tehnici și materiale neconvenționale, a creat o operă interdisciplinară. A inițiat „acțiuni" politice și s-a implicat în mișcarea ecologistă.

■ **Costum de fetru**, 1970, fetru, cca. 170x60 cm, Tate Modern, Londra

În afară de cupru, Beuys folosea adesea fetrul și grăsimea animală drept materiale naturale eidetice. *Costumul de fetru* este unul dintre cele mai cunoscute „obiecte" ale sale.

■ **Sfârșitul secolului XX**, 1983, cinci roci bazaltice, cca 190x60x60 cm fiecare, Colecția Ulbricht, Düsseldorf

Beuys a pus adesea în discuție distrugerea naturii. Lucrarea de față reamintește de performance-ul *Plantarea copacilor* din *Documenta 7*, în care a combinat stejari cu roci bazaltice.

■ **Fulger în a cărui strălucire se întrevede un cerb**, 1958–1987, instalație, bronz, fier și aluminiu, fotografie de la expoziția din Berlin din 1988, prin amabilitatea lui Thomas Amman, Zürich

Referințele arhetipale și cele magico-religioase joacă un rol important în gândirea lui Beuys. Lucrarea propune o reflecție asupra funcției artei în epoca industrială, recurgând la o diversitate de forme și materiale.

Arta contemporană – intrarea în secolul XXI

■ Artiştii de pretutindeni se pot adresa unui public mondial ■ Stilurile şi mişcările artistice apar şi se transformă rapid ■ Mulţi artişti abordează teme ale istoriei şi societăţii contemporane, recurgând la stiluri şi mijloace artistice tradiţionale şi novatoare

Anii 1990 Apare Noua Şcoală de la Leipzig

1992 Un grup de artişti conceptualişti britanici formează mişcarea *BritArt*

1992 Expoziţia *Post Human* a lui Jeffrey Deitch fondează curentul *Post Human*, care evidenţiază prăpastia dintre om şi tehnologie

1999 *Stuckism*, o mişcare figurativă britanică

anii 2000 Mişcarea *Superflat Art*

2003 Elemente situaţioniste şi psiho-geografice în happeningurile *Provflux* şi *Psy-Geo-Conflux*

2006 Expoziţia *Street Art* din Texas prezintă artişti de graffiti

Arta contemporană se inspiră din stiluri şi idei din trecut, fiind însă influenţată puternic şi de dezvoltările tehnologice radicale ce au deschis calea spre o comunitate globală. Dacă în perioada *fin de siècle* anumite motive şi medii străine din Asia şi Orientul Apropiat au transformat fundamental arta acelei perioade, astăzi avem de a face nu doar cu influenţe, ci şi cu artişti din zone îndepărtate. Odată cu generalizarea globalizării, contextul istoric care influenţează creativitatea artiştilor a început să includă istorii, tehnici şi legende străine lor. Arta contemporană reflectă aceste schimbări rapide printr-o mare diversitate. Stilurile şi curentele apar şi dispar cu viteza epocii informaţionale.

Alte lucrări importante

Takashi Murakami: Tan Tan Bo Puking, 2002, Galeria Emmanuel Perrotin, Paris

Jonathan Meese: Sfântul Eu II, 2002, Muzeul de Artă Contemporană, Berlin

Jenny Saville: Revers, 2003, Galeria Gagosian, New York

Raqib Shaw: Grădina plăcerilor lumeşti III, 2003, Galeria Victoria Miro, London

Jeff Wall: Zid dintr-o fostă brutrie, 2003, Johnen & Schöttle, Köln

Grayson Perry: Balon, 2004, Galeria Victoria Miro, London

■ **Neo Rauch: Revoltă**, 2004, ulei pe hârtie, 199 x 275 cm, EIGEN+ART, Leipzig/Berlin

Neo Rauch face parte din Noua Şcoală de la Leipzig. Curentul a apărut în Germania de Est şi multe din lucrările sale au o tematică politică. Picturile sunt adesea monumentale, având un mesaj şi o problematică utopică şi revoluţionară, care se situează preponderent în linia Partidului Socialist.

■ **Matthew Barney: Imagine din *Cremaster 3***, 2002, Galeria Barbara Gladstone, New York

Filmele video ale lui Matthew Barney, ciclul *Cremaster*, au devenit cele mai cunoscute opere de acest gen. Născut în America rurală, Barney se inspiră deopotrivă din mitologia clasică şi din cultura contemporană, creând o lume fantastică şi simbolică. Este celebru şi pentru instalaţiile sale.

■ **Zhang Xiaogang: Mica carte roşie**, 2003, ulei pe pânză, 130x110 cm, Galeria de Artă Chineză Contemporană, Londra

Zhang este unul dintre creatorii cei mai cunoscuţi din universul vivace al artei chineze contemporane. Operele lui îl confruntă pe privitor cu problemele boom-ului economic din China. Investiţiile străine în piaţa artistică chineză au deschis noi căi creaţiei.

www.litera.ro

De la picturile rupestre la operele cubiste din secolul XX, de la templele greceşti la stampele japoneze, *Istoria vizuală a artelor plastice* propune o incursiune cronologică prin cele opt epoci fundamentale ale istoriei artei şi oferă o perspectivă limpede asupra celor mai importante momente ale ei.

Pasionaţii de istoria artei vor descoperi între paginile acestei lucrări povestea capodoperelor şi a creatorilor lor, de la primele manifestări artistice la înfloritoarele civilizaţii antice, de la Evul Mediu bizantin şi Renaştere la suprarealismul lui Dali şi minimalismul anilor '60.

Ilustraţiile alese cu grijă susţin şi îmbogăţesc textul, asigurând emoţia vizuală în prezentarea fiecărei epoci şi personalităţi. Împreună, textul bine documentat şi ilustraţia propun celor pasionaţi o aventură fascinantă în istoria artei lumii, oferind cititorilor o lucrare cu adevărat esenţială.

Află mai mult pe:
www.litera.ro
ISBN 978-973-675-415-9
9 789736 754159

Esenţial

www.litera.ro

De la picturile rupestre la operele cubiste din secolul XX, de la templele greceşti la stampele japoneze, *Istoria vizuală a artelor plastice* propune o incursiune cronologică prin cele opt epoci fundamentale ale istoriei artei şi oferă o perspectivă limpede asupra celor mai importante momente ale ei.

Pasionaţii de istoria artei vor descoperi între paginile acestei lucrări povestea capodoperelor şi a creatorilor lor, de la primele manifestări artistice la înfloritoarele civilizaţii antice, de la Evul Mediu bizantin şi Renaştere la suprarealismul lui Dali şi minimalismul anilor '60.

Ilustraţiile alese cu grijă susţin şi îmbogăţesc textul, asigurând emoţia vizuală în prezentarea fiecărei epoci şi personalităţi. Împreună, textul bine documentat şi ilustraţia propun celor pasionaţi o aventură fascinantă în istoria artei lumii, oferind cititorilor o lucrare cu adevărat esenţială.

Află mai mult pe:
www.litera.ro

ISBN 978-973-675-415-9

9 789736 754159

Esenţial

ARTA
ISTORIA VIZUALĂ A ARTELOR PLASTICE

LITERA INTERNAŢIONAL

73.03(100)
A 81

Esenţial

ARTA
ISTORIA VIZUALĂ A ARTELOR PLASTICE

LITERA INTERNAŢIONAL